

ΕΠΙΜΕΡΙΣ

ΧΑΙΟΛΟΓΙΚ

1901

Δ

135

Taccia

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

1901

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1901

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛ.
ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, Σ. Ν. Ὁ Ἀσκληπιὸς ἐν Ἀθήναις	97
FURTWANGLER, A. Ἀττικὴ μαρμαρίνη κεφαλὴ	144
ΖΗΚΙΔΗΣ, Γ. Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι	123
ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ, Π. Ἐπιγραφή ἐξ Ἐπιδαύρου	57
ΚΑΣΤΡΙΩΤΗΣ, Π. Φρατρικὴ ἐπιγραφή	158
LAURENT, M. Ἐρετρικοὶ ἀμφορεῖς	175
ΜΥΛΩΝΑΣ, Κ. Δ. Ἀττικὰ μολύβδινα σύμβολα	120
ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Γ. Α. Ἐπιγραφαὶ ἐκ Χαλκίδος	89
ΣΚΙΑΣ, Α. Ἐλευσινιακαὶ κεραμογραφίαι	1
— Ἐπεξηγηματικὰ τῶν Ἐλευσινιακῶν κεραμογραφιῶν	163
ΤΣΟΥΝΤΑΣ, Χ. Λίθινα ἐργαλεῖα ἐκ Πελοποννήσου	85
WIDE, S. Ἀναθηματικὸν ἀνάγλυφον ἐξ Αἰγίνης	113
WILHELM, A. Ψήφισμα Ἀθηναίων	49
— Ἐπιγραφή Πειραιῶς	81
— Δύο ψήφισματα Ἀλαβανδέων	147

ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ

- Πίναξ 1-4 Κεραμογραφίαι Ἐλευσινιακαί.
— 5 Λίθινα ἐργαλεία.
— 6 Ἀναθηματικὸν ἀνάγλυφον ἐξ Αἰγίνης.
— 7 Ἀττικὰ μολύβδινα σύμβολα.
— 8 Ἀττικὴ μαρμαρίνη κεφαλή.
— 9-12 Ἀμφορεῖς Ἐρετρικοί.
Σελ. 3 Χαράγματα Ἐλευσινιακοῦ πίνακος.
— 5 Σχῆμα πίνακος.
— 40 Τεμάχιον πηλίνου πίνακος
— 58 Πανομοιότυπον ἐπιγραφῆς
— 58 — —
— 64 Δύο παρένθετοι πίνακες ἐπιγραφῆς ἐξ Ἐπιδαύρου.
— 95 Πανομοιότυπον ἐπιγραφῆς.
— 107 Παρένθετος πίναξ ἐπιγραφῆς ἐξ Ἀθηνῶν (Ἀσκληπιείου).
-

ΕΛΕΥΣΙΝΙΑΚΑΙ ΚΕΡΑΜΟΓΡΑΦΙΑΙ ¹

(Πίν. 1-2)

Οι νυν δημοσιευόμενοι δύο πήλινοι πίνακες εὑρέθησαν συντετριμμένοι εἰς πολλά τεμάχια ἀμφοτέροι ταυτοχρόνως τὸ ἔαρ τοῦ ἔτους 1895 κατὰ τὴν ἐν τῇ νοτιά ἀυλῇ τοῦ ἐν Ἐλευσίνι ἱεροῦ ἀνασκαφῆν πλησιέστατα τοῦ τοίχου Γ-Γ', ἤτοι τοῦ θεμελίου τῆς σχεδιασθείσης μὲν ἀλλὰ μὴ ἀνοικοδομηθείσης νοτίας στοῶς τοῦ Τελεστηρίου, καὶ παρὰ τὰ αὐτόθι σωζόμενα θεμέλια μεταγενεστέρου βᾶθρου, περίπου δὲ ὑπεράνω τοῦ βαθύτερου ὑπάρχοντος προϊστορικοῦ τοιχαρίου α'4 (Ἴδε Πρακτικά τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1895 πίν. 1 καὶ σελ. 171). Ἀμφοτέροι οἱ πίνακες ἔκειντο αὐτόθι εἰς μικρὸν βάθος ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἔδαφος τῆς νοτίας ἀυλῆς ὁμοῦ μετὰ πλήθους συντριμμάτων παναθηναϊκῶν ἀμφορέων, ἐξ ὧν ἔπειτα κατωρθώθη νὰ συγκολληθῶσι καὶ τινες ὀπωσοῦν πλήρεις ἀμφορεῖς ². Νῦν ὁ μὲν πρῶτος ἀπόκειται ἐν τῷ Ἀθηνῆσιν Ἐθνικῷ Μουσεῖῳ ὑπ' ἀριθ. 11,036, ὁ δ' ἕτερος ἐν τῷ ἐν Ἐλευσίνι μουσεῖῳ. Τὴν εὔρεσιν τοῦ πρώτου ἐξ αὐτῶν ἀνήγγ-

¹ Χάριν τῶν περὶ τὰ μνημεῖα τοῦ Ἐλευσινιακοῦ κύκλου ἀσχυλομένων νομίζω ὅτι δύναται νὰ ἀνακωινωθῇ ἐνταῦθα ἡ ὑπαρξὶς ἀξιολογώτης ἐρυθρομόρφου ὕδρας ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εὑρεθείσης ἐν Ῥόδῳ, γνωσθείσης δ' ἔμοι ἐξ ἀνακωινώσεως τοῦ κ. Μυλωνᾶ, ἧς ὅμως δὲν ἠδυνήθην νὰ πορισθῶ ἀπεικόνισίν τινα. Ἐν αὐτῇ, ὡς νομίζεται, παρίσταται ἡ γέννησις τοῦ Πλούτου, ὃν ἐν κέρατι Ἀμαλθείας ἐναποτεθειμένον προσφέρει τῇ Δήμητρι ἢ Γῆ ἐνώπιον ἐπὶ ἄλλων προσώπων, ἐξ ὧν εὐδιόγνωστα εἶνε ὁ Τριπτόλεμος (ὑπὸ τὸ σύνθηρος σχῆμα παριστάμενος) καὶ ἡ Κόρη δεξουχοῦσα. Ἐκ τῶν λοιπῶν προσώπων γυνὴ τις ἐρμηνεύεται ὡς Ἀφροδίτη, ἑτέρα μορφή ὡς Ἐρμῆς καὶ ἄλλη ὡς Ἰαχχος, ὅμοιος ὧν τῷ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἡμετέρων πινάκων παρισταμένῳ δαδοφοροῦντι νεανίσκῳ. Ἐτεροι δύο γυναικεῖαι μορφαὶ εἶνε ἄδελφοί.

² Ἐτερα δύο μνημεῖα ὄχι πρὸ πολλοῦ ὡς Ἐλευσινιακὰ ἀναγγεληθέντα δὲν εἶνε τοιαῦτα· ἦτοι τὸ ὑπὸ Scalfidi ἐν Rivista Calabro-Sicula di storia e letteratura I, 1 ἐκδεδομένον ὄστρακον (una rappresentazione relativa al culto e ai misteri di Demetra su un frammento di vaso arcaicissimo), ὅπερ προφανῶς παριστᾷ τὴν γνωστὴν σκηνὴν τοῦ φόνου τοῦ Τρωίλου, καὶ τὸ ἐν Revue des études Grecques 1895 σελ. 444 ἀναγραφόμενον ἀργυροῦν ἔλασμα τῆς συλλογῆς Tyskiewicz, ὅπερ ἐξετάσας κατ' ἐμὴν παράκλησιν ὁ P. Hartwig ἀποφαίνεται ὅτι εἶνε κίβδηλον.

³ Πρακτικά τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1897 σελ. 91.

γειλαν τότε αἱ πολιτικαὶ ἐφημερίδες, μία δ' ἐξ αὐτῶν, τὸ Ἄστυ τῆς 13 Μαΐου 1895 (ἀριθ. 1607) ἐδημοσίευσεν καὶ αὐτοσχέδιον ἀπεικόνισιν αὐτοῦ, ἐξ ἧς ὁρμώμενοι ὁ Kern καὶ ὁ Winter ὠμίλησαν περὶ αὐτοῦ ἐν συνεδρίῳ τῆς ἐν Βερολίνῳ ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας ¹. Πρὸς ἐπιπλέον καὶ Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen 1896 σελ. 448. Τὰ συντρίμματα ταῦτα τῶν δύο πινάκων καὶ τῶν παναθηναϊκῶν ἀμφορέων ἦσαν, ὡς μοι φαίνεται, κατακεχωσμένα ἐν χρόνοις ῥωμαϊκοῖς, ὅτε ἐξωρῶχθησαν οἱ κατακεχωσμένοι δόμοι τῶν λίθων τοῦ ἤδη ἀχρήστου καταστάντος μέρους τοῦ τείχους τῶν κατὰ τὸν Περικλέα χρόνων, τὸ δ' ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν λίθων σχηματισθὲν κενὸν ἐπληρώθη δι' ἄμμου καὶ χωμάτων ἄλλοθεν μετακομισθέντων ². Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐν τῷ πρώτῳ πινάκι μεταγενέστερα χαράγματα, περὶ ὧν κατωτέρω, δὲν φαίνονται πολὺ παλαιά, πιθανὸν φαίνεται ὅτι οἱ πίνακες καὶ οἱ παναθηναϊκοὶ ἀμφορεῖς συνετρίβησαν καὶ κατεχώσθησαν ἐν τῇ μεγάλῃ κατὰ τὸν Β' μ. Χ. αἰῶνα ἐπελθούσῃ εἰς τὸ ἱερὸν καταστροφῇ, μεθ' ἧν ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῷ οἰκοδομήματα ἀνεκαινίσθησαν τῇ χορηγίᾳ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων.

Πίνεξ πρῶτος.

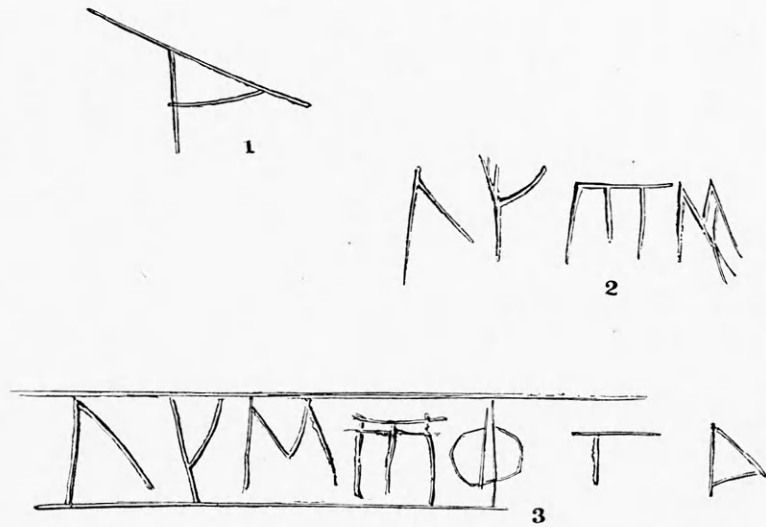
Ὁ πρῶτος τῶν δύο πινάκων (πίν. 1) ἔχει ὕψος μέχρι μὲν τοῦ γείσου 0,27, μέχρι δὲ τοῦ ἄκρου τοῦ ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ ἀετώματος ἀνθεμίου 0,44, πλάτος δὲ 0,32. Τὸ γεῖσον τοῦ ἀετώματος καὶ αἱ ἐκατέρωθεν παραστάδες προέχουσι τῆς προσθίας ἐπιφανείας τοῦ πίνακος κατὰ 0,015-0,02. Εἶνε τεθραυσμένος εἰς ἐννέα τεμάχια συναρμύζοντα

¹ Berliner philol. Wochenschr. 1895 σελ. 1216.

² Πρακτικά τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1895 σελ. 169.

πάντα πρὸς ἄλληλα, ἐλλείπει δὲ μόνον ἡ ἄνω γωνία τῆς πρὸς δεξιάν πλευρᾶς καὶ μικρὰ τεμάχια ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους αὐτῆς, προσέτι δὲ καὶ τὰ δύο κατὰ τὰς γωνίας τοῦ ἀετώματος ἀκρωτήρια. Κατὰ τὰς τέσσαρας ἄκρας τοῦ τετραγώνου μέρους τοῦ πίνακος ὑπάρχουσιν ὀπαί, δι' ὧν ἦτο προσηλωμένος πρὸς τινὰ τοῖχον. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἀποσπασθεὶς ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ (πιθανῶς ὅτε συνετριβή) ἔμεινεν ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐκτεθειμένος εἰς ἐπηρείας ματαιοσκόλων ἀνθρώπων, ὑφ' ὧν ἐχαράχθησαν ἐπ' αὐτοῦ γράμματά τινα ἀπεικονισμένα ἐν εἰκ. 1 (1-3). Ἐκ τούτων τὸ μὲν γράμμα Λ ὑπάρχει κεχαραγμένον ἐν τῷ σώματι τοῦ ἐν τῇ κάτω σειρᾷ τῶν μορφῶν νεανίσκου τοῦ φέροντος

τὰς δᾶδας, τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 χάραγμα ἐν τῇ πρὸς ἀριστερὰν παραστάδι ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, τὸ δὲ ὑπ' ἀριθ. 3 ἐν τῇ ὀπισθίᾳ ἐπιφανείᾳ τοῦ πίνακος μεταξύ δύο σχεδὸν παραλλήλων ὀριζοντίων γραμμῶν ἐγκεχαραγμένων ἐπὶ νωποῦ ἔτι τοῦ πηλοῦ· ἀλλ' αἱ γραμμαὶ αὗται ἀναμφιβόλως προῆλθον κατὰ τὴν πρὸς ἐξομάλυνσιν τῆς ὀπισθίας ἐπιφανείας τοῦ πίνακος ἐργασίαν μετὰ τὴν ἀποτομὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πλίνθου· ὥστε οὐδαμῶς ἦσαν ἐξ ἀρχῆς χάριν τοῦ ἔπειτα προστεθέντος μεταξύ αὐτῶν ἐπιχάραγματος πεποιημένα. Τοιαῦται ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας παρηγμένα γραμμαὶ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἐν τῇ ὀπισθίᾳ ἐπιφανείᾳ. Τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 χαράγματος τὰ γράμματα εἶνε ἀνεστραμμένα. Πῶς

Εἰκ. 1.

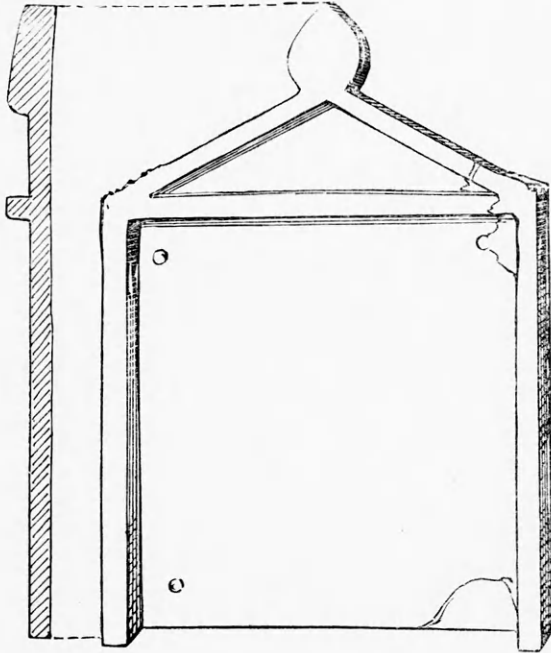
πρέπει νὰ ἀναγνωσθῶσιν αἱ παράδοξοι αὗται αὐτοσχέδιοι ἐπιγραφαί, δὲν δύναμαι νὰ εἶπω. Σαφὲς μόνον εἶνε τοῦτο μόνον ὅτι τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 χάραγμα εἶνε ἐπανάληψις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3, κατελείφθη δὲ ἡμιτελὲς ἴσως διότι πλημμελῶς ἀνεστράφη ἡ τάξις τῶν δύο γραμμάτων ΜΠ¹. Πλὴν τούτων ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ πίνακος καὶ ἄλλα τινὰ χαράγματα, ἧτοι ἐν μὲν τῷ ἀετώματι τρεῖς γραμμαὶ διερχόμεναι διαγωνίως τὸ σῶμα τῆς ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ γυναικείας μορφῆς, ἕτεραι γραμμαὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ σώματος τῆς δεξιόθεν αὐτῆς ἀνδρικής

μορφῆς, ὧν μία διήκει μέχρι τοῦ προσώπου τῆς ἐν τῇ πρὸς δεξιάν γωνία τοῦ ἀετώματος κεφαλῆς, ἔτι δὲ καὶ ξέσματα πολλὰ ἐπὶ τῆς ἀριστερόθεν γυναικείας μορφῆς, ἐξ ὧν ἠφανίσθη σχεδὸν τελείως τὸ πρόσωπον αὐτῆς, ἐβλάβη δὲ ἱκανῶς καὶ ὁ θώραξ· κάτωθι δὲ τοῦ ἀετώματος ὑπάρχουσι προσέτι χαράγματα ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς δαδουχούσης γυναικείας μορφῆς. Πάντα ταῦτα τὰ χαράγματα δὲν ἐδηλώθησαν ἐν τῇ ἀπεικονίσει πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως. Ὡσαύτως δι' ὀξείος ὀργάνου ἐπὶ ἀπεσκληρυμμένου τοῦ πηλοῦ κεχαραγμένα εἶνε καὶ τὰ γράμματα τῆς κάτωθι ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς

¹ Τὸ τρίτον σκέλος τοῦ Π δὲν φαίνεται δηλοῦν ὅτι τοῦτο εἶνε ἀριθμητικὸν σημεῖον, ἧτοι Π, ἀφοῦ τὰ ἄλλα σημεῖα δὲν φαίνονται δυνάμενα νὰ ἀναγνωσθῶσιν ὡς ἀριθμητικά.

ἦτοι Νι<ι>ννίον τοῖν θε[οῦ]ν ἀ[νέθηκεν. Ἡ χάραξις τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης δὲν εἶνε μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας πεποιημένη, ἔθεν καὶ ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ κεράμου ὑπέστη βλάβην τινὰ κατὰ τὴν χάραξιν καὶ τὸ γράμμα Ι τῆς πρώτης συλλαβῆς τοῦ ὀνόματος τῆς ἀναθείσης ἐπανελήφθη δις κατὰ παραδρομὴν.

Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ κατασκευὴ τοῦ ἡμετέρου πίνακος, ἦν σαφέστερον παριστᾷ ἢ ἐν εἰκ. 2 κατακό-

Εἰκ. 2.

ρυφος τομὴ αὐτοῦ, εἶνε ὁμοιοτάτη πρὸς τὸν πίνακα (μᾶλλον τεμάχιον πίνακος) τοῦ Brönstedt (Wiener Vorlegebl. III, 2, 3, Jahreshefte des oesterr. arch. Inst. I σελ. 80 fig. 38). Ἡ φέρουσα τὴν κυρίαν παράστασιν τετράγωνος πρόσοψις τοῦ πίνακος περιβάλλεται πανταχόθεν κατὰ τὰ ἄκρα ὑπὸ αὐλάκων ἐγκεχαραγμένων εἰς ἰκανὸν βάθος ἐν εἰσέτι νωπῶ τῶ πηλῶ, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ τύμπανον τοῦ ἀετώματος· ὁμοίᾳ δὲ αὐτᾷ διατέμνει καθέτως καὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ἀετώματος μετὰ τοῦ ἄνωθεν ἀνθεμίου.

Πλὴν τῶν ἀπάσαις ταῖς ἐρυθρομόρφους λεγομέναις ἀρχαίαις κεραμογραφίαις κοινῶν χρωμάτων, ἦτοι τοῦ κατὰ φύσιν ἐρυθροῦ χρώματος τοῦ κεράμου καὶ τοῦ μέλανος γανώματος, ὑπάρχει ἐν τῶ ἡμετέρῳ πίνακι καὶ τὸ παχὺ λευκὸν χρῶμα, ἐφ' οὗ εἶνε ἐπιτεθειμένοι διάφοροι γραμμαὶ διὰ

χρώματος μέλανος ὄντος πιθανῶς τὸ κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ νῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑποξανθίζοντος. Μόνον αἱ φλόγες τῶν δάδων φαίνεται ὅτι εἶχον καὶ πρόσθετον ἐρυθρὸν χρῶμα, ὡς δηλοῦσι τὰ σφζόμενα ἴχνη¹. Τὸ παχὺ λευκὸν χρῶμα, ὅπως συνήθως ἐν ταῖς ἀρχαίαις κεραμογραφίαις εἶνε πολλοῦ ἀποτετριμμένον, ἔθεν καὶ πλεῖσται τῶν ἐπιτεθειμένων ἐπ' αὐτοῦ μελανῶν γραμμῶν κατέστησαν λίαν ἀμυδραὶ καὶ ἐνίοτε εἰς ἄκρον δυσδιάκριτοι, ἀναμφιβόλως δὲ καὶ ὀλοσχερῶς ἔχουσι ἀρανισθῆ ὄχι ὀλίγαι, ὥστε τὰ φέροντα τὸ λευκὸν χρῶμα μέρη τῆς παραστάσεως δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς μεταγεγραμμένα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ὑπὸ Gilliéron ἐκπεπονημένη ἀπεικονίσει ἀκριβῶς ὡς ἦσαν τὸ πάλαι. Ἐπιχρυσώσεως ἴχνος οὐδὲν ὑπάρχει, οὐδὲ δύνανται νὰ ἦσαν ἐπιεχρυσωμένα μέρη τῆς παραστάσεως εἰμὴ ἴσως ὀλίγιστα τινὰ καὶ λίαν μικρά, οἷον τὸ ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τῆς ἄνω καθημένης γυναικείας μορφῆς ψέλλιον καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον.

ὑπὸ ζωγραφικὴν ἔποψιν ὁ ἡμέτερος πίναξ δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῆ ὡς τῆς ἀρίστης τέχνης, διότι ὄχι μόνον τὴν προοπτικὴν ἀγνοεῖ τελείως ὁ ἀγγειογράφος, ἀλλὰ καὶ ἰχνογραφικὰ σφάλματα ἀπαντῶσιν ὄχι σπανίως (πρβλ. ἰδίως τὸ στῆθος καὶ τὴν κόμην τῆς δαδουχούσης, τὴν ἀριστερὰν χεῖρα τοῦ τὴν οἰνοχόην φέροντος παιδὸς καὶ τὴν δεξιὰν χεῖρα τῆς κάτωθι αὐτοῦ γυναικείας μορφῆς, τὴν χεῖρα καὶ τὸν ὄλως παρὰ φύσιν προτεταμένον μηρὸν τῆς ἐν τῶ μέσῳ τοῦ ἀετώματος γυναικείας μορφῆς καὶ ἄλλα τοιαῦτα), πολὺ συχνότερον δὲ δεινὰ πλημμελήματα ὡς ἐκ τῆς ἀμελείας μεθ' ἧς ἐπετέθη τὸ μέλαν χρῶμα τοῦ ἐδάφους τοῦ πίνακος περίξ τῶν μορφῶν (πρβλ. ἰδίως τὰς ἐν τῶ ἀετώματι μορφὰς τὰ σκέλη τῶν πρὸς ἀριστερὰν πωγωνοφόρων ἀνδρῶν, τοὺς πόδας τῆς καθημένης γυναικείας μορφῆς τῆς ἄνω σειρᾶς κ. ἄλ. τ.). Κατὰ τὴν αὐτὴν περὶ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ μέλανος χρώματος ἐργασίαν προσετέθησαν κάκιστα καὶ αἱ πλατεῖαι μελαναὶ παρυφαὶ τῶν ἱματίων πασῶν τῶν γυναικείων μορφῶν καὶ τοῦ δαδουχούντος νεανίσκου, αἵτινες ὡς ἐπὶ

¹ Καὶ ἐν τοῖς σανδαλίοις τῆς ἐν τῇ πρὸς δεξιὰν κάτω γωνίᾳ γυναικείας μορφῆς, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν σφαιρίων τῶν ἄνωθεν κρεμασμένων στεφανωμάτων φαίνονται ἐρυθρὰ ἴχνη, ἀλλ' ὁ χρωματισμὸς δὲν εἶνε βέβαιος.

τὸ πλεῖστον δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὰς πτυχὰς τῶν ἱματίων. Ὡς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης ἐπῆλθον ἐνιαχοῦ καὶ ἀσάφειαί τινες, ὧν δὲν εἶνε εὐχερῆς ἢ ἐξήγησις· οὕτω τὸ κράσπεδον τοῦ ἱματίου τῆς καθημένης γυναικείας μορφῆς τῆς ἄνω σειρᾶς ὑπὸ τὸ ἔδρανον αὐτῆς εὐρισκόμενον δύναται εὐκόλως νὰ ἐκληφθῆ ὡς ἄλλο τι, ὁ πρὸς ἀριστερὰν τῆς κάτω σειρᾶς ἀνὴρ φαίνεται ὡς ἐξηρημαμένον τι ἔχων ἀπὸ τοῦ ὤμου, οἷον ἀσκὸν ἢ πῆραν, ἐνῶ οὐδὲν ἄλλο φέρει εἰμὴ λαγωβόλον· ὡσαύτως καὶ τὸ ἄκρον τοῦ πέπλου τῆς παρ' αὐτὸν γυναικείας μορφῆς ἀνεμιζόμενον ὀπισθεν αὐτῆς φαίνεται ὡς ὁμοίον τι ἐξάρτημα, τῆς δ' ἐτέρας γυναικείας μορφῆς ἐν τῇ ἄνω σειρᾷ τῆς παρὰ τὴν δαδουχοῦσαν ἢ ἀριστερὰ χεῖρ παρίσταται ὡς ἄμορφος ὄγκος, ἐνῶ ὁ τεχνίτης προφανῶς ἤθελε νὰ παραστήσῃ αὐτὴν φέρουσάν τι, οἷον φιάλην ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. Τὸ δὲ ὑπὸ τῆς χειρὸς ταύτης κρατούμενον κρύπτεται ὀπισθεν τοῦ σώματος τῆς δαδουχούσης, ὡς καὶ ἡ ἄκρα χεῖρ τῆς καθημένης γυναικός, διότι ὡς φαίνεται ὁ κεραμογράφος ἀντιγράψας τὴν παράστασιν ἐξ ἐκτενεστέρας εἰκόνος δὲν κατώρθωσεν ἐξ ἀδεξιότητος νὰ ἐξοικονομήσῃ ἐν τῷ πίνακι τὸν πρὸς πλήρη ἀπεικόνισιν τῶν μορφῶν ἀπαιτούμενον χῶρον. Εἰς τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀναμφιβόλως ὀφείλεται καὶ ἡ ὑπὲρ τὸ προσῆκον διαστολὴ τῶν σκελῶν τῆς παρὰ τὸν κίονα ἀνδρικής μορφῆς. Καὶ τὰ πρόσωπα δὲ τῶν μορφῶν καίπερ ἐνίοτε μὴ στερούμενα ζωῆς φαίνονται λίαν μονότονα καὶ ἐκ προχείρου τινὸς προτύπου ἀντιγεγραμμένα, πολλάκις δὲ (ἰδίως τὰ ἀνδρικά) καὶ παραμορφώσεις τινὰς ὑπέστησαν ὡς ἐκ τῆς ἀμελείας περὶ τὴν προσθήκην τοῦ μέλανος χρώματος.

Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ παρίδωμεν ὅτι αἱ ἀρχαῖαι κεραμογραφίαι ἐφήμερα κοινῶν καλλιτεχνῶν οὔσαι ἔργα σπανίως εἶνε ἀπηλλαγμένα τοιοῦτων ἀμαρτημάτων, καὶ τὰ κάλλιστα δὲ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν τοιοῦτων μνημείων τοῦ ἐλευσινιακοῦ κύκλου ὑπὲρ τὸ προσῆκον μέτρον ἐξετιμήθησαν ἄλλοτε¹. Τὸ χάσμα λοιπὸν τὸ χωρίζον τὸν ἡμέτερον πίνακα ἀπὸ τῶν τελειοτέρων κεραμογραφῶν δὲν εἶνε πολὺ μέγα.

Τὴν ἔλλειψιν τῆς προοπτικῆς ὁ κεραμογράφος

προσεπάθησε, νὰ ἀναπληρώσῃ κατὰ τὸν συνήθη τοῖς παλαιοῖς κεραμογράφοις καὶ γλύπτταις¹ τρόπον διὰ τῆς ὑπὲρ ἀλλήλας θέσεως τῶν μορφῶν, ἀλλ' ἵνα μὴ αὐταὶ φαίνωνται μετέωροι ἢ ἐπὶ διαφόρων ἐπιπέδων εὐρισκόμεναι, παριστᾷ συμβολικῶς τὸ ἔδαφος διὰ λεπτῶν ἀκανονίστως καμπτομένων γραμμῶν λευκοῦ χρώματος, αἵτινες δι' ἄλλων ὁμοίων γραμμῶν εἰς ὕψος διευθυνομένων ἐνοῦνται πρὸς ἀλλήλας αἱ ὑπερκείμεναι πρὸς τὰς ὑποκειμένας, ὥστε ἅπαν τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας πασῶν τῶν μορφῶν ἔδαφος ὑποδηλοῦται ὡς τι συνεχὲς καὶ ἐπίπεδον. Πρὸβλ. ἰδίως τὴν ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς ὀπισθεν τοῦ δαδουχοῦντος νεανίσκου γυναικείας μορφῆς γραμμὴν, ἣτις κατέρχεται ἔνθεν καὶ ἔνθεν μέχρι τῶν ποδῶν τῶν παρακειμένων ἀνδρικῶν μορφῶν. Ἀρχαῖαι κεραμογραφίαι ὑποδηλοῦσαι τὸ ἔδαφος καθ' ὅμοιον τρόπον διὰ λεπτῶν γραμμῶν ἢ στιγμῶν ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν μορφῶν ἐκτεινομένων ὑπάρχουσι πολλάι, ὧν ὁμοιότεραι πρὸς τὸν ἡμέτερον πίνακα εἶνε ἡ τοῦ παρὰ Brunn, Supplement zu den Studien über den Bilderkreis von Eleusis πίν. II ἐκδομένου ἰταλιωτικοῦ κρατῆρος, εἶτα δὲ ἡ τῆς ἐν Monumenti dell' Inst. IX πίν. XXXVIII ἐπίσης ἰταλιωτικῆς ὑδρίας μετὰ παραστάσεως Περσέως καὶ Ἀνδρομέδας καὶ ἄλλαι². ἀλλ' ἐν ταύταις αἱ ὑπερκείμεναι γραμμαὶ δὲν ἐνοῦνται πρὸς πρὸς τὰς ὑποκειμένας, ὡς ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι. Στιγμὰς ἀντὶ γραμμῶν πρὸς δήλωσιν τοῦ ἐδάφους οὐδέποτε μετεχειρίσθη ὁ ἡμέτερος κεραμογράφος, ὡς οἱ τῶν ἄρτι μνημονευθέντων ἰταλιωτικῶν ἀγγείων, ἀλλ' ὑποκάτω τοῦ ἔμπροσθεν τοῦ δαδουχοῦντος νεανίσκου ὑπάρχοντος ὀμφαλοῦ καὶ ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ ἐδράνου τῆς ἄνω καθημένης γυναικείας μορφῆς πρὸς τὸ ἔδρανον τῆς ἐτέρας καθημένης μορφῆς κατερχομένη γραμμῆ προσέθηκε καὶ στιγμὰς ὑποκάτω τῶν γραμμῶν. Παραδόξως ἢ ἐν τῇ κάτω σειρᾷ τῶν μορφῶν καθημένη σκηπτοῦχος γυνὴ δὲν παρίσταται καθημένη ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ὑποκάτω αὐτῆς ὑπάρχοντος ἐδράνου, ἀλλ' ὑπεράνω αὐτοῦ ἐπὶ τῆς δηλούσης τὸ ἔδαφος κατωφεροῦς καμπύλης γραμμῆς τῆς κατερχομένης πρὸς τὴν ἐτέραν ὁμοίαν γραμμὴν τὴν ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς μορφῆς ταύτης εὐρισκο-

¹ Πρὸβλ. Strube, Studien über den Bilderkreis von Eleusis σελ. 99. Brunn, Supplement zu den Studien über den Bilderkr. σελ. 9 ἐξ.

¹ Πρὸβλ. Brückner ἐν Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen XIV σελ. 404.

² Πρὸβλ. π. χ. Gerhard, Ges. akad. Abh. πίν. I. II. XIII.

μένην. Τὸ παράδοξον τοῦτο, ὡς μοι φαίνεται τοῦλάχιστον, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ δείγμα τῆς καλλιτεχνικῆς ἀδυναμίας τοῦ ἡμετέρου κεραμογράφου, ὅστις τὴν γυναικείαν ταύτην μορφήν ἀντέγραψεν ἐξ ἄλλης παραστάσεως¹, ἐν ἣ αὕτη παρίστατο καθημένη ἐπὶ ἀλλοίου ἐδράνου, θελήσας δὲ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ ἐδράνον ἐκεῖνο δι' ἑτέρου ὁμοίου πρὸς τὸ τῆς ἐν τῇ ἄνω σειρᾷ μορφῆς δὲν κατώρθωσε νὰ προσαρμόσῃ αὐτὸ πρὸς τὸ σῶμα τῆς μορφῆς, καὶ ἵνα μὴ αὕτη φαίνεται μετέωρος προσέθηκεν ὑποκάτω τὴν δηλοῦσαν τὸ ἔδαφος κατωφερῆ γραμμὴν. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ἡ γνωστὴ ἑλευσινιακὴ παράστασις τοῦ ἀγγείου τοῦ Pourtalés (Overbeck, Kunstmythol. Atlas Taf. XVIII, 19, Gerhard, Ges. akad. Abh. πίν. LXXI, 1), ἐν ᾧ ἡ Δημήτηρ παρίσταται καθημένη μετέωρος ὑπεράνω τοῦ ὑπ' αὐτὴν μεμονωμένου ὑπάρχοντος ἐδράνου, ὅπερ ἄλλοι ἄλλως ἐξηγοῦσιν (ἴδε Overbeck, Kunstmythol. II σελ. 673).

Τὸ ἔδαφος ὡσαύτως δηλοῖ καὶ ἡ καμπύλη γραμμὴ ἢ παρὰ τὸν δεξιὸν βραχίονα τῆς ἐν τῇ κάτω σειρᾷ καθημένης γυναικείας μορφῆς, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς τοῦ δαδουχοῦντος νεανίσκου κατωφερῆς καμπύλη καὶ ἡ ἑτέρα καμπύλη ἢ παρὰ τὴν ἀριστερὰν κνήμην τοῦ αὐτοῦ νεανίσκου, ἥτις οὐδαμῶς πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς ποδίσκος τοῦ αὐτοῦ μικροῦ ἄνθους². Τὸ ἔδαφος δηλοῦται διὰ γραμμῆς καὶ ὑποκάτω τοῦ κατὰ τὴν πρὸς ἀριστερὰν ἄνω γωνίαν παρισταμένου κίονος, ἑτέρα δὲ καμπύλη γραμμὴ ἄγει παρὰ τὸν κίονα ἀποτόμως πρὸς τὰ ἄνω. Αὕτη μοι φαίνεται ὅτι δὲν δύναται ἄλλως νὰ ἐξηγηθῇ ἢ ὡς δηλοῦσα ὅτι καὶ αἱ ἐν τῷ ἀετώματι μορφαὶ εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δαπέδου πρὸς τὰς λοιπὰς. Τοῦτο ὅμως δὲν δηλοῖ ὅτι καὶ αἱ ἐν τῷ ἀετώματι μορφαὶ μετέχουσι τῆς αὐτῆς πράξεως ὁμοίως πρὸς τὰς ἄλλας, ὡς θὰ ἐκτεθῇ κατωτέρω.

Ἡ χρῆσις τοῦ λευκοῦ χρώματος ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι ἀκολουθεῖ καθόλου εἰπεῖν τὰς παραδόσεις

τῆς ἀρχαϊκῆς κεραμογραφίας¹ ἐφαρμοζομένη κυρίως εἰς τὰ γυμνά μέλη τῶν γυναικείων μορφῶν κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἀνδρικές, εἶτα δὲ καὶ εἰς τοὺς χιτῶνας τινῶν ἐκ τῶν γυναικείων μορφῶν, ἐπεκτεινομένη κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐρυθρομόρφου κεραμογραφίας καὶ εἰς τὰ ἐπικοσμήματα πασῶν τῶν μορφῶν, οἷον στεφάνους, ὄρους, ψέλλια καὶ τὰ τοιαῦτα. Λευκὰ ὡσαύτως παρίστανται ὁ ὄμφαλός καὶ ἡ φιάλη τῆς παρ' αὐτὸν καθημένης γυναικείας μορφῆς, αἱ φλόγες τῶν δάδων, αἱ δηλοῦσαι τὸ ἔδαφος καμπύλαι γραμμαὶ καὶ τὰ μικρὰ ἐπὶ τοῦ ἔδαφους ἄνθη, ὡς καὶ τὰ ἄνωθεν κρεμάμενα στεφανώματα. Περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ἐπιτεθειμένων ἄλλων χρωμάτων ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω (σελ. 6). Ἐκ πασῶν ὅμως τῶν γυναικείων μορφῶν μόνης τῆς ἐν τῇ ἄνω σειρᾷ καθημένης γυναικός, ἥτοι τῆς Δήμητρος, οὔτε τὸ πρόσωπον οὔτε τὰ ἄλλα γυμνά μέλη εἶνε λευκά, δὲν δύναται δὲ νὰ ὑποτεθῇ ὅτι κατὰ παραδρομὴν δὲν ἐπέθηκε τὸ λευκὸν χρῶμα ὁ τεχνίτης, ἀφοῦ διὰ λευκοῦ χρώματος παρέστηκε τὸ ἐνώτιον αὐτῆς, τὸ ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ ψέλλιον καὶ τὸν ἐν τῷ λαιμῷ ὄρμον. Ἀδύνατον βεβαίως δὲν εἶνε νὰ παρεξέκλινεν ὁ τεχνίτης ἅπαξ αὐθαίρετως ἀπὸ τοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις τηρουμένου ὑπ' αὐτοῦ κανόνος, ὥστε ἡ τοιαύτη διαφορὰ μηδεμίαν νὰ ἔχη σημασίαν· ἀλλ' ὅμως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὅλως ἀπίθανος καὶ ἡ ὑποψία, μήτοι ὁ τεχνίτης ἠθέλησε διὰ τούτου νὰ δηλώσῃ τὴν *Mélainan Déμητρα* (ὑφ' ὃ ἐπίθετον ἐλατρεύετο ἐν Φιγαλίᾳ)² τὴν βάψασαν μέλαν καὶ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός³.

Ταῦτα περὶ τῆς τέχνης τοῦ ἡμετέρου πίνακος. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν παράστασιν τοσοῦτον εἶνε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς φανερόν ὅτι ὁ πίναξ οὗτος ἀνήκει εἰς τὰ μνημεῖα τοῦ ἑλευσινιακοῦ κύκλου, διότι καὶ ἐν ἑλευσίνι εὐρέθη καὶ ἀνάθημα τοῖν θεοῖν εἶνε, ὡς δηλοῖ ἡ ἐπιγραφή, καὶ τὰ σύμβολα τῆς ἑλευσινιακῆς λατρείας ἀφθονοῦσιν ἐν αὐτῷ. Ἐκ τῶν τοιούτων συμβόλων τὸ μάλιστα ἀξιοπαρατήρητον εἶνε

¹ Ἴσως ἐκ πηλίνου εἰδωλίου. Πρὸβλ. Strube, Studien über den Bilderkreis von Eleusis σελ. 99.

² Τοῦτο καταφαίνεται ἰδίως ἐκ τῆς ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς τοῦ δαδουχοῦντος νεανίσκου γραμμῆς, ἐν ἣ ὡσαύτως ὑπάρχει τὸ αὐτὸ ἄνθος κατὰ τὸ κάτω ἄκρον τῆς γραμμῆς, ὥστε αὕτη κατ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὡς ἀνήκουσα εἰς αὐτό.

¹ Ἴδε P. J. Meier, Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen X σελ. 328 ἐξ. Pottier, Revue des ét. Gr. XI (1898) σελ. 381 ἐξ.

² Πausan. VIII 5, 8. 42, 1 ἐξ. Πρὸβλ. Ὅμηρ. Ὑμν. εἰς Δήμ. 42: *κνάνεον δὲ κάλυμμα κατ' ἀμφοτέρων βάλετ' ὤμων*. Roscher, Mythol. Lex. II σελ. 1300.

³ Πτολεμ. Ἑφαιστ. παρὰ Westermann, Μυθολογ. σελ. 186.

τὸ ἰδιόσχημον ἐκεῖνο μικρὸν ἀγγεῖον, ὅπερ φοροῦσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς προσδεδεμένον διὰ μηρίνων τινῶν ἢ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀετώματος γυναικεῖα μορφή καὶ ἕτεραι δύο γυναικεῖαι μορφαὶ ἐν τῇ ὑποκάτω παραστάσει, τοιαῦτα δ' ἀγγεῖα εὐρέθησαν ἐν Ἐλευσίνι πολυαριθμότατα καὶ ἐκ διαφόρου ὕλης, ἐξηγῶνται δὲ διαφόρως ὑπὸ τῶν περὶ αὐτῶν πραγματευσαμένων, ἤτοι Φιλίου ('Εφημ. Ἀρχ. 1885 σελ. 171 ἐξ. πίν. 9, 5-9), H. von Fritze ('Εφημ. Ἀρχ. 1897 σελ. 163 ἐξ.), Κουρουνιώτου ('Εφημ. Ἀρχ. 1898 σελ. 21 ἐξ.) καὶ Rubensohn (Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen. XXIII σελ. 271-306), ὧν οἱ τρεῖς τελευταῖοι εἶχον ὑπ' ὄψιν καὶ τὸν ἡμέτερον πίνακα. Ὅτι δὲ τὸ τοιοῦτον ἀγγεῖον ἦτο σκεῦος κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικὸν τῆς ἐν Ἐλευσίνι λατρείας μαρτυροῦσιν ὄχι μόνον ἡ ἀνεύρεσις τοσούτου πλήθους ἐξ αὐτῶν ἐν Ἐλευσίνι, ἐνῶ ἀλλαχοῦ εὐρίσκεται σπανιώτατα ἢ μᾶλλον (καθ' ἕσπον ἐμοὶ γνωστὸν) μόνον ἐν ταῖς τελευταίαις μεταξὺ Ἀρείου Πάγου καὶ Πνυκὸς ἀνασκαφαῖς τοῦ Dörpfeld, ἐνθα οὗτος ἀνεζήτησε τὸ ἐν ἄστει Ἐλευσίνιον¹, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπεικόνισις αὐτοῦ ἐπὶ ἀθηναϊκῶν καὶ ἐλευσινιακῶν νομισμάτων καὶ νομισματοειδῶν συμβόλων, ἐπὶ τοῦ ἐπιστυλίου τῶν Μικρῶν Προπυλαίων τοῦ ἐν Ἐλευσίνι ἱεροῦ καὶ ἐπὶ ἐτέρου ἐπιστυλίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Γοργοπήκου ἐνφοκοδομημένου, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς κίστης, ἣν φέρουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αἱ δύο κολοσιαῖαι μαρμαρίναι γυναικεῖαι μορφαί, ἐφ' ὧν ἐστηρίζετο ἡ στέγη τῆς ἐσωτερικῆς στοᾶς τῶν Μικρῶν Προπυλαίων², κατὰ δὲ τὸν Rubensohn (ἐ. ἀν. σελ. 291 καὶ 301) προσέτι καὶ ἐπὶ τῆς ἀναγλύφου παραστάσεως τῆς περιφήμου ἐκ Κύμης ὑδρίας τοῦ ἐν Πετροπόλει μουσείου³. Τί ὄνομα ἔφερε τὸ ἀγγεῖον τοῦτο καὶ κατὰ τίνα τρόπον ἐγί-

¹ Πρὸλ. Rubensohn, ἐ. ἀν. σελ. 280.

² Ἴδε τὰς παραπομπὰς παρὰ Κουρουνιώτη (ἐ. ἀν. σελ. 22 ἐξ.) καὶ Rubensohn (ἐν. ἀν. σελ. 290).

³ Stephani, Comptes-Rendus de la Commission imper. 1862 πίν. III. Gerhard, Ges. akad. Abh. πίν. LXXVIII, Overbeck, Kunstmythol. Atlas πίν. XVIII, 20. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἡ γνώμη τοῦ Rubensohn δὲν εἶνε ὀρθή, διότι ἡ φαινομένη φλόξ δὲν εἶνε οἷα λόγνου, οὔτε θὰ εἶχε λόγον τινὰ ἢ θέσις λόγνου ἐν τοιοῦτῳ ἀγγεῖῳ. Νομίζω λοιπὸν ὅτι ὀρθῶς ἡρμήνευσε τοῦτο ὁ Stephani (ἐν. ἀν. σελ. 37 καὶ 41) ὡς φορητὸν βωμόν ἢ ἐσχάραν, ἐπικαλούμενος ἀνάγλυφόν τι παρὰ Visconti, Mus. Pio-Clem. IV, πίν. XXI καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ξενοφώντος (Κυρ. Παιδ. VIII, 3, 12) καὶ τοῦ Ἀθηναίου (V, 202 B), ὑφ' ὧν μνημονεύονται φορητοὶ βωμοὶ καὶ ἐσχάραι, καὶ δὴ καὶ ἐπιγρῦσαι, ὡς ἐν τῇ ὑδρίᾳ τῆς Κύμης. Πρὸλ. καὶ Pauly-Wissowa, Realencyclop. ἐν λ. Altar σελ. 1685.

νετο χρῆσις αὐτοῦ ἐν τῇ ἐλευσινιακῇ λατρείᾳ εἶνε ζήτημα δευτερεύον καὶ ὄχι καίριον διὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἡμετέρου πίνακος, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον δὲν εἶνε ἄτοπον νὰ διαλάβωμεν καὶ ἡμεῖς περὶ αὐτοῦ συμπληροῦντες μόνον καὶ διορθοῦντες τὰ ὑπὸ ἄλλων εἰρημένα, παραπέμποντες δὲ τοὺς βουλομένους νὰ γνωρίζωσι πλείονα εἰς τὰς ἀνωτέρω ἀναγραφείσας τέσσαρας πραγματείας, ἐν αἷς καὶ ἀπεικονίσεις ἱκαναὶ τῶν τοιοῦτου εἶδους ἀγγείων ὑπάρχουσιν. Ὁ Φίλιος (σελ. 173 ἐξ.) καὶ ὁ v. Fritze (σελ. 164 ἐξ.) νομίζουσιν ὅτι ταῦτα εἶνε θυμιατήρια, καὶ δὴ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ δευτέρου (σελ. 167) αἱ φέρουσαι αὐτὰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς γυναικες ἐν τῷ ἡμέτερῳ πίνακι τελοῦσιν ὄρχησιν θρησκευτικῆν, οἷαν παρίσταται τελοῦσα γυναικεῖα τις μορφή ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ παρατιθεμένη ἐτρουσικῇ τοιχογραφίᾳ. Ἄλλ' ὅτι ταῦτα δὲν εἶνε θυμιατήρια ἀποδεικνύουσι νομίζω τὰ ἐξῆς γεγονότα:

α') ὅτι οὐδὲν ἐξ αὐτῶν, καίπερ πολυαριθμοτάτων εὐρεθέντων ἐν τῇ ἀνασκαφῇ φέρει ἔχνη πυρὸς ἢ καπνοῦ, ὡς ἀπεδείχθη κατὰ τὰς ἐπανειλημμένας παρατηρήσεις μου μετὰ τῶν κκ. Κουρουνιώτου καὶ Rubensohn¹.

β') ὅτι ἐὰν ὑποτεθῆ ὅτι εἶνε θυμιατήρια, μένουσιν ἔλως ἀνεξήγητα τὰ ἐπὶ πολλῶν ἐξ αὐτῶν ὑπάρχοντα κοτυληδονώδη προσφύματα.

γ') ὅτι ἐν Ἐλευσίνι εὐρέθησαν θυμιατήρια ἀσφαλῶς ὄντα τοιαῦτα καὶ ἐκ διαφόρων χρόνων προερχόμενα, ἅτινα ἔχουσιν ἔλως διάφορον σχῆμα τῶν ἐν τῷ ἡμέτερῳ πίνακι παρισταμένων, ὁμοιότατα δὲ τοῖς ἄλλοθεν γνωστοῖς ἀρχαίοις θυμιατηρίοις, ἤτοι ἐν χαλκοῦν μετ' ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς², ἐν παριστάμενον ἐπὶ ἀναγλύφου νεκροδείπνου καὶ τρίτον ἐν πηλίνῳ ὀστράκῳ ἐκδοθέντι ἐσχάτως ὑπὸ Rubensohn³, ἀλλ' ὅμως μόνον τῶν ἐν τῷ ἡμέτερῳ πίνακι παρισταμένων ἀγγείων τὸ σχῆμα ἐπαναλαμβάνεται ἀπανταχοῦ ἐν τοῖς νομίσμασι καὶ ἐν τοῖς ἀναγλύφοις, ὅποταν πρόκειται νὰ παρασταθῇ ὡς σύμβολον τῆς ἐλευσινιακῆς λατρείας, οὐδέποτε ἄλλο σχῆμα.

Ἐπιπλέον οὐδὲ ὄρχησις παρίσταται τελομένη ἐν τῷ

¹ Πρὸλ. Κουρουνιώτην σελ. 25, Rubensohn, ἐ. ἀν. σελ. 286 ἐξ.

² Αὕτη ἐξεδόθη ὑπ' ἐμοῦ ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1895 σελ. 103 ἀριθ. 16. Ἐπειτα καθαρῶς ἀναγινώσκεται νῦν πληρέστερον

³ Mittheil. d. d. arch. Inst. XXIV (1899) πίν. VIII, 3.

ἡμετέρῳ πίνακι, ὡς νομίζει ὁ v. Fritze, θὰ πεισθῆ πᾶς τις ἀποβλέπων εἰς τὴν ἡρεμωτάτην στάσιν τῆς δαδουχοῦσης, τοῦ δαδουχοῦτος νεανίσκου καὶ τοῦ παρ' αὐτὸν πωγωνοφόρου ἀνδρός, ἐνῶ οὐδεμία ἄλλη μορφή (οὐδ' αὐταὶ αἱ ἐν τῷ ἀετώματι) παρίσταται λίαν ζωηρῶς κινουμένη. Καὶ ὁ τρόπος δὲ καθ' ὃν φέρουσι τὸ ἱμάτιον ἢ δαδουχοῦσα καὶ πᾶσαι αἱ ὀπισθεν αὐτῆς μορφαὶ καὶ αἱ δύο ἀνδρικαὶ μορφαὶ τῆς κάτω σειρᾶς, εἶνε ὅλως ἀσυμβίβαστος πρὸς ὄρχησιν¹.

Ἄφ' ἑτέρου ὁ Κουρουניώτης (σελ. 26 ἐξ.) καὶ ὁ Rubensohn (σελ. 280 ἐξ.) ὑποστηρίζουσιν ὅτι τὰ τοιαῦτα ἀγγεῖα ἔφερον τὸ ἐκ διαφόρων συγγραφεῶν ἐγνωσμένον ὄνομα κέρνος (ὁ κέρνος, τὸ κέρνος καὶ τὸ κέρνον), ὅπερ ἐρμηνεύεται παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ (XI 478 C. πρὸλ. XI 476 E) ὡς «ἀγγεῖον κεραμεῶν ἔχον ἐν αὐτῷ πολλοὺς κοτυλίσκους κεκολλημένους· ἐνεῖσι δ' ἐν αὐτοῖς ὄρμινοι, μήκωνες λευκοί, πυροί, κριθαί, πισοί, λάθυροι, ὄχροι, φακοί, κύαμοι, ζεαί, βρόμος, παλίθιον, μέλι, ἔλαιον, οἶνος, γάλα, οἶον ἔριον ἄπλυτον, ὁ δὲ τοῦτο βαστάσας οἶον λικνοφορήσας τούτων γεύεται». Τὸ κεροφορεῖν ἀνῆκεν εἰς τὰς μυστηριώδεις τελετὰς τῆς λατρείας τῆς Μητρὸς τῶν θεῶν Ῥέας, ἀλλ' ὁ Rubensohn (ἐ. ἀν. σελ. 273-278) ἀπέδειξεν ὅτι καὶ τῆς ἐλευσινιακῆς λατρείας δὲν ἦτο ἀλλότριον, στηριζόμενος (πλὴν ἄλλων τινῶν τεκμηρίων) κυρίως εἰς τοῦτο ὅτι ἐν τῇ ἀξιολογωτάτῃ ταμιακῇ ἐπιγραφῇ τῶν Ἐλευσινόθεν ἐπιστατῶν τῇ ἐκδεδομένη τὸ τελευταῖον ὑπὸ Φιλίου ἐν Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen 1894 σελ. 192 ἐξ. καὶ ὑπὸ Δραγούμη ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1895 σελ. 61 ἐξ. ἀναγράφονται (A στ. 16. B στ. 22) χρυσοὶ κέρχοι Γ, παρετήρησε δ' ὀρθῶς ὅτι καίτοι κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων τὸ ὄνομα κέρχοι σημαίνει τραχύ τι ἀνώμαλον² δὲν ἀναφέρεται δὲ ὡς ὄνομα ἀγγείου, ὅμως δὲν δύναται νὰ εἶνε διάφορον τοῦ κέρνος, διότι καὶ περὶ τραχυτήτων τινῶν ὁ Πολυδεύκης τὴν λέξιν κέρνος μεταχειρίζεται. Ἡ ἀνωτέρω παρατεθεῖσα περιγραφή τοῦ κέρνου παρ'

¹ Πρὸλ. προσέτι καὶ τὰ ὑπὸ Κουρουνιώτου παρατηρούμενα (σελ. 24). Ἐν τούτοις καὶ νῦν ἔτι ὁ v. Fritze ἐμμένει εἰς τὴν πρώτην γνώμην αὐτοῦ (ἴδε Wochenschr. für kl. Philol. 1899 σελ. 448).

² Πρὸλ. Στεφάνου Θεσαυρὸν ἐν λ. κέρχω καὶ Ἡσύχιον ἐν λ. κερχάνα καὶ ἐξῆς.

Ἀθηναίῳ ἀνταποκρίνεται ἀληθῶς κάλλιστα πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐλευσινιακὰ ἀγγεῖα ὅσα φέρουσι κοτυληδόνας, αἵτινες ὡς εἶνε ἤδη ἀποδοδειγμένον¹, ὑποδηλοῦσι πραγματικούς κοτυλίσκους, οἵτινες καὶ ὑπάρχουσιν ἀληθῶς ἐν πολλοῖς ἀγγείοις ἀντὶ τῶν κοτυληδόνων.

Ἡ τοιαύτη συμφωνία τοῦ σχήματος τῶν ἡμετέρων ἀγγείων πρὸς τὴν παρ' Ἀθηναίῳ περιγραφὴν καὶ ἡ μεγάλη χρῆσις αὐτῶν ἐν τῇ ἐλευσινιακῇ λατρείᾳ ἀνάλογος οὔσα πρὸς τὰ περὶ κέρνου ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παραδιδόμενα πείθουσι καὶ ἐμὲ ὅτι ἀληθῶς κέρνοι εἶνε τὰ ἀγγεῖα ταῦτα, καίτοι οὔτε τὰς συγκεχυμένας καὶ ἀντιφατικὰς περὶ κέρνων μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων κατώρθωσαν νὰ διευκρινήσωσιν οἱ περὶ τούτων γράψαντες, οὔτε τὸ σχῆμα ὑφ' ὃ παρίστανται τὰ τοιαῦτα ἀγγεῖα ἐν τε τῷ ἡμετέρῳ πίνακι καὶ ἐν τοῖς ἀναγλύφοις καὶ τοῖς νομίσμασι, δύναται νὰ παρήχθῃ ἐκ τῶν πραγματικούς κοτυλίσκους φερόντων ἀγγείων, ὡς ὑποστηρίζει ὁ Rubensohn (ἐ. ἀν. σελ. 283-285). Τοῦναντίον ὁ πολὺ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν ἀνευ κοτυλίσκων οὐδὲ κοτυληδόνων εὑρεθέντων ἀγγείων καὶ ἡ ἀποκλειστικὴ παράστασις τούτων μόνων ἐν τε τῷ ἡμετέρῳ πίνακι καὶ ἐν τοῖς ἀναγλύφοις καὶ τοῖς νομίσμασι νομίζω ὅτι ἀποδεικνύει τρανῶς ὅτι τὸ ἀρχικὸν καὶ κύριον σχῆμα αὐτῶν ἦτο τοῦτο τὸ οὔτε κοτυλίσκους οὔτε κοτυληδόνας ἔχον. Ἡ εἰς τοῦτο προσθήκη τῶν κοτυλίσκων καὶ ἔπειτα τῶν ὑποδηλουσῶν τοὺς κοτυλίσκους κοτυληδόνων ἐξηγεῖται εὐκολώτατα, ἀφοῦ εἶνε γνωστὰ ἀρχαῖα ἀγγεῖα συνιστάμενα μόνον ἐκ πολλῶν κοτυλίσκων ἐπικεκολλημένων ἐπὶ ἀπλῆς στεφάνης, καὶ δὴ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἐλευσίνος τεμάχια ἀπεικονισθέντα παρὰ Rubensohn (σελ. 304)². Τοιοῦτον σχῆμα ὑπο-

¹ Πρὸλ. Rubensohn ἐ. ἀν. σελ. 282 ἐξ. πίν. XIII.

² Τὰ τεμάχια ταῦτα δὲν γνωρίζω ποῦ καὶ πῶς εὑρέθησαν, ἀλλ' ἐκ τῆς κατασκευῆς αὐτῶν κρίνω νομίζω ὅτι εἶνε προμυκηναϊκῶν χρόνων. Ἡ μεγάλη παλαιότης αὐτῶν δὲν καθιστᾷ ἀμφίβολον τὴν ὑποτιθεμένην χρῆσιν αὐτῶν, διότι οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει νὰ ἀναχθῇ εἰς νεωτέρους χρόνους ἢ εἰσαγωγή τῆς χρήσεως αὐτῶν. Πρὸλ. Rubensohn (ἐ. ἀν. σελ. 305 ἐξ.). Καὶ οἱ ἐκ τῶν Κυκλάδων γνωστοὶ κέρνοι ἀνήκουσιν ἐπίσης εἰς προϊστορικούς χρόνους. Στεφανοειδῆ κοτυλισκοφόρα ἀγγεῖα μετὰ μικροῦ κπέλλου ἐν τῷ κέντρῳ εὑρέθησαν καὶ πρό μικροῦ ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀγγλικῆς σχολῆς ἐν Μήλω, ἄτινα εἶδον ἐν τῷ Ἐθνικῷ μουσεῖῳ. Περὶ τῶν πρότερον γνωστῶν τοιούτων ἀγγείων διελάσεν ὁ Löschke (ἴδε Berliner philol. Woch. 1898 σελ. 222). Τοιοῦτον παρέστησε τὸ σχῆμα τοῦ κέρνου ἐξ εἰκασίας ὁ Panofka (Recherches sur les vrais noms des vases grecs, Pl. V, 53).

δηλοῖ βεβαίως καὶ τὸ ὄνομα στεφανίς, ἕπερ ὡς συνώνυμον τοῦ κέρνου ἀναγράφει ὁ Ἡσύχιος¹. Ταῦτα λοιπὸν τὰ στεφανοειδῆ κοτυλισκοφόρα ἀγγεῖα συνενωθέντα μετὰ ἄλλου ἀγγείου ἔχοντος σχῆμα κυπελλοειδὲς ἢ μᾶλλον κρατηροειδὲς ἀπέτελεσαν τὸ σχῆμα τῶν ἐν Ἐλευσίνι εὐρεθέντων κοτυλισκοφόρων ἢ κοτυληδοφόρων κέρνων, ὡς ὀρθῶς ποιῶν ἀποδέχεται καὶ αὐτὸς ὁ Rubensohn (σελ. 305)². Ἄλλ' ἢ τοιαύτη συνένωσις δύο ὅλως διαφόρου σχήματος ἀγγείων ἀποδεικνύει ὅτι ἀμφότερα ἐχρησίμευον εἰς τὴν αὐτὴν χρῆσιν. Τίς ὁ ἦτο ἢ χρῆσις αὕτη εὐκόλως ἐννοεῖται, ὅταν ἀναγινώσκων τις τὸ ἀνωτέρω (σελ. 13) παρατεθὲν περὶ τοῦ κέρνου καὶ τῶν κοτυλίσκων χωρίον τοῦ Ἀθηναίου ἐνθυμηθῆ ὅτι κατὰ τὸν μῦθον ἡ Δημήτηρ ἔπιε τὸν κυκεῶνα³, ἐπεβάλλετο δὲ ἀπαραιτήτως νὰ πίνωσιν αὐτὸν καὶ οἱ μύσται, ὡς ἀποδεικνύει τὸ γνωστὸν σύθημα τῶν Ἐλευσινίων: ἐνήστευσα, ἔπιον τὸν κυκεῶνα, ἔλαβον ἐκ κίστης, ἐγγευσάμενος ἀπεθήμην εἰς κάλαθον καὶ ἐκ καλάθου εἰς κίστην⁴. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ ἀναφερόμενα ὑλικά δύνανται κάλλιστα νὰ ἀποτελέσωσι ποτόν, οἶον ὁ κυκεῶν, ὡς θὰ δειχθῆ καὶ περαιτέρω, τὰ δὲ περὶ ὧν πρόκειται ἀγγεῖα εἶνε κρατηροειδῆ, δυνάμεθα εὐλόγως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἐκ τῶν ὑλικῶν τούτων παρεσκευάζετο ὁ μυστικὸς κυκεῶν ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀγγείοις. Τοῦτο συμφωνεῖ πληρέστατα πρὸς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Σχολιαστοῦ τοῦ Νικάνδρου (Ἀλεξίφ. στ. 217): κέρνους γάρ φασι τοὺς μυστικοὺς κρατῆρας⁵, ἐν οἷς βεβαίως παρεσκευάζετο σπονδὴ τις ἰδιάζουσα τῇ μυστικῇ λατρείᾳ τῆς Ῥέας.

Δυσκολίαν τινὰ παρέχει ὁ οἶνος ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου ὡς ἐμπεριεχόμενος ἐν τινι

¹ Ἡσύχ. ἐν λ. κέρνος· στεφανίς· ἀγγεῖα· κεραμεῖα.

² Τὸ αὐτὸ ὑπέθεσε καὶ περὶ τῶν ἐκ τῶν Κυκλάδων γνωστῶν κέρνων ὁ Bosanquet ἐν Annual of the British school at Athens III σελ. 58.

³ Ὀμηρ. Ὑμν. εἰς Δημ. στ. 208 ἐξ. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ κυκεῶν προσεφέρετο καὶ ὡς σπονδὴ εἰς τοὺς θεοὺς, ὡστε τὸ ὑπὸ Rubensohn σελ. 279 παρατιθέμενον ἀπόσπασμα τοῦ Σοφοκλέους περὶ τῆς θεοφιλοῦς θυσίας οὐδαμῶς ἀντίκειται πρὸς τὴν ἡμετέραν γνώμην. Ὡσαύτως καὶ εἰς τοὺς νεκροὺς (ἤρωας) ἠδύνατο κάλλιστα νὰ προσενεχθῆ ἢ αὕτη θυσία, ὡς ὑποθέτει ὁ Bosanquet ἔ. ἀν. σελ. 59.

⁴ Κλήμ. Ἀλεξ. Πρωτ. II § 21.

⁵ Τὸ κατόπιν ὑπὸ τοῦ Σχολιαστοῦ ἐπιφερόμενον «ἐφ' ὧν λύχονος τιθέασιν» ἀναμφιβόλως δὲν ἀφορᾷ τοὺς Ἐλευσινιακοὺς κέρνους, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς Ῥέας συνήθεις, περὶ ὧν καὶ ὁμιλεῖ ὁ Σχολιαστὴς οὗτος. Περὶ τούτου πλεονα ἀκολουθῶς.

τῶν κοτυλίσκων, ἐνῶ κατὰ τὸν εἰς Δημήτρα ὕμνον (στ. 206 ἐξ.) ὁ κυκεῶν, ὃν ἔπιεν ἡ θεά, δὲν ἐμπεριεῖχεν οἶνον, «οὐ γὰρ θεμιτὸν οἱ ἔφρασκε πίνειν». Ἄλλ' ὅμως τὸ τε σχῆμα τοῦ Ἐλευσινιακοῦ ἀγγείου καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ Σχολιαστοῦ τοῦ Νικάνδρου βεβαιοῦσιν ὅτι κρατῆρ ἦτο ὁ κέρνος χρησιμεύων εἰς παρασκευὴν συμμίχτου τινὸς πόματος, τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ἢ ὅτι τὸ χωρίον τοῦ Ἀθηναίου ἀφορᾷ ἄλλους κέρνους καὶ ὄχι Ἐλευσινιακοὺς¹, ἢ ὅτι ἐν χρόνοις νεωτέροις τοῦ εἰς Δημήτρα ὕμνου τοῦλάχιστον ὁ οἶνος δὲν ἦτο τι ὅλως ἀσυμβίβαστον τῇ τῆς Δημήτρος λατρείᾳ, ἀλλ' ὅτι εἰς μικρὰν ἴσως ποσότητα λαμβανόμενος καὶ διὰ τῆς μίξεως ὀλοσχερῶς ἀλλοιούμενος² ἀπετέλει συστατικὸν τῶν Ἐλευσινιακῶν σπονδῶν καὶ τοῦ κυκεῶνος. Τὸ δὲ οἶον ἔριον ἄπλυτον, ἕπερ καὶ αὐτὸ ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου, δὲν ἀπετέλει συστατικὸν τοῦ κυκεῶνος (ἢ τῆς σπονδῆς), οὐδ' ἀνemiγνύετο μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἐχρησίμευε μόνον πρὸς ἐπίστεψιν τοῦ κρατῆρος, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ἐν Οἰδίποδι ἐπὶ Κολωνῷ (στ. 472 ἐξ.) χωρίου τοῦ Σοφοκλέους, ἔνθα ὁ Οἰδίπους προσφέρων σπονδὴν εἰς τὰς Εὐμενίδας στέφει κροῦτα καὶ λαβὰς ἀμφιστόμους τῶν κρατῆρων «οἶος νεαλοῦς νεοπόκω μαλλῶ λαβῶν» (ἢ βαλῶν).

Ἐκ τῶν δύο ἀγγείων, ἅτινα συνενωθέντα ἀπέτελεσαν τὸν κέρνον, τὸ κυριώτερον καὶ ἀπαραίτητον πρὸς τὴν τοῦ κυκεῶνος παρασκευὴν ἦτο ὁ κρατῆρ, ὁ δὲ κοτυλισκοφόρος στέφανος ἠδύνατο καὶ νὰ ἐλλείπη προσκομιζομένων τῶν συστατικῶν ὑλικῶν τοῦ κυκεῶνος ἐν κοτυλίσκοις μὴ συνηνωμένοις. Τούτου ἕνεκα μόνος ὁ κρατῆρ ἐθεωρήθη ὡς σύμβολον τῆς Ἐλευσινιακῆς λατρείας καὶ ὡς τοιοῦτος ἀπεικονίζεται ἐν τοῖς μνημείοις τῆς τέχνης, ὄχι δὲ ὁ κοτυλισκοφόρος στέφανος, οὐδ' αὐτοὶ οἱ κοτυλισκοφόροι ἢ κοτυληδοφόροι κέρνοι. Ἐπειδὴ δὲ στεφανοειδῆ κοτυλισκοφόρα ἀγγεῖα δὲν εὐρέθησαν ἐν Ἐλευσίνι ἄλλα πλὴν τῶν ἀνωτέρω (σελ. 14) εἰρημένων προϊστορικῶν τεμαχίων, οἱ δὲ ἐπὶ τῶν κέρνων ἐπικεκολλημένοι κοτυλίσκοι εἶνε μικρότατοι

¹ Ὁ Rubensohn (ἔ. ἀν. σελ. 275 - 280) εὐλόγως ὑποστηρίζει τὸ ἐναντίον.

² Ἄν εἶνε ἀληθὴς ἢ κατωτέρω ἐκτιθεμένη ὑπόθεσις ὅτι ὁ κυκεῶν ὑφίστατο ζύμωσιν τινὰ, ὁ οἶνος ἐχρησίμευε μόνον ὡς ζύμη, ἢ δὲ γεῦσις αὐτοῦ ἠλλοιοῦτο τελείως.

καὶ συχνάκις μεταπίπτουσιν εἰς ἀπλᾶς κοτυληθόνας, ὥστε οὐδέποτε δύνανται νὰ περιλάβωσιν ἢ ἔλως οὐτιδανὴν ποσότητα ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου καταλεγομένων ὑλικῶν, πιστεύω ὅτι ὁ κυκεῶν παρεσκευάζετο ἐν τῷ ἱερῷ ἐντὸς ὀλίγων μεγάλων κρατήρων ἢ καὶ ἐνὸς μόνου, ἐκεῖθεν δὲ ἤρουντο τὸ πόμα οἱ μύσται εἰς τὰ μικρὰ ἀγγεῖα, ἅτινα ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὡς δεικνύει ὁ ἡμέτερος πίναξ¹. τοιαῦτα δὲ εἶνε τὰ πλεῖστα καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ἅπαντα τὰ ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς εὑρεθέντα.

Δυσκολώτερον εἶνε νὰ συμβιβασθῶσιν αἱ λοιπαὶ περὶ τοῦ κέρνου μαρτυρίαι τῶν ἀρχαίων, ἃς οὐδεὶς τῶν πρότερον περὶ τούτου γραψάντων ἠδυνήθη νὰ διευκρινήσῃ πάσας καὶ συμβιβάσῃ πρὸς τε τὴν ἀνωτέρω παρατεθειμένην περιγραφὴν τοῦ Ἀθηναίου καὶ πρὸς τὰ περὶ ὧν πρόκειται ἑλευσινιακὰ ἀγγεῖα¹. Οὕτως ὁ μὲν Σχολιαστὴς τοῦ Νικάνδρου (Ἀλεξίφ. σπ. 217 ἴδε καὶ ἀνωτ. σελ. 15 ὑποσ. 5) μαρτυρεῖ ὅτι ἐπὶ τῶν κέρνων ἦτοί τῶν μυστικῶν κρατήρων «*λύχνους τιθέασιν*», ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Πλάτωνος (Γοργ. 497 C) λέγει «*κέρνος δὲ τὸ λίκνον ἦγον τὸ πύον ἐστίν*» ὁ δὲ Πολυδεύκης IV, 103 ἐξηγῶν τὸ κερνοφόρον ὄρχημα βεβαιοῖ ὅτι οἱ τοῦτο ὀρχούμενοι ἔφερον «*λίκενα ἢ ἐσχαρίδας, κέρνα δὲ ταῦτα ἐκαλεῖτο*». Λύχνοι ἐπὶ τῶν ἑλευσινιακῶν κέρνων εἶνε ἀδύνατον νὰ τεθῶσιν, ὁ δὲ Rubensohn (σελ. 288 ἐξ.) ἰσχυρίζομενος τὸ ἐναντίον περιπίπτει εἰς δύο φανεράς ἀντιφάσεις πρὸς τὴν παράδοσιν, διότι δέχεται ὅτι οἱ λύχνοι ἐτίθεντο ἐντὸς τῶν κέρνων, ἐνῶ ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Νικάνδρου λέγει ἐφ' ὧν, καὶ ὅτι ἀντὶ τῶν λύχνων ἐτίθεντο καὶ κηρία². ἄλλ' ὅμως καὶ πάλιν δὲν κατορθοῖ νὰ ἀποδείξῃ τὸν λόγον τῆς τοιαύτης παραδόξου τῶν λύχνων ἢ κηρίων θέσεως. Ἐπειτα δὲ ἂν τοῦτο ἦτο ἀληθές, ἔμελλον νὰ καταλειφθῶσιν ἐπὶ τινος τῶν κέρνων ἢ τῶν πωμάτων αὐτῶν ἴχνη φλογός ἢ καπνοῦ, ὅπερ ὅμως δὲν συμβαίνει, ὡς ἐλέχθη ἤδη. Ἀφ' ἐτέρου τοῦ μυστικοῦ *λίκνου* τὸ σχῆμα εἶνε γνωστὸν ἐκ τοῦ μύθου σὶν τινα ἀπεικονίζοντος ἀναγλύφου ἰταλιωτικῆς ὀστεοδόχου κάλπης³, τοῦτο δὲ οὐδεμίαν ὁμοιότητα

¹ Πρβλ. ἰδίως v. Fritze ἔ. ἀν. σελ. 172 ἐξ. Rubensohn ἔ. ἀν. σελ. 274 ὑποσημ. 3. Daremberg-Saglio Diction. λ. Kernos.

² *Bullettino della commissione archeol. comunale VII πίν. I-III*. Πρβλ. καὶ Lovatelli αὐτόθι σελ. 9 ἐξ. Jahn, Sitzungsber. der kön. Sächs. Ges. der. Wiss. 1861 σελ. 324.

ἔχει πρὸς τοὺς ἑλευσινιακοὺς κέρνους, ὁμοιάζον πρὸς τὴν σήμερον παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει σέσου.λαρ. Ἀλλὰ καὶ τὸ τοιοῦτον λίκνον δὲν παρέχει θέσιν πρὸς τοποθέτησιν λύχνων, ἔλως δὲ ἀδικαιολόγητον θὰ ἦτο νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἐτίθεντο λύχνοι ἐπ' αὐτοῦ ὅπωςδῆποτε. Καὶ ὅμως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δεχθῶμεν ὡς ὀρθὴν μόνον τοῦ Ἀθηναίου τὴν μαρτυρίαν, ἀπορρίπτοντες ὡς ἐσφαλμένας τὰς ἄλλας μαρτυρίας ἢ τινὰς ἐξ αὐτῶν, ὡς πράττει ὁ Rubensohn, διότι τὸ οἶον *λικνοφορήσας* τοῦ Ἀθηναίου καὶ τὰ περὶ κερνοφόρου ὄρχήματος ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκου μαρτυρούμενα δηλοῦσι σαφῶς ὁμοιότητα ἢ ταυτότητα κέρνου καὶ λίκνου.

Τούτων οὕτως ἐχόντων νομίζω ὅτι τότε μόνον δύναμεθα νὰ συμβιβάσωμεν τὰς περὶ τοῦ κέρνου μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων, ὅταν δεχθῶμεν ὅτι ἡ λέξις κέρνος δὲν ἐσήμαινε μόνον τὰ περὶ ὧν πρόκειται ἑλευσινιακὰ ἀγγεῖα, ἀλλ' εἶχε καὶ γενικωτέραν σημασίαν δηλοῦσα διαφόρου εἶδους ἀγγεῖα καὶ σκευὴ χρησιμεύοντα πάντα εἰς τὴν αὐτὴν θρησκευτικὴν τελετήν, ἦτοι τὴν περιφορὰν τοῦ κέρνου (πρβλ. τὸ κέρνος περιενηροχότες) ἢ τὴν κερνοφορίαν. Ἐπομένως ἄλλο σχῆμα εἶχεν ὁ κατὰ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Νικάνδρου ἐν ταῖς μυστηρίοις τῆς Ῥέας χρησιμεύων κέρνος, συνιστάμενος ἐκ κρατῆρος καὶ λύχνου ἢ θυμιατηρίου προσηρητημένου εἰς τὸν κρατῆρα, ἄλλο σχῆμα ὁ γνωστὸς ἡμῖν ἑλευσινιακὸς κέρνος, ἄλλο τὸ λίκνον περὶ οὗ ὁμιλεῖ ὁ Πολυδεύκης καὶ ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Πλάτωνος, καὶ ἄλλο ἢ κοτυλισκοφόρος στεφανίς. Τὸ χωρίον τοῦ Ἀθηναίου δὲν εἶνε δῆλον ἂν ἀναφέρεται εἰς τὸν ἑλευσινιακὸν κοτυλισκοφόρον κέρνον ἢ εἰς τὸν κοτυλισκοφόρον στέφανον, ὅπερ πιθανώτερον. Ὁ δὲ Πολυδεύκης λέγων ὅτι οἱ ὀρχούμενοι τὸ κερνοφόρον ὄρχημα ἔφερον *λίκενα ἢ ἐσχαρίδας* δὲν ἐννοεῖ ὅτι τὸ λίκνον ἐλέγετο καὶ ἐσχαρίς, ἀλλ' ὅτι οἱ ὀρχούμενοι ἔφερον εἴτε λίκενα εἴτε ἐσχαρίδας, ἦτοι κρατῆρας μετὰ λύχνου ἢ θυμιατηρίου ἐκ τῶν εἰς τὰς τελετὰς τῆς Ῥέας χρησιμεύοντων, ἀμφοτέρω δὲ τὰ ἱερὰ ταῦτα σκευὴ ἔφερον κοινὸν ὄνομα προσεπιλεγόμενα κέρνα. Τὴν περιληπτικὴν ταύτην σημασίαν τῆς λέξεως ἀποδεικνύει καὶ ἡ παρ' Ἡσυχίου λέξις κέρνεα, ἐξηγουμένη: τὰ τῆ μητρὶ τῶν θεῶν ἐπιθυόμενα. Καὶ τοῦ Ἀθηναίου δὲ τὸ οἶον *λικνοφορήσας* παραβαλλόμενον πρὸς τὸ κέρ-

ρος δὲ τὸ *λίχνον* ἦτοι τὸ πτύον ἐστὶ τοῦ Σχολιαστοῦ τοῦ Πλάτωνος ἐξηγεῖται κάλλιστα, ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι τὸ λίχνον μὲν ἐλέγετο κέρνος, ἀλλ' ὁ ἐλευσινιακὸς κέρνος ἦτο διάφορος τοῦ λίχνου καίτοι ἀμφότερα εἰς τὴν αὐτὴν θρησκευτικὴν τελετὴν ἐχρησίμευον· ἐπομένως ἦσαν ἰσιδύναμα μὲν, ἀλλ' ἀνόμοια τὸ σχῆμα. Ὁ Ἀθηναῖος λοιπὸν ἐπιμαρτυρεῖ τὴν ταυτότητα τῆς χρήσεως τοῦ τε κέρνου καὶ τοῦ λίχνου, οὐδαμῶς δὲ ταυτότητα οὐδ' ὁμοιότητα τοῦ σχήματος. Καὶ ἡ γένεσις τῶν διαφόρων γλωσσικῶν τύπων *κέρχνος*, ὁ *κέρνος*, τὸ *κέρνον*, τὸ *κέρνον*, ὑφ' οὗς δηλοῦνται τὰ περὶ ὧν πρόκειται ἀγγεῖα, δύναται νὰ ἐξηγηθῆ κάλλιστα κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα¹. Ἐν πρώτοις τὰ οὐδέτερα τὸ *κέρνον* καὶ τὸ *κέρνος* ἐναλλασσόμενα πρὸς τὸ ἀρσενικὸν ὁ *κέρνος* δηλοῦσι, νομίζω, καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ὅτι ἡ λέξις ὅτ' ἐ μὲν παριστᾶ ὠρισμένον εἶδος ἀγγείου, ὅτ' ἐ δὲ ἔχει σημασίαν γενικωτέραν περιλαμβάνουσα καὶ ἄλλα ἰσοδύναμα (πρβλ. ὁ *λύχνος* — οἱ *λύχνοι* καὶ τὸ *λύχνον* — τὰ *λύχνα* = Leuchtmittel κατὰ Passow)². Τὰ δὲ *κέρχνος* καὶ *κέρνος* δὲν δύνανται (τὸ ἐπ' ἐμοὶ τοῦλάχιστον) νὰ ἐξηγηθῶσιν ὡς διὰ φθογγολογικῆς ἀλλοιώσεως παραχθέντα τὸ ἕτερον ἐκ τοῦ ἑτέρου, ἀλλ' ἀναμφιβόλως τὸ δεύτερον εἶνε προῖον συνεκδρομῆς πρὸς τὸ *κεράννυμι* — *κρατήρ*. Ὁ κοτυλισκοφόρος στέφανος βεβαίως ὠνομάζετο *κέρχνος* ὡς τραχύ τι καὶ ἀνώμαλον σκεῦος, ἀλλ' ὅτε οἱ κοτυλίσκοι προσετέθησαν εἰς τὸν κρατῆρα, τὸ ὄνομα *κέρχνος* μετεδόθη καὶ εἰς αὐτόν, ἐπειδὴ δὲ οὗτος δὲν ἔπαυσε ὦν καὶ πάλιν κρατήρ, μετεβλήθη τὸ νέον ὄνομα *κέρχνος* εἰς *κέρνος* κατὰ συνεκδρομὴν πρὸς τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τοῦ ἀγγείου.

Ἵπολείπεται νὰ ἐξηγηθῶσι τὰ διάτρητα ἐπιπώματα τῶν ἐλευσινιακῶν κέρνων, ἅτινα δικαίως φρονεῖ ὁ Rubensohn (σελ. 288) ὅτι διὰ λόγον τινὰ ἦσαν οὕτω κατεσκευασμένα. Τὸν λόγον τοῦ-

¹ Ἡ γνώμη ὅτι μόνον τὸ ἐπιγραφικῶς μεμαρτυρημένον *κέρχνος* εἶνε τὸ ἀληθές, τὰ δ' ἄλλα εἶνε σφάλματα τῶν χειρογράφων, ὡς φαίνεται ὅτι ὑποπτέει ὁ Rubensohn (ἐ. ἀν. σελ. 274), εἶνε ἀδικαιολόγητος.

² Κάλλιστα καταφαίνεται ἡ γενικωτέρα σημασία τοῦ οὐδετέρου τὰ *λύχνα* ἐκ τοῦ Ἡροδότου II, 62, ὅπου τὰ ἐπιπερόμενα τὰ δὲ *λύχνα* ἐστὶ *ἐμβάφια* *ἐμπλεα* *ἀλός* καὶ *ἐλαίου*, *ἐπιπολής* δ' ἔπεισι αὐτὸ τὸ *ἐλλύχνιον* δηλοῦσιν ὅτι εἰς τὴν περὶ τῆς πρόκειται λυχνοκατὰν ἐχρησιμοποιοῦντο ὅχι οἱ καθ' αὐτὸ λεγόμενοι *λύχνοι*, ἀλλ' ἄλλα ἀγγεῖα (*ἐμβάφια*) πρὸς ἄλλον σκοπὸν προωρισμένα, ὅπως καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν χρησιμεύουσιν εἰς τὰς λυχνοκατὰς κοινὰ ποτήρια. Περὶ τοῦ ἐνικοῦ τὸ *λύχνον* ἴδε Kühner-Blass Ausf. Gramm. II σελ. 583.

τον ἐξηγεῖ αὐτὴ ἡ σύνθεσις τοῦ κυκεῶνος ἐκ τῶν ὑλικῶν, ὅσα καταλέγονται ἐν τῷ ἀνωτέρω παρατεθέντι χωρίῳ τοῦ Ἀθηναίου. Τὸ οὕτως ἐκ παντοίων ξηρῶν καρπῶν παρασκευαζόμενον σύμφυρμα ἀδύνατον ἦτο νὰ ἀποτελέσῃ εὐθὺς ἅμα τῇ ἀναμίξει πόσιμόν τι καὶ εἰς σπονδὴν χρήσιμον μίγμα, ὡς ὁ παρ' Ὀμήρῳ κυκεῶν ('Ἰλ. Λ 624 ἐξ. Ὀδ. Κ 234), ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἔπρεπε νὰ ἀφεθῆ ἡρεμον ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον μέχρις ὅτου τὰ ἐν τῷ κρατῆρι ὑγρά ἐμποτίσῃσι τοὺς ξηροὺς καρποὺς καὶ ἀναμιχθέντα μετ' αὐτῶν ἀποτελέσῃσι μίγμα τι ὁμοειδές. Ἐπειδὴ δὲ τὰ τε στερεὰ καὶ τὰ ὑγρά, ὅσα ἐνεβάλλοντο εἰς τὸν κρατῆρα εἶνε οὐσίαι ἀμυλοῦχοι καὶ σακχαροῦχοι, ὁ δὲ οἶνος (ἂν μὴ εἶνε πολὺ παλαιός, ὅπερ δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ὑποτεθῆ) ἐμπεριέχει πάντοτε ἱκανὴν ζύμην ἀρκοῦσαν νὰ παραγάγῃ ἐν ταῖς οὐσίαις ταύταις νέαν οἶνοπνευματώδη ζύμωσιν¹, οἱ κρατῆρες οἱ ἐμπεριέχοντες τὸ τοιοῦτον ὑγρὸν ἔπρεπε κατ' ἀνάγκην νὰ ἔχῃσι πώματα διάτρητα, ἵνα μὴ ὁ ἐκ τῆς ζυμώσεως παραγόμενος βρασμὸς ἐκχέῃ τὸ ὑγρὸν ἔξω. Ἐὰν λοιπὸν ἡ παρασκευὴ τοῦ κυκεῶνος ὀρθῶς ὑπετέθη ὅτι ἦτο τοιαύτη, ἡ ἐξήγησις τοῦ διατρήτου τῶν πωμάτων τῶν κέρνων οὐδεμίαν παρέχει δυσκολίαν. Πρὸς βεβαίωσιν τούτων ἐδοκιμάσθησαν κατ' ἐμὴν παράκλησιν ὑπὸ τῶν φίλων μου Ν. Κανελλοπούλου χημικοῦ καὶ Ἐπαμ. Χαριλάου ἐργαστασιάρχου οἶνοπνευματοποιοῦ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παραδιδόμενα ὑλικά καὶ πειραματικῶς, τὸ δ' ἀποτέλεσμα τῆς δοκιμασίας ταύτης μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὁ κ. Χαρίλαος ὡς ἐξῆς: Ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἐπομένης ἡμέρας τῆς ἀναμίξεως ἤρξατο ζωηρὰ ζύμωσις, ἧς παρετήρησα πάντα τὰ φαινόμενα, ἦτοι διαρκῆ ἐκπομπὴν φουσαλίδων, παραγωγὴν ἀνθρακικοῦ οξέος καὶ ὑψωσιν τῆς θερμοκρασίας τοῦ ὑγροῦ. Ἡ ζύμωσις διήρκεσεν ἐπὶ πέντε ἡμέρας ἐπιταθεῖσα τὴν τρίτην, τὴν δὲ ἕκτην ἡμέραν πᾶν ἔχρος ζυμώσεως ἔπαυσε καὶ τὸ ὑγρὸν ἐπανέκτησε τὴν προτέραν θερμοκρασίαν. Ἡ θεῶσις αὐτοῦ καίπερ

¹ Πλὴν τοῦ οἴνου ἠδύνατο νὰ προξενήσῃ τοιαύτην ζύμωσιν καὶ ἡ κριθή, ἐὰν ὑποτεθῆ ὅτι ἐτίθετο ἀρτίβλαστος καὶ πεφρυγμένη, ὡς ἐν τῇ ζυθοποιῇ, ἀλλὰ τοῦτο δὲν μαρτυρεῖται. Συντελεστικά εἰς τὴν ζύμωσιν εἶνε ὡσαύτως τὸ γάλα καὶ τὸ μέλι, ἐξ ὧν ὡς γνωστὸν παράγονται οἶνοπνευματώδη ποτά, ὡς τὸ kumiss τῶν Ταρτάρων καὶ τὸ mei τῶν Πολωνῶν. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν μηνὶ Βοηδρομιῶνι, ὅτε ἐτελοῦντο τὰ μεγάλα Ἐλευσίνια, ὁ οἶνος δὲν εἶνε παλαιός.

ἐλαφρῶς γλυκίζουσα ἦτο ὄξυνος, ἢ φασκομηλέα (οἱ ὄρμιοι) δὲ καὶ οἱ σπόροι τοῦ μήκωτος εἶχον μεταδώσει αὐτῷ τὸ ἄρωμά των, τὸ δὲ ἔλαιον ἐπέδρασεν εἰς τὴν γερῶν. Πιστεύω δ' ὅτι διὰ τινῶν πειραμάτων (ὡς πρὸς τὰς ἀναλογίας τῶν διαφόρων ὑλικῶν) θὰ κατωρθοῦτο νὰ ἐγίνετο λίαν εὐάρεστον καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς τελείως μὴ ἐξοικειωμένους πρὸς τὸ ποτὸν τοῦτο. Ἡ ζύμωσις δὲ γίνεται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· ὁ ὄρος τοῦ γάλακτος μεταβάλλει τὸ σάκχαρον τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ὀσπρίων εἰς ζυμώσιμον (καίτοι αἱ ἀμυλώδεις οὐσίαι συντελοῦσι μᾶλλον εἰς τὴν γερῶν ἢ εἰς τὴν ζύμωσιν), ὁ δὲ ἐν τῷ οἴνῳ περιεχόμενος μύκης τῆς ζυμώσεως, ὅστις ἐν νέοις οἴνοις ὑπάρχει ἐν ἀρκετῇ ποσότητι, προξενεῖ τὴν ζύμωσιν. Τοσαῦτα ὁ κ. Χαρίλαος περὶ τοῦ ἐκτελεσθέντος πειράματος. Ἀκολουθῶς ἐγνώσθη μοι καὶ χωρὶον τοῦ Ἀριστοτέλους (Προβλ. III, 12), ἐν ᾧ οὗτος ζητεῖ τὴν ἐξήγησιν τοῦ διὰ τί ὁ γλυκὺς καὶ ὁ ἄκρατος καὶ ὁ κυκεὼν μεταξὺ διαπνόμενοι ἐν τοῖς πότοις νήφειν ποιοῦσιν, ἐξ οὗ πρόδηλον ὅτι καὶ ὁ κυκεὼν ἦτο μεθυστικός.

Ἐτερον πλὴν τῶν κέρνων σύμβολον, μόνη τῇ ἐλευσινιακῇ λατρείᾳ προσῆκον, εἶνε τὰ ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι κάτωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ ὑπάρχοντα διεσταυρωμένα ἀντικείμενα, ἅτινα ὡς γνωστὸν ἐπίσης διεσταυρωμένα ἀπεικονίζονται ἐν τῇ παραστάσει τῆς ἀνωτέρω (σελ. 11) μνημονευθείσης περιφήμου Κυμαίας ὑδρίας, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ αὐτόθι ἐπίσης μνημονευθέντι ἀναγλύφῳ τῆς ἐκκλησίας τῆς Γοργοπήκου. Ταῦτα παρίστανται φέροντες ὡς μεμυημένοι οἱ Διόσκουροι καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἐν ἐτέραις δύο ἐπιφανεστάταις κεραμογραφίαις τοῦ ἐλευσινιακοῦ κύκλου, ἧτοι ἐν τῷ λεγομένῳ ἀγγείῳ τοῦ Pourtalés¹ καὶ ἐν τῇ πελίκῃ τοῦ Παντικαπαίου², προσέτι δὲ καὶ νεανίσκος τις ἄλλος ὑπ' ἄλλων νομιζόμενος ἐν τῇ αὐτῇ Κυμαίᾳ ὑδρίᾳ³, ὡσαύτως

δὲ καὶ ἀγαλμάτιον νεανικῆς μορφῆς ὑπὸ Furtwängler¹ ἐκδεδομένον, ὃν οὗτος νομίζει ὡς Εὐβουλέα. Παρατηρήθη δὲ ἤδη ὑπὸ τοῦ Rubensohn (σελ. 298-300 καὶ πίν. XIV) ὅτι τῶν αὐτῶν ἀντικειμένων ἢ εἰκῶν εἰς ἀπλοῦν κόσμημα μεταβεβλημένη εὐρίσκεται ἐπὶ πολλῶν ἐκ τῶν ἐν τῷ μουσεῖῳ Ἐλευστίνος ὑπαρχόντων κέρνων καὶ ὅτι καὶ τὸ ὅλως ιδιόρρυθμον κόσμημα ἐπὶ τῶν προεχουσῶν στενῶν παραστάδων, εἰς ἃς ἀπολήγει ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὁ ἡμέτερος πίναξ, τὸ αὐτὸ τοῦτο πρᾶγμα παριστᾷ. Τὸ σχῆμα αὐτῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι εἶνε τοιοῦτον, ὥστε ἀδύνατον νὰ ἐκληφῶσιν ὡς δεμάτια σταχύων ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, ὡς ἐνόμισαν πολλοί², φαίνεται δ' ὅτι δίκαιον εἶχεν ὁ Stephani ἀναγνωρίζων ἐν αὐτοῖς τοὺς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων οὕτω δὴ καλουμένους βάκχους, ἧτοι τὰ κατὰ τὰς μυστηριώδεις τελετὰς τῆς Δήμητρος καὶ τοῦ Διονύσου χρησιμεύοντα ἐκ κλάδων μύρτου δεμάτια³.

Πλὴν τούτων δ' ὅμως ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι καὶ ἕτερα σύμβολα ἱερᾶς τελετῆς δηλωτικά, καίπερ ὅχι κατ' ἐξοχὴν τῇ ἐλευσινιακῇ λατρείᾳ ἀνήκοντα. Τοιαῦτα δ' εἶνε οἱ τὰς κεφαλὰς πασῶν τῶν ἐν τῷ πίνακι μορφῶν πλὴν τῶν δύο πρὸς δεξιὰν καθημένων θεαινῶν κοσμοῦντες στέφανοι ἐκ κλάδων μύρτου, ὡς φαίνεται, πεποιημένοι, οἱ ἄλλοι κλάδοι (μύρτου ἀναμφιβόλως καὶ αὐτοί), οὓς κρατοῦσιν ἐν ταῖς χερσὶ δύο ἀνδρῶν καὶ δύο γυναικῶν μορφῶν, ὡς λατρείαν ταῖς καθημέναις θεαῖς προσφέρουσιν, καὶ δι' ὧν εἶνε ἐπεστεμμένοι οἱ κέρνοι, προσέτι αἱ ὑπὸ δύο μορφῶν φερόμεναι δᾶδες καὶ οἱ ἐν τοῖς ἐλευσινιακοῖς ὀργείοις συνήθεις αὐλοί, οὓς ἔχει ἢ κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ ἀετώματος γυνή⁴.

Σύμβολόν τι ἀναμφιβόλως παριστᾷ καὶ ἡ ὅλως ιδιότροπος διακόσμησις τῆς ἐνούσης ἄνωθεν τὰς παραστάδας προεχούσης ταινίας, ἧτις ἀποτελεῖ τὴν

¹ Overbeck, Kunstmythol. Atlas XVIII, 19. Gerhard. Ges. akad. Abh. πίν. LXXI, 1.

² Stephani ἐν Comptes-Rendu de la comm. Imp. 1856 πίν. I-II, Overbeck, Kunstmythol. Atlas XVIII, 18. Gerhard, Ges. akad. Abh. πίν. LXXVII.

³ Τὸν νεανίαν τοῦτον ὁ μὲν Stephani καὶ ὁ Heydemann (Marmorkopf Riccardi σελ. 15) νομίζουσιν Εὐβουλέα, ὁ Strube (Studien über den Bilderkreis von El. σελ. 40), ὡς τὸν ἐπὶ βωμῶν ἱερέα. Τελευταῖον διέλαθε περὶ αὐτοῦ ὁ Rubensohn (Mittheil. Athen XXIV σελ. 57 ἐξ.) θὰ γείνη δὲ καὶ ὑπ' ἡμῶν λόγος περαιτέρω.

¹ Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen XX σελ. 357 ἐξ. Προβλ. Rubensohn Mittheil. d. d. arch. Inst. XXIV σελ. 57 ὑπόσημ. Τεμάχια ὁμοίων ἀγαλμάτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἐν τῷ ἐν Ἐλευστίνι μουσεῖῳ, ἐν οἷς καὶ κορμὸς μεγέθους ἡμίσεως περίπου τοῦ φυσικοῦ πρὸ μικροῦ μόλις προσκτεθείς.

² Δ. γ. ὁ Strube ἔ. ἀν. σελ. 39.

³ Ἴδε Overbeck, Kunstmythol. II σελ. 671 ἐξ. Rubensohn ἔ. ἀν. σελ. 291 ὑπόσημ.

⁴ Ἀριστοφ. Βάτρ. 313. Ἐν ἄλλαις ἐλευσινιακαῖς παραστάσεσιν ἀπαντῶσι κύμβαλα, ὡς ἐν τῷ κατωτέρῳ μνημονευμένῳ ἀγγείῳ τῆς συλλογῆς Castellani.

βάσιν τοῦ ἀετώματος. Αὕτη εἶνε διηρημένη κατὰ τὸν τρόπον τοῦ θριγκοῦ τῶν δωρίου ῥυθμοῦ οἰκοδομημάτων εἰς τριγλύφους τινάς (μᾶλλον διγλύφους) καὶ μετόπας, ἐν ἐκάστη δὲ τῶν μετοπῶν ὑπάρχει κυκλικόν τι σχῆμα διηρημένον διὰ τοξοειδοῦς μελαίνης γραμμῆς εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ μὲν ἔχει σχῆμα μηνίσκου καὶ πληροῦται ὑπὸ σκιερῶν λεπτῶν γραμμῶν τοξοειδῶν συγκεντρικῶν τῇ πρώτῃ, τὸ δ' ἕτερον εἶνε ἐλλειψοειδὲς καὶ οὐδεμίαν γραμμὴν οὐδὲ σκιάν ἐμπεριέχει. Ἐκάστου μηνίσκου τὰ κέρατα ἀντικρύζουσι πρὸς τὰ τοῦ ἐν τῇ παρακειμένη μετόπῃ μηνίσκου, οὕτως ὥστε πάντα τὰ ἐν ταῖς μετόπαις κυκλικὰ σχήματα ἀποτελοῦσιν ἀντίστοιχα ζεύγη, ἐξαιρουμένων μόνον δύο¹, μακρὰ δὲ σκιερὰ γραμμὴ διὰ πασῶν τῶν μετοπῶν διήκουσα συνδέει ἅπαντα τὰ κυκλικὰ σχήματα διὰ τοῦ μέσου πάντων διερχομένη. Τὰ παράδοξα κοσμήματα ταῦτα μοι φαίνονται ὅτι εἶνε ὁμοιώματα τῆς σελήνης περὶ τὴν φάσιν τῆς πανσελήνου εὐρισκομένης, διότι περὶ τὴν πανσέληνον ἀκριβῶς ἐτελοῦντο τὰ μεγάλα Ἐλευσίνια, καὶ ἄλλως δὲ πολλὴ εἶνε ἡ σχέσις τῆς σελήνης πρὸς τὰς Ἐλευσινίας θεάς². Γνωστὸν δ' ὅτι ἐν ἐλευσινιακαῖς ἀγγειογραφίαις συχναίς ἀπαντῶσιν ἀστέρες (Förster, Raub und Rückkehr der Persephone σελ. 245. Overbeck Kunstmythol. Atlas XVII 26 καὶ 26α). Ἡ διὰ πασῶν τῶν μετοπῶν διήκουσα σκιερὰ γραμμὴ φαίνεται ὅτι δηλοῖ τὸν οὐρανὸν ἐπὶ τὸ συμβολικώτερον.

Καὶ αὐτὰ τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους παριστάμενα ἄνθη, τὰ τε δύο μεγάλα παρὰ τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὰ ἀλλαχοῦ ἐγκατεσπαρμένα μικρὰ τὰ διὰ κυκλοειδῶς διατεταγμένων λευκῶν στιγμῶν δεδηλωμένα, καίπερ πάντα κατὰ τυπικὸν τρόπον καὶ ὄχι πιστῶς κατὰ φύσιν ἀπεικονισμένα, νομίζω ὅτι δὲν δηλοῦσιν ἀπλῶς ἄνθη οἰαδήποτε, ἀλλὰ τινὰ τῶν ἐν τοῖς ἐλευσινιακοῖς μύθοις παραδεδομένων ἢ τῶν ἐν τῇ ἐλευσινιακῇ λατρείᾳ χρησίμων ἀνθέων, οἷα λ. χ. εἶνε τὰ ἐν τῷ εἰς Δήμητρα ὕμνῳ ἀναφερόμενα (στ. 5 ἔξ. καὶ 426 ἔξ: ῥόδα, κρόκος, ἴα, ἀγαλλιίδες, ὑάκινθος, νάρκισσος, λείρια) καὶ προσέτι ὁ μή-

¹ Ἄνωθι τῆς παιδικῆς μορφῆς. Τοῦτο ἀναμφιβόλως ὀφείλεται εἰς ἀπλὴν παραδρομὴν τοῦ κεραμογράφου.

² Μαρτυρίας περὶ τοῦ χρόνου τῆς τελέσεως τῶν Ἐλευσινίων ἴδε παρὰ Mommsen, Feste der Stadt Athen, σελ. 205. Περὶ τῆς σχέσεως τῆς σελήνης πρὸς τὰς Ἐλευσινίας θεάς Roscher, Selene und Verwandtes σελ. 124. Kern ἐν Ἐφημ. Ἄρχ. 1892 σελ. 131 ἔξ.

κων, ὁ μίλαξ, ὁ ἀσφοδελος καὶ ἄλλα¹. Τοῦλάχιστον δὲν μοι φαίνεται ὅλως ἀπίθανος τοιαύτη τις εἰκασία ἕνεκα τῆς ὄλως ἀσυμμέτρου καὶ οὐδαμῶς εἰς διακόσμησιν συντεινούσης θέσεως τῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι ἀνθέων καὶ ἐπειδὴ ἄνθος ὁμοιάζον πρὸς τὰ μικρὰ τοῦ ἡμετέρου πίνακος ἀπαντᾷ ἐν τε τῇ κατὰ τὴν κοιλίαν ζώνῃ τῆς ἀνωτέρω (σελ. 11) μνημονευθείσης περιφῆμου Κυμαίας ὑδρίας², καὶ ἐν τῷ ὑπὸ Brunn ἐκδεδομένῳ μετὰ παραστάσεως ἀνόδου τῆς Κόρης ἰταλιωτικῷ κρατῆρι³, ἐν τῷ αὐτῷ κρατῆρι δὲ ἀπαντᾷ καὶ ἄνθος ὁμοιάζον πρὸς τὸ μέγα ἄνθος τοῦ ἡμετέρου πίνακος τὸ παρὰ τὸν ὀμφαλόν⁴. Ὡσαύτως καὶ ἐν παραστάσει ἀρπαγῆς τῆς Κόρης (Monum. dell' Inst. VI πίν. XLII, A) παρίστανται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πολλὰ ἄνθη ὁμοιάζοντα λίαν πρὸς τὰ μικρὰ τοῦ ἡμετέρου πίνακος. Ἐκ τῶν καρπῶν τοῦ αὐτοῦ φυτοῦ μεμεστωμένων φαίνεται ὅτι συνίστανται καὶ οἱ ἄνωθεν ἀντὶ στεφανωμάτων κρεμάμενοι ὄρμοι. Καὶ αὐτὸ τὸ ἐπὶ τοῦ σκήπτρου τῆς Κόρης ἀνθέμιον ἔχει σχῆμα λειρίου, ὡς μοι εἶπεν ὁ γνωστὸς παρ' ἡμῖν βοτανικὸς κ. Heldreich, ὥστε ἴσως οὐδὲ τοῦτο εἶνε ἄνευ συμβολικῆς τινος ἐννοίας οὕτω πεποιημένον, καίτοι ἀληθῶς ὄχι τῶν Ἐλευσινίων οὐδὲ τῶν χθονίων θεῶν μόνον τὰ σκήπτρα φέρουσι τοιοῦτον ἀνθέμιον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων μυθικῶν προσώπων⁵.

¹ Περὶ τοῦ νάρκισσου πρὸβλ. καὶ Σοφοκλ. Οἶδ. Κολ. 682. ὁ καλλιότρος - νάρκισσος μεγάλην θεατρ. ἀρχαίον στεφάνωμα. Ἐνοεῖται ὅτι ἡ γνώμη τοῦ Hehn (Kulturpflanzen und Haustiere⁶ σελ. 243 ἔξ.) ὅτι ὁ ποιητὴς τοῦ εἰς Δήμητρα ὕμνου δὲν ἐγνωρίζεν ἀκόμη τὰ λείρια οὐδὲ τὸν νάρκισσον οὐδὲ τὰ ῥόδα, ἀλλὰ μόνον τὰ ἐξ αὐτῶν παρεσκευασμένα ἀρώματα, ἡμεγαλοποίησε δὲ ἐπὶ τὸ μυθωδέστερον τὸ κάλλος καὶ τὴν εὐωδίαν τῶν ἀγνωστων αὐτῷ ἀνθέων τούτων, οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει διὰ τὴν ἐρμηγίαν τοῦ ἡμετέρου πίνακος καὶ ἂν ἤθελεν ὑποτεθῆ ἀληθῆς, διότι καθ' ὃν χρόνον ἐποιήθη ὁ ἡμετέρος πίναξ ταῦτα πάντα βεβαίως ἦσαν γνωστά. — Περὶ τοῦ ἀσφοδέλου ὡς ἱεροῦ φυτοῦ τῆς Περσεφόνης ἴδε Σουΐδαν ἐν λ. ἀσφοδελος, περὶ τοῦ μίλακος Διον. Ἄλ. Opuscula ed. Usener et Radermacher τόμ. I σελ. 314. Πρὸβλ. προσέτι Ovid. Fast. IV, 435 ἔξ.

² Ἴδε Comptes-Rendu de la comm. Imp. arch 1862 πίν. III 1 καὶ 3-4.

³ Supplement zu den Studien über den Bilderkreis von Eleusis πίν. III. = Overbeck, Kunstmythol. Atlas XVIII, 15.

⁴ Ὑποκάτω τοῦ Τριπολέμου. Ὁ κ. Heldreich ἰδὼν τὴν τε ἀπεικόνισιν τοῦ ἡμετέρου πίνακος καὶ τὴν τοῦ ὑπὸ Brunn ἐκδεδομένου κρατῆρος εἶπεν ὅτι μετὰ ἰκανῆς πιθανότητος δύναται νὰ ἀναγνωρίσῃ ἂν ἄμφοτέρων τὸν νάρκισσον.

⁵ Πρὸβλ. λ. χ. Overbeck, Kunstmythol. Atlas XV καὶ XVI. Τὸ λείριον ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἐπιταμῆσις μνημείοις, π. χ. Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen IV πίν. VIII.

Ὅ,τε τόπος τῆς εὐρέσεως λοιπὸν καὶ ἡ ἀναθηματικὴ ἐπιγραφή καὶ ἡ παρουσία τῶν τοιούτων συμβόλων ἀποδεικνύουσιν ἀσφαλῶς ὅτι ἡ παράστασις τοῦ ἡμετέρου πίνακος ἀνήκει εἰς τὰς τοῦ ἑλευσινιακοῦ λεγομένου κύκλου, τουτέστιν ὅτι ἀναφέρεται εἰς τινὰ τῶν περὶ τὴν Ἐλευσίνα καὶ τὰς ἑλευσινιακὰς θεότητας μύθων ἢ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ τελουμένην λατρείαν. Οὐδεμία λοιπὸν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβήτησις ὅτι αἱ κατὰ τὸ πρὸς δεξιὰν μέρος τοῦ ἡμετέρου πίνακος ὑπάρχουσαι δύο καθήμεναι γυναικεῖαι μορφαὶ εἶνε αἱ Ἐλευσίνιαι θεαί, καίτοι παρίστανται μετὰ σκήπτρου μόνον καὶ διαδήματος, οὐδὲν δὲ ἄλλο ἐκ τῶν χαρακτηριζόντων αὐτὰς συμβόλων φέρουσι ἤτοι σταχύων, δάδων, κίστης, μοδίου καὶ τῶν τοιούτων¹. Μόνον τὰ ἔδρανα, ἐφ' ὧν κάθηνται, δύναται ἴσως νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς μυστικαὶ κίσται, ἀλλὰ τὸ σχῆμα αὐτῶν δὲν ἐπιτρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοῦτο ὅχι μόνον ὡς βέβαιον, ἀλλ' οὐδ' ὡς πολὺ πιθανόν. Καὶ ἡ ἐνδυμασία δ' αὐτῶν εἶνε κοινή, ἀπηλλαγμένη τοῦ ἱερατικοῦ σχήματος, ὑφ' ὃ παρίστανται ἐν τῷ γνωστῷ μεγάλῳ ἑλευσινιακῷ ἀναγλύφῳ, ὁμοία δὲ ὡς ἐν τῷ ἐκ Νεαπόλεως ἀμφορεὶ τῷ παρὰ Overbeck Kunstmythol. Atlas XVI, 16 ἐκδεδομένῳ. Ἡ Κόρη χαρακτηρίζεται κατὰ τὸ σύνηθες νεανικωτέρα τῆς Δήμητρος ἔξωμον φοροῦσα χιτῶνα καὶ ἱμάτιον ἐλαφρότερον καὶ πῶς λιτοτέραν φέρουσα κόμμωσιν².

Πρὸς τὰς θεὰς ταύτας προσέρχονται σεβίζουσαι αὐτὰς δι' ὧν φέρουσιν ὀργάνων λατρείας (κέρνων, δάδων, θαλλῶν, οἰνοχόης) πᾶσαι αἱ ἄλλαι μορφαὶ πλὴν τῶν ἐν τῷ ἀετώματι, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ἴδιον σύμπλεγμα καθ' ἑαυτὰς οὐδαμῶς πρὸς τὰς σεβιζομένης θεὰς ἀποβλέπουσαι μία δὲ καὶ κατακεκλιμένη. Ἡ ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι λοιπὸν παρίσταμένη πρᾶξις εἶνε πρόσοδος, ὡς ἔλεγον τὴν τοιαύτην τῆς λατρείας προσφορὰν οἱ ἀρχαῖοι, αἱ δὲ ἐν τῷ ἀετώματι μορφαὶ καίπερ ὡς ἐν τῷ αὐτῷ δαπέδῳ βαινύουσαι θεωρούμεναι ὑπὸ τοῦ τεχνίτου³, καὶ ἄλλως ἐμπεφορημέναι τῆς ἑλευσινιακῆς λατρείας, ὡς ἀποδεικνύει ὁ κέρνος, ὃν φορεῖ ἢ ἐν τῷ

¹ Ἀμφοτέραι αἱ θεαὶ μετὰ σκήπτρων παρίστανται καὶ ἐν παράστασι ἀποστολῆς τοῦ Τριπολέμου (Overbeck, Kunstmythol. Atlas XV, 7. 19).

² Περὶ τοῦ μὴ διὰ λευκοῦ χρώματος ἀπεικασμένου προσώπου τῆς Δήμητρος ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω σελ. 10.

³ Ἴδε ἀνωτέρω σελ. 9.

μέσῳ γυναικεῖα μορφή, ὅμως προφανῶς δὲν μετέχουσιν αὐτῆς ταύτης τῆς προσόδου, ἀλλὰ μόνον παρίστανται εἰς αὐτὴν ἀναλόγως πρὸς τὰς κατὰ ἄκρα τῶν ἐν τοῖς ἀετώμασι τῶν ναῶν συμπλεγμάτων μορφάς. Ὁ πρὸς ἀριστερὰν τοῦ πίνακος ἀπεικονισμένος κίων μεμονωμένος ὡς εἶνε καὶ ὑπὲρ τὸ προσῆκον μικρὸς ἔχει προφανῶς συμβολικὴν ἔννοιαν καὶ ὄχι διακοσμητικὴν, δηλοῖ δὲ, ὡς εἶνε γνωστὸν ἐκ πολυαριθμῶν ἀναλόγων παραδειγμάτων κεραμογραφιῶν τε καὶ ἀναθηματικῶν ἀναγλύφων¹, ὅτι ἡ παρίσταμένη πρᾶξις τελεῖται ἔμπροσθεν οἰκοδομήματός τινος, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ εἶνε ἢ αὐτὸ τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἱερὸν τῶν σεβιζομένων θεῶν. Τὰ ἄνωθεν κρεμάμενα στεφανώματα παριστῶσι τὸν τόπον τοῦτον ἑορτασίμως διακεκοσμημένον. Ἐπίσης ἐστεμμένος διὰ διπλοῦ στεφανώματος εἶνε καὶ ὁ ὀμφαλός, ὅχι ὅμως ἐκ δάφνης ἢ μύρτου κατὰ τὸ σύνηθες, ἀλλὰ δι' ἄλλου ἀδύλου φυτοῦ.

Καιρὸς ἤδη νὰ ἐξετασθῇ τίνα εἶνε τὰ τὴν πρόσοδον ποιούμενα πρόσωπα καὶ ἐπὶ τίνι αἰτίᾳ τελοῦσιν αὐτὴν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πλεῖστα τῶν προσώπων τούτων οὐδὲν φέρουσι χαρακτηριστικὸν σύμβολον, μόνος δὲ ὁ δαδουχῶν νεανίσκος ὁ τὴν ποικίλην στολὴν φορῶν καὶ τὰς ἐνδρομίδας ὑποδεδεδεμένος παρίσταται ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν καὶ ἐν ἄλλοις μνημείοις τοῦ ἑλευσινιακοῦ κύκλου, οὗτος πρέπει κατὰ πρῶτον νὰ ἐξετασθῇ τίς εἶνε. Τὰ κυριώτατα τῶν μνημείων, ἐφ' ὧν παρίσταται ὁ εἰρημένος νεανίσκος εἶνε ἢ ἐκ Παντικαπαίου πελίκης, τὸ ἀγγεῖον Pourtalés καὶ ἢ ἐκ Κύμης ὑδρία, ἔπειτα τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἀνάγλυφον τοῦ Λακρατείδου (Festschrift für Otto Benndorf σελ. 111 ἐξ. πίν. IV)· τὰ λοιπὰ ἀπαριθμεῖ ὁ Furtwängler, Meisterw. σελ. 565, ὑποσημ. 2 καὶ ἐκτενέστερον ἐν τῇ ἀγγλικῇ ἐκδόσει τοῦ αὐτοῦ πονήματος σελ. 332. Πρὸς καὶ Rubensohn ἐν Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen XXIV σελ. 57 ἐξ. Διὰ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ἀναγλύφου τοῦ Λακρατείδου ἐβεβαιώθη ὅτι ἐν ἐκείνῳ τοῦλάχιστον ἢ μορφή αὕτη εἶνε ὁ *Eubouleus*, ὡς δέχεται ὁ τε ἐκδοὺς τὸ ἀνάγλυφον Heberdey (σελ. 115) καὶ ὁ Rubensohn (σελ. 58), εἶκασε δὲ καὶ πρότερον ὁ Furtwängler (ἐνθ. ἀν. καὶ Mittheil. 1895 σελ. 357 ἐξ.). Ἄλλ' ἂφ'

¹ Πρὸς λ. γ. τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ἀγγεῖον τοῦ Pourtalés.

έτέρου ὁ Εὐβουλεύς ῥητῶς εἶνε παραδεδομένος ὡς *συνώτης*¹, ἐν δὲ τῇ προειρημένη Κυμαία ὑδρία παρίσταται ἀληθῶς νεανίσκος χοῖρον ἀπὸ τοῦ ποδὸς κρατῶν καὶ συνώτη ἀρμόζουσαν στολὴν φέρων, ὅστις ἐπίσης δικαιοτάτα δύναται νὰ ὀνομασθῆ Ἐβουλεύς, ἐνῶ ἐν τῇ αὐτῇ ὑδρία ὑπάρχει καὶ ὁ τὴν αὐτὴν στολὴν πρὸς τὸν δαδούχον τοῦ ἡμετέρου πίνακος φορῶν νεανίσκος². Ἐν ταύτῃ λοιπὸν τῇ ὑδρία τοῦλάχιστον δὲν δύναται ἀμφότεροι νὰ εἶνε *Εὐβουλεύς*, καίτοι ἐκάτερος δύναται νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα τοῦτο δικαιοτάτα κατὰ τὰ προειρημένα. Ὁ χοῖρος ὅμως, ὃν φέρει ὁ πρῶτος τῶν προειρημένων νεανίσκων εἶνε σύμβολον τοσοῦτον χαρακτηριστικόν, ὥστε κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην τοῦλάχιστον οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται νὰ ἀμφισβητηθῆ ὅτι οὗτος ἀληθῶς εἶνε ὁ Εὐβουλεύς, ὁ δὲ τὰς δᾶδας φέρων εἶνε ἄλλο πρόσωπον³. Τὸ γεγονός τοῦτο δηλοῖ ὅτι ὁ Εὐβουλεύς δὲν ἦτο πρόσωπον κατέχον θέσιν μόνιμον καὶ πάντοτε τὴν αὐτὴν ἐν τῇ ἐλευσινιακῇ λατρείᾳ, ἀλλ' ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ χρονικῇ περιόδῳ παρίστατο ἄλλοτε ὑπὸ ἄλλο σχῆμα, καὶ ὅτι καὶ ἄλλο πρόσωπον ὑπὸ τὸ αὐτὸ σχῆμα ἀπεικονίζετο ἐνίοτε. Ὁμοίως καὶ ἐν ταῖς μαρτυρίαις τῶν ἀρχαίων ὁ Εὐβουλεύς ὅτε μὲν εἶνε ἀπλοῦς συνώτης, ὅτε δὲ θεὸς ὁμοιάζων πρὸς τὸν Πλούτωνα (καὶ τὸν Ἄδην) ἢ τὸν Διόνυσον, ἢ καὶ συγγεόμενος πρὸς τινὰ τούτων (ἴδε τὸ ἄρθρον *Εὐβουλεύς* ἐν τοῖς λεξικοῖς τοῦ

¹ Σχολ. Λουκιαν. ἐν Rhein. Museum XXV σελ. 549. "Ὅτε ἀνθολογοῦσα ἠρπάξετο ἡ Κόρη ὑπὸ τοῦ Ἠλοῦτωνος, τότε κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον *Εὐβουλεύς* τις συνώτης ἐνεμεν ὄν. Κλήμης' Ἀλεξ. Πρωτ. II 20 σελ. 17: βουκόλος ὁ Τριπτόλεμος ἦν, ποιμὴν δὲ ὁ Εὐμολπος, συνώτης δὲ ὁ Εὐβουλεύς.

² Οὐδεμίαν σημασίαν ἔχουσι σήμερον αἱ παλαιότεραι γνώμαι περὶ τῆς μορφῆς ταύτης, ὡς τοῦ Stephani (Compte-Rendu de la comiss. imp. arch. 1862 σελ. 33) ὅτι εἶνε Ἄρτεμις, καὶ τοῦ Strube (Studien über den Bilderkreis von Eleusis σελ. 44), Overbeck (Kunstmyth. III σελ. 678) καὶ Heydemann (Marmorkopf Riccardi Winkelmannsprogramm σελ. 15) ὅτι εἶνε θνητὸς (ἀνὴρ ἢ γυνή) ἔχων τὸ ἀξίωμα τοῦ δαδούχου. Ἰδε καὶ ὅσα περὶ τούτου παρτηρεῖ ὁ Furtwängler ἐνθ. ἀνωτ. περὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2382 σκύφου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ὑπάρχοντος νῦν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ ὑπ' ἀριθ. 1341 καὶ τὰ κατωτέρω σελ. 29 ὑποσημ. 3 ἐξηγησόμενα.

³ Τὸ ὑπὸ Rubensohn ἐν Mittheil. Athen XXIV πίν. VIII, 2, 3 ἐκδεδωμένον τεμάχιον ἀγγείου μετ' ἀναγλύφου παραστάσεως δὲν ἔχει τὴν σημασίαν, ἣν ἀποδίδει αὐτῷ ὁ ἐκδότης (σελ. 58), διότι ἀληθῶς μὲν δὲν φέρει χοῖρον ὁ ἐν αὐτῷ παριστάμενος νεανίσκος, ἀλλ' εἶνε ὄλιως ἄθλητον ἂν εἶνε τὸ αὐτὸ πρόσωπον πρὸς τὸν ἐν τῇ Κυμαία ὑδρία. Ταῦτα γράφω ἐξετάσας ἐπὶ τούτῳ αὐτὸ τὸ πρωτότυπον ἄλλο δὲ ἐλευσινιακὸν μνημεῖον παριστῶν τὸν περὶ οὗ πρόκειται νεανίσκον μετὰ ἄλλου ζώου πλὴν τοῦ χοῖρου δὲν ὑπάρχει.

Roscher καὶ τοῦ Daremberg et Saglio). Ὑπὸ τινῶν μὲν λοιπὸν τῶν μετεχόντων τῆς λατρείας ταύτης ἐπιστεύετο ὡς πρόσωπον αὐθυπόστατον ἰδίαν ἔχον ἀτομικότητα, ὑπ' ἄλλων δὲ ὡς ἀπλοῦν ἐπίθετον ἄλλης θεότητος, ἢ ὡς δαίμων παραπλησίαν σημαντικωτέρῳ τινὶ θεῷ ἔχων ὑπόστασιν, ἐστερημένος μόνον τῆς ἀτομικότητος ἐκείνου¹. ὥστε ἡ διαφορὰ τοῦ σχήματος, ὑπὸ τὸ ὁποῖον παρίσταται ὁ Εὐβουλεύς ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τοῦ Λακρατείδου καὶ ἐν τῇ Κυμαία ὑδρία, εἶνε φυσικὴ συνέπεια τῆς διαφορᾶς τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων, ὅχι ἀυθαίρετος ἀσπάθεια περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ σχήματος ἐν τοῖς μνημείοις τῆς τέχνης. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξετασθῆ τίνα τῶν παραδόσεων ἠκολούθησεν ὁ τὸν ἡμέτερον πίνακα γράψας, ἢτοι ἂν ὁ δαδούχων νεανίσκος εἶνε Εὐβουλεύς, ὡς ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τοῦ Λακρατείδου, ἢ ἄλλος τις θεὸς πλὴν τοῦ Εὐβουλεύς, ὡς ἐν τῇ Κυμαία ὑδρία. Τὸ ζήτημα τοῦτο νομίζω ὅτι λύει ἀσφαλῶς τὸ προσκείμενον τῷ νεανίσκῳ σύμβολον, ἢτοι ὁ ὀμφαλός, ὅστις ἐκ πασῶν τῶν ἐλευσινιακῶν θεοτήτων κατ' ἐξοχὴν προσήκει τῷ Ἰάκχῳ τῷ ἐν λέβητι ἐπὶ τοῦ τρίποδος ἐψηθέντι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν τῷ Παρνασσῷ ταφέντι ὥστε Ἰαχχος εἶνε βεβαίως ὁ τοῦ ἡμετέρου πίνακος δαδούχων νεανίσκος. Τοῦτο ἐπικυροῦσι προσέτι αἱ ἐλευσινιακαὶ παραστάσεις δύο ἀγγείων κατωτέρω μνημονευθησομένων, ἢτοι τῆς ὑπ' ἀριθ. 1443 ὑδρίας τοῦ ἡμετέρου Ἐθνικοῦ Μουσείου καὶ τοῦ ἀγγείου τῆς συλλογῆς Castellani, ἐν οἷς παρίσταται ὁ Διόνυσος καθήμενος ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ, ὁ δὲ Διόνυσος πρὸς τὸν Ἰαχχον μάλιστα ταυτίζεται ἐκ πάντων τῶν ἐλευσινιακῶν θεῶν². Τῷ Ἰάκχῳ ἀνήκουσιν αἱ παρακείμεναι ὑπὸ τὸν ὀμφαλὸν δέσμαι τῆς ἱερᾶς αὐτῷ μύρτου³, αἵτινες καὶ *ἰάκχαι* ἐπεκαλοῦντο⁴.

Ἄλλὰ τότε πῶς πρέπει νὰ κληθῆ ὁ τὸ αὐτὸ σχῆμα ἔχων νεανίσκος ἐν τῇ Κυμαία ὑδρία, ἀφοῦ

¹ Φορεῖς τῶν ἀσυμφώνων τούτων δοξασιῶν ἴσως ἦσαν τὰ διάφορα γένη, ὅσα μετέχον τῆς ἐν Ἐλευσίνι λατρείας.

² Τὸ ἐν τῷ ἐν Ἐλευσίνι μουσεῖῳ ὑπάρχον ἄγαλμα τοῦ Ἀντιόου (πρὸλ. Conze καὶ Michaelis, Bullettino dell' Inst. 1860 σελ. 179) ὅπερ ἔχει καὶ τὸν ὀμφαλὸν παρακείμενον, μοι φαίνεται ὅτι παριστᾷ αὐτὸν ὑπὸ μορφῇ Ἰάκχου, πλανᾶται δὲ ὁ Wernicke (Pauly-Wissowa Realencyclopädie I σελ. 2441).

³ Ἀριστοφ. Βάτρ. 325 Ἰαχχ', ὦ Ἰαχχε, ἐλθέ - - πολύκαρπον μὲν τινάσσω περὶ κρατὶ σὺ βρῦντα στέφανον μύρτων.

⁴ Roscher, Mythol. Lex. τόμ. II¹ σελ. 10.

ἐν αὐτῇ ὁ τρίπους πρόσκειται ἐτέρα νεανική μορφή ποδῆρη χιτῶνα ἐνδεδυμένη καὶ μακρὸν φερύση θύρσον, οἱ δὲ βάχχοι ἐπίσης ἀπομεμακρυσμένοι τοῦ πρώτου παράκεινται πλησίον τῷ δευτέρῳ δισταυρωμένοι ἐπὶ τοῦ μεταξὺ Δήμητρος καὶ Κόρης μικροῦ βωμοῦ; Καὶ τοῦτο νομίζω ὅτι ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ἀσυμφωνίας τῆς παραδόσεως, καθ' ἣν ὁ Ἰαχχος ὅτε μὲν ταυτίζεται τῷ Διονύσῳ, ὅτε δὲ διαστέλλεται ἀπ' αὐτοῦ, γνωστὴ δὲ ἡ τοῦ Διονύσου πρὸς τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὸν τρίποδα σχέσις¹. Ὁ μὲν ἡμέτερος πίναξ λοιπὸν ἀπονέμων τῷ Ἰάκχῳ τὸν ὀμφαλὸν καὶ τοὺς βάχχους οὐδεμίαν καταλείπει τῷ Διονύσῳ θέσιν ἐν τῇ ἐλευσινιακῇ λατρείᾳ, ἐνῶ τοῦναντίον ἐν τῷ ἀγγεῖῳ τῷ ἄλλοτε τῇ συλλογῇ Castellani ἀνήκοντι καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτῆς (pl. II) ἀπεικονισμένῳ ἐλλείπει μὲν ὁ Ἰαχχος, παρίσταται δὲ μόνος ὁ Διόνυσος ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ καθήμενος ἀπληρῶν τὸν Ἰαχχον², ὡς ἀναπληροῖ ἐν τῷ ἡμέτερῳ πίνακι ὁ Ἰαχχος τὸν Διόνυσον. Ἐν τῇ Κυμαίᾳ ὑδρίᾳ συμβιβάζονται ἀμφοτέραι αἱ ἀντίθετοι αὗται παραδόσεις, ἀλλὰ μόνος ὁ Διόνυσος παρίσταται ὡς ὁμότιμος καὶ πάρεδρος τῇ Δήμητρὶ καὶ τῇ Κόρῃ θεός, ὁ δὲ Ἰαχχος ὡς ἀπλοῦς δαίμων δευτερεύουσαν θέσιν κατέχων, ὡς καὶ ὁ Εὐβουλεύς³.

¹ Middleton, Journal of Hell. Studies IX σελ. 302. Harrison αὐτόθι XIX σελ. 225 ἐξ. Hiller v. Gaertringen ἐν Pauly-Wissowa Realencycl. ἐν ἄρθρῳ Delphi, Geschichte σελ. 6.

² Πρὸς δεξιὰν τοῦ Διονύσου ἵσταται γυναικεία μορφή, ἣν νομίζω Ἀφροδίτην, αὕτη ὅμως δὲν παρίσταται ἐγκαλυπτομένη, ὡς ἐν τῇ Κυμαίᾳ ὑδρίᾳ, ἀλλ' ὡς ἄρτι ἀναβεβλημένη τὸ ἱμάτιον καὶ ὑψούσα τὸν ἀριστερὸν ὤμον, ἵνα ὠθήσῃ τὸ ἄκρον αὐτοῦ πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ στερεώσῃ τὴν ἀναβολήν. Ἡ ἐτέρα γυνὴ ἢ πρὸς ἀριστερὰν ἵσταμένη παρὰ τὴν Δήμητρα εἶνε ἀναμφιβόλως Ἀθηνᾶ.

³ Τὸ Διόνυσον ἐν τῇ Κυμαίᾳ ὑδρίᾳ ἀνεγνώρισεν ἦδη ἐξ ἀρχῆς ὁ Stephani καὶ ἔπειτα ὁ Heydemann, Marmorkopf Riccardi (XIII Winkelmannsprogramm) σελ. 15. Ὁ Strube (ἐ. ἀν. σελ. 41) καὶ τοῦτον νομίζει ἱερέα, ὡς καὶ τοὺς δύο προειρημένους νεανίσκους καὶ τὸν ἕτερον δαδουχοῦντα νεανίσκον τὸν παρὰ τὸν Τριπτόλεμον, συμφωνοῦσι δ' αὐτῶ καὶ ἄλλοι. Ἀλλὰ πλὴν ἄλλων δυσχερεῶν ἅς γεννᾷ ἢ ὑπόθεσις αὕτη, μοι φαίνεται ὅπως ἀσυμβίβαστος πρὸς αὐτὴν ἢ τε νεανική ἡλικία κοινὴ οὔσα πᾶσι τούτοις, καὶ ἡ οἰκειότης, μεθ' ἧς συμπεριφέρονται πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τὸ ὅπως ἀνάρμοστον ἱερεῖ σχῆμα τοῦ φέροντος τὸν χιτῶνα. Ἀλλ' οὐδὲ θεράπων ὑπηρετῶν κατὰ τὴν θυσίαν δύναται νὰ εἶνε οὗτος ὁ τὸν χιτῶνα φέρων (ὡς νομίζει ὁ Kern ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 17 καὶ ἄλλοι), ἀφοῦ ὑπάρχουσιν αὐτοῦσιν ἀπὸ μόνου αὐτὸν ἀπεικονίζοντα ἀγάλματα, οἷον τὸ ὑπὸ Furtwängler (Mittheil. Athen XX σελ. 357) ἐκδοθὲν καὶ ἄλλα ἱκανά.

⁴ Ἀνάλογος πρὸς τὸν ἐν τῇ Κυμαίᾳ ὑδρίᾳ διχασμὸν τῆς αὐτῆς θεότητος εἰς Διόνυσον καὶ Ἰαχχον νομίζω ὅτι ἀπαντᾷ ἐν τῇ παραστάσει τοῦ ἀμφορέως τῆς συλλογῆς Fittipaldi (Monum. dell' Inst. VI σελ. XLII A), ἐν ἣ ὁ Πλούτων ἀρπάσας τὴν Κόρην κατάγει αὐτὴν ἐπὶ τεθρίππου εἰς τὸν Ἄδην, ἐν τῷ Ἄδῃ δὲ ὁ ἰσοδύναμος τῷ Πλού-

Ἰαχχος λοιπὸν εἶνε καὶ ἐν τῇ Κυμαίᾳ ὑδρίᾳ ὁ δαδουχῶν νεανίσκος, ἀλλ' ὑποδεέστερος τὴν ὑπόστασιν ἢ ἐν τῷ ἡμέτερῳ πίνακι¹.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς ἐν τῇ Κυμαίᾳ ὑδρίᾳ παρίστανται ὁμοῦ ὁ Διόνυσος καὶ ὁ ἡμέτερος μετὰ τῆς ποικίλης στολῆς νεανίσκος ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 1443 ἐκ Κρήτης προερχομένη ὑδρίᾳ τοῦ ἡμετέρου Ἐθνικοῦ μουσείου, ἧς τὴν παράστασιν περιέγραψα διὰ βραχέων ἐν τῷ ἔτι ὑπὸ τὰ πιεστήρια εὕρισκομένῳ τεύχει τῶν Monuments Piot (πρόβλ. καὶ Furtwängler, Meisterwerke σελ. 565 ὑπόσημ. 2, 3). Ὁ μὲν Διόνυσος κάθηται πρὸς δεξιὰν τῶν ἐλευσινίων θεαινῶν ἰσοτίμως παρεδρεύων αὐταῖς καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ ὑπάρχει ὁ ὀμφαλός, ὁ δὲ ἡμέτερος νεανίσκος τὴν αὐτὴν φέρων ὡς ἐν τῇ Κυμαίᾳ ὑδρίᾳ στολήν, ἀλλ' ἀντὶ δάδων κρατῶν σκῆπτρον ἵσταται ὀπισθεν τῆς Δήμητρος συνεσταλμένος ὡς πρόσωπον ὅπως δευτερεῖον². Ἡ τὸ ἱμάτιον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀναβαλλομένη γυναικεία μορφή ἣτις ἐν τῇ Κυμαίᾳ ὑδρίᾳ παρίσταται καθήμενη παρὰ τὸν Ἰαχχον, ὁρθῶς δέ, ὡς μοι φαίνεται, νομίζεται ὡς Ἀφροδίτη³, κάθηται ὀπισθεν τοῦ Διονύσου. Τὸ

τωνὶ Εὐβουλεύς καθήμενος καὶ κρατῶν φιάλην καὶ κλάδον μύρτου καὶ μύρτινον ὡσαύτως φορῶν στέφανον ἀναμένει τοὺς ἐρχομένους, ἵνα ὑποδεχθῇ αὐτοὺς καὶ ξενίση ἐν τοῖς ὑποχθονίοις αὐτοῦ δώμασι (Πρόβλ. Ὀρρ. Ἰγμ. XVIII, 12). Σημειωτέον ὅτι ἑορταζομένης τῆς καθόδου τῆς Κόρης ἐν τοῖς Θεσμοφορίοις ἐλατρεύετο καὶ ὁ Εὐβουλεύς. Ὁ Stephani (Annali dell' Inst. 1860 σελ. 311) ὁ Gerhard (Ges Akad. Abh. 2 σελ. 423 Anm. 276) καὶ ἄλλοι νομίζουσι τοῦτον ὡς Ἀπόλλωνα, ὁ δὲ Förster (Raub und Rückkehr der Perseph. σελ. 245) Ἐρμῆν. Ἀλλ' ὁ μὲν Ἀπόλλων δὲν ἔχει θέσιν ἐν τῇ παραστάσει σκηνῆς, εἰς δὲ τὸν Ἐρμῆν εἶνε ἀνάρμοστον τὸ σχῆμα. Ὁ ἐν ἑτέρῳ ὅμως ἀμφορεῖ (Overbeck Kunstmyth. Atlas XVII, 26) νεανίας ὁ ἐπὶ τοῦ πρέμνου στηριζόμενος καὶ τὸν πέτασον φορῶν, φαίνεται ὅτι πράγματι εἶνε ὁ Ἐρμῆς, ὡς νομίζουσιν αὐτὸν ὁ Förster (σελ. 242) καὶ ὁ Overbeck (III σελ. 604). Ὁμοίος διχασμὸς Ἰαχχου καὶ Διονύσου ὑπάρχει ἐν ἀγγειογραφίᾳ, ἐν ἣ ὁ Furtwängler (Jahrbuch d. d. arch. Inst. VI σελ. 120 ἐξ.) ὁρθῶς φαίνεται ὅτι εὕρισκει γέννησιν Ἰαχχου, ὁ Διόνυσος παρίσταται κατ' αὐτὴν μετὰ Σιληνοῦ καὶ Νύμφης. Περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰαχχου ἴδε καὶ Robert, Arch. Märchen σελ. 181 ἐξ.

¹ Περὶ τοῦ ἑτέρου δαδουχοῦντος νεανίσκου τῆς Κυμαίας ὑδρίᾳ τοῦ μετὰ τὸν Τριπτόλεμον ὡς καὶ περὶ τῆς μετ' αὐτὸν γυναικείας μορφῆς δὲν δύναμαι νὰ εἶπω τι θετικόν. Πιθανόν πως μοι φαίνεται ὅτι εἶνε Εὐμολπος κρατῶν δᾶδα ὡς ἱεροφάντης καὶ φορῶν ἐνδρομίδα ὡς Θρηξ, ἢ δὲ παρ' αὐτὸν γυνὴ Ἐλευσίς, ὡς φρονεῖ καὶ ὁ Heydemann (ἐν. ἀνωτ. σελ. 15).

² Σημειωτέον ὅτι οὗτος ἔχει βραχίαιαν κόμην, ὥστε ἐπιλανθῆ ὁ Rubensohn (Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen XXIV σελ. 58) ἰσχυριζόμενος ὅτι ἡ μακρὰ κόμη εἶνε ἀπαραίτητος τῷ Εὐβουλεῖ, ὑπὸ τοῦτο τὸ σχῆμα μόνον παρασταμένῳ.

³ Strube σελ. 36. Overbeck, Kunstmyth. III σελ. 677. Ὁμοιό-

σκήπτρον δὲ, ὅπερ φέρει ἐν τῇ ὑδρίᾳ ταύτῃ ὁ νεανίσκος ἀντὶ τῶν δᾶδων, δὲν ἀρμόζει τῷ Ἰακχω, ἀλλὰ τῷ Εὐβουλεῖ, ὅστις πρὸς τὸν Δία σχετίζεται κατ' ἐξοχὴν ἐν ταῖς παραδόσεσι τῶν ἀρχαίων. Τούτων ἕνεκα πιστεύω ὅτι ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ ὁ Ἰακχος ἐλλείπει, ὡς ἐν τῷ ἀγγείῳ Castellani, ὁ δὲ τὰς ἐνδρομίδας φορῶν καὶ τὸ σκήπτρον ἔχων νεανίας εἶνε Εὐβουλεύς, ὅστις οὕτω μετὰ τοῦ σκήπτρου παρίσταται συμφωνότερον πρὸς τὰς ἀρχαίας παραδόσεις ἢ ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τοῦ Λακρατείδου· ἐπι δὲ συμφωνότερος πρὸς αὐτὰς θὰ ἦτο ἂν παρίστατο πρεσβυτικός, ὅπως ὑπέδειξεν ὁ Kern (Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen XVI σελ. 20 ἐξ.).

Ἦδη ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις φαίνεται ὅτι διτταὶ περὶ τῆς γενέσεως τῶν ὄντων θεωρίαι, ἡ μὲν ἀποβλέπουσα εἰς τὴν λεληθότως ἐνεργούσαν γενετήσιον δύναμιν τῆς φύσεως, ἡ δὲ εἰς τὴν μετὰ σοφίας δημιουργίαν τῶν ὄντων ἐπήνεγκον τὸν διχασμὸν τοῦ παναρχαίου χθονίου θεοῦ, ὅστις καὶ ἔπειτα ἐξηκολούθησεν ὑπάρχων ἀφανῆς ὢν ἐν Ἐλευσίῃ καὶ ἀνώνυμος, ἀπλῶς θεὸς μόνον ἀποκαλούμενος. Ἡ μὲν τῶν ἐξ αὐτοῦ παραχθεισῶν θεοτήτων εἶνε μυστηριώδης, πλήρης ἐμφύτου σφρίγους καὶ μετ' ἀκατασχέτου δυνάμεως ἐμφανιζομένη, ἔθεν καὶ νεαρά τὴν μορφήν (ὁ Χθόνιος Διόνυσος), ἡ δὲ προνοητικὴ μετὰ σοφίας ἅμα καὶ ἀμετατρέπτου κανονικότητος τοὺς νόμους τῆς ζωσῆς φύσεως ἐπιβάλλουσα καὶ κατὰ ταῦτα πρεσβυτικὴ (Χθόνιος Ζεὺς). Βραδύτερον οἱ δύο οὗτοι θεοὶ εἰς κύκλους ἄλλων μυθολογικῶν παραδόσεων περιληφθέντες (ὁ μὲν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ὁ δὲ τοῦ Θηβαίου Διονύσου) ἀπηλλοτριώθησαν πρὸς τὰς περὶ τῶν χθονίων θεῶν δοξασίας, προῆλθον δὲ νέοι θεοὶ ὑποκαθιστῶντες ἐκείνους ἐν ταῖς περὶ τῶν

χθονίων θεῶν παραδόσεσι, ἤτοι ἐκ μὲν τοῦ χθονίου Διονύσου ὁ Ἰακχος, ἐκ δὲ τοῦ χθονίου Διός ὁ Εὐβουλεύς¹ καὶ ὁ Πλούτων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀρχικὴ θεωρία ἢ προξενήσασα τὸν διχασμὸν τοῦ παναρχαίου χθονίου θεοῦ εὐκόλως ἐλησμονεῖτο ἢ παρεβλέπετο, φυσικὸν ἦτο νὰ προκύψῃ σύγχυσις τῶν ἐκ τοῦ διχασμοῦ παραχθεισῶν νέων θεοτήτων πρὸς τὸν ἀρχικὸν γεννήτορα, ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς ἀλλήλας. Διὰ ταῦτα ἐν ταῖς παραδόσεσι ὅ,τε Ἰακχος καὶ ὁ Εὐβουλεύς συγχέονται ἀμφοτέρω καὶ πρὸς τὸν Δία (Ἄδην) καὶ πρὸς τὸν Διόνυσον καὶ θεωροῦνται ἐπίσης ἀμφοτέρω ὅτε μὲν σύζυγοι τῆς θηλείας χθονίας θεότητος καὶ γεννήτορες, ὅτε δὲ τέκνα τοῦ Διός ἢ τοῦ Διονύσου. Τὸ αὐτὸ πιστεύω ὅτι συνέβη καὶ ἐν ταῖς παραστάσει τῶν μνημείων τῆς τέχνης· ὁ μὲν Εὐβουλεύς πρεσβυτικός παριστάμενος τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ ὁμοιάζων τῷ Διὶ καὶ τῷ Πλούτωνι προσέλαβε κατὰ πρῶτον μὲν τὸ νεανικὸν τῆς μορφῆς καὶ τὴν θρακικὴν στολὴν τοῦ Διονύσου², διετήρησεν ὅμως τὸ σκήπτρον τοῦ Διός (ὑδρία τοῦ Ἐθν. Μουσείου), εἶτα δὲ παραλαβὼν καὶ τὰς δᾶδας ἐξωμοιώθη τελείως πρὸς τὸν Ἰακχον (ἀνάγλυφον Λακρατείδου)· ὁ Ἰακχος δ' ἀφ' ἐτέρου προσέλαβε τὴν μακρὰν κόμην καὶ τὴν σκυθρωπότητα τοῦ Εὐβουλεύως (Κυμαία ὑδρία)³. Ἐξ ἄλλου ἐπειδὴ ὁ Ἰακχος κατέλαβεν ἐν τῇ ἐλευσινιακῇ λατρείᾳ μετὰ τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης τὴν κυρίαρχον θέσιν, ἦν τὸ πρῶτον κατεῖχεν ὁ πανάρχαιος χθόνιος θεός, ὁ

¹ Τὸ ὄνομα παρερμηνεύθη ἐν τε τῇ ἀρχαιοτάτῃ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις νομισθὲν ὅτι σημαίνει τὸν ἀγαθὸν συμβουλευόντα (bon-consilii praestitem, Macroh. Sat. I, 18, 17), ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ὅλας ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸν ἀρχαιότερον τύπον Βουλεύς. Εἰς ἐμὲ φαίνεται πιθανώτερον ὅτι τὸ ὄνομα δηλοῖ τὸν θεὸν τὸν προνοούντα περὶ τῶν μελλόντων καὶ ἀμετατρέπτως προαποφασίζοντα τὴν ἔκβασιν αὐτῶν, τὸν διοικοῦντα τὴν εἰμαρμένην. Ὁ τύπος Εὐβουλεύς ἐσηματίσθη ἐκ τοῦ Βουλεύς ὕστερον κατ' εὐφημισμὸν. Ἐκ τούτων οὐδαμῶς εἶνε ἀναγκαῖον νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἦτο θεὸς μαντικός, ὡς νομίζει ὁ Rohde (Psyche² I σελ. 207, 2), καίτοι ἡ μαντικὴ οὐδαμῶς εἶνε ἀνάγκη τοιοῦτο θεῷ.

² Περὶ τῆς στολῆς ταύτης ἴδε Hartwig, Bendis σελ. 7 ἐξ. Μετὰ τοῦ δερματίνου ἐπιβλήματος τῆς θρακικῆς στολῆς παρίσταται ὁ Ἰακχος μόνον ἐν τεμαχίῳ ἀναγλύφῳ ἐκδομένῳ ὑπὸ Kern (Mittheil. Athen. XVII σελ. 127 fig. 2). Ἡ ὁμοιότης τῆς στολῆς τοῦ δαδουχοῦντος νεανίσκου πρὸς τὴν τῶν δραματικῶν ὑποκριτῶν, ἦν ἐξαίρεσι ὁ Strube (σελ. 45) παρελήφθη πιθανώτατα καὶ αὐτὴ ἐκ τῶν Διονυσιακῶν πομπῶν. Ὡσαύτως καὶ τὰ ἐπιθετα μισηφόρος καὶ θυρσοτινάκτης (Ὀρφ. Ἔμν. V, 4) μετεδόθησαν ἀπὸ τοῦ Διονύσου εἰς τὸν Εὐβουλεύα.

³ Ἰσως καὶ τοῦ Θηβαίου Διονύσου ἡ πωγωνοφόρος μορφή ἐνεσθῆεν ἔχει τὴν προέλευσιν.

τατα παρίσταται ἡ Ἀφροδίτη ἐν ἀναγλύφῳ ἐκδομένῳ ὑπὸ Collignon ἐν Monuments Grecs publiés par l'association pour l'encouragement des ét. Gr. N° 10 (1881) pl. I. Ἡ στάσις αὕτη εἶνε χαρακτηριστικὴ τῶν χθονίων θεαινῶν, ὁ δὲ Collignon (σελ. 6) ἀντιλέγων δὲ παρετήρησεν ὅτι τὰ ὑπ' αὐτοῦ παρατιθέμενα παραδείγματα εἶνε προσωποποιήσεις πόλεων, αἵτινες παρίστανται ὑπὸ τὸν τύπον χθονίων θεαινῶν. Ὁ Ἰακχος παρὰ τὴν Ἀφροδίτην ἰστάμενος ἐν τῇ Κυμαίᾳ ὑδρίᾳ νομίζω ὅτι ἀναπληροῖ τὸν κατὰ τοὺς ὄρφικους Ἔρωτα, τὸν ἱεροφάντην μυστηρίων καὶ λαμπρῶ φωτὶ τὴν ἀμαυρὰν νύκτα πετάσαντα (Δουκιαν. Ἔρωτ. 32. Roscher Mythol. Lex. ἐν λ. Eros σελ. 1344). Γνωστὸν δὲ ὅτι ὑπὸ τὴν συνήθη μορφήν συγκαίως παρίσταται ὁ Ἔρως μετὰ τῆς Ἀφροδίτης ἐν τοῖς ἐλευσινιακοῖς μνημείοις (Πρβλ. Overbeck, Kunstmyth. III σελ. 561). Περὶ τῆς καταχθονίας Ἀφροδίτης πρβλ. καὶ τὰ ὑπὸ H. von Protz ἐν Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen XXIV σελ. 258-261 γεγραμμένα.

Εὐβουλεύς δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρηθῆ ἐν τῇ μετὰ τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης λατρεία ἐν τῇ αὐτῇ περιωπῇ¹. ἔθεν ὑποβίβασθεις εἰς ἀπλοῦν ἥρωα μάρτυν τῆς ἀρπαγῆς τῆς Κόρης μετέπεσεν εἰς συβώτην ἔνεκα τῆς παραδεδομένης λατρείας τοῦ χθονίου Διός, καθ' ἣν ἐθύοντο αὐτῷ χοῖροι². Καίπερ ὅμως εἰς τοιαύτην ὑποδεστέραν ὑποβίβασθεις τάξιν ὁ Εὐβουλεύς κατέχει ἐν τῇ Κυμαίᾳ ὑδρία τὴν προσήκουσαν θέσιν παρὰ τῇ Ἀθηνᾶ, ἣτις μοι φαίνεται ὅτι δὲν παρίσταται ἀπλῶς ὡς ἀπτική θεότης, ὅπως κοινῶς νομίζεται, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἀντίστοιχος τῷ χθονίῳ Διὶ (Εὐβουλεῖ) θήλεια θεότης, ὅπως καὶ ἐλατρεύετο ἐν Κορωνεῖᾳ τῆς Βοιωτίας (Στράβ. IX, 29· πρβλ. Πausan. IX, 34, 2). Μόνον ἐν τῷ ὑπὸ Lovatelli ἐν *Bullettino della comm. arch. comunale VII* πίν. I-III ἐκδεδομένῳ ἀναγλύφῳ ὁ τοιοῦτος Εὐβουλεύς παρίσταται ὡς ἀπλοῦς θεράπων ἐν τῇ ἱεροτελεστίᾳ. Κατὰ τινὰ ὀρφικὴν παράδοσιν ὅμως ἄρχων τοῦ Ἄδου καὶ ἐπομένως ἰσότημος ταῖς μεγάλαις Ἐλευσινίαις θεαῖς εἶνε ὄχι ὁ Ἰαχχος, ἀλλ' ὁ Εὐβουλεύς (Ὀρφ. Ὑμν. XVIII, 12), ὥστε ἐν τῇ παραδόσει ταύτῃ δὲν ὑπῆρχε θέσις θεοῦ διὰ τὸν Ἰαχχον, ὡς δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ ἐτέρᾳ διὰ τὸν Εὐβουλέα κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰαχχος κατὰ τὴν ὀρφικὴν παράδοσιν ταύτην (Κλήμ. Ἀλ. Προτρ. 21, Roscher *Mythol. Lex.* II, 1 σελ. 2) δὲν εἶνε θεὸς ἐπίσημος, ἀλλὰ παιδικὸς δαίμων μάρτυς τῆς ἀσχημοσύνης τῆς Βαυβοῦς. Ὁ οὕτως ὑποβίβασθεις Ἰαχχος εἶνε ἀντίστοιχος πρὸς τὸν συβώτην Εὐβουλέα. Ὅσοι λοιπὸν ἐδέχοντο ὡς θεὸν ἰσότημον τῇ Δήμητρι καὶ τῇ Κόρῃ τὸν Εὐβουλέα, ἐνόμιζον τὸν Ἰαχχον ἀπλοῦν παιδικὸν δαίμονα, καὶ τάνάπαλιν ὅσοι ἀπένεμον τὴν θεότητα τῷ Ἰαχχῷ, ἐνόμιζον τὸν Εὐβουλέα συβώτην. Μόνος ὁ ποιήσας τὸ ἀνάγλυφον τοῦ Λακρατείδου φαίνεται ὅτι συνεδύασεν ἀμφοτέρας τὰς παραδόσεις καὶ παρέστησεν ἰσότημους τὸν τε Εὐβουλέα καὶ τὸν Ἰαχχον, ἀλλ' ἔταξεν ἐκάτερον ἐν ἰδίῳ ὀμίλῳ θεοτήτων, ἣτοι τὸν μὲν Εὐβουλέα μετὰ τοῦ θεοῦ καὶ τῆς θεᾶς, τὸν δὲ Ἰαχχον μετὰ τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης, κατὰ

δηλον οὕτω ποιῶν τὸ ἀσυμβίβαστον τῆς ἰσοτιμίας αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ θεολογικῷ συστήματι. Ἰαχχον δὲ ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τοῦ Λακρατείδου νομίζω τὸν ὄπισθεν τῆς Δήμητρος ἰστάμενον παῖδα, ὅστις κρατεῖ ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ θαλλοὺς μύρτου (ὄχι στάχυς, ὡς ἐνόμισεν ὁ Heberdey σελ. 112). Εἰκάζω δὲ τοῦτο διὰ τε τὸ προστεθειμένον χαρακτηριστικώτατον ἐκεῖνο σύμβολον, ἣτοι τὴν μύρτον, καὶ διότι τὰ σωζόμενα λείψανα τῆς δεξιᾶς χειρὸς τῆς ὄπισθεν τοῦ παιδὸς τούτου γυναικείας μορφῆς δηλοῦσι σαφῶς ὅτι αὕτη ἔνεκαλύπτετο διὰ τοῦ ἱματίου, ὅπως ἡ ἀκροτάτη πρὸς δεξιὰν μορφή τῆς Κυμαίας ὑδρίας, καὶ ἡ παρὰ τὸν Δίονυσον γυναικεία μορφή τῆς ὑπ' ἀριθ. 1443 ὑδρίας τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου. Καὶ ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τοῦ Λακρατείδου λοιπὸν ὁ Ἰαχχος παρίσταται ὁμοῦ μετὰ τῆς χθονίας Ἀφροδίτης, ὅπως ἐν τῇ Κυμαίᾳ ὑδρίᾳ. Ἐκ τούτου πάλιν νομίζω ὅτι ἀντιστρόφως ἀποδεικνύεται ὅτι ὀρθῶς ἐνομίσθη ὡς Ἰαχχος ὁ τὰς δύο δᾶδας κρατῶν νεανίσκος τῆς Κυμαίας ὑδρίας, διότι ὑποτιθεμένου ὅτι τὰ εἰρημένα δύο ἀκρότατα πρόσωπα τοῦ Λακρατείδου ἀναγλύφου εἶνε τὰ αὐτὰ πρὸς τὰ δύο πρὸς δεξιὰν ἀκρότατα πρόσωπα τῆς Κυμαίας ὑδρίας, ἐπειδὴ ὁ παῖς τοῦ ἀναγλύφου δὲν δύναται νὰ εἶνε Εὐβουλεύς ἐξ ἄπαντος δὲ εἶνε Ἰαχχος κατὰ τὰ εἰρημένα, ἔπεται ὅτι καὶ ἡ ἀντίστοιχος μορφή τῆς Κυμαίας ὑδρίας Εὐβουλεύς τοῦλάχιστον δὲν δύναται νὰ εἶνε, ἀλλὰ βεβαίως Ἰαχχος, ὡς ἡ ὁμοία αὐτῷ μορφή τοῦ ἡμετέρου πίνακος. Προσεπιμαρτυρεῖ δὲ ταῦτα καὶ ὁ ὑπ' ἀριθ. 1341 σκύφος τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου (πρβλ. *Furtwängler* ἐν. ἀν.), ἐν ᾧ ὁ Ἰαχχος παριστάμενος μετὰ δύο δᾶδων καὶ ὑπὸ τὸ αὐτὸ σχῆμα, ὡς ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι καὶ ἐν τῇ Κυμαίᾳ ὑδρίᾳ, φέρει προσέτι ἐν τῇ ζώνῃ θαλλοὺς μύρτου, τὸ δ' ἀπρόσφορον τῆς θέσεως, ἐν ᾧ οἱ θαλλοὶ εἶνε προστεθειμένοι, ἀποδεικνύει νομίζω ὅτι ὁ ἀγγειογράφος ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην τῆς προσθήκης αὐτῶν ὡς συμβόλου διαστέλλοντος τὸν Ἰαχχον ἀπὸ τοῦ ὑπὸ τὸ αὐτὸ σχῆμα ἐνίοτε παρισταμένου Εὐβουλέως.

¹ Διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τοῦ Λακρατείδου ὁ Εὐβουλεύς παρίσταται μὲν ὡς θεός, ἀλλ' εἶνε ἀπομακρυσμένος τῶν περὶ τὴν Δήμητρα θεοτήτων.

² Kern ἐν *Mithth. Athen* XVI σελ. 16.

Αἱ λοιπαὶ μορφαὶ τοῦ πίνακος στεροῦνται ἰδίων διακριτικῶν χαρακτηριστικῶν, ὥστε ἀδύνατον φαίνεται νὰ ὀρισθῇ μετὰ τινος βεβαιότητος τίνα πρό-

σωπα παριστώσιν. Οἱ ὑπὸ τριῶν γυναικείων μορφῶν φερόμενοι μυστικοὶ κρατῆρες δηλοῦσιν ἀπλῶς μύησιν τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων, δὲν δύνανται δὲ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς χαρακτηρίζοντες ὠρισμένα πρόσωπα. Ἐπειδὴ δὲ μόνον γυναῖκες καὶ δὴ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κομίζουσι τοὺς κρατῆρας, ἢ δὲ προεξάρχουσα αὐτῶν ἢ καὶ σεμνοτέραν περιβολὴν φοροῦσα¹ ἢτοι ἢ κρατοῦσα τὰς δᾶδας δὲν φέρει κρατῆρα, νομίζω ὅτι ἢ τοιαύτη κρατηροφορία τὸ κατ' ἀρχὰς ἦτο λειτουργία ὑπηρετικὴ εἰς γυναῖκας καὶ δὴ τὰς κατωτέρας τὴν τάξιν προσήκουσα, ἀλλοτρία δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν δεσποινῶν. Δηλαδὴ οἱ τὸν μυστικὸν κυκεῶνα ἐμπεριέχοντες κρατῆρες μετεκομίζοντο εἰς τὴν τελετὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὑπὸ γυναικῶν ὅπως τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῶν κρηνῶν ἐν ταῖς ὑδρίαις, βραδύτερον δὲ μόνον ἢ τοιαύτη λειτουργία μετέπεσεν εἰς ἀπλὴν τελετουργικὴν πράξιν, οἷαν παριστᾷ αὐτὴν καὶ ὁ ἡμέτερος πίναξ, ὡς δηλοῖ ἢ μικρότης τῶν κρατῆρων καὶ ἢ ἐκ ταύτης ἐπιβεβλημένη πρόσδεσις αὐτῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δι' ἱμάντων ἢ μηρίνων. Ἐὰν ταῦτα ἔχωσιν ὀρθῶς, αἱ κερνοφοροῦσαι γυναῖκες πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὑποδεέστεραι τῆς μὴ κερνοφορούσης γυναικείας μορφῆς τῆς κρατούσης τὰς δᾶδας, ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ λοιπαὶ ἀνδρικαὶ μορφαὶ ὡς κατέχουσαι ὅλως δευτερεύουσαν θέσιν ἐν τῇ παραστάσει. Τούτων ἕνεκα φρονῶ ὅτι ἢ μὲν τὰς δᾶδας φέρουσα γυνὴ εἶνε θεὰ καὶ δὴ ἢ Ἐκάτη ὡς πρόστολος καὶ ὀπάων τῶν Ἐλευσινίων θεαινῶν κατὰ τὸν Ὀμηρικὸν εἰς Δήμητρα ὕμνον (στίχ. 440) παρισταμένη²· πᾶσαι δ' αἱ ἄλλαι μορφαὶ παριστῶσι θνητούς, ἀλλ' ἀναμφιβόλως εἰς τὸν μυθικὸν κόσμον ἀνήκοντας, ὅχι κοινούς μύστας. Αἱ ἐν ταῖς γωνίαις τοῦ ἀετώματος δύο νεανικαὶ μορφαὶ δύνανται ἴσως μᾶλλον νὰ παριστῶσι τοπικούς τινας δαίμονας, οἷον τοὺς ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ ῥέοντας δύο ποταμούς, κατὰ τὴν γνωστὴν συνθήειαν τῶν ἐν τοῖς ἀετώμασι συνταγματῶν. Μετὰ τινος πιθανότητος μόνον δύναται νὰ ῥηθῇ ὅτι αἱ τρεῖς ἀριστερόθεν τῆς Ἐκάτης μορφαὶ εἶνε ὁ Κελεός, ὁ Δημοφῶν καὶ ἢ Μετά-

¹ Παρατηρητέον ὡσαύτως ὅτι μόνη αὐτὴ φέρει ἐν τῇ κεφαλῇ στεφάνην ὡς αἱ μεγάλαι θεαί.

² Μετὰ μόνων τῶν δᾶδων ἄνευ ἄλλου τινὸς διακριτικοῦ παρίσταται ἢ Ἐκάτη δι' ἐπιγραφῆς ἀσφαλῶς δεδηλωμένη ὡσαύτως ἐν τῷ ἰταλιτικῷ κρατῆρι τῷ ὑπὸ Brunn, Supplement zu den Studien über den Bilderkreis von Eleusis πίν. III ἐκδοσόμενῳ.

νειρα. Εἰκάζω δὲ τοῦτο ἐπειδὴ εἶνε φανερόν ὅτι ἢ ἀριστερόθεν τῆς Ἐκάτης γυνὴ σπεύδει νὰ προσφέρῃ τι διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τῇ Δήμητρι, αὕτη δὲ τείνει τὴν δεξιάν, ἵνα λάβῃ τὸ προσφερόμενον. Ὁ ἡμέτερος πινακογράφος συμπτύξας ἐν στενῷ χώρῳ τὴν παράστασιν ἐκτενεστέρας εἰκόνας ὑπέπεσε κατὰ τὰ ἀνωτέρω (σελ. 7) εἰρημένα ἕνεκα ἀδεξιότητος εἰς τὸ σφάλμα νὰ ἀποκρύψῃ ὀπισθεν τοῦ σώματος τῆς Ἐκάτης τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς καὶ τῆς Δήμητρος καὶ τῆς ἀριστερόθεν τῆς Ἐκάτης γυναικός, ὥστε δὲν εἶνε σαφές τί αὕτη κρατεῖ ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ παῖς ὀπισθεν προτείνει διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς οἰνοχόην, πιστεύω ὅτι ἢ πρὸ αὐτοῦ γυνὴ ἐκράτει φιάλην, ἵνα προσφέρῃ τὸ πόμα τῇ Δήμητρι δεξιουμένη αὐτὴν¹, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἢ Κόρη κρατοῦσα καὶ αὕτη φιάλην ἀναμένει νὰ δεχθῇ τὸ πόμα κατόπιν. Ἡ τοιαύτη δεξιῶσις ἀρμόζει μάλιστα τῇ συζύγῳ τοῦ τῆς Ἐλευσίνος ἀνακτος· ἐὰν δ' αὕτη ἢ γυνὴ ὑποτεθῇ ὡς ἢ Μετάνειρα, βεβαίως οἱ κατόπιν αὐτῆς εἶνε ὁ Δημοφῶν καὶ ὁ Κελεός, ἐκτὸς ἂν προτιμᾷ τις νὰ δεχθῇ ὡς υἱὸν τοῦ Κελεοῦ καὶ τῆς Μετανείρας τὸν Τριπτόλεμον ἀντὶ τοῦ Δημοφῶντος². Ἄνευ τινὸς βεβαιότητος, ἀλλ' ὅμως συμφῶνως πρὸς τε τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα περὶ τῶν ἄλλων προσώπων καὶ πρὸς ἄλλας ἐλευσινιακὰς παραστάσεις δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν καὶ περὶ τῶν ὑπολειπομένων προσώπων ὀρίζοντες τὸν ἐν τῇ κάτω σειρᾷ τῶν μορφῶν πωγωνοφόρον ὡς Εὐμολπον, τὴν παρ' αὐτὸν γυναῖκα ὡς θυγατέρα τοῦ Κελεοῦ, τὸν ἐν τῷ ἀετώματι πωγωνοφόρον ὡς Ἴπποθῶντα, καὶ τὰς ἐν τῷ ἀετώματι γυναῖκας εἴτε καὶ αὐτὰς ὡς θυγατέρας τοῦ Κελεοῦ εἴτε ὡς ἐπιχωρίους νύμφας, ὅπερ καὶ πιθανώτερον. Ὁ Εὐμολπος ἰδρυτὴς τῶν μυστηρίων νομιζόμενος³ καὶ γενάρχης ὢν τῶν Εὐμολπιδῶν

¹ Ἀληθῶς αἱ ἐπὶ τοῦ λευκοῦ χρώματος τῆς χειρὸς τῆς Μετανείρας γραμμαὶ δὲν φαίνονται ἀρμόζουσαι εἰς σχῆμα φιάλης, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἔχει πολλὴν σημασίαν προκειμένου περὶ εἰκόνας ὅχι μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐξεργασμένης. Τὸ πρῶτον ὑπώπτουσα μὴ ἢ γυνὴ παραλαμβάνει παρὰ τῆς Δήμητρος στάχυς, ὧν τὸ σχῆμα φαίνεται μᾶλλον ἀρμόζον πρὸς τὰς ἐπὶ τοῦ πίνακος γραμμάς, ἀλλὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην δὲν συμβιβάζεται οὔτε ἢ οἰνοχόη τοῦ παιδός, οὔτε ἢ λίαν ταπεινὴ θέσις τῆς προτεταμένης χειρὸς τῆς Δήμητρος. Καὶ ἂν ὅμως ᾗθελεν ὑποτεθῇ ὅτι εἶνε ὀρθὴ ἢ τοιαύτη ὑπόθεσις, πάλιν ἢ γυνὴ θὰ ἦτο ἢ Μετάνειρα.

² Ὁμοίως δεξιοῦται τὸν Πλούτωνα καὶ τὴν Κόρην ὁ Εὐβουλεύς ἐν τῷ ἀμφορεῖ Fittipaldi κατὰ τὰ ἀνωτέρω (σελ. 29 ὑποσημ. 3) εἰρημένα, ὡς οἰκοδεσπότης τῶν καταχθονίων δωματίων.

³ Μαρτυρίας ἴδε παρὰ Roscher, Mythol. Lex. ἐν λ. Eumolpos σελ. 1403.

δὲν εἶνε σπάνιος ἐν τοῖς μνημείοις τοῦ Ἐλευσινιακοῦ κύκλου (Élite cer. III 62· πρὸς. Brunn, Supplement zu den Studien κτλ. σελ. 8), ἀρμόζει δὲ κάλλιστα καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι. Ἡ ἀπλουστάτη αὐτοῦ περιβολὴ καὶ τὸ λαγωβόλον, ὅπερ κρατεῖ, χαρακτηρίζουσιν αὐτὸν ὡς ποιμένα κατὰ τὴν παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ (Προτρ. II 20) παράδοσιν¹. Ὁμοίως ἀρμόζει νὰ ἔχη θέσιν ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι καὶ ὁ Ἴπποθῶν, ὁ ἐπώνυμος τῆς Ἴπποθωντίδος φυλῆς, εἰς ἣν ἀνήκει καὶ ἡ Ἐλευσίς, νομίζω δ' ὅτι παρίσταται ἐν τῷ ἀετώματι ὡς ἐπιχώριος ἥρωος κρατῶν τὴν οἰνοχόην, ἵνα δεξιωθῆ καὶ αὐτὸς τὰς νεωστὶ ἐγκαθιδρυθείσας ἐν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ θεάς, ὡς δεξιούται αὐτὰς καὶ ἡ Μετάνειρα. Θυγατέρες τοῦ Κελεοῦ ἀναφέρονται ἡ μία μόνον (Ovid. Fast. IV 510 καὶ 543) ἡ τέσσαρες (Ὁμηρ. Ὑμν. εἰς Δημ. 107 ἐξ. πρὸς. Roscher, Mythol. Lex. II, 1 σελ. 1027), ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι αἱ ὑπολειπόμεναι γυναικεῖαι μορφαὶ εἶνε τρεῖς, ἡ δὲ ἐν τῷ ἀετώματι θέσις ἀρμόζει μᾶλλον τοῖς ἐπιχωρίοις δαίμοσι, πιθανώτερον μοι φαίνεται ὅτι θυγάτηρ τοῦ Κελεοῦ εἶνε μόνον ἡ παρὰ τὸν Εὐμόλπον, αἱ δ' ἐν τῷ ἀετώματι ὅτι εἶνε ἐπιχώριοι νύμφαι.

Ἐξεταστέον ἤδη ἐπὶ τίνι αἰτίᾳ τὰ προειρημένα μυθικὰ πρόσωπα ποιοῦνται τὴν πρόσοδον ταῖς μεγάλαις Ἐλευσινίαις θεαῖς. Πρόδηλον φαίνεται ὅτι αἱ μεγάλαι θεαὶ παρίστανται ἤδη μονίμως ἐγκαθιδρυμέναι ἐν Ἐλευσίνι, ἔνθα ὑπῆρχεν ἡ ἑδρα τοῦ παναρχαίου χθονίου θεοῦ, ᾧ κυρίως ἀνήκει ὁ ὄμφαλός². Ὁ ὑποκαθιστῶν τὸν θεὸν ἐκεῖνον Ἰακχος ὡς θεράπων τῶν μεγάλων θεῶν παριστάμενος καὶ λατρείαν προσφέρων παραχωρεῖ αὐταῖς τὴν κυρίαρχον ἐν τῷ παναρχαίῳ ἱερῷ θέσιν. Ἡ Περσεφόνη δὲν παρίσταται ὅπως ἐν ἄλλοις ἐλευσινιακοῖς μνημείοις ὡς θυγάτηρ ὑποδεεστέραν θέσιν κατέχουσα τῆς μητρὸς, ἀλλ' ὡς δέσποινα καὶ αὐτὴ ἰσοτίμως παρεδρεύουσα τῇ Δήμητρι καὶ ἐξ ἴσου κυριαρχοῦσα τῆς ἱερᾶς ἐλευσινιακῆς ἑδρας· ὅθεν κρατεῖ καὶ αὐτὴ

¹ Ὅτι τὸ λαγωβόλον ἔφερον οἱ ποιμένες φαίνεται ἐκ τοῦ Θεοκρίτου IV 49. VII 128.

² Ἐν τῇ παρὰ Lenormant et De Witte, Élite de mon. cer. III πίν. LVII ἀγγειογραφίᾳ τὴν θέσιν τοῦ ἐν Ἐλευσίνι ἱεροῦ δηλοῖ ὁ ἰσοδύναμος τῷ ὄμφαλῷ τρίπους. Ἐν δὲ τῷ ἀνωτέρῳ σελ. 17 μνημονευθέντι ἀναγλύφῳ τῆς ἐν Νεαπόλει ὀστεοδόχου κάλπης ὁ βωμός, ἐφ' οὗ θύεται ὁ χοῖρος, ἔχει σχῆμα ὄμφαλου τὴν ἐν Ἐλευσίνι ἑδραν τοῦ παναρχαίου χθονίου θεοῦ δηλῶν προφανῶς καὶ αὐτός.

σκηπτρον ὡς ἡ Δημήτηρ¹. Ἡ προσφορὰ ὁμοῦ τοῦ πόματος εἰς αὐτὰς ὑπὸ τῆς Μετανείρας δηλοῖ, ὡς ἐλέχθη ἤδη, ὅτι αὐταὶ μὲν μόλις πρὸ μικροῦ ἐγκατεστάθησαν ἐν Ἐλευσίνι, ἡ δὲ τὸ πόμα προσφέρουσα ὑπῆρχεν ἤδη πρότερον αὐτόθι ἐγκατωκημένη. Οἱ δὲ κέρνοι, οἱ αὐλοὶ, τὰ στεφανώματα καὶ τὰ ἐν τῷ θριγκῷ τοῦ πίνακος ὁμοιώματα τῆς σελήνης περὶ τὴν φάσιν τῆς πανσελήνου εὕρισκομένης δηλοῦσι τὴν ἑορτὴν τῶν μεγάλων μυστηρίων (σελ. 23). Ἐκ τούτων πάντων εὐκολον εἶνε νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὁ ἡμέτερος πίναξ παριστᾷ τὴν ἐν τῷ Ὀμηρικῷ εἰς Δήμητρα ὕμνῳ στίχ. 384 ἕως 482 περιγραφομένην σκηνήν, ἥτοι τὴν μετὰ τῆς Δήμητρος συνάντησιν τῆς ἐκ τοῦ Ἄδου ἀνελθούσης Κόρης ἰηοῦ προπάροιθε θυώδεος καὶ τὴν κατόπιν ἴδρυσιν τῶν μεγάλων μυστηρίων, καίτοι δὲν εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ εἶχεν ὁ κεραμογράφος ὑπ' ὄψιν αὐτὸ τὸ κείμενον τοῦ ὕμνου, γινώσκων ἄλλοθεν τὴν αὐτὴν παράδοσιν. Ὁ ἡμέτερος κεραμογράφος, ἡ μᾶλλον ὁ γράψας τὸ ἀρχέτυπον αὐτοῦ, συνέπτυξε τὴν διεξοδικὴν περιγραφὴν τοῦ ποιητοῦ εἰς ἐνιαίαν σκηνὴν παριστῶσαν ταυτοχρόνως ἀμφότερα τὰ γεγονότα, τὴν συνάντησιν τῆς Κόρης μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τὴν ἴδρυσιν τῶν μυστηρίων, δὲν ἠκολούθησε δὲ τῷ ποιητῇ κατὰ πάντα, διότι παρέλιπε τὴν κάθοδον τῆς Ῥέας, ἵνα ἐπαναγάγῃ τὴν Δήμητρα εἰς τὸν Ὀλυμπον², καὶ ὡς δευτερεύοντα πρόσωπα ἐξέλεξεν ἐν μέρει ἄλλα ἢ τὰ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἀναφερόμενα, προτιμήσας ἄλλας μικρὸν παραλλασσοῦσας μυθολογικὰς παραδόσεις. Ἀνάλογοι παραστάσεις εἶνε ἡ τοῦ κρατῆρος τοῦ Pourtalés ἡ εἰκονίζουσα τὴν ἴδρυσιν τῶν μικρῶν λεγομένων ἐν Ἄγρας μυστηρίων, ἔνθα ἐμυήθησαν οἱ Διόσκουροι καὶ ὁ Ἡρακλῆς³, καὶ τὸ ἀνάγλυφον τῆς ἐν τῷ Bulletin della commiss. arch. comunale τῆς Νεαπόλεως VII πίν. II-III ἐκδεδομένης ὀστεοδόχου κάλπης, ὅπερ νομίζω ὅτι παριστᾷ τὴν πρώτην ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπι-

¹ Σκηπτρον κρατεῖ ἡ Περσεφόνη καὶ ἐν ἄλλοις μνημείοις (Ἴδε Φίλιον ἐν Mittheil. Athen XX σελ. 253 ὑπόσημ.), Furtwängler, Meisterwerke σελ. 562 ἐξ. Preller - Robert, Griech. Mythol. I σελ. 802 σημ. 1).

² Ἡ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀετώματος γυναικεῖα μορφή σπεύδουσα πρὸς τὰ δεξιὸν μέρος τοῦ πίνακος, ἔνθα κάθηται ἡ Δημήτηρ, καὶ κρατοῦσα βάβδρον ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ἐκληφθῆ ὡς ἄγγελος, ἀλλ' οὔτε ἡ μορφή αὐτῆς εἶνε οἷα τῆς Ῥέας, οὔτε ὁ κέρνος ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ἀποστολὴν ἀγγέλου παρὰ τοῦ Διὸς ἐρχομένης.

³ Strube ἐν. ἀν. σελ. 54, Overbeck Kunstmyth. III σελ. 669 ἐξ.

στασίαν τῶν μεγάλων Ἐλευσινίων θεαινῶν τελουμένην μύησιν¹. Ἀμφοτέρων ὅμως τούτων ὡς καὶ πάντων τῶν ἐκτενεῖς παραστάσεις φερόντων μνημείων τοῦ ἐλευσινιακοῦ κύκλου ὑπερέχει ὁ ἡμέτερος πίναξ κατὰ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἐνάρχειαν τῆς συνθέσεως, διότι σχεδὸν εἰπεῖν ἅπαντα τὰ πρόσωπα αὐτοῦ εἶνε ἀμεσώτερον συνημμένα πρὸς τὴν παρισταμένην πρᾶξιν, ἐνῶ ἐν ἐκείνοις οὐκ ὀλίγα πρόσωπα καὶ ἐκ τῶν πρωτευόντων μάλιστα εἶνε μόνον ἀπλῶς συμπαρατεταγμένα μετὰ τῶν λοιπῶν. Τὸ πρότυπον λοιπὸν τοῦ ἡμετέρου κεραμογράφου ἦτο καλλιτέγνημα ὑπέροχον, ὅθεν καὶ ὁ ἡμέτερος πίναξ καίπερ κατὰ τὴν τέχνην τῆς ἐκτελέσεως ὑστερῶν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ ἄριστον ἀπάντων τῶν ὑπαρχόντων μνημείων τοῦ ἐλευσινιακοῦ κύκλου.

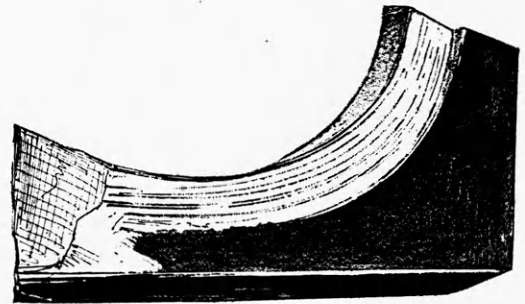
Πίναξ δεύτερος.

Ὁ δεύτερος πίναξ εἶνε ἑλλιπής, καὶ τὰ εὐρεθέντα τεμάχια αὐτοῦ δὲν συναρμύζονται πάντα πρὸς ἀλληλα, περὶ τινῶν δὲ δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἀμφιβολία, ἂν ὄντως ἀνήκουσιν εἰς αὐτόν, ἢ εἶνε τεμάχια ἄλλου πίνακος². Τὸ μεγαλύτερον τμήμα αὐτοῦ εἶνε συγκεκολλημένον ἐκ δέκα τεμαχίων, σώζεται δὲ μέχρι τοῦ ἄκρου μόνον κάτωθεν καὶ ἐν τῷ κατωτάτῳ μέρει τῆς πρὸς δεξιάν πλευρᾶς. Τὸ πρὸς ἀριστερὰν ἡμισυ μέρος τῆς ἄνω πλευρᾶς εἶνε ὁμαλὸν καὶ δὲν ἀπολήγει εἰς ῥήγμα, φανερόν δὲ ὡς ἐλλείπον αὐτόθι εἶνε μόνον λεπτόν περιθώριον ἐπικεκολλημένον κατὰ τὴν προσθίαν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ τεμάχιον Δ τῆς δεξιᾶς γωνίας ἀετώματος ὄχι μόνον κατὰ τὴν τέχνην καὶ τὸ πάχος συμφωνεῖ πρὸς τὸν πίνακα, ἀλλὰ καὶ προφανῶς ἦτο ἐπικεκολλημένον πού, μοὶ φαίνεται βέβαιον ὅτι ἄνωθεν ὁ πίναξ ἀπέληγεν εἰς ἀέτωμα ἰδιαίτερος κατεσκευασμένον καὶ ἐπικεκολλημένον εἰς αὐτόν, οὗ σώζεται ἢ πρὸς δεξιάν γωνία. Ἐν τῷ τεμαχίῳ Δ ὑποκάτω τοῦ ἀετώματος ὑπάρχει ζώνη ὅλως ἀνεπεξέργαστος, ἣτις

¹ Ὁ ἐκδοὺς τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο Lovatelli καὶ ἄλλοι μετ' αὐτόν νομίζουσι ὅτι πρόκειται περὶ συνήθους μνήσεως. ἐπομένως πολλὰ τῶν παρισταμένων προσώπων νομίζουσι ὡς θνητούς, ἀλλ' ἡ παρουσία τῆς Δήμητρος, τῆς Κόρης καὶ τοῦ Εὐδουλέως πείθει ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ πρόσωπα εἶνε μυθικά, οὐδεὶς δὲ λόγος ὑπάρχει νὰ ὑποθεθῆ τὸ ἐναντίον.

² Ἐκ τρίτου τινὸς ἐρυθρομόρφου πίνακος εὐρέθη ταυτοχρόνως μικρόν καὶ ὅλως ἀσημαντὸν τεμάχιον, ἔχον πάχος 0,01, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο οὐδὲν τῶν ἄλλων τεμαχίων ὁμοιάζει.

βεβαίως ἐκαλύπτετο ἔμπροσθεν ὑπὸ ἰδίας ἐπικεκολλημένης ταινίας, τὰ δὲ ἐν τῷ ἄνω μέρει τοῦ πίνακος σωζόμενα ἔχγη ἐπικολλήσεως (περὶ ὧν ἄνωτέρω) πρὸς στερέωσιν ταύτης τῆς ταινίας ἐχρησίμευον ὥστε μεταξὺ ἀετώματος καὶ πίνακος παρενέπιπτε ζώνη τις ὡς διάζωμα τρόπον τινὰ τοῦ πίνακος. Τὸ διάζωμα τοῦτο ἔφερε πιθανῶς καὶ διάκοσμον τινα ἀνάγλυφον ἢ γραπτόν. Τὸ μέγιστον πλάτος τοῦ μεγάλου τεμαχίου εἶνε 0,27, τὸ ἐλάχιστον 0,15, τὸ ὕψος 0,30, τὸ δὲ πάχος περιπυ 0,024. Τὸ αὐτὸ πάχος ἔχουσι πλὴν τοῦ ἀετώματος καὶ τὰ τεμάχια Β καὶ Γ προσέτι δὲ καὶ τὸ ἐν εἰκ. 3 εἰς τὸ πραγματικὸν αὐτοῦ μέγεθος

Εἰκ. 3.

ἀπεικονιζόμενον μικρὸν τεμάχιον ἐκ τοῦ περιθωρίου κυκλικῆς τινος ὀπῆς ἀρκετὰ μεγάλης. Καὶ ταῦτα λοιπὸν τὰ τεμάχια ἐξ ἅπαντος εἰς τὸν αὐτὸν πίνακα ἀνήκουσιν, ὄντα ἄλλως καὶ κατὰ τὴν τέχνην ὁμοιώτατα.

Ἐν τῷ ἀκροτάτῳ πρὸς δεξιάν μέρει τοῦ τεμαχίου Δ ὑπάρχει ἐν τῇ ὑποκάτω τοῦ ἀετώματος ζώνη τμημά τι ἀποκεχωρισμένον, ἐν ᾧ ἀναμφιβόλως ὑπῆρχε προσκεκολλημένη ἔκτυπός τις κεφαλῆ, οἷα ἢ ἐν τῷ τεμαχίῳ Γ σωζομένη. Ἐν τῷ τεμαχίῳ Γ τὸ ὑπεράνω τῆς ἐκτύπου κεφαλῆς ὑπάρχον σωζόμενον μέρος τοῦ τυμπάνου τοῦ ἀετώματος ἔχει τοιοῦτον ὕψος, ὥστε ἀδύνατον εἶνε νὰ ἀνήκη εἰς γωνίαν ἀετώματος τὸ τεμάχιον τοῦτο, κατ' ἀνάγκην δὲ πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι τὸ τὴν κεφαλὴν ταύτην φέρον τεμάχιον ὑπῆρχεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πίνακος. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ὁ πίναξ ἦτο μέγας καὶ διηρημένος εἰς δύο τμήματα καὶ δύο παραστάσεις¹ χωριζόμενας ἴσως ἀπ' ἀλλήλων διὰ προεχούσης

¹ Ἀνάλογος εἶνε ἡ διάταξις τῆς παραστάσεως τοῦ ἀναγλύφου τοῦ Λακρατείδου καὶ τοῦ τοῦ Λυσιμαχίδου ('Εφημ. Ἀρχ. 1886 πίν. 3,1)

παραστάδος είτε άπλης είτε άνθρωπομόρφου μετά τῆς έκτύπου κεφαλῆς άνωθεν· τὸ άέτωμα ὅμως αὐτοῦ ἦτο ένιαίον καθ' άπαν τὸ πλάτος. Σημειωτέον δ' ὅτι έν τῷ φέροντι τὴν ύπάρχουσαν έκτυπον κεφαλὴν τεμαχίῳ Γ ὄχι μόνον τὸ σωζόμενον τεμάχιον τοῦ γείσου τοῦ άετώματος ἔχει άκριβῶς τὸ αὐτὸ πάχος πρὸς τὸ τεμάχιον Δ, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑποκάτω διάζωμα μετά τῆς έκτύπου κεφαλῆς ἔχει τὸ αὐτὸ ὕψος (0,035). Τὸ μέγιστον πλάτος τοῦ τεμαχίου Δ εἶνε 0,215 τοῦ δὲ τεμαχίου Γ 0,05.

Ὁ πίναξ ἔχει προσέτι κάτωθεν καὶ δεξιόθεν περιθώριον προέχον 0,01-0,015 τῆς ἐπιφανείας τῆς προσόψεως αὐτοῦ, τὸ περιθώριον δὲ τοῦτο (τὸ κάτωθεν τοῦλάχιστον) εἶνε φανερόν ὅτι ἐπεκολλήθη, ένῶ ὁ πίναξ ἦτο ἤδη έτοιμος καὶ βεβαμμένος, διότι μέρος τῆς βαφῆς διακρίνεται ὑποκάτω τεθραυσμένου μέρους τοῦ ἐπικεκολλημένου κάτω περιθωρίου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν πρὸς δεξιάν περιθώριον εἶνε ἔμπροσθεν βεβαμμένο, τὸ δὲ πρὸς τὰ κάτω ἄβαφον, καὶ ἡ κάτωθεν στενὴ πλευρὰ εἶνε άνώμαλος, εἰκάζω ὅτι ὁ πίναξ εἶχε καὶ βάσιν τινὰ ἐξ ἐπικεκολλημένων τεμαχίων άπαρτιζομένην, καὶ ὅτι ταύτης μέρη εἶνε τὸ ἔχον τὴν κυκλικὴν ὀπὴν (διαμέτρου 0,05 περίπου) τεμάχιον (εἰκ. 3) καὶ δύο ἄλλα άσήμαντα τεμάχια προσέτι, ἀλλὰ τὸ σχῆμα τῆς βάσεως ταύτης δέν μοι εἶνε σαφές, εἰμὴ μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι εἶχε προεξέχοντά τινά ἄκρα μετά ὀπῶν, δι' ὧν ὁ πίναξ προσηλοῦτο πρὸς τινά τοίχον. Τὸ φέρον τὴν ἡμικυκλικὴν ὀπὴν τεμάχιον ἔχει ἐπὶ τῆς προσθίας μελανοβαφοῦς ἐπιφανείας¹ ἔχνη δηλοῦντα ἔτι περίξ τῆς κυκλικῆς ὀπῆς ἠτό τι ἐπικεκολλημένον, ἴσως χεῖλός τι κυματιοειδές. Ἐν τῇ πρὸς δεξιάν παραστάσει, εἰς ἣν άνήκει καὶ τὸ σωζόμενον μεγαλύτερον τμήμα Α, εἶνε βέβαιον ἔκ τε τῆς συμμετρίας καὶ ἐκ τοῦ παρὰ τὸν λαιμὸν τῆς ἱσταμένης ὀρθίας γυναικείας μορφῆς μικροῦ τμήματος κέρματος Ἀμαλθείας ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἄλλη μορφή, ὥστε αἱ δύο σωζόμεναι γυναικεῖαι μορφαὶ εὔρισκοντο έν τῷ μέσῳ. Κατὰ ταῦτα τὸ ὅλον πλάτος τῆς πρὸς δεξιάν παραστάσεως δύναται νὰ ὑπολογισθῆ εἰς 0,50 περίπου, τὸ δὲ ὅλον πλάτος τοῦ πίνακος εἰς 1 μ. περίπου. Τὸ ὀλικὸν ὕψος δ' αὐτοῦ (πλὴν τῆς προσ-

θέτου βάσεως, ἣτις δέν δύναται νὰ ὑπολογισθῆ) κατ' αναλογίαν πρὸς τὴν σωζομένην γωνίαν τοῦ άετώματος θὰ ἦτο σχεδὸν 0,60, ἐξ ὧν 0,25 περίπου θὰ εἶχε τὸ τύμπανον τοῦ άετώματος, ὅπερ άναμφιβόλως θὰ ἐκοσμεῖτο ὑπὸ ἰδίας πολυπροσώπου παραστάσεως.

Τὸ τεμάχιον Β δέν εἶνε άμέσως φανερόν ἐκ τίνος μέρους τοῦ πίνακος εἶνε άποκεκομμένο, ἀλλ' οὐδέν ἦπτον ὑπάρχουσιν έν αὐτῷ άσφαλῆ τεκμήρια, ἀρκοῦντα νὰ δηλώσωσι τὴν θέσιν αὐτοῦ άναμφισβητήτως. Ἐν πρώτοις τὸ τεμάχιον τοῦτο άνωθεν τῆς πρὸς ἄριστεράν ὑπαρχούσης κεφαλῆς άπολήγει εἰς εὐθύγραμμον τομήν, ὑπεράνω τῆς ὁποίας ἦτο ἐπικεκολλημένο ἴδιον περιθώριον, ἐξ οὗ ὑπελείφθη ἔχνος τι ἐκ τῆς ἐπικολλήσεως κατὰ τὴν προσθίαν πρόσοψιν. Ἡ εὐθεῖα αὕτη γραμμὴ ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῆ ὡς τὸ ἄνω πέρας τοῦ πίνακος, ἐπομένως νὰ θεωρηθῆ τὸ τεμάχιον τοῦτο ὡς άνῆκον πρὸς τὰ ἄριστερὰ ἢ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ μεγάλου τεμαχίου Α, ἀλλ' ἂν τοῦτο νομισθῆ ὡς ἄληθές, ἡ έν αὐτῷ πρὸς δεξιάν καθημένη μορφή, ἣς ἐλλείπει ἡ κεφαλὴ, άνατρέπεται, τὸ δὲ ἐδώλιον ἐφ' οὗ αὕτη κάθηται, παρίσταται ὡς άπολήγον ἄνω εἰς ὄξύ, καὶ ἡ ἄνω ἐπιφάνεια αὐτοῦ άποκλίνει τοσοῦτον πρὸς τὰ ὀπίσω, ὥστε τὸ ἐπ' αὐτῆς κάθισμα νὰ εἶνε σχεδὸν εἰπεῖν ἄδύνατον· πλὴν τούτου δὲ καὶ αἱ πτυχαὶ τοῦ ἱματισμοῦ τῆς καθημένης μορφῆς ἰδίως πρὸς δεξιάν φαίνονται ὅλως ἄσυμβίβαστοι πρὸς τοιαύτην στάσιν. Ἐάν ὅμως ἡ καθημένη αὕτη μορφή τεθῆ εἰς τὴν ὀρθὴν στάσιν, ἡ γραμμὴ, εἰς ἣν άπολήγει τὸ τεμάχιον ὑπεράνω τῆς πρὸς ἄριστεράν κεφαλῆς, άποκλίνει πολὺ ἀπὸ τῆς ὀριζοντίας διευθύνσεως, ὥστε καταφαίνεται ὅτι τὸ τεμάχιον τοῦτο άνῆκεν εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ ὑπεράνω τοῦ πίνακος άετώματος, πιθανῶς πρὸς ἄριστεράν τοῦ τεμαχίου Γ. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ μέγεθος τῶν έν αὐτῷ δύο μορφῶν εἶνε μικρότερον τῶν έν τῷ τεμαχίῳ Α.

Ἰπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τέχνης ὁ δεύτερος οὗτος πίναξ εἶνε λεπτότερον καὶ ἐπιμελέστερον εἰργασμένος ἢ ὁ πρώτος, ἀλλ' ὄχι καὶ μετά πολλῆς καλλιτεχνικῆς δεξιότητος, ὡς ἄρκει νὰ δείξῃ ἄπλουστάτη σύγκρισις τῆς βαρείας καὶ ἀκόμψου περιβολῆς τῆς Κόρης πρὸς τὴν χαριεστάτην μορφήν αὐτῆς έν τῷ γνωστῷ μεγάλῳ ἐλευσινιακῷ αναγλύφῳ. Δέν ἐλλείπουσιν ὅμως καὶ ὅλως ἄμελῶς ἐξεργασμένα

¹ Ἡ ὀπισθία ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε τὸ πλεῖστον ἄβαφος. Μῆκος τοῦ τεμαχίου τούτου 0,072, πλάτος 0,05, πάχος 0,024 (ὡς καὶ τοῦ πίνακος, ἴδε άνωτέρω).

μέρη, οἷον ἡ πτερωτὴ μορφή τοῦ ἀετώματος καὶ οἱ πόδες τοῦ κατὰ τὸ δεξιὸν ἄκρον καθημένου Τριπτολέμου. Τὸ λευκὸν χρῶμα μεταχειρίζεται ὁ κεραμογράφος τοῦ δευτέρου πίνακος μόνον ἐν τοῖς μικροῖς ἐπικοσμήμασι τῶν μορφῶν, οἷον ψελλίαις, ἐνωτίαις, ὄρμοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις, ἐνθα ἴσως ὑπῆρχε καὶ ἐπιχρῦσσις, προσέτι δὲ ἐν τῷ ὀμφαλῷ καὶ τῷ κέρατι τῆς Ἀμαλθείας. Μόνον ἐν τῷ τεμαχίῳ Β ἢ πρὸς δεξιάν μορφή ἔχει διὰ λευκοῦ χρώματος δεδηλωμένα τὴν χεῖρα καὶ τὰ κατὰ τὸ στῆθος μέρη, ἤτοι τὸν περιβάλλοντα τὸν κορμὸν χιτῶνα, ὅχι βεβαίως αὐτὸ τὸ στῆθος γυμνόν. Ἐπὶ τοῦ λευκοῦ τούτου μέρους ὁμοῦς οὐδεμία ἐπιτεθειμένη δι' ἄλλου χρώματος γραμμὴ διεσώθη. Τὸ κάτωθι τοῦ δεξιοῦ ποδὸς τῆς Δήμητρος μικρὸν λευκὸν στίγμα μοι φαίνεται ὅτι δηλοῖ πλατυτέραν τινὰ βᾶσιν, οἷον κρηπίδωμα τοῦ ὀμφαλοῦ. Ὁ διὰ λευκοῦ χρώματος δεδηλωμένος ὀμφαλὸς φέρει τι ἐν τῇ κορυφῇ οἷον ἐπικάλυμμα διὰ ὑποξάνθου χρώματος, δι' οὗ εἶνε πεποιημένος καὶ ὁ περιβάλλων τὸν ὀμφαλὸν στέφανος ἐκ θαλλῶν πιθανῶς μύρτου καὶ ἄλλαι τινὲς γραμμαὶ διακοσμητικαὶ κατὰ τὴν βᾶσιν· ταῦτα πάντα ἐδηλώθησαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀπεικονίσει διὰ μέλανος χρώματος. Ἀξία παρατηρήσεως τεχνικὴ λεπτομέρεια εἶνε ὅτι αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ἐκτύπου κεφαλῆς εἶνε δεδηλωμένοι πλαστικῶς.

Ἡ παράστασις τοῦ δευτέρου πίνακος εἶνε πολὺ μᾶλλον τοῦ πρώτου εὐδιαγνωστοτέρα ὡς ἀνήκουσα τῷ ἐλευσινιακῷ κύκλῳ, διότι παραστάσεις Δήμητρος καθημένης καὶ Κόρης ἰσταμένης καὶ κρατούσης δᾶδας εἶνε συχναί¹, ἐπίσης δ' εὐδιάγνωστος καίπερ τὸ πλεῖστον ἐλλιπὴς εἶνε ἡ μορφή τοῦ Τριπτολέμου κατὰ τὸ πρὸς δεξιάν ἄκρον τοῦ πίνακος. Τοιοῦτου πίνακος εὐαρμωστότατον κόσμημα εἶνε ὁ πολύκαρπος θαλλὸς μύρτου ἐν τῇ ὑποκάτω ταινίᾳ. Τὸ κέντρον τῆς παραστάσεως ἀποτελοῦσι τρεῖς μορφαί, ἡ ἐν τῷ μέσῳ καθημένη Δημήτηρ, ἡ δεξιόθεν αὐτῆς ἰσταμένη Κόρη κρατοῦσα δύο δᾶδας, ὧν μόνον τὰ κάτω ἄκρα διεσώθησαν, καὶ ἡ ἀριστερόθεν τῆς Δήμητρος ἀνδρική μορφή, ἧς διεσώθησαν μόνον οἱ πόδες ὑψηλὰ ὑποδήματα (ἐνδρομίδας)

¹ Πρὸς. ἰδίως τὸ ἀνάγλυφον τοῦ εἰς Σμικυθίωνα ψήφισματος ἐν Mittheil. Athen XVII, σελ. 131, ἕτερον ἀνάγλυφον ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ XX πίν. V, Roscher, Mythol. Lex. I σελ. 1356.

φέροντες, ἐξ ὧν εὐκόλως ἀναγνωρίζεται ἡ μορφή τοῦ Ἰακχοῦ, περὶ ἧς διὰ μακρῶν διελάβομεν ἐν τοῖς περὶ τοῦ πρώτου πίνακος. Αἱ τρεῖς αὗται μορφαὶ κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρόπον παρίστανται ἐν τεμαχίῳ ἀναγλύφου ἐκδεδομένῳ ὑπὸ Kern ἐν Mittheil. Athen XVII σελ. 127 fig. 2, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος καὶ ἀνωτέρω (σελ. 32 ὑποσημ. 2). Ὁ ὀμφαλὸς δηλοῖ τὴν ἐν Ἐλευσίνι ἑδραν τοῦ παναρχαίου χθονίου θεοῦ, ὃν ὑποκατέστησεν ὁ Ἰακχος κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα (σελ. 28 ἐξ.), ἀλλ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι αἱ μεγάλαι θεαὶ κατέχουσιν ἐγγυτέραν θέσιν πρὸς τὸν ὀμφαλὸν ἢ ὁ Ἰακχος, διότι αὐταῖς κατ' ἐξοχὴν ἀνήκει ἡ Ἐλευσίς.

Ἡ Κόρη, ὡς ἐλέχθη ἤδη καὶ ἀνωτέρω, ἔχει τὴν αὐτὴν περιβολὴν, ὡς ἐν τῷ περιφῆμῳ μεγάλῳ ἐλευσινιακῷ ἀναγλύφῳ, πρὸς τὸ ὅποσον ὁμοιάζει περισσότερον πάντων τῶν ἐμοὶ γνωστῶν ἀρχαίων μνημείων, ἐν οἷς ἡ Κόρη παρίσταται μετὰ τῆς αὐτῆς περιβολῆς¹. Ἡ ὁμοιότης τῆς περιβολῆς, ἡ κλίσις τῆς κεφαλῆς καὶ ἰδίως οἱ ἀτεχνότατα ὡς πλαδαροὶ ὄγκοι ἀπεικονιζόμενοι μαστοί, δι' ὧν ὁ ἡμέτερος κεραμογράφος ἐπειράθη νὰ παραστήσῃ τὸ ὑπερόχου πλαστικοῦ κάλλους σφριγῶν νεανικὸν στῆθος τῆς ἐν τῷ μεγάλῳ ἐλευσινιακῷ ἀναγλύφῳ μορφῆς αὐτῆς ἀποδεικνύουσιν ἀναμφισβητήτως, ὡς νομίζω, ὅτι ἡ μορφή τῆς Κόρης τοῦ ἡμετέρου πίνακος εἶνε ἀντιγεγραμμένη εἴτε ἐξ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἐλευσινιακοῦ ἀναγλύφου, εἴτε ἐξ ἄλλου, ὅπερ ἀπειμῆθη ὁ ποιήσας τὸ ἀνάγλυφον ἐκεῖνο. Ὁ ὄγκος τοῦ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου ἱματίου καὶ αἱ ἄνευ αἰτίας ὑπερμέτρως καὶ πρὸς τὸ δεξιὸν αὐτῆς πλευρὸν κεκλιμένοι δᾶδες νομίζω ὅτι κάλλιστα ἐξηγοῦνται, ὅταν δεχθῶμεν ὅτι τὸ πρότυπον, ὅπερ ἀντέγραφεν ὁ ἡμέτερος κεραμογράφος, δὲν εἶχε τὴν κατ' ἐνώπιον στάσιν, ἀλλὰ τὴν κατὰ πλευρόν, αἱ δὲ εἰρημένα ἀτέλειαι τοῦ ἡμετέρου πίνακος προῆλθον, διότι ὁ κεραμογράφος ἠθέλησε νὰ μετατρέψῃ τὴν πλευρικὴν στάσιν εἰς τὴν κατ' ἐνώπιον. Ὡσαύτως καὶ ὁ

¹ Overbeck, Kunstmyth. Atlas XIV, 6. XV, 23. Mittheil. Athen XVII σελ. 130 fig. 6. Ἐρημ. Ἀρχαιολ. 1893 πίν. 8 (=Schöne, Griech. Rel. XI, 57). Πρὸς. Kekule von Stradonitz, Siebenundfünfzigstes Winkelmannsprogramm σελ. 26. R. von Schneider, Antike Bronzen (Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen des allerh. Kaiserhauses XII σελ. 72 καὶ 137. Pallat, Jahrbuch d. d. arch. Inst. 1894 σελ. 3 σημ. 4. Furtwängler, Meisterwerke σελ. 39. Φίλιον, Mittheil. Athen XX σελ. 251 ἐξ. Roscher, Myth. Lex. II, 1 σελ. 1351 ἐξ.

ἔρμος καὶ τὰ ἐνώτια, ὧν ὑπολείπονται αἱ ὀπαὶ ἐν τῷ μεγάλῳ ἐλευσινιακῷ ἀναγλύφῳ, φαίνονται ὅτι πιστῶς ἀντεγράφησαν. Μόνον ἐν τῇ κομμώσει τῆς Κόρης ἐκαινοτόμησεν ὁ ἡμέτερος κεραμογράφος, διότι ἀν ἀπειμιεῖτο πιστῶς τὸ πρότυπον αὐτοῦ, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἐν τῇ ἀπλότῃ θυμασίαν χάριν αὐτοῦ, ἢ δὲ κόμμωσις τῆς ἐν τῷ πίνακι μορφῆς θὰ ἐφαίνετο ὡς ἄμορφος ἡμισφαιρικός ὄγκος· διὰ τοῦτο προσέθηκε τὸν ἐν τῇ κορυφῇ κόσσυμβον. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ μορφή τῆς Κόρης τοῦ μεγάλου ἐλευσινιακοῦ ἀναγλύφου ἀποδεικνύεται ὅτι ὑπῆρξε τὸ πρότυπον τοῦ ἡμετέρου κεραμογράφου, ὅστις σαφῶς παρέστησεν αὐτὴν ὡς τὴν Κόρην, δὲν δύναται πλέον νὰ ὑπάρχῃ ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ τίς ἐκ τῶν δύο γυναικείων μορφῶν τοῦ μεγάλου ἐλευσινιακοῦ ἀναγλύφου εἶνε Δημήτηρ καὶ τίς Κόρη, περὶ οὗ καὶ μέχρις ἐσχάτων ὑπῆρχεν ἀμφιβολία¹.

Ὡσαύτως καὶ τῆς Δήμητρος ἡ μορφή μοι φαίνεται ὅτι ἀντεγράφη ἐκ προτύπου, ἐν ᾧ αὕτη εἶχε στάσιν πλευρικήν, ὡς ἀποδεικνύουσιν οἱ ἐπίσης ὡς τῆς Κόρης ἄτεχνοι μαστοὶ καὶ ἔτι μᾶλλον ἢ παρὰ φύσιν θέσις τοῦ δεξιοῦ σκέλους αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Δημήτηρ τοῦ ἡμετέρου πίνακος ἔχει μορφήν εὐαρμοστοτέραν τῇ τῆς Κόρης, ἐνῶ ἡ τοῦ μεγάλου ἐλευσινιακοῦ ἀναγλύφου Δημήτηρ παρίσταται ὑπὸ μορφήν ἀρχαϊκωτέραν καὶ ἱερατικωτέραν, πιστεύω ὅτι ἀμφοτέραι αἱ θεαὶ τοῦ ἡμετέρου πίνακος ἀντεγράφησαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ προτύπου, ὅπερ ὁ ποιήσας τὸ μέγα ἀνάγλυφον ἀπειμιμήθη μόνον ὡς πρὸς τὴν μορφήν τῆς Κόρης, ὅχι δὲ καὶ ὡς πρὸς τὴν τῆς Δήμητρος, ἐν ἣ ἐξέλεξεν ἄλλο πρότυπον ἀρχαϊκώτερον παριστῶν αὐτὴν ἰσταμένην. Συμφώνως πρὸς τὰ εἰρημένα τὸ πρότυπον, ἐξ οὗ ἀντεγράφησαν αἱ μορφαὶ τῶν δύο θεαινῶν τοῦ ἡμετέρου πίνακος καὶ ἡ τῆς Κόρης τοῦ μεγάλου ἐλευσινιακοῦ ἀναγλύφου πρέπει νὰ ὑποτεθῇ ὅτι παρίστα αὐτὰς ἀμφοτέρας ἐν πλευρικῇ στάσει, τὴν δὲ Κόρην κρατοῦσαν δύο δᾶδας. Ἴσως ὁμοῦ μετ' αὐτῶν παρίστατο καὶ ὁ Ἴαχος, ὡς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ μνημονευθέντι (σελ. 44) τεμαχίῳ ἐλευσινιακοῦ ἀναγλύφου, καίτοι ἐκεῖνο διαφέρει κατὰ τοῦτο ὅτι παριστᾷ τὰ πρόσωπα ταῦτα βλέποντα πρὸς δεξιάν, ἐνῶ τὸ πρότυπον τοῦ ἡμετέρου

πίνακος βεβαίως παρίστα αὐτὰ ἐκ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς. Ἡ μορφή καὶ ἡ στολή τῆς Δήμητρος τοῦ ἡμετέρου πίνακος διαστέλλεται πρὸς τὴν τῆς Κόρης ὡς μᾶλλον ὠρίμῳ τὴν ἡλικίαν δεσποσύνη προσήκουσα, ἢ δὲ κόμη αὐτῆς κατέρχεται λυτὴ ἐπὶ τῶν ὤμων συμφώνως πρὸς τὰς μυθολογικὰς παραδόσεις, καθ' ἃς ἐϋπλόκαμος (Ὀδύσ. Ε. 125) καὶ ἠΰκομος (Ὀμηρ. ὕμν. εἰς Δήμ. 297. 315) ἐνομιζέτο. Πρβλ. καὶ Ὀμηρ. ὕμν. εἰς Δήμ. 279: ξανθαὶ δὲ κόμαι κατενήροθεν ὤμους. Τῇ ἡλικίᾳ αὐτῆς προσήκει καὶ ὁ ἀπὸ τῶν ὤμων εἰς τὰ πλευρὰ καθειμένος καὶ ἔμπροσθεν τοῦ στήθους διασταυρωμένος τελαμών, ὅστις συνημμένος ὢν μετὰ τῆς χαλαρῶς μόνον ἐσφιγμένης ζώνης ἐχρησίμευε νὰ παρακωλύῃ αὐτὴν τε καὶ τὸν χιτῶνα νὰ διολισθῆσωσι πρὸς τὰ κάτω. Τὸ ἱμάτιον αὐτῆς περιβάλλει μόνον τὰ σκέλη ἀφειμένον ἐκ τοῦ κορμοῦ. Τὸ ἕτερον ἱμάτιον τὸ δι' ἰδίων ποικιλιμάτων διακρινόμενον καὶ ἐπικαλύπτει τὸ ἐδώλιον, ἐφ' οὗ κάθηται ἡ Δημήτηρ, νομίζω ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς τὴν στολήν αὐτῆς, ἀλλ' εἶνε ἐξάρτημα αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐδώλιου, ὅπερ ἀναμφιβόλως εἶνε ἢ ἐκ πλείστων ἐλευσινιακῶν μνημείων γνωστὴ μυστικὴ κίστη¹. Ὁμοίως δι' ὀριζοντίων στεφανῶν διηρημένη παρίσταται ἡ μυστικὴ κίστη καὶ ἐν ἄλλοις μνημείοις, ὡς ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τοῦ Λυσιμαχίδου (ἴδε Φίλιον ἐν Mittheil. Athen XX σελ. 250), καὶ ἐν τῷ ἐπιστυλίῳ καὶ παρὰ ταῖς κιστοφόροις τῶν Μικρῶν Προπυλαίων τοῦ ἐν Ἐλευσίνι ἱεροῦ, τοῦτο δὲ ὅχι διότι ὑποδιηρεῖτο εἰς χωριστὰ ἀπ' ἀλλήλων τμήματα, ὡς φρονεῖ ὁ Furtwängler (Sammlung Sabouroff εἰς πίν. XXXII), ἀλλὰ διότι ἦτο πλεκτή, τοιοῦτον δὲ εἶνε ἐνίοτε τὸ εἶδος τοῦ πλέγματος². Ἀληθῶς ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι τὸ πλέγμα δὲν εἶνε σαφῶς δεδῆλωμένον, διότι δὲν διασταυροῦνται οἱ

¹ Πρβλ. Jahn, Hermes III σελ. 317, Kern, Mittheil. Athen XVII σελ. 136 ἐξ. Furtwängler, Sammlung Sabouroff εἰς πίν. XXXII. Θησαυρὸν Στεφάνου ἐν λ. κίστη, Pauly-Wissowa, Real-encycl. III σελ. 2591 ἐξ. Περὶ τοῦ σχήματος τῆς κίστης δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ νῦν οὐδεμία ἀμφιβολία, ἀφοῦ εὑρέθη ἡ κρατοῦσα τὴν κίστην χεὶρ τοῦ ἐν Λυκοσοῦρα ἀγάλματος τῆς Δεσποίνης τοῦ γνωστοῦ ἐκ τοῦ Παισανίου (VIII, 37, 4). Πρβλ. Cavvadias, Fouilles de Lycosoura σελ. 9.

² Πλεκτή, ἀλλὰ κατὰ τὸν συνηθέστερον τρόπον παρίσταται σαφῶς ἡ κίστη ἐν τῷ ἰταλιτικῷ πηλίῳ ἀναγλύφῳ τῷ παρὰ Overbeck Kunstmyth. Atlas XVI, 10 ἐκδεδομένῳ· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ τοῦ ἐν Λυκοσοῦρα ἀγάλματος, καίτοι αὕτη εἶνε λίαν ἐφθαρμένη.

¹ Πρβλ. Pallat ἐν. ἀν. Φίλιον ἐν. ἀν.

ραβδίσκοι¹, ἀλλὰ παρ' ἀνθρώπου ἐμπίρου τῆς τέχνης ἔμαθον ὅτι ὑπάρχει καὶ τοιοῦτον πλέγμα, ἐν ᾧ ἐν ἐκάστη ὀριζοντίᾳ ζώνῃ οἱ μὲν τὴν μίαν διεύθυνσιν ἔχοντες ραβδίσκοι φαίνονται ἅπαντες, κρύπτονται δὲ ὀπισθεν αὐτῶν ἐπίσης ἅπαντες οἱ πρὸς αὐτοὺς διασταυρούμενοι ραβδίσκοι, οὗτοι δὲ πάλιν ἀναφαίνονται ὡς πρόσθιοι ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ ζώνῃ, ἐνῶ κρύπτονται οἱ ἐν τῇ κατωτέρᾳ ὄντες πρόσθιοι. Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ πλέγματος ἀπαιτεῖ πάντοτε τετραγώνου σχήματος κάλαθον, οἷαν δηλοῖ καὶ τὴν τοῦ ἡμετέρου πίνακος κίστιν ἢ γωνιαία παχεῖα ράβδος. Ἡ μυστικὴ κίστη λοιπὸν ἐν ἄλλοις μνημείοις παρίσταται φέρουσα ἴδιον ἐπιγάλυμμα εἴτε δερμάτινον, ὡς παρὰ Overbeck, Kunstmyth. Atlas XVI, 40 καὶ ἐν Bulletino della commiss. arch. comunale VII, πίν. II-III, εἴτε ὑφαντόν, ὡς ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τοῦ εἰς Σμικυθίωνα ψηφίσματος (Mittheil. Athen XVII σελ. 131 fig. 7). Τοιοῦτον ἴδιον ἐπίβλημα τῆς μυστικῆς κίστης νομίζω ὅτι εἶνε τὸ πεποικιλμένον ἱμάτιον, ἐφ' οὗ κἀθηται ἡ Δημήτηρ ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι².

Πῶς παρίστατο ὁ Ἰαχχος ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι δὲν εἶνε σαφές, διότι ἠφανίσθη τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ σώματος αὐτοῦ. Τοσοῦτον μόνον εἶνε φανερόν, ὅτι ἐφόρει καὶ ἱμάτιον ὡς ἐν τῷ πρώτῳ πίνακι, οὗ διεσώθησαν αἱ ἄκραι πτυχαί.

Κατὰ τὸ πρὸς ἀριστερὰν ἄκρον τοῦ πίνακος παρ' αὐτὸν τὸν τράχηλον τῆς Κόρης διεσώθη μικρὸν τμήμα κέρατος τῆς Ἀμαλθείας, ὅπερ ἐκράτει ἄλλη μορφή ἀφανισθεῖσα. Ἡ μορφή αὕτη ἐξ ἅπαντος θὰ ἦτο ὁ πωγωνοφόρος ἀνὴρ ὁ μετὰ τοῦ κέρατος τῆς Ἀμαλθείας ἀπεικονισμένος ἐν παραστάσει ἀποστολῆς τοῦ Τριπτολέμου ἐν Monum. dell' Inst. I, 4, ὃν ὁ μὲν Stephani (Compte-Rendu de la comm. imp. arch. 1859 σελ. 110) νομίζει ὡς τὸν Ἐνι-αυτόν, ὁ δὲ Strube (Studien σελ. 18) πολὺ πιθανώτερον ὡς τὸν Πλοῦτον³.

¹ Σημειωτέον ὅτι τοῦτο δύναται ὄχι ἀπιθάνως νὰ ἀποδοθῇ καὶ εἰς ἀπλὴν ἀμίλειαν τοῦ κεραμογράφου.

² Ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἡ κίστη ἐμπεριεῖχε πόπανα (Ἄριστοφ. Θεσμ. στ. 284 ἐξ. Πρβλ. Κλήμ. Ἀλεξ. Προτρ. II, 21), δυνάμεθα ἴσως ὄχι ὅλως ἀπιθάνως νὰ εἰκάζωμεν ὅτι τὸ ἐπίβλημα αὐτῆς ἦτο ἀρχῆθεν ὄργανον τῆς ἀρτοποιίας, ἐπικάλυμμα δηλαδὴ τοῦ ἄρτου βοηθητικόν τῆς ζυμώσεως αὐτοῦ. Τὸ ἀνωτέρω χωρίον τοῦ Ἀριστοφάνους ἀποδεικνύει πλημμελῆ τὴν γνώμην τινῶν, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἐδώλιον τῆς Δημήτρος εἶνε μέτρον τῶν σιτηρῶν (Kornmaass).

³ Σημειωτέον ὅτι ὁ Πλοῦτος ὡς παῖς παρίσταται ἐν ἄλλοις ἐλευσι-

Κατὰ τὸ πρὸς δεξιὰν ἄκρον τοῦ πίνακος ἐσώθη τὸ κατώτατον μέρος τῆς μορφῆς τοῦ Τριπτολέμου, εὐδιόγνωστον ἐκ τοῦ τροχοῦ τοῦ ἄρματος καὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ δράκοντος. Τὸ μικρὸν διασωθὲν μέρος τοῦτο δεικνύει σαφῶς ὅτι ὁ Τριπτολέμος παρίστατο βλέπων πρὸς δεξιὰν καὶ εἰς οὐδεμίαν ἄμεσον ἐπικοινωνίαν εὐρισκόμενος πρὸς τὰς μεγάλας θεάς. Ταῦτα ἀρκοῦσι νὰ καταδείξωσι τὸν χαρακτῆρα τῆς παραστάσεως τοῦ ἡμετέρου πίνακος, διότι φανερόν εἶνε ὅτι παρίστανται ἐν αὐτῷ πολλαὶ θεότητες, πᾶσαι ἐλευσινιακαί, ὑπὸ τὸν καθιερωμένον αὐτῶν τύπον, οὐδεμίαν πρᾶξιν τελοῦσαι οὐδ' εἰς ἄμεσον ἐπικοινωνίαν πρὸς ἀλλήλας εὐρισκόμεναι. Δὲν παρίσταται λοιπὸν οὐδεμία ὠρισμένη μυθολογικὴ σκηνὴ ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι, ἀλλὰ μόνον ὁμιλος ἐλευσινιακῶν θεοτήτων, οἷος ὁ ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τοῦ Λυσιμαχίδου¹, ὁ μόνον τὰς πρωτίστας τῶν θεοτήτων περιλαμβάνων, καὶ ὁ πολὺ ἐκτενέστερος τοῦ ἀναγλύφου τοῦ Λακρατείδου², καίτοι ἐν αὐτῷ ἡ ὁμάς Δημήτρος, Κόρης καὶ Τριπτολέμου παρίσταται ὑπὸ τὸν συνήθη ὠρισμένη μυθολογικὴ σκηνῆ τύπον. Ὁμοίαι εἶνε καὶ ἡ παράστασις τῆς Κυμαίας ὑδρίας, ἀναμφιβόλως δὲ καὶ ἡ τῆς ὀπισθίας ὄψεως τῆς πελίκης τοῦ Παντικαπαίου³. Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ εἰκαζομένου μεγέθους καὶ τοῦ σχήματος (πρβλ. σελ. 41) τοῦ ἡμετέρου πίνακος, δυνάμεθα νὰ εἰκάζωμεν ὅτι οὗτος ἦτο πλήρης ἐλευσινιακὸν πάνθεον διηρημένον εἰς δύο ὁμίλους θεοτήτων, ὡς τὸ τοῦ Λακρατείδου. Ὁ ἡμέτερος πίναξ λοιπὸν δὲν εἶνε πρωτοφανὲς μνημεῖον τοῦ ἐλευσινιακοῦ κύκλου, ἀλλὰ καὶ πάλιν τὰ ἐξ αὐτοῦ συναγόμενα συμπεράσματα περὶ τοῦ περιφήμου μεγάλου ἐλευ-

νιακοῦ μνημείου ὁμοίως κέρας Ἀμαλθείας φέρων (Strube ἐν. ἀν. σελ. 47). Ἀρτιγέννητον προσφέρει αὐτὸν τῇ Δημήτρει ἡ Γῆ ἐν τῷ ἀνωτέρω σελ. 1 ὑποσημ. 1 μνημονευομένῳ ἐκ Ῥόδου ἀμφορεῖ, ὅστις ἐνῶ ἤδη ἦτο τετυπωμένη ἡ ἀρχὴ τοῦ παρόντος ἄρθρου εἶδον ὅτι ἐδημοσιεύθη ἤδη ὑπὸ Sal. Reinach, ἐν Revue arch. τόμ. XXXVI σελ. 87 ἐξ.

² Ἐφημ. Ἀρχ. 1886 πίν. 3 ἀριθ. 1.

³ Festschrift für O. Benndorf πίν. IV.

⁴ Περὶ τῆς παραστάσεως τῆς Κυμαίας ὑδρίας ὁρθότατα ἔκρινεν ὁ Heydemann (Marmorkopf Riccardi σελ. 15 ἐξ.): Meinem Dafürhalten nach haben wir eine Versammlung von Göttern und Heroen vor uns, welche zu Demeter und Kore, den grossen Göttinnen, sei es im heiligen Cultus sei es in der geschäftigen Sage eine engere Beziehung haben, eine Versammlung, welche etwa den «sante conversationi» der Renaissancekunst zu vergleichen ist. Ἴδε καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένα ἐν τῷ ἐπιπέδῳ τὰ πιεστήρια εὐρισκομένου τύχει τῶν Monuments Piot.

σινιακοῦ ἀναγλύφου καθιστῶσιν αὐτὸν οὐδὲν ἤττον πολυτιμότερον.

Περὶ τῆς ἐν τῷ ἀετώματι τοῦ δευτέρου πίνακος παραστάσεως οὐδὲν δύναται νὰ ῥηθῆ ἀσφαλές, διότι τὸ διασωθὲν μέρος αὐτοῦ εἶνε ἐλάχιστον πρὸς τὸ ὅλον. Ἐκ τοῦ τεμαχίου Δ δύναμεθα νὰ εἰκάζωμεν ὅτι ἐν ἑκατέρᾳ γωνίᾳ αὐτοῦ ὑπῆρχον πτερωταὶ μορφαί, ἀλλ' ἄδηλον τίνες (Ἐρωτες;). Ἡ ἐν τῷ τεμαχίῳ Γ μορφή φαίνεται ὡς τρέχουσα ἢ πίπτουσα. Ἐν δὲ τῷ τεμαχίῳ Β ἢ μὲν πρὸς δεξιὰν μορφή κάθηται ἐπὶ τινος καλαθοειδοῦς ἐδωλίου, ἢ

δὲ πρὸς ἀριστεράν φαίνεται ἐκ τοῦ μικροτάτου σωζομένου ὑπὸ τὸν λαιμὸν μέρους αὐτῆς ὅτι παρίστατο ἀναβαλλομένη τὸ ἱμάτιον. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἀναβολῆς τοῦ ἱματίου ἀρμόζει εἰς γυναῖκας, γυναικεία δ' ὡσαύτως φαίνεται καὶ ἢ πρὸς δεξιὰν μορφή ἕνεκα τοῦ λευκοῦ χιτῶνος. Πλείονα δὲν δύνανται νὰ ῥηθῶσι.

Μηνὶ Δεκεμβρίῳ 1900.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Τὸ ἐν τῷ CIA. IV 2 ὑπ' ἀρ. 407 ε καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τῆς Sylloge τοῦ W. Dittenberger ὑπ' ἀρ. 481 ψήφισμα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων ἔχει ὧδε:

εν

δ]ῆμος κ[α-
τῆ]ν ἐλευθερί[αν
-]μένων χρημά[των

5 ἐδ[ά]νεισεν μετὰ τὰ[ς
ἐπέδωκ]ε δὲ καὶ εἰς τὴν χώσιν [τῶν λιμένων
-]ν τὸ γεινόμενον ἀνάλωμ'α¹ ἀπο-
σταλείς] δὲ καὶ παρὰ τῆς πόλεως τῆς Σ[ελευκῶν² πρὸς
τὸν δῆμ]ον τὰ τε ἐξ ἀρχῆς οἰκεία ὑπάρ[χοντα Σελευκ-
10 εῦσι]ν ἐκ προγόνων ἀνενεώσατο καὶ σ[υνεπηύξη-
σε μ]ετὰ τῶν συμπερσευτῶν τὰ φιλ[άνθρωπα τὰ πρὸς
ἀ]λλήλας ταῖς πόλεσιν· ἐφ' οἷς πάλι[ν ἐστεφάνωσεν
αὐ]τὸν ὁ δῆμος· καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δ[ε] πᾶσιν³ διετέλει

¹ Ἐπειδὴ ἡ ἀσφαλὴς συμπλήρωσις τῶν πρώτων στίχων τούτων εἶνε ἀδύνατος, δὲν τολμῶ νὰ διορθώσω συμφώνως μὲ τὴν γνώμην τοῦ Koehler καὶ τοῦ Dittenberger γε(ι)γόμενον, ἀν καὶ συνηθεστάτη εἶνε ἡ φράσις ἐν τοῖς ψήφισμασι τὸ γεινόμενον ἀνάλωμα. Περὶ δὲ τῆς γραφῆς τοῦ ι διὰ τοῦ ει ἐκτενεστέρωσ θὰ πραγματευθῶ προσεχῶς ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἐν Λουσοῖς τῆς Ἀρκαδίας εὐρεθεισῶν ἐπιγραφῶν.

² Τὸ μετὰ τὸ ἀρχικὸν γράμμα τοῦ ἐθνικοῦ ἔχους ὀριζοντίας γραμμῆς, ὅπερ ἀντέγραψεν ὁ Lolling, δὲν ὑπάρχει πλέον ἐπὶ τοῦ λίθου.

³ καιροῖς Koehler καὶ Dittenberger.

φροντίζων τῆς πόλεως ὡσανεὶ ὑπέ[ρ τῆς πατρίδος·
15 ὅπως ἂν οὖν κτλ.

21

[ἐπαίνεσαι μὲν

Ἄριστοκρέοντα Ναυσικρά[τους Σελευκέα κτλ.
(ἔπονται 15 στίχοι)

Ἐκδούς καὶ συμπληρώσας τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην κατ' ἀντίγραφον τοῦ κειμένου δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου H. G. Lolling, ἐξέφρασα καὶ ἐδικαιολόγησα καθ' ὑποβολὴν τοῦ U. von Wilamowitz-Moellendorff ἐν τῷ Hermes 1889 σ. 331 τὴν εἰκασίαν, ὅτι ὁ Ἄριστοκρέων οὗτος Ναυσικράτους Σε-, ὃν ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων κατὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα ἐτίμησεν ἐπαίνῳ, θαλλοῦ στεφάνῳ, προξενίᾳ καὶ εὐεργεσίᾳ, οἰκίας καὶ γῆς ἐγκτήσει, εἶνε ὁ γνωστός ἡμῖν ἀνεψιὸς Χρυσίππου τοῦ φιλοσόφου. Ὁ Χρυσίππος οὗτος, γεννηθεὶς κατὰ Στράβωνα σ. 671 ἐν Σόλοις τῆς Κιλικίας, πατρὸς ὡν Ταρσέως ἐκεῖθεν μετοικήσαντος, ἐν Ἀθήναις ἦν μαθητὴς τοῦ Κλεάνθους, μετὰ δὲ τὸν τούτου θάνατον 233/2 πρὸ Χρ. ἠρέθη διάδοχος αὐτοῦ, πολιτείας ὑπ' Ἀθηναίων ἀξιώθεὶς καὶ ἀνδριάντι ἐν Κεραμεικῷ τιμηθεὶς, ἔζησε δὲ λιτὸς χρήματα ἔχων πολλά¹.

¹ Ἴδὲ τὰς μαρτυρίας παρὰ G. Sussehl, Geschichte der griechischen Litteratur in der Alexandrinerzeit I σ. 75.

Μεταπεμφάμενος δὲ εἰς Ἀθήνας κατὰ Διογένην Λαέρτιον VII 185 Ἀριστοκρέοντα καὶ Φιλοκράτην, τοὺς τῆς ἀδελφῆς υἱούς, συνεκρότησεν· ἀνέθηκε δὲ τῷ Ἀριστοκρέοντι καὶ ἄλλα πλεῖστα ἑσα συγγράμματα ἀναφερόμενα ἐν τῷ παρὰ Διογένηι τῶν βιβλίων τοῦ Χρυσίππου καταλόγῳ καὶ δὴ τὰς δέκα περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς βίβλους. Ὁ δὲ Ἀριστοκρέων κατὰ Πλούταρχον¹ μαθητὴς καὶ οἰκειὸς τοῦ θεοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἀναστηλώσας ἐπέγραψε τὸδε τὸ ἐλεγεῖον·

Τόνδε νέον Χρυσίππον Ἀριστοκρέων ἀνέθηκε
τῶν Ἀκαδημαϊκῶν στραγγαλίδων κοπίδα·

ἔγραψε δὲ κατὰ Φιλόδημον² εἰς τιμὴν αὐτοῦ καὶ τὰς Χρυσίππου ταφάς· ἀμφίβολον ὅμως εἰ δικαίως ὑπὸ τινῶν ταυτίζεται ὁ Στωϊκὸς οὗτος φιλόσοφος Ἀριστοκρέοντι τῷ γεωγράφῳ³. Ὅτι δὲ Ἀριστοκρέων ὁ ἐν τῷ ψηφίσματι μνημονευόμενος Σελευκεὺς ἦν, ὁ δὲ Χρυσίππος Σολεὺς, οὐδαμῶς ἐναντιοῦται κατὰ τὴν ὀρθὴν τοῦ U. Koehler παρατήρησιν τῇ εἰκασίᾳ ὅτι περὶ τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ φιλοσόφου πρόκειται, διότι ὁ ἀνεψιὸς δὲν εἶνε ἀναγκαίως πολίτης τῆς αὐτῆς καὶ ὁ θεὸς πόλεως. Εὐτυχῶς ἐτέρου ψηφίσματος ἀπόσπασμα κατὰ τὰς τελευταίας κατὰ τὴν βόρειον κλιτὸν τῆς ἀκροπόλεως ἀνασκαφάς εὐρεθὲν, ὅπερ τῇ εὐμενεῖ ἀδείᾳ τοῦ κ. Π. Καβαδία ἐμελέτησα καὶ ἀνακοινῶ νῦν τοῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος ἀναγνώσταις, ἀποδεικνύει κατὰ τὴν γνώμην μου ὅτι τῷ ὄντι ἐκεῖνος ὁ ἐκ Σελευκείας Ἀριστοκρέων εἶνε ὁ γνωστὸς ἡμῖν ἀνεψιὸς τοῦ Χρυσίππου, οὗ ἡ ἀδελφὴ, κόρη πλουσίου τῶν Σόλων οἴκου, ἐγένετο σύζυγος Ναυσικράτους τινὸς πολίτου τῆς γείτονος πόλεως Σελευκείας.

Τοῦ δευτέρου τούτου ψηφίσματος σφίζεται μέρος μόνον ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ἄκρου στήλης Ὑμηττίου μαρμάρου μετ' ἀετώματος, πλ. 0,225, ὕψ. 0,40,

¹ Περὶ Στωϊκῶν ἐναντιωμάτων σ. 1033 e.

² Πάπυρος ἐκδοθεῖς ὑπὸ D. Comparetti, Rivista di filologia III 1875 σ. 449, σ. XLIV, πρ6. Susemihl I σ. 48¹⁵¹.

³ Susemihl σ. 81. U. v. Wilamowitz, Coniectanea (Ind. lect. Gotting. 1884) p. 15. Οἱ ἰσχυρισμοὶ τοῦ v. Wilamowitz: « Aristocreonem — cum fratre Philocrate per avunculum commendatum esse Ptolemaio III. in cuius aula ad studia geographica incubuit susceptaque usque in intima Aethiopiae itinera descripit » προέρχονται ἐξ ἐσφαλμένης ἐρμηνείας τοῦ παρὰ Διογένηι χωρίου.

πάχ. 0,105· γραφὴ ὄχι ἡ στοιχηδὸν καλουμένη· ὕψος γραμμάτων 0,006, ἀπόστασις στίχων 0,011.

Ἐπὶ Χαρικλέους ἄρχοντος ἐπὶ τῆς Ἐρεχθίδος ἔκτης πρυτανείας εἰς
Εὐκρινέτου Ῥαμνούσιος ἐγγράμματαυεν·
Ποσιδεῶνος ἐμβολίμου ἐν[δεκάτη, ἐνά-
5 τει καὶ εἰκοστῇ τῆς πρυτανείας· ἐκκλησία ἐμ Πειραιεῖ· τῶν προέδρων ἐπεψήφισεν Ταυρίδας Δίωνος Ἀραφῆ[νιος καὶ συμ-
πρόεδροι· ἔδοξεν τεῖ βουλευεῖ καὶ τῷ δήμῳ·
10 Λαμπρίας Λαμπρί[ου Θοραίους εἶπεν· ἐπειδὴ Ἀριστοκρέων εὐνοῦς ὢν διατελεῖ τῷ δήμῳ καὶ χρεῖα[ς παρεχόμενος τοῖς ἀφικνουμένοις τῶν [πολιτῶν εἰς Ἀντιόχειαν, παραγεγονῶς δὲ [καὶ εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ σχολὴν τὴν ἀναστ[ροφὴν εὐσχημό-
15 νως πεπότηται, ἐπαγγέλλετα[ι δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν αἰετίνος ἀγαθοῦ παραίτιος ἔσεσθαι καὶ ἰδ[ίαι τοῖς ἀφικνουμένοις καὶ κοινῇ τῷ δήμῳ]· περὶ ὧν καὶ ἀπομειμαρτυρήκασιν αὐτῷ πλείους τῶν θεωρῶν
20 καὶ τῶν σπονδοφόρων· ὅπως[ἂν οὖν ἡ βουλή καὶ ὁ δήμος φαίνεται τιμῶν τοὺς εὐεργέτας καὶ χάριτας ἀξίας ἀποδ[ιδούς· ἀγαθεῖ τύχ]ει δεδόχθαι τεῖ βουλευεῖ το[ύς λαχόντας προ-
25 τίσαι περὶ] τούτῳ[ν, γ]νώμη[ν δὲ ζυμβάλλεσθαι κτλ.

Ὅτι ὁ Ἀριστοκρέων οὗτος τῷ ὄντι εἶνε ὁ τοῦ Χρυσίππου ἀνεψιός, δηλοῦται ἐκ τούτου ὅτι ἐπὶ σχολῆν τοῦτ' ἔστιν ἐπὶ μελέτας εἰς Ἀθήνας παραγενέσθαι λέγεται. Μὴ ἀναφερομένης δὲ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἐν τῷ σωζομένῳ μέρει τοῦ ψηφίσματος, εἰκάζει τις δικαίως πως κατὰ πρῶτον ἐκ τῆς ἐν στ. 12 φράσεως τοῖς ἀφικνουμένοις εἰς Ἀντιόχειαν, ὅτι ἐξ Ἀντιόχειας κατάγεται ὁ τιμώμενος. Ἀδιστακτικῶς ὅμως παραδέχομαι τὴν ταυτότητα τοῦ Ἀριστοκρέοντος τούτου καὶ τοῦ ἐν τῷ ἐτέρῳ ψηφίσματι Σελευκεῶς λεγομένου, ἐννοῶν Σελευκεῖαν Πιερίας⁴. Ἡ γὰρ ἐν Πιερίᾳ Σελευκεία, πόλις ἐν

⁴ Πρ6. Σελευκεὺς Πιερίας IGSI. 739. Μάγνης Σιπύλου IGSI. 934. Ἐπιφανεὺς Κιλικίας Viestnik VI σ. 15. Ἀντιοχεὺς Κράγου Sterrett, Epigraphical Journey 86 (κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἐκδότου· Ἀντιόχου Σκράγου, ἦν διωρθῶσα ἐν Arch. epigr. Mitth. XX σ. 73). Ἀρεθούσιος τῆς Συρίας Ath. Mitth. 1899 σ. 177, ὅπου παρετήρησα ὅτι καὶ ἐν τῇ ἐκ Δελφῶν ἐπιγραφῇ BCH. 1897 σ. 106 συμφώνως πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐλλειπόντων γραμμάτων γραπτῶν Ἀρεθουσίω[ι Χαλκιδικῆς, καὶ οὐχὶ ἐκ Χαλκιδικῆς.

λίαν ἐπικαιρῶ θέσει ἐπὶ θαλάσση κειμένη γείτων εἶνε καὶ ἐπίνειον τῆς ἐπ' Ὀρόντη ποταμῷ Ἀντιοχείας τῆς πρὸς Δάρνη προσαγορευομένης. Ἴσως οὖν πολίτης ὢν Σελευκείας ὁ Ἀριστοκρέων διέτριβε καὶ ἐν τῇ πλησίον μεγάλη πόλει, νέος ἤδη προεχούσης θέσεως ἀπολαύων καὶ φιλοτιμούμενος περὶ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων ὑστερον δὲ ἐξακολουθῶν τὰς σπουδὰς Ἀθήνησι τῇ ὑψηλῆσει τοῦ θείου αὐτοῦ Χρυσίππου ἐπωφελεῖτο τὴν εὐκαιρίαν ταύτην, ὅπως ἐπαγγελλόμενος ἅμα καὶ εἰς τὸ λοιπὸν εὐχρηστος ἔσσεσθαι τῇ πόλει ἀπομαρτυρηθῆ¹ ὑπὸ τῶν εὐεργετημένων ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἀθηναίων καὶ τιμηθῆ ὑπὸ τοῦ δήμου. Ὅτι δὲ θεωροὶ καὶ σπονδοφόροι, οἱ κατ' Αἰσχίνην τὸν ῥήτορα II 133 τὰς μυστηριώτιδας σπονδὰς ἐπαγγέλλοντες, εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες ὑπὲρ Ἀριστοκρέοντος τοῦ Σελευκείως, ὡς πρὸς τοῦτο παρατηρῶ, ὅτι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δι' ὁμοίας εὐεργεσίας ἐτίμησαν ἐπανειλημμένως κατὰ τὸ ψήφισμα II 605 ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων καὶ τὰ γένη ἐξ ὧν οἱ σπονδοφόροι ἐκπέμπονται, οἱ Κήρυκες δηλαδὴ καὶ οἱ Εὐμολπίδαι², Φιλωνίδαν τὸν Λαοδικέα καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπίσης ἐκ Συρίας καταγομένους³.

Ἀναμφιβόλως τὸ νῦν πρῶτον δημοσιευθὲν ψήφισμα εἶνε κατὰ τι ἀρχαιότερον τοῦ CIA IV 2, 407 ε' διότι τὸ μὲν πρῶτον ἀναφέρει ἐν συντόμῳ δικαιολογίᾳ γενικὰς τινὰς μόνον ὑπηρεσίας καὶ ἐπαγγελίας νέου ἀνδρὸς ἐπὶ σχολῇ εἰς Ἀθήνας παραγενομένου, τὸ δὲ δεύτερον ἐν ἐκτενεῖ ἀφηγῆσει μνη-

¹ Τοιαύτης μαρτυρίας γίνεται μνεῖα συχνάκις ἐν τοῖς Ἀττικαῖς τοῦ τρίτου καὶ δευτέρου πρὸ Χρ. αἰῶνος ψηφίσμασιν. Πρβ. II 389, IV 2, 417 b. 418 b. 432 b. 432 c. συμπληρωτέον δὲ καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 377 τοῦ CIA II ψηφίσματι ἐν στ. 9

καὶ περὶ τούτων ἀπομεμ[αρτύρηται αὐτῶι ὑπὸ πλειόνων πολιτῶν

καὶ ἐν II 437, εἰς τὸ ὅποιον προσαρμοστέον κάτωθεν τὸ II 428, ἐν στ. 15

ὑπὲρ

ῶν καὶ ἀπομεμ[αρτύρηται αὐτοῖς ὑπὸ πλειόνων παραγε]νόμενοι δὲ κτλ.

² Ἐν ἑτέρῳ ψηφίσματι CIA IV 2, 597 c (Dittenberger, Sylloge² 605) οἱ Κήρυκες καὶ Εὐμολπίδαι ἐπαινοῦσι καὶ στεφανοῦσι τὸν ἱεροφάντην Χαιρήτιον ἐπειδὴ τοῖς ἀποδημοῦσιν ἐπὶ τὰς σπονδοφορίας διατελεῖ μετ' εὐνοίας ἀπογράφων τὴν ἐπαγγελίαν.

³ Βιογραφίαν τοῦ Φιλωνίδου τούτου, Ἐπικουρείου φιλοσόφου καὶ φίλου τῶν τῆς Συρίας βασιλέων, περιέχει ὁ νεωστὶ ὑπὸ W. Crönert ἐν Sitzungsberichte der Berliner Akademie 1900 σ. 942 ἐκδοθεὶς ἐξ Ἑρακλείου τῆς Καμπανίας πάπυρος, πρβ. U. Koehler, Sitzungsberichte 1900 σ. 999, H. Usener, Rhein. Mus. 1901 σ. 145.

μονεῦει πραγματικὰς ἐκδουλεύσεις καθ' ὠρισμένας περιστάσεις, τουτέστιν ἐπιδόσεις πλείονας καὶ πρεσβείαν, καὶ τὰς διὰ ταύτας τὰς αἰτίας δις τοῦλάχιστον γενομένας στεφανώσεις ὑπὸ τοῦ δήμου, τιμᾶ δὲ τὸν Ἀριστοκρέοντα τῇ τε προξενίᾳ καὶ ἄλλοις προνομίαις. Τὸ δεύτερον τοῦτο ψήφισμα χρονολογεῖται ἐκ τῆς μνεῖας τῆς ἐλευθερίας τῆς ὑπὸ τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων ἐν ἔαρι τοῦ ἔτους 229 πρὸ Χρ. ἀποκτηθείσης καὶ τῶν μετὰ ταύτην γενομένων ὀχυρωτικῶν ἔργων, ἃ τινὰ καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ Εὐρυκλείδου τοῦ Κηφισιέως καὶ ἄλλῳ τινὶ συγχρόνῳ ψηφίσματι ἀναφέρονται CIA II 379, 380. Ὅθεν ὁ ἐν τῷ ἑτέρῳ ψηφίσματι μνημονευόμενος μέχρι τοῦδε ἄγνωστος ἄρχων Χαρικλῆς ἐξ ἄπαντος εἶνε ἀρχαιότερος τοῦ ἔτους 229 πρὸ Χρ. Εὐτυχῶς σφίζεται καίπερ ἐλλείποντος τοῦ ὀνόματος τὸ δημοτικὸν τοῦ τότε γραμματέως Ῥαμουσίσιος ὢν τὸν δῆμον ἀνῆκεν οὗτος εἰς τὴν Αἰαντίδα τουτέστιν εἰς τὴν κατὰ τὴν ἐπίσημον σειρὰν ἐνάτην φυλῆν. Ὅτι δὲ οἱ ἐνιαύσιοι γραμματεῖς οἱ κατὰ πρυτανείαν ὀνομαζόμενοι διεδέχοντο ἀλλήλους καὶ ἐν τῷ τρίτῳ πρὸ Χρ. αἰῶνι ἐν γένει κατὰ τὴν ἐπίσημον τῶν φυλῶν σειρὰν, ἀπέδειξεν ὁ W. Scott Ferguson ἐν δύο ἀξιολόγοις διατριβαῖς: The Athenian Secretaries καὶ The Athenian Archons (Cornell Studies VII. X). Εὐκόλον λοιπὸν φαίνεται συμφώνως πρὸς τὴν τοῦ Ferguson ἀνακάλυψιν νὰ ὀρίσωμεν ἐκ τῆς γνωστῆς χρονολογίας ἄλλου ἀρχοντος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τῆς φυλῆς τοῦ τότε γραμματέως καὶ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦ Χαρικλέους. Δυστυχῶς καίπερ ἀναμφισβητήτου ὄντος, ὅτι ἐν γένει ἐπεκράτει ἢ ἐν λόγῳ συνήθεια ὅμως ἢ κατὰ φυλὰς ἐκλογή τῶν γραμματέων ὑπέστη ποτὲ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τρίτου πρὸ Χρ. αἰῶνος ἐξ ἀγνώστων λόγων μεταβολὰς τινὰς, καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Ferguson καθ' ὑπόθεσιν ἀσαλεύτου τάξεως προτεινόμενος κατάλογος τῶν ἐν τῷ τελευταίῳ τρίτῳ τοῦ τρίτου αἰῶνος ἀρξάντων οὐκ ἀληθεύει, ὅπερ ἀποδεικνύει ὁ διὰ τινος ἐκ Μαγνησίας ἐπιγραφῆς ἄρτι ὑπὸ O. Kern (Inscriptionen von Magnesia 16) καὶ W. Dittenberger δημοσιευθείσης (Sylloge² 256) ὀρισμὸς τοῦ ἐν ἔτει 221/20 πρὸ Χρ. ἀρξάντος Θρασυφῶντος, ὅστις δὲν συνάδει δι' ὅλου τοῖς τοῦ Ferguson καὶ δι' ἄλλους λόγους ἀπαραδέκτοις ὑπολογισμοῖς. Στηριζόμενοι λοιπὸν ἐπὶ τοῦ νέου δεδομέ-

νου τούτου ἐξέθησαν ἄλλην χρονολογίαν τῶν ἀπὸ τοῦ 229/8 πρὸ Χρ. ἀρξάντων ὁ μὲν G. de Sanctis ἐν *Rivista di filologia* XXVIII σ. 6, ὁ δὲ J.E. Kirchner ἐν *Göttingische gelehrte Anzeigen* 1900 σ. 446. Κατὰ δὲ ταύτην, ἀνήκοντος τοῦ ἐπὶ Θρασυφῶντος ἄρχοντος ἐν ἔτει 221/20 γραμματέως εἰς τὴν Πανδιονίδα, τοῦτ' ἔστιν τὴν πέμπτην τῶν τότε Ἀθηνησι δώδεκα φυλῶν, καὶ τοῦ ἐφ' Ἡλιοδώρου ἄρχοντος ἐν ἔτει 229/8 εἰς τὴν Κεκροπίδα, τοῦτ' ἔστι τὴν ἐνάτην φυλὴν, ἐκ τῆς Αἰαντίδος ἐνδεκάτης φυλῆς ἐξελέγη ὁ κατὰ πρυτανείαν γραμματέυς, εἶπερ μηδεμία ἐν τῷ μεταξύ ἐμεσολάβησε μεταβολή, ἐν ἔτει 239/8 πρὸ Χρ. Οὗτος λοιπὸν ὁ ἐνιαυτὸς ἴσως ἀποδοτέος τῷ Χαρικλεῖ ἄρχοντι. Πρὸς δὲ ἀσφαλῆ ὀρισμὸν ἀνάγκη νὰ γείνη ἰδιαιτέρα χρονολογικὴ μελέτη, ἣτις μέχρι τοῦδε ἐλλείπει, τῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐμβολίμων ἐτῶν (ὡς συνήθως ταῦτα λέγονται, ἂν καὶ οὐχὶ ὀρθῶς), τῶν δηλαδὴ δέκα τρεῖς μῆνας ἐχόντων. Ὅτι δὲ ὁ ἐπὶ Χαρικλέους ἄρχοντος ἐνιαυτὸς δέκα τριῶν μηνῶν ἦτο, ἀποδεικνύει ἡ μνεία τοῦ Ποσιδεῶνος ἐμβολίμου· ἡ δὲ πιθανωτάτη συμπλήρωσις τῆς ἡμερομηνίας· ἐν[δεκάτει, ἐνά]τει καὶ εἰκοστῇ τῆς (ἑκτῆς) πρυτανείας, τότε μόνον ὀρθῶς ἔχει, εἰ μίᾳ ἡμέρᾳ πρὸ ταύτης προσετέθη¹.

Συμφωνεῖ δὲ τὸ ἄνω συμπέρασμα πληρέστατα πρὸς τοὺς ὑπολογισμοὺς τοὺς ἐκ τοῦ βίου τοῦ τε Χρυσίππου καὶ τοῦ Ἀριστοκρέοντος προκύπτοντας. Ὁ Χρυσίππος ἄτε ἀποθανὼν ἐν ἡλικίᾳ 73 ἐτῶν κατὰ τὴν 143 Ὀλυμπιάδα (208 ἕως 204 πρὸ Χρ.) φαίνεται γεννηθεὶς ἐν τινι τῶν μεταξύ 281 καὶ 277 ἐτῶν. Ὁ Ἀριστοκρέων βεβαίως κατὰ τι νεώτερος ἦν τοῦ Χρυσίππου τοῦ κατὰ Διογένην μεταπεμφμένου καὶ «συγκροτήσαντος» αὐτόν. Ἄς ὑποθέσωμεν π.χ. ὅτι ἐγεννήθη τῷ 265 περίπου· τῷ ὄντι ὅτε πρῶτον ἐπηνέθη καὶ ἐστεφανώθη ὑπ' Ἀθηναίων, περίπου τῷ 239/8, νέος μὲν ἦτο, ἀλλ' οὐχὶ παντελῶς, ἄτε προδιατρίψας ἐνήλιξ χρόνον τινὰ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ πρὶν ἔλθῃ ἐπὶ σχολὴν εἰς Ἀθήνας· ὅτε δὲ ἐτιμήθη μετὰ τὸ 229/8 καὶ τῇ προξενίᾳ, ἦτο ἀνὴρ μέσης ἡλικίας ἄτε καὶ πρέσβευς ἀξίωμα ἤδη ἀναλαβῶν.

Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων πῶς δύναται ὁ Ἀριστοκρέων ἐν τῷ ἄνω ἀναφερομένῳ ἐπιγράμματι

κατὰ τὴν ἐν τοῖς χειρογράφοις καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐκδόσεσι τοῦ Πλουτάρχου ἀνάγνωσιν·

Τόνδε νέον Χρυσίππον Ἀριστοκρέων ἀνέθηκε

νὰ ὀνομάζῃ νέον τὸν Χρυσίππον; ὅστις κατὰ τὴν εἰς Ἀθήνας πρώτην ἀφιξίν τοῦ Ἀριστοκρέοντος ἦτο ἀνὴρ ὡς τεσσαράκοντα ἐτῶν, πιθανῶς δὲ ἐπὶ πλέον ἡλικιωμένος ὅτε ἡ εἰκὼν ἀνετέθη, διότι τίς ὑπάρχει λόγος νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Ἀριστοκρέων τὴν εἰκόνα ταύτην ἀνέθηκε μόλις ἀφικόμενος καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν μετὰ ταῦτα πολυχρόνιον ὡς φαίνεται ἐν Ἀθήναις διατριβὴν αὐτοῦ; Καὶ τίνα ἐξ ἅπαντος ἔχει λόγον ὁ ἀνεψιὸς νὰ ὀνομάζῃ τὸν θεῖον νέον; Οὔτε νέον κατὰ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ δύναται νὰ ἐννοήσῃ, οὔτε νέον τοῦτ' ἔστιν ἄλλον Χρυσίππον, διότι τῶν Χρυσίππων πρῶτος ἐνδοξὸς ἐγένετο ὁ φιλόσοφος, οὔτε καινουργῆ εἰκόνα Χρυσίππου. Διορθωτέα οὖν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐπιγράμματος, καθὼς πρὸ ὀλίγου ἐν τῷ *Hermes* 1900 σ. 669 ἀπέδειξα, καὶ ἀντὶ τοῦ ΤΟΝΔΕΝΕΟΝ γραπτέον ΤΟΝ ΝΕΝΝΟΝ:

Τὸν νένον Χρυσίππον Ἀριστοκρέων ἀνέθηκε.

Νέννος γὰρ κατὰ Πολυδεύκην ὁ τῆς μητρὸς ἀδελφός· εὐρίσκεται δὲ ἡ λέξις αὕτη καὶ ἐν ἀνεκδότῳ ἔτι ἐπιγραφῇ, ἣντινα ἐν τῷ ἐπιμέτρῳ δημοσιεύω· τὸ δὲ θηλυκὸν νίννη (ἀντὶ νένη) κεῖται ἐν τῇ ἐξῆς ἐπιτυμβίῳ ἐπιγραφῇ Θεσσαλονίκης CIG 1994 g:

Λούκιος Στρατονείκη τῇ μητρὶ καὶ Κλοπάτρα τῇ νίννη ὁ ἔτους.

ἐσφαλμένως ὁμοίως ἡρμηνεύθη ὑπὸ τοῦ Boeckh μάμμη ἢ πενθερά· σημαίνει γὰρ ἀναμφιδόλως θεῖαν¹.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ Ἀριστοκρέοντος καὶ τοῦ νένου Χρυσίππου· ἐπιστρέφων δὲ τέλος εἰς τὸ τῶν Ἀθηναίων ψήφισμα περὶ τῆς πρώτης τοῦ Ἀριστοκρέοντος στεφανώσεως, παρατηρῶ ὅτι οἱ

¹ Πρὸς περὶ τοιούτων «Lallnamen» καὶ τῶν ὁμοίων κυρίων ὀνομάτων P. Kretschmer, *Einleitung in die Geschichte der griechischen Sprache* σ. 334. 354. Τὸ νίννη δὲν ἀναγράφεται ἐν τῇ τοῦ ἀειμνήστου Στ. Κουμανούδη Συναγωγῇ λέξεων ἀθησαυρίτων.

¹ Διότι 3. 30+3. 29+11=188 καὶ 5. 32+9=189.

μὲν ἄλλοι ἄνδρες οἱ ἐν τῷ ψηφίσματι ἀναφερόμενοι δὲν εἶνε ἀλλάχθεν γνωστοί· ὁ δὲ ρήτωρ τοῦ ψηφίσματος Λαμπρίας Λαμπρίου Θεοραϊεύς ἀπαντᾷ ὡς συμπρόεδρος ἐν τῷ ἐφ' Ἡλιοδώρου ἄρχοντος ψηφίσματι IV 2, 385 b (229/8 πρὸ Χρ.), ὡς δὲ θεσμοθέτης ἐπ' Ἐργοχάρους ἄρχοντος (226/5) ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀρχόντων II 859 στ. 39· πιθανῶς δὲ υἱὸς τις αὐτοῦ ἐστὶν ὁ κατὰ 983 I 86 ἐφ' Ἐρμογένους ἄρχοντος (183/2 II) δέκα δραχμὰς ἐπιδούς¹.

ADOLF WILHELM.

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

Ἐν τῷ Ἐπιγραφικῷ Μουσείῳ ἀπόκειται ἀγορασθεῖσά ποτε ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας παρὰ Ζάννη Θεοχαροπούλου μία πλάξ μαρμάρου φαιού μετ' ἐρυθρῶν φλεβῶν, μόλις ἐξειργασμένη τὰ ἄκρα καὶ τὴν πρόσοψιν 0,305 πλ., 0,385 ὕψ., 0,11 πάχ., παριστάνουσα ἐν τῷ συνήθει σχηματι ἀλλὰ μετὰ ἀγροικοτάτης τέχνης ἄνδρα πωγωνοφόρον ἐπὶ κλίνης κείμενον καὶ τῇ δεξιᾷ φιάλην δεχόμενον ἐκ

¹ J. E. Kirchner σ. 453. 458.

χειρὸς μικρᾶς θεραπαίνης ἀριστερόθεν ἐστηκυίας· πρὸ δὲ τῆς κλίνης ἀπεικονίζεται τὸ γνωστὸν τρίπουν τραπέζιον μετ' ἐδωδίμων. Ὑπὸ τὸ ἀνάγλυφον ἐπὶ ἔλως ἀνεξεργάστου ἐπιφανείας εὐρίσκεται ἡ ἐξῆς δυσανάγνωστος ἐπιγραφή·

ΖΩΙΜΟΣ ΜΕΤΑΤΩΝ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΟΜΝΕΝ
ΝΟΝΙΑΜΩΝ ΑΦΗΡΟΙΖΑΝ

Μετὰ τὸν νέον ἀναμένεται κύριον ὄνομα πιθανῶς Ἰαμον καὶ οὐχὶ Γάμον¹, διότι τοῦ πρώτου γράμματος μία μόνη γραμμὴ, κάθετος, ὑπάρχει.

Ἡ προέλευσις τοῦ ἀναγλύφου εἶνε ἀγνωστος· ἡ δὲ ὁμοιότης αὐτοῦ πρὸς τὰ γνωστὰ Θηραϊκὰ νεκρικὰ ἀνάγλυφα, ἃ τινὰ τελευταίως ὁ F. Hiller von Gärtringen, Thera I σ. 178 ἀπεικόνισε καὶ περιέγραψεν, εἶνε τοιαύτη καὶ τοσαύτη, ὥστε ἄνευ δισταγμοῦ καὶ τοῦτο ἀποδίδω εἰς τὴν Θήραν· προσθέτω δὲ τέλος ὅτι πραγματικῶς, κατὰ τὴν τοῦ v. Hiller γνωμοδότησιν, καὶ τὸ μάρμαρον εἶνε Θηραϊκόν.

Ἐν Παρίσις.

ADOLF WILHELM.

¹ Τὸ ὄνομα τοῦτο εὐρίσκεται π. χ. IG Ins. I 652, III 339 στ. 17, CIA III 1119. 1184 καὶ τρεῖς ἀλλαχοῦ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΞ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

(Μετὰ δύο παρενθέτων πινάκων 1, 2, μετὰ τὴν σελ. 64).

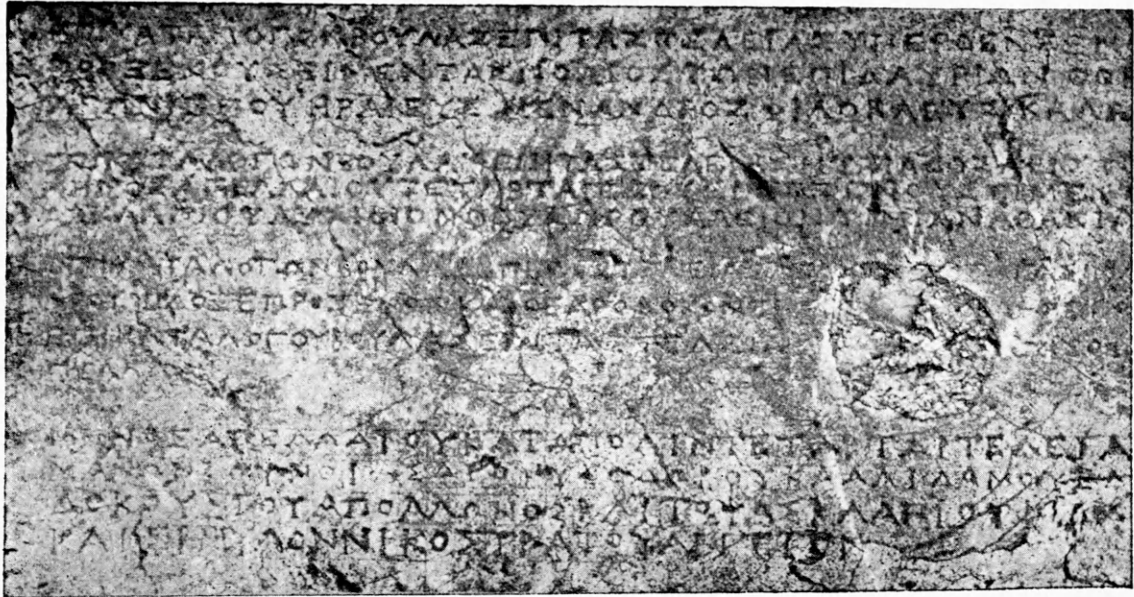
Ἡ ἐνταῦθα δημοσιευομένη ἐπιγραφή, (ἐν ἐπιγραφικῷ μὲν κειμένῳ ἐν τοῖς μετὰ τὴν σελ. 64 1 καὶ 2 παρενθέτοις πίναξι, ἐν μεταγραφῇ δὲ ἐν σελ. 60 κέ.) εὐρέθη ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τοῦ ἐν Ἐπιδαυρίᾳ Ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐντὸς τῆς κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τούτου μέρος οἰκίας ῥωμαϊκῶν χρόνων¹. Εἶνε δὲ κεχαραγμένη ἐπὶ στήλης ἐκ τιτανολίθου

¹ Π. Καββαδίας. Τὸ Ἱερόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ, 1900, τοπογραφικὸς πίναξ, Ρ.

ἐχούσης ὕψος 1,52 (ὕψος μετὰ τῆς κάτω προεξοχῆς τοῦ λίθου, μετὰ τοῦ ἐμβόλου, πρὸς ἐνσφήνωσιν τῆς στήλης ἐν τῷ βάθρῳ, 1,61), κάτω πλάτος 0,79, ἄνω πλάτος 0,76, πάχος 0,20. Διατηρεῖται δὲ ἐν κακίστῃ καταστάσει, διότι οἱ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιγραφῆς ὀκτώ στίχοι εἶνε ἔλως σχεδὸν κατεστραμμένοι, οἱ δὲ λοιποὶ 67 στίχοι εἶνε τὸ πλεῖστον ἐφθαρμένοι, ὅπερ λίαν δυσχερῆ καθίστησι τὴν ἀνάγνωσιν. Τὰ κάλλιον διατηρούμενα ἐν τῇ ἐπιγραφῇ

γράμματα εἶνε τὰ ἐνταῦθα κατὰ φωτογραφικὸν ἀπεικόνισμα δημοσιευόμενα ἐκ τῆς ἀρχῆς τῶν στίχων 41 ἕως 54, ὅπως ὁ ἀναγνώστης τῇ βοήθειᾳ

τοῦ ἀπεικονίσματος τούτου συλλάβῃ ἀκριβῆ ἔννοιαν τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων τῆς ἐπιγραφῆς:

Σχῆμα τῶν γραμμάτων.

Τὰ γράμματα εἶνε στοιχηδὸν διατεταγμένα μέχρι τοῦ στ. 43 (ἐξαιρουμένου τοῦ στ. 39) καὶ ἀπὸ τοῦ στ. 51 μέχρι τοῦ στ. 58. Ἀπὸ τοῦ στ. 59 τὰ γράμματα συμπυκνῶνται ἐπὶ πλέον καὶ παύει ἐντελῶς ἡ στοιχηδὸν διάταξις. Ἀλλὰ καὶ ἡ στοιχηδὸν διάταξις δὲν ἔχει πανταχοῦ κανονικῶς, διότι ποῦ μὲν οἱ στίχοι ἔχουσι περισσότερα ποῦ δὲ ὀλι-

γώτερα γράμματα. Οὕτω μέχρι τοῦ στ. 27 ἕκαστος στίχος ἀποτελεῖται ἐκ γραμμάτων 66 περίπου, ἀπὸ τοῦ στ. 28 ἕως 32 ἐκ γραμμάτων 80 περίπου, ἀπὸ τοῦ στ. 33 ἕως 43 ἐκ γραμμάτων 75 (ἐξαιρουμένου τοῦ στ. 39, ὅστις ἀποτελεῖται ἐξ ὀλιγώτερων γραμμάτων) καὶ ἀπὸ τοῦ στ. 51 μέχρι 58 ἐκ γραμμάτων 71, ὡς φαίνεται.

Μεταγραφή

Μ[η]ν[ός] Ἀ[πελ]λαί[ου] τετάρ[τ]αι [τελείαι ἐπὶ καταλόγων βουλ]ᾶς - - - - -
 - - - - - καὶ αὐ]
 τ[ὸ]ν καὶ γ[έ]ν[ος], [τοῦ] Ἀπόλλ[ωνος] καὶ τοῦ Ἀσκ[λαπ]ιοῦ - - - - -
 5
 - - - - -
 - - - - -
 - - - - -

Μηνὸς Ἀπελλαίου τετάρται τελείαι ἐπὶ καταλόγων βουλᾶς, Σε[λεγ]εῖς, [Ἀνδ]ρ[ο]μένους
 10 [. . .]ος Ἐπικράτεως, ἔδοξε β[ου]λᾷ καὶ δάμωι τ[ῶν] Ἐπιδαυ[ρι]ῶν προξέ[νους] εἶμεν καὶ εὐ[εργέτας] τᾶς πόλιος τῶν Ἐπιδαυρίων καὶ θεαροδό[κους] τοῦ Ἀπόλλων[ος] κα[ὶ] τοῦ Ἀσκλα]

πιού Ἀγήσαρχον Ἀριστομένευσ Κ]υμαῖον
 γένευσ Φαλασάρνιον [. Δ]αμονίκου
 νιον, πρόξενον Δαμάτριον Μεγα[κ]λειδα Ἀρ[γεῖ]ον.

- 15 Μηνὸς Ἀπελλαίου τετάρται τελείαι ἐπὶ καταλόγων βουλαῖς, Σελεγείς, Ἀνδρομέ[νευς],
 [. . .]ος, ἔδοξε βουλαῖ καὶ δάμωι τῶν Ἐπιδαυρίων προξένους εἶμεν καὶ εὐεργέτα[ς τᾶς]
 πόλιος τῶν Ἐπιδαυρίων καὶ θεαροδόκους τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκλαπιοῦ Ἀγ[άσιπ]-
 πον Ἐρασίππου Αἰγιῆ, Ἀλκίμαχον Ἀλκιμάχου Αἰ[γ]ιῆ.

Μηνὸς Ἀπελλαίου τετάρται τελείαι ἐπὶ καταλόγων βουλαῖς Κολωναία[ς]

- 20 .ευς, ἔδοξε βουλαῖ καὶ δάμωι τῶν Ἐπιδαυρίων προξένους εἶμεν καὶ εὐεργέτας τᾶς πό-
 λιος τῶν Ἐπιδαυρίων καὶ θεαροδόκους [τοῦ] Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκλαπι[οῦ] Ἀ.
 Ξεν[οφ]ώντος Βερωαῖον, Θέωνα Πολία Τεγεάταν, Ἀγ[άσιπ]πον Ἐρα[σί]ππου Αἰγιῆ
 [Ἐρ]μόδημον Ἀθηναίου Ἀλεξανδ[ρ]ῆ [.]ευσ Ταυχόριον.
 Πρόξενοι· Ἀριστεὺς Ἀριστεῦ[ς] Ἀργ[εῖ]ος, Νίκιππος Ἀριστωνύ[μο]υ Ἀργεῖος, Ἀ[ρ]ιστ[εὺς] ?
 25 [Λυ]σανορίδα Αἰγιεὺς, Ἐξακέ[σ]τας Ἴσο[υ] Κ]νώσιος, Ξεναγόρας Ἴσου Κ]νώσιος, εἶμ[εν] δὲ
 αὐτοῖς καὶ ἐγγόνοις ἀτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ κατὰ γᾶν καὶ κατὰ θάλασσαν [κ]αὶ [ἐν]
 πολέμωι καὶ ἐν εἰράναι καὶ αὐτοῖς καὶ χρήμασι.

Ἐπὶ καταλόγων βουλαῖς μηνὸς Ἀ[π]ελλαίου ἐπὶ [τᾶς τ]ελείας Ἐρι[λαῖ]δος Κλ[.]φάνεος [- - -
]ονος, ἔδοξε βουλαῖ καὶ δάμωι τῶν Ἐπιδαυρίων [προ]ξένους εἶμεν καὶ θεα[ροδό]κ[ο]υ[ς τ]ο[ῦ] Ἀ[πόλλ]ωνος

- 30 τοῦ [Μαλ]εάτα καὶ τοῦ Ἀσκλαπιοῦ [Δ]αίμαχον Σωκλειδα Λακεδαιμόνιον [.]
 εἶμεν [δὲ] αὐτοῖς καὶ ἐγγόνοις ἀτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ κατὰ γ[ᾶ]ν καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ [ἐν] πολέμωι
 καὶ ἐν εἰράναι καὶ αὐτοῖς καὶ χρήμα[σι].

Μηνὸς Ἀπελλαίου ἐπὶ καταλόγων βουλαῖς τᾶς τελείας Νυφαίδος Θιοφάνευσ, Ἰαροκλεὺς, θεα[ροδό]-
 κοι τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκλαπιοῦ καὶ πρόξενοι τᾶς πόλιος Ἀναξίδαμος Εὐ[στ]ράτου Μεγα[λο]-

- 35 πολίτας, Θεόκτας Ἀρισταῖνου Ἡραεὺς, πρόξενος Σωτάδας Κρής.

Μηνὸς Ἀπελλαίου ἐπὶ καταλόγων β[ο]υλαῖς τᾶς [τ]ελείας Ἰσαρνίας Θιοτέλευσ, Ἀξιόχου, τετάρτα[ι]
 τελείαι, ἔδοξε πρ[ό]ξενον εἶμεν τᾶς πόλιος τῶν Ἐπιδαυρίων Εὐβουλον Εὐάνδρου Κνώσιον.

Μηνὸς Ἀπελλαίου ἐπὶ καταλόγων βουλαῖς τᾶς τελείας Ἰσαρνίας Θιοτέλευσ, Ἀξιόχου, [τε]τά[ρται]
 τελείαι, ἔδοξε πρόξενον εἶμεν τᾶς πόλιος τῶν Ἐπιδαυρίων Νικάσιππον Εὐδάμου [Μεγαλο]-

- 40 πολίταν.

Ἐπὶ καταλόγων βουλαῖς ἐπὶ τᾶς τελείας ὕπερθεν Ξενοκλεὺς, Φιλιστίδα, μηνὸς Ἀπελλαίου, [ἔ]δο[ξε]
 προξένους εἶμεν τᾶς πόλιος τῶν Ἐπιδαυρίων Θορσῦας Λαγορίδα Ὀρχομένιος, Ἀριστοκρά[της]
 Ἀγωνίππου Ἡραεὺς, Μένανδρος Φιλοκλεὺς Καλαυρεάτας.

Ἐπὶ καταλόγων βουλαῖς ἐπὶ τᾶς τελείας Μυσιάδος Ἀριστόλα <καὶ> (τοῦ) Δαμοκλεὺς καὶ Ἀριστόλα τοῦ Ἀριστο-
 [κ]ρά[τεως],

- 45 μηνὸς Ἀπελλαίου τετάρται, ἔδο[ξε] [προ]ξένους εἶμεν τᾶς πόλιος καὶ θεαροδόκους τοῦ Ἀπόλλωνος [καὶ τοῦ]
 Ἀσκλαπιοῦ Λυσίθιον Θεωδώρου Ἀλεῖον, Τιμίαν Ἀθανίωνος Κλειτόριον.

- Ἐπί καταλόγων βουλᾶς ἐπὶ τᾶς τελείας Ἄζα[ντίων Π]αγασίνας Ἀριστάρχου Ξενοδόκου Ζευξία Ἀριστομήδους Ἀρ[ιστάν]-
δρου, ἔδοξε πρόξενον καὶ θεαροδόκον εἶ[μεν Ἀπόλλω]νος Γόργιππον Τυχανίδα Φενεάταν.
- Ἐπί καταλόγου βουλᾶς ἐπὶ τᾶς τελείας [. Κλε]ισθένης, [ἔδοξε] πρόξενον εἶμεν Ἴπ[π]αρχον - - -
- 50 Πελλα[ν]ῆ.
- Μηνὸς Ἀπελλαίου, κατὰ πόλιν, τετάρται τελεῖαι ἐπ[ὶ καταλόγων β]ουλᾶς ἐπὶ τᾶς τελείας Δ[υ]-
μάνων Βουνοίας Διο[ν]υ[σ]οδώρου, Καλλιδάμου, ἔδο[ξε] προξένους εἶ[μεν τᾶς πόλιος [κ]αὶ θεαρο-
δόκου τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκλαπιῦ Μ - - - ον - - - - - πον
καὶ Σίμυλον Νικοστράτου Ἀργεῖον.
- 55 Μηνὸς Ἀπελλαίου ἐπὶ καταλόγων βουλ[ᾶς - - - - - ἔδοξε προξένους]
εἶμεν καὶ θεαροδόκους τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκλαπιῦ - - - - -
α . . . τ σ ασυλι - - - - -
. πρόξενον εἶ[μεν] τ[ᾶς πόλιος - - - - -
Ἐπί καταλόγων βουλ[ᾶς ἐπὶ τᾶς τελείας Πα]γασίνας Ἀριστοκράτης τοῦ Ἀρ[ιστ]ονύ[μου] ἔδοξε [προξένους
εἶμεν] καὶ θε[αρο]-
60 δόκους τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκλαπιῦ [- - - - - Περγα]μηνὸν
Φίλ[ωνα]
Σωτηρίχου Μεσσάνιον, Φάντ[α]ν Ἀ[.] Ἀρχίδαν Ἀλεξίλα [Δ]ερ[ι]ῆ.
- [Μ]ηνὸς Ἀπελλαίου τετάρται τελεῖαι ἐπὶ καταλό[γων βουλ]ᾶς ἐπὶ [τᾶς τε]λείας [.]ατιος Ἀρι[στο]-
κλε]ῦς, ἔδο[ξε] προξέ-
νους εἶμεν κα[ὶ θε]αροδόκο[υ]ς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκλαπιῦ[.
Λακεδαι]-
μόνιον, Φίλ[ω]να [Σω]τηρίχου [Με]σσάν[ι]ον, Πausανίαν [Ἀν]δρίωνος Πελλαν[ῆ]
.] Ἀρχίδαν Ἀλεξίλα
- 65 [Δ]εριῆ, ἀγγράψαι δὲ τοὺς ἀτ[έ]ρο[υ]ς ἐπὶ στάλαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλων[ος] καὶ τοῦ Ἀσκλαπι[οῦ].
Μηνὸς Ἀπελλαίου τετάρ[ται] τελ[εία]ι ἐπὶ καταλόγων βουλ[ᾶς ἐπὶ τ[ᾶς τελείας]
Λυσιστράτου, ἔδοξε προξενί[αν]
δοθῆμεν Κασσάνδρῳ Ἀρ [- - - - -
Μεγαλοπολίται, [Διο]νυσο-
δώρῳ Φιλοδάμου, Ἀριστονίκῳ Σό[φ]ωνος, Κυπαρισσιεῦσιν, καὶ αὐτοῖς καὶ ἐγγόνο[ις], καθὼς καὶ τοῖς λοιποῖς προξένοις.
Μηνὸς Ἀπελλαίου τετάρ[ται] τελ[εία]ι ἐπὶ καταλόγων βουλᾶς ἐπὶ [τ]ᾶς [τε]λείας ατιος Ἀριστοκρά-
70 νους εἶμεν τᾶς πόλιος τῶν Ἐπιδαυρίων Ἀρίστων[α] Ἀριστοκράτης Λακεδαιμόνιον, Ἀριστῆ Φιλίππου Τεγεάταν,
Κλεα[ῖ]ον Ἀριστο[μή]-
δεος Φενεάταν.
- Μηνὸς Ἀπελλαίου ἐπὶ καταλόγων βουλᾶς ἐπὶ τᾶς τελ[εί]ας Ἀζαντίων Μιλτιάδ[ο]ς Τιμάρχου Τιμοκράτης Ἀρι-
στοκράτης,
[ἔδοξε] τᾶι βουλᾶι τῶν Ἐπιδαυρίων Εὐκλείδαν Τ[ΡΙΠ]ΟΤΑΝ πρόξενον εἶμεν καὶ εὐεργέταν τᾶς πόλιος τῶν
Ἐπιδαυρί[ων],
καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους, εἶμεν δὲ αὐτ[ῶ]ι ἀσφάλειαν καὶ κατὰ [γ]ᾶν καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα καὶ τοῖς
75 [ἄλλ]οις προξένοις.

(Τὸ ἐπιγραφικὸν κείμενον ἴδε ἐν τοῖς ᾧδε προσαρτωμένοις πίναξιν 1 καὶ 2)

1
8 } Προηγούνται ὀκτώ στίχοι, ὧν ἐλάχιστα ἴχνη σώζονται, ἃ ἶδε ἐν τῇ ἐν σελ. 59 μεταγραφῇ.

ΜΗΝΟΣ ΑΡΕΛΛΑΙΟΥ ΤΕΤΑΡΤΑΙ ΤΕΛΕΙΑΙ ΕΠΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΒΟΥΛΑΣΣΕ . . . ΕΙΣ . . . Ρ . . .
10 . . . ΟΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΥΣΕ ΔΟΞΕΒ . . . ΛΑΙΚΑΙ ΔΑΜΩΙΤ . . . ΡΙ . Ν ΠΡΟΞΕ . . .
ΕΡΓΕΤΑΣΤΑΣ ΠΟΛΙΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΔΑΥΡΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΑΡΟΔΟ . . . ΣΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝ . . . ΚΑ . . .
ΠΙΟΥ ΑΓΗΣ ΑΡΧΟΝΑΡΙΣΤΟΜΕΝΕΥ . . . ΥΜΑΙΟΝ . . .
ΓΕΝΕΥΣ ΦΑΛΑΣ ΑΡΝΙΟΝ . . . ΑΜΟΝΙΚΟΥ . . .
ΝΙΟΝ ΠΡΟΞΕΝΟΝ ΔΑΜΑΤΡΙΟΝ ΜΕΓΑ . ΛΕΙ ΔΑ ΑΡ . . . ΟΝ

15 ΜΗΝΟΣ ΑΡΕΛΛΑΙΟΥ ΤΕΤΑΡΤΑΙ ΤΕΛΕΙΑΙ ΕΠΙΚΑΤΑΛΟ . . . ΟΥΛΑΣΣΕ ΛΕΓΕΙΣ ΑΝΔΡΟΜΕ . . .
. . . ΟΣ ΕΔΟΞΕΒΟΥΛΑΙΚΑΙ ΔΑΜΩΙΤΩΝ ΕΠΙΔΑΥΡΙΩΝ ΠΡΟΞΕΝΟΥΣ ΕΙΜΕΝ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑ . . .
ΠΟΛΙΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΔΑΥΡΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΑΡΟΔΟΚΟΥΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΣΚΛΑΠΙΟΥ Α . . .
ΠΟΝΕΡΑΣΙ ΠΡΟΥΑΙΓΙ Η ΑΛΚΙΜΑΧΟΝ ΑΛΚΙΜΑΧΟΥ ΑΙ . Ι Η

20 ΜΗΝΟΣ ΑΡΕΛΛΑΙΟΥ ΤΕΤΑΡΤΑΙ ΤΕΛΕΙΑΙ ΕΠΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΒΟΥΛΑΣ ΚΟΛΩΝΑΙΑ . . .
. . . ΕΥΣΕΔΟΞΕΒΟΥΛΑΙΚΑΙ ΔΑΜΩΙΤΩΝ ΕΠΙΔΑΥΡΙΩΝ ΠΡΟΞΕ . . . ΜΕΝ ΚΑΙ Ε . . .
ΛΙΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΔΑΥΡΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΑΡΟΔΟΚΟΥΣ . . . ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΣΚΛΑΠΙ . Υ Α . . .
. . . ΩΝΤΟΣ ΒΕΡΩΑΙΟΝ ΘΕΩΝ ΑΠΟΛΙΑΤΕΓΕΑΤΑΝ Α . . . ΟΝ . . . ΠΡΟΥΑΙΓΙ . . .
. . . ΟΔΗΜΟΝΑΘΗΝΑΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔ . Η . . . ΥΣΤΑΥΧΟΡΙΟΝ

25 ΠΡΟΞΕΝΟΙΑΡΙΣΤΕΥΣ ΑΡΙΣΤΕΥ . . . ΕΙΟΣ ΝΙΚΙ ΠΡΟΣ ΑΡΙΣΤΩΝΥ . . . ΥΑΡΓΕΙΟΣ Α . Ι Σ . . .
. . . ΟΡΙΔΑ ΑΙΓΙΕΥΣ ΕΞΑΚΕ . ΤΑΣΙΣ . ΥΡΝΩΣΙΟΣ ΞΕΝΑΓΟΡΑΣΙΣ ΟΥΡΝΩΣΙΟΣ ΕΙΜ . . .
ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΕΝΓΟΝΟΙΣ ΑΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΥΛΙΑΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΑΝΚΑΙ ΚΑΤΑΘΑΛΑΣΣΑΝ . Α Ι . . .
ΠΟΛΕΜΩΙΚΑΙ ΕΝΕΙΡΑΝΑΙΚΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΣΙ

30 ΕΠΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΒΟΥΛΑΣ ΜΗΝΟΣ Α . ΕΛΛΑΙΟΥ ΕΠΙ . . . Ε . . . ΛΑΙΔΟΣ ΚΛ . . . ΦΑΝΕΟΣ . . .
. . . ΟΝΟΣ ΕΔΟΞΕΒΟΥΛΑΙΚΑΙ ΔΑΜΩΙΤ . . . ΥΡ . Ν . . . ΞΕΝΟΥΣ ΕΙΜΕΝ Κ . . . ΡΟΔΟ . Ο . . . ΠΟΛΛ . . .
ΤΟΥ . . . ΕΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΣΚΛΑΠΙΟΥ . ΑΙΜΑΧΟΝ ΣΩΚΛΕΙΔΑ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΝ . . .
ΕΙΜΕΝ . . . ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΕΝΓΟΝΟΙΣ ΑΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΥΛΙΑΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓ . Ν ΚΑΙ ΚΑ . . . ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΚΑΙ . . . ΠΟ . . .
ΚΑΙ ΕΝΕΙΡΑΝΑΙΚΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑ

35 ΜΗΝΟΣ ΑΡΕΛΛΑΙΟΥ ΕΠΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΒΟΥΛΑΣ ΤΑΣΤΕΛΕΙΑΣ ΝΥΦΑΙΔΟΣ ΘΙΟΦΑΝΕΥΣΙΑΡΟΚΛΕΥΣΘΕΑ . . .
ΚΟΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΣΚΛΑΠΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΞΕΝΟΙ ΤΑΣ ΠΟΛΙΟΣ ΑΝΑΞΙΔΑΜΟΣ ΕΥ . . ΡΑΤΟΥ ΜΕΓΑ . . .
ΠΟΛΙΤΑΣ ΘΕΟΚΤΑΣ ΑΡΙΣΤΑΙΝΟΥ ΗΡΑΕΥΣ ΠΡΟΞΕΝΟΣ ΣΩΤΑΔΑΣ ΚΡΗΣ

ΜΗΝΟΣ ΑΡΕΛΛΑΙΟΥ ΕΠΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝ Β . ΥΛΑΣΤΑΣ . ΕΛΕΙΑΣΙΣ ΑΡΝΙΑΣ ΘΙΟΤΕΛΕΥΣΑΞΙΟΧΟΥ ΤΕΤΑΡΤΑ .
ΤΕΛΕΙΑΙ ΕΔΟΞΕ ΠΡ . ΞΕΝΟΝ ΕΙΜΕΝ ΤΑΣ ΠΟΛΙΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΔΑΥΡΙΩΝ ΕΥΒΟΥΛΟΝ ΕΥΑΝΔΡΟΥ ΚΝΩΣ . . Ν

40 ΜΗΝΟΣ ΑΡΕΛΛΑΙΟΥ ΕΠΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΒΟΥΛΑΣ ΤΑΣΤΕΛΕΙΑΣΙΣ ΑΡΝΙΑΣ ΘΙΟΤΕΛΕΥΣΑΞΙΟΧΟΥ . . ΤΑ . . .
ΤΕΛΕΙΑΙ ΕΔΟΞΕ ΠΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙΜΕΝ ΤΑΣ ΠΟΛΙΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΔΑΥΡΙΩΝ ΝΙΚΑΣΙ ΠΡΟΝΕΥΔΑΜΟΥ . . .
ΠΟΛΙΤΑΝ

ΕΠΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΒΟΥΛΑΣ ΕΠΙ ΤΑΣΤΕΛΕΙΑΣ ΥΠΕΡΘΕΝ ΞΕΝΟΚΛΕΥΣΦΙΛΙΣΤΙΔΑ ΜΗΝΟΣ ΑΡΕΛΛΑΙΟΥ . ΔΟ . .

ΠΡΟΞΕΝΟΥΣΕΙΜΕΝΤΑΣΠΟΛΙΟΣΤΩΝΕΡΙΔΑΥΡΙΩΝΘΟΡΣΥΑΣΛΑΓΟΡΙΔΑΟΡΧΟΜΕΝΙΟΣΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤ...
ΑΓΩΝΙΠΡΟΥΗΡΑΙΕΥΣΜΕΝΑΝΔΡΟΣΦΙΛΟΚΛΕΥΣΚΑΛΑΥΡΕΑΤΑΣ

45 ΕΡΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝΒΟΥΛΑΣΕΡΙΤΑΣΤΕΛΕΙΑΣΜΥΣΙΑΔΟΣΑΡΙΣΤΟΛΑΚΑΙΔΑΜΟΚΛΕΥΣΚΑΙΑΡΙΣΤΟΛΑΤΟΥΑΡΙΣΤΟ.ΡΑ...
ΜΗΝΟΣΑΠΕΛΛΑΙΟΥΤΕΤΑΡΤΑΙΕΔΟ.Ε...ΞΕΝΟΥΣΕΙΜΕΝΤΑΣΠΟΛΙΟΣΚΑΙΘΕΑΡΟΔΟΚΟΥΣΤΟΥΑΠΟΛΛΩΝΟΣ...
ΑΣΚΛΑΡΙΟΥΛΥΣΙΒΙΟΝΘΕΥΔΩΡΟΥΑΛΕΙΟΝΤΙΜΙΑΝΑΘΑΝΙΩΝΟΣΚΛΕΙΤΟΡΙΟΝ

50 ΕΡΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝΒΟΥΛΑΣΕΡΙΤΑΣΤΕΛΕΙΑΣΑΙΑ...ΑΓΑΣΙΝΑΣΑΡΙΣΤΑΡΧΟΥΞΕΝΟΔΟΚΟΥΣΙΕΥΕΙΑΑΡΙΣΤΟΜΗΔΕΥΣΑΡ...
ΔΡΟΥΕΔΟΞΕΠΡΟΞΕΝΟΝΚΑΙΘΕΑΡΟΔΟΚΟΝΕΙ...ΝΟΣΓΟΡΓΙΠΡΟΝΤΥΧΑΝΙΔΑΦΕΝΕΑΤΑΝ
ΕΡΙΚΑΤΑΛΟΓΟΥΒΟΥΛΑΣΕΡΙΤΑΣΤΕΛΕΙΑΣ...ΙΣΘΕΝΕΥΣ...ΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΜΕΝΙΡ.ΑΡΧΟΝ...
ΠΕΛΛΑ.Η

ΜΗΝΟΣΑΠΕΛΛΑΙΟΥΚΑΤΑΠΟΛΙΝΤΕΤΑΡΤΑΙΤΕΛΕΙΑΙΕΡ...ΟΥΛΑΣΕΡΙΤΑΣΤΕΛΕΙΑΣΔ...
ΜΑΝΩΝΒΟΥΝΟΙΑΣΔΙΟ.Υ.ΟΔΩΡΟΥΚΑΛΛΙΔΑΜΟΥΕΔΟ...ΜΕΝΤΑΣΠΟΛΙΟΣ.ΑΙΘΕΑΡΟ...
ΔΟΚΟΥΣΤΟΥΑΠΟΛΛΩΝΟΣΚΑΙΤΟΥΑΣΚΛΑΡΙΟΥΜ...ΟΝ...ΠΟΝ...
ΚΑΙΣΙΜΥΛΟΝΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΥΑΡΓΕΙΟΝ

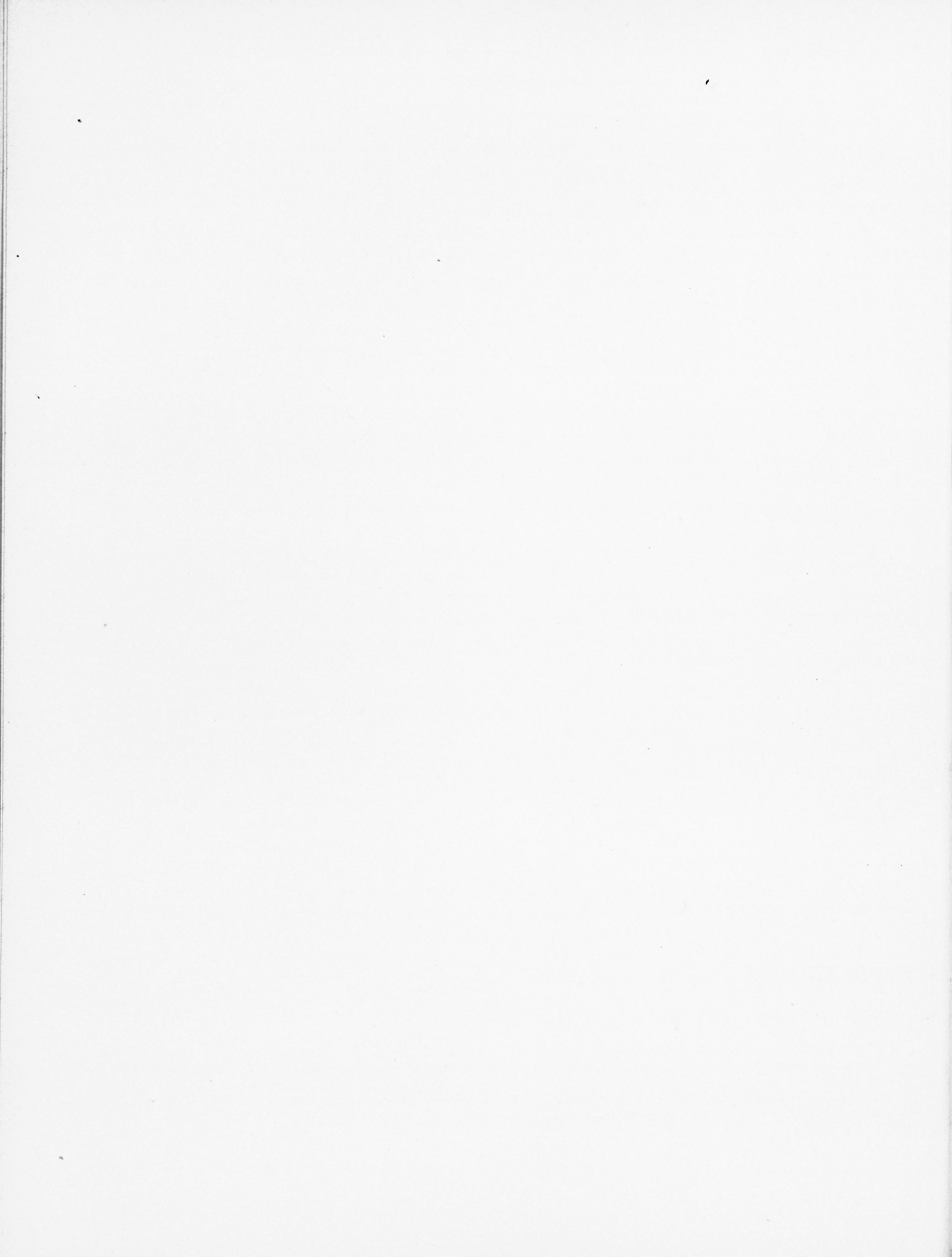
55 ΜΗΝΟΣΑΠΕΛΛΑΙΟΥΕΡΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝΒΟΥΛ...
ΕΙΜΕΝΚΑΙΘΕΑΡΟΔΟΚΟΥΣΤΟΥΑΠΟ...
Α...Τ...Σ...ΑΣΥΛΙ...Α...
...ΞΕΝΟΝΕ.ΜΕ.Τ...

60 ΕΡΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝΒΟΥΛΑΣΕΡΙΤΑΣΤΕΛΕΙΑΣΠΑ...ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΕΟΣ...ΕΔΟΞΕ...ΚΑΙΘΕ...
ΔΟΚΟΥΣΤΟΥΑΠΟΛΛΩΝΟΣΚΑΙΤΟΥΑΣΚΛΑΡΙΟΥ...ΑΡΧΙΔΑΝΑΛΕΞΙΛΑ.ΕΡ...

65 .ΗΝΟΣΑΠΕΛΛΑΙΟΥΤΕΤΑΡΤΑΙΤΕΛΕΙΑΙΕΡΙΚΑΤΑΛΟ...ΑΣΕΡΙ...Ε...ΑΤΙΟΣΑΡΙ...ΥΣΕΔΟ...
ΝΟΥΣ...ΚΑ...ΑΡΟΔΟΚΟ.ΣΤΟΥΑΠΟΛΛΩΝΟΣΚΑΙΤΟΥΑΣΚΛΑΡΙΟΥ...ΑΡΧΙΔΑΝΑΛΕΞΙΛΑ...
ΜΟΝΙΟΝΑ...ΝΑ...ΤΗΡΙΧΟΥ...ΣΣΑΝ.ΟΝΠΡΑΥΣΑΝΙΑΝ...ΔΡΙΩΝΟΣΠΕΛΛΑΝΗ...ΟΥ

70 ΜΗΝΟΣΑΠΕΛΛΑΙΟΥΤΕΤΑΡ...ΕΙΑ...ΑΣΕΡΙΤ...ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΟΥΕΔΟΞΕΠΡΟΞΕΝΙ...
ΔΟΘΗΜΕΝΚΑΣΣΑΝΔΡΩΙΑΡ...ΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΑΙ...ΝΥΣΟ...
ΔΩΡΩΦΙΛΟΔΑΜΟΥΑΡΙΣΤΟΝΙΚΩΙΣΟΘΩΝΟΣΚΥΡΑΡΙΣΣΙΕΥΣΙΝΚΑΙΑΥΤΟΙΣΚΑΙΕ...ΙΣΚΑΘΩΣΚΑΙΤΟΙΣΛΟΙΠΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣ...
ΜΗΝΟΣΑΠΕΛΛΑΙΟΥΤΕΤΑΡΤ...ΑΙΕΡΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝΒΟΥΛΑΣΕΡΙ.ΑΣ...ΛΕΙΑΣ...ΑΤΙΟΣΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΕΟΣΛΥΣΕΑΕΔΟΞΕΠΡΟΞΕ...
ΝΟΥΣΕΙΜΕΝΤΑΣΠΟΛΙΟΣΤΩΝΕΡΙΔΑΥΡΙΩΝΑΡΙΣΤΩΝ.ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΕΟΣΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΝΑΡΙΣΤΗΦΙΛΙΠΠΟΥΤΕΓΕΑΤΑΝΚΚΛΕΑΟΝΑΡΙΣΤΟ...
ΔΕΟΣΦΕΝΕΑΤΑΝ

75 ΜΗΝΟΣΑΠΕΛΛΑΙΟΥΕΡΙΚΑΤΑΛΟΓΩΝΒΟΥΛΑΣΕΡΙΤΑΣΤΕΛ...ΑΣΑΙΑΝΤΙΩΝΜΙΑΤΙΑΔ.ΣΤΙΜΑΡΧΟΥΤΙΜΟΚΡΑΤΕΟΣΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΕΥΣ...
...ΤΑΙΒΟΥΛΑΙΤΩΝΕΡΙΔΑΥΡΙΩΝΕΥΚΛΕΙΔΑΝΤΟΝΠΟΤΑΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΜΕΝΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΝΤΑΣΠΟΛΙΟΣΤΩΝΕΡΙΔΑΥΡΙ...
...ΤΟΝΚΑΙΕΝΓΟΝΟΥΣΕΙΜΕΝΔΕΑΥΤ.ΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΚΑΤΑ.ΑΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΣΣΑΝΚΑΙΤΑΛΟΙΓΡΑΟΣΑΚΑΙΤΟΙΣ...
...ΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣ

Τὸν ἀριθμὸν τῶν τῆδε κἀκεῖσε ἐλλειπόντων γραμμάτων ἐπροσπάθησα νὰ ἐξακριβώσω ὅπου καὶ ὅσον ἦτο δυνατόν ἀσφαλῶς, δηλώνω δὲ τοῦτον ἐνιαχοῦ, ἐν τε τῇ δι' ἐπιγραφικῶν γραμμάτων δημοσιεύσει τῆς ἐπιγραφῆς καὶ ἐν τῇ μεταγραφῇ· ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι τὴν δῆλωσιν ταύτην δεόν νὰ ἐκλαμβάνη τις ὡς κατὰ προσέγγισιν ἀκριβῆ, διότι καὶ ὅπου στοιχηδὸν εἶνε γεγραμμένα τὰ γράμματα, κατὰ τὸ τέλος τῶν στίχων ἰδίως δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐξευρίσκηται πάντοτε ἀκριβῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐλλειπόντων γραμμάτων, ἀφ' οὗ ἄλλοι μὲν στίχοι ἐδύναντο νὰ ἔχωσιν ἐν ἡ δύο γράμματα περισσότερα, ἄλλοι δὲ ὀλιγώτερα, ἕνεκα τοῦ κανόνος ὃν τηρεῖ ὁ χαρακτῆς τοῦ νὰ μὴ ἀποχωρίζῃ τὰ γράμματα τῆς αὐτῆς συλλαβῆς μετὰ τὸ τέλος ἑνὸς στίχου καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐπομένου στίχου. Αὐτὴ δὲ ἡ χάραξις τῶν γραμμάτων εἶνε ἀνώμαλος· ποῦ μὲν τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων εἶνε κανονικόν καὶ εὐρυθμον, ποῦ δὲ ἀκανόνιστον καὶ ἐπιπόλαιον· ἔπειτα καὶ τὰ γράμματα, ποῦ μὲν εἶνε ἀραιότερα, ποῦ δὲ πυκνότερα.

Πρὸς ταῖς ἀνωμαλίαις ταύταις παρατηρητέον ὅτι πολλαχοῦ τῆς ἐπιγραφῆς ὑπάρχει καὶ κενὸς χώρος ἑνὸς στίχου. Ταῦτα πάντα ἐξηγοῦνται ὡς θὰ ἰδῶμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις διὰ τοῦ ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ δὲν ἐχαραχθῆ ὑπὸ ἑνὸς ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν λιθοξῶν καὶ οὐχὶ συγχρόνως ἀλλὰ κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα.

Ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων φαίνεται ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ προέρχεται ἐκ τῶν ἀλεξανδρινῶν χρόνων. Ὅτι δὲ δὲν δύναται νὰ εἶνε προγενεστέρα τῶν χρόνων τούτων πιστοῦται ἐκ τῶν ἐν στ. 23, ἔνθα ἀναγράφεται πρόξενος καὶ θεαροδόκος Ἀλεξανδρεὺς τις.

Ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ ἀναγράφονται πρόξενος τῆς πόλεως τῶν Ἐπιδαυρίων καὶ θεαροδόκος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ (ὃ ἐστὶ τῶν ἐν τῷ Ἱερῷ λατρευομένων θεῶν) ἐκλεγέντες ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τῶν Ἐπιδαυρίων¹. Δὲν

¹ Πρόξενος καὶ θεαροδόκος ὀνόμαζον καὶ οἱ ἐν Δελφοῖς. Ἴδε τὴν ἐν τῇ Συλλογῇ τοῦ Dittenberger, 319, (ἐκδ. Α') ἐπιγραφὴν: « Δελφοὶ ἀνευώσαντο τὴν πάτριον προξενίαν καὶ θεαροδοκίαν Τελεσίου Στράτωνος Οἰσυμαίου καὶ ἔδωκαν αὐτῷ καὶ ἐκγόνοις προξενίαν, « θεαροδοκίαν » κτλ. Ἀναγράφας θεαροδόκων ἴδε ἐν ἐπιγραφῇ ἐξ Ὀλυμπίας (Inscriptionen von Olympia, ἀρ. 36) καὶ ἐν ἐπιγραφῇ ἐξ Ἐρμούνης (Bulletin de corr. hellén., 1889 σ. 194 ἀρ. 19-20).

συνίσταται δὲ ἡ ἀναγραφὴ εἰς τὴν δῆλωσιν μόνον τῶν ὀνομάτων τῶν ἐκλεγέντων, ὅπως λ. γ. ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἦν ἐδημοσιεύσα ἐν Fouilles d'Épidaure I, σ. 105 ἀρ. 243 (ἀναγραφὴ θεαροδόκων τοῦ Ἀσκληπιοῦ), οὐδ' εἰς τὴν ἀναγραφὴν ὀλοκλήρων τῶν ψηφισμάτων, οἷα εἶνε τὰ ἐν Fouilles d'Épidaure I, σ. 111 ἀρ. 273, 274, 275. Ἡ προκειμένη ἐπιγραφὴ ἴσταται μετὰ τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν, εἶνε δηλ. περίληψις τῶν ψηφισμάτων· κατὰ ταῦτα δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς οὔσα οἰονεὶ περίληψις τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς, τῶν περὶ ὀνομασίας προξένων τῆς πόλεως καὶ θεαροδόκων τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Πάντες δὲ οἱ ἀναγραφόμενοι δὲν εἶνε πρόξενος καὶ θεαροδόκος, ἀλλὰ τινὲς εἶνε μόνον πρόξενος, οἷον ἐν στ. 14, 24, 37 κ.ά. Κατὰ ταῦτα ἄλλοι μὲν ὀνομάζοντο πρόξενος καὶ θεαροδόκος, ἄλλοι δὲ μόνον πρόξενος, οὐδεὶς δὲ μόνον θεαροδόκος, διότι πᾶς ὀνομαζόμενος θεαροδόκος ὀνομάζετο συγχρόνως καὶ πρόξενος.¹

Πάντα δὲ τὰ ψηφίσματα ἐξεδόθησαν κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα, ἦτοι κατὰ τὸν μῆνα Ἀπελλαῖον· δὲν πρέπει ὅμως ἐκ τούτου νὰ νομισθῇ τις ὅτι ταῦτα ἐξεδόθησαν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος. Συνάγεται τούναντι ὅτι ταῦτα ἐξεδόθησαν κατὰ διάφορα ἔτη, διότι οἱ πρὸς δῆλωσιν τῆς χρονολογίας ἀναγραφόμενοι ἐκάστοτε κατάλογοι τῆς Βουλῆς ἀλλάσσουν ἐν τοῖς διαφόροις ψηφίσμασιν, ἐν ᾧ, ἂν τὰ ψηφίσματα εἶχον ἐκδοθῆ κατὰ τὸν μῆνα Ἀπελλαῖον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, οἱ κατάλογοι τῆς Βουλῆς θὰ ἦσαν πανταχοῦ οἱ αὐτοί, διότι ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς περὶ τῶν δαπανῶν τῆς Θόλου τοῦ Πολυκλείτου ἐμάθομεν ὅτι οἱ κατάλογοι τῆς Βουλῆς ἦσαν οἱ αὐτοὶ διαρκούντος ἑνὸς μηνός καὶ μόνον μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ μηνός ἠλλάσσον (ἴδε Fouilles d'Épidaure I σ. 101 κ.έ). Μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι τοῖς ἐν στ. 36-37 καὶ 38-40 ἀπαντῶσιν οἱ αὐτοὶ κατάλογοι, ἐξ οὗ δηλοῦται ὅτι τὰ ψηφίσματα ταῦτα κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐξεδόθησαν· ὡσαύτως οἱ αὐτοί, ὡς φαίνεται, κατάλογοι

Θεαροδόκοι καὶ πρόξενος ἀναγράφονται καὶ ἐν ψηφίσμασιν εὐρεθεῖσιν ἐν Λουσοῖς τῆς Ἀρκαδίας, ἐν ἀνασκαφαῖς τοῦ Αὐστριακοῦ Ἰνστιτούτου.

¹ Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὡς πρὸς τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν ἐν Fouilles d'Épidaure I, σ. 105 ἀρ. 243, ἐπιγραφῇ, ὅτι οἱ ἐν ταύτῃ θεαροδόκοι ἦσαν καὶ πρόξενος, ἀνεγράφησαν δὲ ἐν τῷ λίθῳ ὡς θεαροδόκοι μόνον, διότι τοῦτο ἦτο τὸ σπουδαιότερον καὶ τοῦτο ἐνδιέφερε κυρίως τοὺς ἐν τῷ Ἱερῷ, νὰ γνωρίζωσι δηλ. τινὲς οἱ θεαροδόκοι τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

ἦσαν ἀναγεγραμμένοι ἐν τοῖς ψηφίσμασι τοῖς ἀπὸ στ. 9 μέχρι στ. 18. Τὰ λοιπὰ ἐν τῷ λίθῳ ἀναγεγραμμένα ψηφίσματα ἐξεδόθησαν κατὰ διάφορα ἔτη.

Κατὰ ταῦτα συνάγομεν ὅτι ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ ἀναγράφονται πρόξενοι καὶ θεαροδόκοι, καὶ ἐνίοτε μόνον πρόξενοι, ἐκλεγέντες κατ' ἔτος, ἐν χρονικῷ διαστήματι δέκα ἐπτὰ ἐτῶν¹. Ἀναλύοντες οὕτω τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιγραφῆς ἐξάγομεν τὸν ἐξῆς κατάλογον τῶν ἀνὰ ἕκαστον ἔτος ἐκλεγέντων προξένων καὶ θεαροδόκων.

Α' ἔτος (στ. 1-8) - - -

Β' ἔτος (στ. 9-18).

Πρόξενοι καὶ θεαροδόκοι 1 Κυμαῖος, 2 Φαλασάρνιοι, 2 Αἰγιεῖς, 1 πρόξενος Ἀργεῖος.

Γ' ἔτος (στ. 19-27).

Πρόξενοι καὶ θεαροδόκοι 5 (Βερωαῖος, Τεγεάτας, Αἰγιεύς, Ἀλεξανδρεύς, Ταυχόριος).

Πρόξενοι 5 (2 Ἀργεῖοι, 2 Κνώσιοι, 1 Αἰγιεύς).

Δ' ἔτος (στ. 28-32).

Πρόξενοι καὶ θεαροδόκοι 2 (1 Λακεδαιμόνιος - - - -).

Ε' ἔτος (στ. 33-35).

Πρόξενοι καὶ θεαροδόκοι 2 (Μεγαλοπολίτας, Ἡραεύς).

Πρόξενος 1 (Κρής).

Σ' ἔτος (στ. 36-40).

Πρόξενοι 2 (Κνώσιοι, Μεγαλοπολίτας).

Ζ' ἔτος (στ. 41-43).

Πρόξενοι 3 (Ὀρχομένιος, Ἡραιεύς, Καλαυρεάτας).

Η' ἔτος (στ. 44-46).

Πρόξενοι 2 (Ἡλεῖος, Κλειτόριος).

Θ' ἔτος (στ. 47-48).

Πρόξενος καὶ θεαροδόκος 1 (Φεναάτας).

¹ Ἐννοεῖται ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν ἂν τοῦτο τὸ δεκαεπταετές χρονικὸν διάστημα ἦτο συνεχές, ἂν δηλ. καθ' ἕκαστον ἔτος οἱ Ἐπιδαῦριοι ὠνόμαζον προξένους καὶ θεαροδόκους, διότι δυνατόν νὰ παρήρχοντο καὶ ἔτη χωρὶς νὰ προβῶσιν οὗτοι εἰς τοιαύτην ἐνέργειαν. Οὕτως, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει λ.χ. ὅτι τὸ πρῶτον ἐν τῷ λίθῳ ἀναγεγραμμένον ψηφίσμα ἐξεδόθη ἐν ἔτει 300 π. Χ., δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ προκειμένη ἐπιγραφή περιέχει ψηφίσματα ἐκδοθέντα ἀπὸ τοῦ 300 μέχρι τοῦ 283 π. Χ. διότι δυνατόν τὰ ψηφίσματα ταῦτα νὰ ἐξεδόθησιν ἐν μετρίᾳ χρονικῆς περιόδου πολὺ κατωτέρας τοῦ 283 π.Χ.

Ι' ἔτος (στ. 49-50).

Πρόξενος 1 (Πελλανεύς).

ΙΑ' ἔτος (στ. 51-54).

Πρόξενοι καὶ θεαροδόκοι 3 (- - - - - Ἀργεῖος).

ΙΒ' ἔτος (στ. 55-58).

Πρόξενοι καὶ θεαροδόκοι - - - - -

ΙΓ' ἔτος (στ. 59-61).

Πρόξενοι καὶ θεαροδόκοι 5 (- - - Περγαμηνός, Μεσσάνιος, [Δ;]εριεύς - - -).

ΙΔ' ἔτος (στ. 62-65).

Πρόξενοι καὶ θεαροδόκοι 6 (- - - Λακεδαιμόνιος, Μεσσάνιος, Πελλανεύς, [Δ;]εριεύς).

ΙΕ' ἔτος (στ. 66-68).

Πρόξενοι 5 (- - - - - 1 Μεγαλοπολίτας, 2 Κυπαρισσιεῖς).

ΙΣ' ἔτος (στ. 69-71).

Πρόξενοι 3 (Λακεδαιμόνιος, Τεγεάτας, Φεναάτας).

ΙΖ' ἔτος (στ. 72-75).

Πρόξενος 1. Εὐκλείδας - - -

Τοιοῦτου ὄντος τοῦ περιεχομένου τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς, εὐεξήγητος εἶνε ἢ ἐν αὐτῇ παρατηρουμένη ἀνωμαλία ὡς πρὸς τὴν στοιχηθδὸν διάταξιν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν γραμμάτων τῶν στίχων, καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς διατυπώσεως, διότι καὶ ἐν τούτῳ ὑπάρχουσι διαφοραί: Τὰ τῶν πρώτων τεσσάρων ἐτῶν ψηφίσματα ἄρχονται δηλ. διὰ τῶν: *Μηνὸς Ἀπελλαίου τετάρται τελεῖαι ἐπὶ καταλόγων βουλᾶς*, ἀκολούθως μεταβάλλεται ἢ φράσις οὕτως: *ἐπὶ καταλόγων βουλᾶς μηνὸς Ἀπελλαίου ἐπὶ τᾶς τελείας* (ἔτος Δ' στ. 27), εἶτα *Μηνὸς Ἀπελλαίου ἐπὶ καταλόγων βουλᾶς τᾶς τελείας* κτλ. (ἔτος Ε', Σ', 33, 36, 38), *ἐπὶ καταλόγων βουλᾶς ἐπὶ τᾶς τελείας μηνὸς Ἀπελλαίου* (ἔτος Ζ' καὶ Η', στ. 41, 44), *μηνὸς Ἀπελλαίου κατὰ πόλιν τετάρται τελεῖαι ἐπὶ καταλόγων βουλᾶς ἐπὶ τᾶς τελείας* (ἔτος ΙΑ', στ. 51) κτλ. Τούτοις προσθετέον ὅτι τὰ ψηφίσματα τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀποχωρίζονται ἀπὸ τῶν τοῦ προηγουμένου καὶ ἐπομένου ἔτους, καταλειπομένου συνήθως ἐν τῷ λίθῳ, μεταξύ τούτων, κενοῦ χώρου ἐνός

στίχου¹. Πᾶσαι αἱ ἀνωμαλῖαι καὶ διαφοραὶ αὗται ἐξηγούνται διὰ τοῦ ὅτι δὲν ἐχαράχθησαν συγχρόνως ἐπὶ τοῦ λίθου πάντα τὰ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, ἀλλὰ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς (καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑπὸ διαφόρων λιθοξόνων), καθ' ἕκαστον ἔτος, κατὰ τὴν ἐν μηνὶ Ἀπελλαίῳ ἔκδοσιν τῶν ψηφισμάτων. Ἡ ἀναγραφή ἄρα τῶν προξένων ἐγένετο ἐν Ἐπιδαύρῳ ἅμα τῇ ἐκάστοτε ἐκλογῇ αὐτῶν, ὡς καὶ ἀλλαγῶν, οἷον ἐν Ἀστυπαλαίᾳ, ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ ἐκεῖ εὐρεθέντος ψηφίσματος (Bulletin de corr. hellénique 1892 σ. 138) « . . . τοὺς προξένους ἀναγρα-
« φέτω καὶ εἰς τὸν τοῖχον κατὰ τὰ αὐτὰ προγράφων
« καὶ τὸν δαμιεργόν, ἐφ' οὗ ἕκαστος καθίσταται,
« Εἰ δέ κα μὴ ἀναγράφῃ κατὰ τὰ προγεγραμμένα
« ὁ γραμματεὺς αἰεὶ ὁ ἐν ἀρχαῖς ὢν τοὺς καθιστα-
« νομένους μετὰ δαμιεργόν πρύτανιν, ἀποτεισάτω
« καθ' ἕκαστον πρόξενον, εἰ κα μὴ ἀναγράφῃ, ὄραχ-
« μὰς ἑκατόν »².

Σημειώσεις ἐπὶ τῶν καθέκαστα

Στ. 2-3. Τὸ ἐν τοῖς στίχοις 2 καὶ 3 κενὸν θὰ εἶχεν οὕτω περίπου: [- - - ἔδοξε βουλῆι καὶ δάμωι τῶν Ἐπιδαυρίων τὸν δεῖνα πρόξενον εἶμεν καὶ εὐεργέταν τᾶς πόλιος τῶν Ἐπιδαυρίων καὶ θεαροδόκον, καὶ αὐ]τόν καὶ γένος κτλ.

Στ. 5-8. Ἐν τοῖς ἐφθαρμένοις τούτοις στίχοις θὰ ἦσαν, ὡς φαίνεται, ἀναγεγραμμένα ὀνόματα προξένων, ὡς λ. χ. ἐν τοῖς στίχοις 24 κ. ἐ.

Στ. 9. *τελείαι*: Πράγματα παρέχει ἡ ἔρμηνεία τῆς λέξεως ταύτης ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ, διότι δὲν ἀπαντᾷ μόνον ἅπαξ ἐν ἐκάστῳ ψηφίσματι ἀλλὰ πολλάκις δις, δὲν ἀπαντᾷ δηλ. μόνον τετάρται *τελείαι* ἀλλὰ καί, εὐθύς μετ' ὀλίγον βουλῆς τᾶς *τελείας* ἢ ἐπὶ τᾶς *τελείας* (πρβ. στ. 36, 38, 51, 62, 66, 69).

Ἐν πρώτοις βεβαίως σκέπτεται τις νὰ δεχθῆ ὅτι *τελείαι* σημαίνει ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ ὅ,τι

¹ Δὲν ἀποχωρίζονται διὰ τοιοῦτου κενοῦ χώρου τὰ ψηφίσματα τῶν ἐτῶν Ζ' (στ. 41), ΙΑ' (στ. 51), ΙΓ' (στ. 58), ΙΔ' (στ. 62). Τουναντίον ψηφίσματα τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὡς φαίνεται, τοῦ ἔτους Δ' (στ. 28 ἕως 32), ἀποχωρίζονται. Ἐνίοτε τὰ διαφόρων ἐτῶν ψηφίσματα ἀποχωρίζονται καὶ διὰ μιᾶς γραμμῆς.

² Τὴν ἐπὶ στήλης λιθίνης ἀναγραφὴν τῶν ὀνομάτων τῶν προξένων, τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς αὐτῶν καὶ τοῦ τῆς ἑαυτῶν πόλεως, ἐπέβαλλε καὶ νόμος ἐν Χαλκηδόνι. Ἰδὲ Arch. — Epigr. Mitth. aus Oesterreich. XVII (1894) σ. 63.

φαίνεται ὅτι σημαίνει « *ἀλιαία τελείαι* » ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκ Μυκηνῶν (Ἀρχ. Ἐφημερίς 1887 σ. 156), ἐξ Ἀργούς¹, ἐκ Νεμεάς², καὶ ὅ,τι προφανῶς σημαίνει καὶ « *ἀγορὰ τελείαι σὺν ψάφοις ταῖς ἐννόμοις* » ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκ Δελφῶν, δηλ. συνέλευσις πλήρης ἐν νομίμῳ ἀπαρτίᾳ ἢ μᾶλλον ἐν ὀλομελείᾳ συνεδριάζουσα. Τοιαύτη ὁμοίως ἔρμηνεία προσκρούει εἰς δυσχερείας, διότι ἡ λέξις ἐπαναλαμβάνεται, ὡς εἴπομεν, ἐν τῷ αὐτῷ ψηφίσματι, κατ' ἀκολουθίαν ἐπαναλαμβάνεται ἢ αὐτῇ ἔννοια, καὶ διότι παραλείπεται τὸ οὐσιαστικόν, ἢ λέξις δηλ. *ἀλιαία* ἢ ἄλλη τις ἀνάλογος, οἷον *σύνοδος* ἢ *ἐκκλησία*. Δὲν πρέπει ἄρα νὰ ἀρκεσθῆ τις εἰς τοιαύτην ἔρμηνείαν³.

¹ Wilhelm ἐν Arch. — epigr. Mitth. aus Oesterreich XX σ. 89.

² Prellwitz-Collitz: Gr. Dial. Inschr. ἀρ. 3320.

³ Εἰς ἄλλην τινὰ ἔρμηνείαν τῆς προκειμένης λέξεως, μὴ προσκρούουσαν εἰς ἐπανάληψιν τῆς αὐτῆς ἔννοιας οὐδ' εἰς τὴν παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ, δυνάμεθα νὰ προβῶμεν συνδέοντες τὸ *τελείαι* μετὰ τοῦ *τετάρται* (ἡμέρα δηλ.) καὶ σκεπτόμενοι ὡς ἑξῆς:

Τελείον σημαίνει τι εἰς τέλος ἔγον, δι' οὗ γίνεται τι πλήρες. Ἄλλ' ὅταν ὅλον τι θεωρηθῆ ὡς συγκείμενον ἐκ μερῶν, τὸ τελευταῖον μέρος, οὐτινος προστιθεμένου συμπληροῦται τὸ ὅλον εἰς τελειόν τι, δύναιται νὰ καλεῖται τελειόν. Τελείον ἄρα ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην δύναιται νὰ καλεῖται καὶ τὸ τελευταῖον μέρος. Τοιαύτην σημασίαν δύναιται νὰ ἔχῃ ἢ λέξις ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ.

Ὁ μὴν διηρεῖτο κατὰ Πολυδεύκην εἰς τρεῖς δεκάδας, εἰς μῆνα *ιστάμενον*, *μεσοῦντα* καὶ *λήγοντα*. Κατὰ ταῦτα ἡ τελευταία δεκάς, δι' ἧς συμπληροῦται ὁ ὅλος μὴ δύναιται νὰ καλεῖται τελείαι καὶ αἱ ἡμέραι αὐτῆς τελείαι, κατ' ἀντίθεσιν τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας ἢ μέσης δεκάδος. Οὕτως ἢ τοῦ Ἀπελλαίου τετάρτη τελείαι δύναιται νὰ εἶνε ἡ τετάρτη ἡμέρα τῆς τρίτης δεκάδος, ἢ κατὰ ἄττικας ἐπιγραφὰς τετάρτη φθίνοντος ἢ μετ' εἰκάδα.

Διὰ δὲ τῶν ἐπὶ τᾶς *τελείας*, βουλᾶς δηλ., δυνάμεθα κατὰ ταῦτα νὰ εἰκάζομεν ὅτι δηλοῦται ἢ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους τελευταία βουλή, ἢ βουλή δηλ. σὺν τῇ ὁποίᾳ λήγει τὸ ὅλον ἔτος, ἐξαγομένου ἐκ τούτου ὅτι ἢ ἐν Ἐπιδαύρῳ βουλή πολλάκις τοῦ ἔτους ἐξελέγετο (ὅτι δηλ. ἢ βουλευτικὴ περίοδος διήρκει μὴνᾶς τινὰς) ἢ μᾶλλον ὅτι διηρεῖτο κατ' ἔτος εἰς τμήματα ἢ μερικὰς βουλᾶς, ὧν ἐκάστη ἐδουλεύετο ἐπὶ ἀνάλογον χρονικὴν περίοδον τοῦ ἔτους. Ἡ κατὰ τὴν λήξιν τοῦ ἔτους βουλή ἢ δύναιτο οὕτω νὰ καλεῖται βουλή τελείαι κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς προηγουμένας βουλᾶς, αἵτινες θὰ ἐκαλοῦντο πρώτη, δευτέρα κτλ. Γνωστὸν ἄλλως εἶνε ὅτι καὶ ἐν Ἀργεὶ ὑπῆρχε μία βουλή καθ' ἕκαστον ἐξάμηνον, πρώτη καὶ δευτέρα βουλή (Dittenberger Sylloge, 428. Heberdey-Wilhelm: Denkschriften der K. Akad. der Wissensch. in Wien, XLIV, 1896 σ. 112), ἐν ἐπιγραφῇ δὲ ἐκ Γέλας τῆς Σικελίας ἀπαντᾷ « *βουλᾶς ἀλιασμα τᾶς δευτέρας ἀρξαμένου* » (I. G. S. I. ἀρ. 256) καὶ ἐν ἐπιγραφῇ ἐξ Ἀκράγαντος « *ἀλιασμα «ἕκτας διμήνου»* » (I. G. S. I. ἀρ. 952). Ἄφ' οὗ ἄρα ὑπῆρχον βουλή πρώτη, δευτέρα, τρίτη κτλ. ἢ τελευταία τοῦ ἔτους βουλή, οἷον ἢ μνημονευθεῖσα βουλή *ἕκτα διμήνος*, ἐδύναιτο ἴσως νὰ καλεῖται καὶ βουλή τελείαι διμήνος.

Ἄλλ' ἵνα ἡ προσκεθεῖσα ἔρμηνεία εἶνε πιθανή, ἐννοεῖται ὅτι ὁ Ἀπελλαῖος, καθ' ὃν συμπίπτει ἢ τελευταία βουλή, δέον νὰ εἶνε τῶν τελευταίων μηνῶν τοῦ ἔτους Ἀληθῶς δὲ ὁ μὴν οὗτος εἶνε ὁ τελευταῖος μὴν τοῦ Ἐπιδαυρίου ἔτους ὡς κατωτέρω ἀποδεικνύομεν.

Σημειωτέον ὅτι καὶ ἂν ἐν τῇ λ. *τελείαι* θελήσωμεν νὰ ὑπονοήσωμεν ὡς οὐσιαστικόν τὴν λ. *ἀλιαία*, δυνάμεθα νὰ ἔρμηνεύσωμεν

Στ. 12. *Κ]υμαίων*: Ἐννοεῖται ὅτι θὰ ἐδύνατό τις νὰ συμπληρώσῃ καὶ Σ]υμαίων· τὸ πρῶτον ὅμως γράμμα τῆς λέξεως δὲν φαίνεται ὅτι ἦτο Σ, κατὰ ἀμυδρῶς διακρινόμενα ἐπὶ τοῦ λίθου ἰχνη, ἀλλὰ μᾶλλον Κ.

Στ. 14. *πρόξενον*: ἀναγράφεται ἡ λέξις ἐνταῦθα, διότι μόνον πρόξενος ὠνομάσθη ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος, οὐχὶ πρόξενος καὶ θεαροδόκος Πρβ. καὶ στ. 24 ἐνθα πάλιν γέγραπται *πρόξενοι* κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἐν τοῖς προηγουμένοις στίχοις, οἵτινες ὠνομάσθησαν πρόξενοι καὶ θεαροδόκοι. Ταῦτὸ ρητέον καὶ διὰ τὰ ἐν στίχῳ 35.

Στ. 16. [. . .]ος: Θὰ ἐδυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν ἐνταῦθα (καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ στ. 10) ὄνομά τι Ἄρις, ἰος λ. γ. Κατὰ τὰ σωζόμενα ἐπὶ τοῦ λίθου ἰχνη τὰ δύο τελευταῖα γράμματα ἐδύναντο ἀληθῶς νὰ εἶνε ΡΙ, τὸ πρῶτον ὅμως δὲν φαίνεται ὅτι ἦτο Α.

Στ. 22. *Βεροιαῖον*: ἀνάγνωσις τοῦ Ω βεβαία, ἀντὶ Βεροιαῖος, ὁ τῆς Μακεδονικῆς πόλεως Βεροίας καὶ Βερόης πολίτης.

Στ. 22. Ἐν τέλει τοῦ στίχου τούτου ἐπαναλαμβάνεται τὸ αὐτὸ ὄνομα, Ἄγάσιππος Ἐρασίππου Αἰγιεύς, ὁ καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ ψηφίσματι, ἐν στ. 17-18. Ὁμοίᾳ ἐπανάληψις παρατηρεῖται καὶ ἐν τοῖς στίχοις 61-62 64 καὶ 65. Μετὰ βεβαιότητος δὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἐπαναλήψεως, ἀλλὰ περὶ ταυτοσήμων ὀνομάτων δύο συγγενῶν. Ἐξ ἄλλου ὅμως τοιαῦται ἐπαναλήψεις εἶνε ἀκατανόητοι. Ὑπῆρχεν ἄρα γε λόγος τις, δι' ὃν γενομένη τις ἐκλογή προξένου ἔδει μετὰ χρονικόν τι διάστημα νὰ ἀναθεωρηθῇ ἢ ἐκ νέου κυρωθῇ;

Στ. 23. *Ταυχόριον*: ἀντὶ Ταυχεῖριον καὶ Ταυχεῖριον, ὡς φαίνεται, ἐκ τῆς Κυρηναικῆς πόλεως «Ταύχειρα».

Στ. 25. Ἰσου *[Κ]ρώσιος*: Τὸ ἐλλείπον γράμμα δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς Ρ κατὰ τὰ ἐν τῷ λίθῳ ἰχνη, δὲν ἀποκλείεται ὅμως καὶ Κ.

Στ. 28. --- *φάνεος*: Πρὸ τοῦ Φ διακρίνονται ἐν τῷ λίθῳ ἰχνη γραμμάτων, οἷονεὶ ΣΙ. Δυνάμεθα ἄρα νὰ συμπληρώσωμεν μετὰ τίνος πιθανότητος Πασι]φάνεος.

τὴν λ. *τελεία* διὰ τοῦ τελευταία, τελευταία συνεδρία, δεχόμενοι οὕτως ὅτι κατενόμωτο αἱ συνεδρίαὶ εἰς πρώτην, δευτέραν, τρίτην κτλ. ὃ δὲν ἦτο ἀσυνήθες παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Στ. 35. Ἡραεύς, ἐν στ. 43 Ἡραϊεύς.

Στ. 36. *Ἰσαρτίας*, Γενικὴ πτώσις, ἢ ὀνομαστικὴ ἄρα Ἰσαρτία. Πρβ. τὸν ἐν σελ. 80 πίνακα.

Στ. 41. *ὑπερθεν*: παρελείφθη τὸ τῆς φρατρίας ὄνομα. Κατὰ τὰ ἐν τῇ περὶ τῆς Θόλου ἐπιγραφῇ δυνάμεθα νὰ ἀναγνώσωμεν (Οἰσειας) ἐνερθεν. Οὕτως ἐννοοῦμεν ὅτι τὸ λάθος τοῦ χαρακτοῦ, παραλείψαντος τὴν λέξιν, ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς ὁμοιοκαταληξίας, *τελείας, Οἰσειας*.

Στ. 41. *Ἀπελλαῖον*, ἄνευ τοῦ τετάρτου ἐνταῦθα.

Στ. 42. *Θορσύας* - - Ἀριστοκράτης - - Μένανδρος. Ἄπαντα τὰ ὀνόματα ταῦτα κατ' ὀνομαστικὴν (!) ὡσεὶ μὴ προηγεῖτο ἔδοξε προξένους εἶμεν ἀλλὰ πρόξενοι κτλ. ὡς ἐν στ. 24, 34 κ.έ.

Στ. 44. Νομίζω ὅτι κατὰ λάθος ὁ χαρακτοῦς ἔγραψεν Ἀριστόλα καὶ Δαμοκλεῦς ἀντὶ Ἀριστόλα τοῦ Δαμοκλεῦς, κατὰ πρόληψιν ἐκ τοῦ ἐπομένου καὶ Ἀριστόλα.

Στ. 45. Ἐνταῦθα τῆς ἐπιγραφῆς μόνον ἀπαντᾷ τετάρται ἄνευ τοῦ τελείαι.

Στ. 46. *Τυμῖαν*: Βεβαία ἢ ἀνάγνωσις.

Στ. 47-50. Ἐν τούτοις τοῖς ψηφίσμασι δὲν ἀναγράφεται ὁ μῆν.

Στ. 47. *Ἀζα[ντίων]*, οὕτως ἀναγνωστέον κατὰ τὰ ἐν στ. 72. Πρβ. σημειώσιν ἐν στ. 51-52, ἐν λ. *Δυμάνων*.

Στ. 49. Παρατηρητέον ὅτι ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν στ. 59, εἰς μόνον κατάλογος ἀναγράφεται.

Στ. 51. *κατὰ πόλιν*: Μόνον ἐν τούτῳ τῷ ψηφίσματι ἀπαντᾷ ἡ φράσις αὕτη, ἣτις δηλοῖ, ὡς φαίνεται, ὅτι τὸ προκείμενον ψήφισμα θὰ ἐξεδόθη ἐν τῇ πόλει τῆς Ἐπιδαύρου, ἐν ᾧ τὰ λοιπά, ἐν οἷς δὲν ἀπαντᾷ τοιαύτη φράσις, θὰ ἐξεδόθησαν ἐν ἄλλῳ τινὶ τόπῳ γνωστῷ. Τοιοῦτος τόπος εὐλόγως ἐδύνατο νὰ εἶνε τὸ Ἱερὸν (ἴδε τὰ ἐν τοῖς ἐπομένοις, σελ. 81) καὶ εἰς τοῦτο θὰ ἀντιτίθεται ἡ φράσις «κατὰ πόλιν».

Στ. 51-52. *Δ[υ]μάνων*: Τοῦ Δ ἐλάχιστα ἰχνη διακρίνονται ἐν τῷ λίθῳ, ἢ ἀνάγνωσις ὅμως τῆς λέξεως εἶνε βεβαία. Πρόκειται ἄρα περὶ Δυμάνων, γνωστοῦ ὀνόματος παλαιᾶς δωρικῆς φυλῆς. Ἀλλὰ φυλὴ τῶν Ἐπιδαυρίων εἶνε καὶ οἱ Ἀζάντιοι (στ. 47, 72), ὡς τοῦτο δηλοῦται καὶ ἐξ ἄλλης ἐκ τοῦ Ἱεροῦ ἐπιγραφῆς, ἀνεκδότου, ἐν ᾗ ἀναγινώσκονται τάδε:

«Επιστάταις τοῦ ἀναλάμματος τοῦ παρ' Ἀπόλλωνι Ὑσμιναίων Σωκλεῖ, Ὑλλέων Σωτηρίωνι, Δυμάνων Νικάνδρῳ, Ἀζαντίων Δαμοπεῖθει - - -» (ὄνομα *Παμφίλων* δὲν φαίνεται ὅτι ἦτο γεγραμμένον ἐν ταύτῃ τῇ ἐφθαρμένη ἐπιγραφῇ). Κατὰ ταῦτα οἱ Ἐπιδαύριοι ἦσαν διηρημένοι εἰς τέσσαρας, ὡς φαίνεται, φυλάς, εἰς τοὺς Ὑσμιναίους, Ὑλλεῖς, Δυμᾶνας καὶ Ἀζαντίους.

Μὴ οὐσης ἐξηκριθωμένης ἀσφαλῶς τῆς σημασίας τῆς λ. *τελεία*, ἄπορον εἶνε ἂν πρέπει τις νὰ συντάξῃ ἐπὶ τᾶς *τελείας* Ἀζαντίων, Παγασίνας (στ. 47), ἐπὶ τᾶς *τελείας* Δυμάνων, Βουνοίας (στ. 51), ἐπὶ τὰς *τελείας* Ἀζαντίων, Μιλτιάδος (στ. 72), ἢ ἂν πρέπει νὰ συντάξῃ ἐπὶ τὰς *τελείας*, Ἀζαντίων Παγασίνας, Δυμάνων Βουνοίας, Ἀζαντίων Μιλτιάδος. Ἡ πρώτη σύνταξις φαίνεται μοι προτιμητέα. Ἄπορον ὅμως εἶνε διατί καὶ ἐν τοῖς στ. 28, 33, 36, 44 καὶ 59 μετὰ τὸ *τελείας* δὲν ἀπαντᾷ ὄνομα φυλῆς.

Στ. 57. Δὲν πρέπει νὰ ἀναγνώσωμεν ἐν τῷ στ. τοῦτῳ: ἀσυλί[αν, ἀφ' οὗ ἐν τῷ ἐπομένῳ στίχῳ ἀπαντᾷ: πρόξενον εἶμεν κτλ.

Στ. 59. Ἀριστοκράτεος, ἐν στ. 72 Ἀριστοκράτεος.

Στ. 59. Ἀρ[ιστ]ονύμου, διὰ τοῦ Ο, οὗ ἢ ἀνάγνωσις βεβαία· ἐν στ. 24 διὰ τοῦ Ω.

Στ. 61-65. Μετὰ τὸ ΑΛΕΞΙΛΑ διακρίνονται ἔχνη γράμματος, εἶτα ΕΡ. Ἀλλὰ τοιαῦτά τινα γράμματα ὑπάρχουσι καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ στ. 65, ὥστε δυνάμεθα νὰ ἀναγνώσωμεν [Δ]εριῆ. Κυρίως εἰπεῖν, κατὰ τὰ σωζόμενα ἐπὶ τοῦ λίθου ἔχνη, πιθανώτερον Β φαίνεται ὅτι ἦτο τὸ πρῶτον γράμμα, ἀλλὰ πόθεν ἐθνικόν [Β]εριεύς; Ἐπαναλαμβάνεται ἄρα ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ψηφίσμασι τὸ αὐτό, ὡς φαίνεται, ὄνομα «Ἀρχίδας Ἀλεξίλα Δεριεύς»· καὶ ἄλλο δὲ ὄνομα, Φίλων Σωτηρίχου Μεσσάνιος, ἐπαναλαμβάνεται ἐν στ. 64.

65. τοὺς ἀτ[έ]ρο[υ]ς: Βεβαία ἢ ἀνάγνωσις καὶ ἀσφαλῆς ἢ συμπλήρωσις. Ἡ λ. ἄρα ἀτέρους δὲν εἶνε ὑποκείμενον ἀλλὰ ἀντικείμενον τοῦ ἀγγράψαι, θὰ σημαίνῃ δὲ ἑκατέρους, ἀνὰ ἕκαστον· ἀπεφασίσθη δηλ. ὅπως αἱ ἀρμόδια ἀρχαὶ ἀναγράφωσιν ἐπὶ στήλης, ἀνὰ ἕκαστον χωρὶς, τοὺς ἐκλεγέντας προξένους.

Στ. 70. Κλεα[ῖ]ον, σχεδὸν βεβαία ἢ ἀνάγνωσις.

Μεταξὺ τοῦ Α καὶ Ο ὑπάρχει χώρο, ἐν ᾧ δυνατόν νὰ ὑπῆρχε, κατὰ σωζόμενα ἔχνη, Ι.

Στ. 72. Ἀζαντίων, δυσχερῆς καὶ οὐχὶ βεβαία εἶνε ἢ τῆς λέξεως ταύτης ἐνταῦθα ἀνάγνωσις (ἢ ἀβεβαιότης συνίσταται ἰδίως ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν ΤΙ), γίνεται ὅμως βεβαία αὕτη δι' ἀντιπαροβολῆς πρὸς τὰ ἐν στ. 47, καὶ ἰδίως πρὸς τὴν ἐν τῇ περὶ τῶν στ. 51-52 σημειώσει μνημονευθεῖσαν ἀνέκδοτον ἐπιγραφὴν.

Στ. 73. Τ[Α]ΝΠΟΤΑΝ, εἶνε ἄρα γε συγκοπὴ τις, ἀναγνωστέον ὄηλ τὸν Ποταν[αῖον] (!), ἢ μήπως ὑποκρύπτεται ἐνταῦθα παραμορφωθὲν ἕνεκα λάθους τοῦ χαρακτοῦ, ἐθνικόν τι ἐκ τῶν πόλεων αἵτινες καλοῦνται «Γόμοι», «Τόμοι» ἢ ἄλλο τι; θὰ ἤθελέ τις ἴσως νὰ ἀναγνώσῃ Ὑ[α]νπο(λί)ταν· ἀλλὰ τὸ πρῶτον γράμμα εἶνε ἀσφαλῶς Τ ἢ ἴσως Γ, τὸ δὲ δεύτερον γράμμα θὰ ἦτο Ο, κατὰ σωζόμενα ἐν τῷ λίθῳ ἔχνη, πάντως δὲ οὐχὶ Α.

Γενικαὶ παρατηρήσεις

Μετὰ τὰς σημειώσεις ταύτας μεταβαίνομεν εἰς γενικὰς τινὰς παρατηρήσεις καὶ πορίσματα σχετιζόμενα πρὸς ζητήματα οἷα τὰ περὶ τῶν Καταλόγων τῆς βουλῆς, περὶ πολιτικῆς διαιρέσεως τῶν Ἐπιδαυρίων κατὰ φυλάς καὶ φατρίας, περὶ τῆς βουλῆς τῶν Ἐπιδαυρίων καὶ περὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἐορτῆς τῶν Ἀσκληπιείων. Ἐν πρώτοις δὲ δεόν νὰ ἐξετάσωμεν τίς ἢ σημασία καὶ ὁ προορισμὸς τῶν κατὰ τὴν προκειμένην ἐπιγραφὴν θεαροδόκων τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

Περὶ τῶν θεαροδόκων τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Θεαροδόκοι ἐκαλοῦντο οἱ δεχόμενοι θεωροῦς, ἀντιπροσώπους ὄηλ. ἢ ἀπεσταλμένους πόλεως τινος πεμπομένους πρὸς ἐκπλήρωσιν θρησκευτικῆς τινος ἐντολῆς, πρὸς ἀντιπροσώπευσιν τῆς πόλεως κατὰ τὴν τέλεσιν ἐορτῶν καὶ ἀγώνων, πρὸς προσφορὰν θυσίας ἢ ἀναθήματος, πρὸς ἀναγγελίαν μελλόντων νὰ τελεσθῶσιν ἐορτῶν καὶ ἀγώνων κτλ. Οὕτω λ.χ. ὅτε οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσίνης ἔστειλαν πρεσβευτὰς εἰς Ἐρμιόνην πρὸς ἀνανέωσιν τῆς ὑπαρχούσης ἄλλοτε μεταξὺ τῶν δύο πόλεων φιλίας καὶ πρὸς τέλεσιν θυσίας, οἱ Ἐρμιονεῖς ἐδέχθησαν τὴν προσφορὰν καὶ ἀπεφάσισαν «καταστᾶσαι καὶ θεαροδόκον

«ὅστις ὑποδέξε[ται τοῦ] παραγινόμενους συνθύτας ἐπὶ τὰν θυσίαν τῶν Χθονείων»¹. Καὶ οἱ ἐν σελ. 76 σημ. 2 μνημονευόμενοι Πάριοι καὶ Αἰτωλοὶ ἐξέλεξαν ὡσαύτως θεαροδόκους, ὅπως ὑποδέχονται τοὺς παραγινόμενους θεωροὺς πρὸς ἀναγγελίαν τῶν ἀγώνων. Κατὰ ταῦτα οἱ προκείμενοι θεαροδόκοι τοῦ Ἀσκληπιοῦ θὰ ὑπεδέχοντο βέβαια τοὺς θεωροὺς, οὓς τυχὸν ἔπεμπον οἱ Ἐπιδαύριοι καὶ πρὸς ἄλλους σκοποὺς καὶ ἰδίως ὅπως προαγγέλλωσι τὰς μελλούσας νὰ τελεῶνται ἐν τῷ Ἱερῷ ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις. Ἄλλ' ὁ κατ' ἐξοχὴν προορισμὸς αὐτῶν θὰ ἦτο ἄλλος τις.

Πρόξενοι ὄντες οὗτοι τῆς πόλεως τῶν Ἐπιδαυρίων καὶ θεαροδόκοι τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἦσαν, οὕτως εἰπεῖν, πρόξενοι τῆς πόλεως καὶ τοῦ Ἱεροῦ, ἀκριβῶς ὅπως οἱ τῆς Δήλου πρόξενοι λ. γ. ἦσαν πρόξενοι τοῦ τε Ἱεροῦ καὶ τῆς πόλεως². Ἐν ἄλλαις λέξεσιν οἱ πρόξενοι τῆς πόλεως, οἱ καὶ θεαροδόκοι τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἦσαν αὐτὸ τοῦτο ὅ,τι εἶνε σήμερον οἱ Nuntii τοῦ Πάπα, ἦσαν δηλ. οἱ πολιτικοὶ καὶ θρησκευτικοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐπιδαύρου. Ὅπως ἄρα ἐφρόντιζον περὶ τῶν συμφερόντων τῆς τε πόλεως καὶ τῶν πολιτῶν, οὕτω θὰ ἐφρόντιζον καὶ περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ Ἱεροῦ, ὃ ἐστὶ θὰ ἐφρόντιζον περὶ τῆς ἐν τῇ ἑαυτῶν χώρᾳ διαφημίσεως καὶ ἐξάρσεως τῆς ἐν τῷ Ἱερῷ λατρείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ περὶ ἐπαυξήσεως τῆς πελατείας τοῦ Ἱεροῦ ἐξαίροντες τὰ ἐν αὐτῷ τελούμενα καὶ τὰς γινομένας θεραπείας τῶν ἀσθενῶν ἀνακοινοῦντες καὶ διαδίδοντες.

Ἐφ' ὅσον τὸ ἀξίωμα τῶν προξένων καὶ θεαροδόκων τούτων δὲν ἦτο ἀπλῶς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον τιμητικόν, εἰς τοιαῦτα τινὰ θὰ περιστρέφετο ἡ ἐνέργεια αὐτῶν, ἥτις βεβαίως οὐχὶ ὀλίγον θὰ συνετέλει εἰς τὴν ἀνὰ τὸν ἀρχαῖον κόσμον διάδοσιν καὶ κραταίωσιν τῆς φήμης τοῦ Ἱεροῦ καὶ εἰς τὴν ἐκ τούτου ἐπελθοῦσαν ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτοῦ ἀκμὴν.

Ἄλλὰ πόθεν λαμβάνοντες ἀφορμὴν οἱ Ἐπιδαύριοι ὠνόμαζον τοὺς ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ προξένους καὶ θεαροδόκους, πόθεν ἐγνώριζον τοὺς ξένους τούτους πολίτας καὶ πῶς ἐμάνθανον ὅτι οὗτοι ἐζήτουν ἢ ἀπεδέχοντο τὴν τιμὴν καὶ τὸ βᾶρος

τούτου; διότι ἡ ἀποδοχὴ προξενίας δὲν ἦτο μόνον τιμὴ ἀλλὰ καὶ βᾶρος ἄτε συνεπαγομένη ὑποχρεώσεις τινάς¹.

Ἴνα πόλις τις ὀνομάσῃ πρόξενον ἑαυτῆς πολίτην ἄλλης πόλεως ἔπρεπε νὰ γνωρίσῃ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τοῦτον. Οὕτω πλεῖστα τῶν περισωθέντων ἡμῖν προξενικῶν ψηφισμάτων διδάσκουσιν ἡμᾶς ὅτι ξένοι πολῖται ὠνομάζοντο πρόξενοι ὑπὸ πόλεως τινος ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐπισκέψεως τῆς πόλεως ταύτης, εἴτε δι' ἰδιωτικὴν ὑπόθεσιν μετέβαινον οὗτοι ἐκεῖσε, εἴτε ἀπεστέλλοντο ὑπὸ τῆς ἑαυτῶν πόλεως πρὸς ἐκπλήρωσιν ἐντολῆς τινος ὡς πρεσβευταὶ ἢ ὡς θεωροὶ. Οὕτω λ. γ. ἡ πόλις τῆς Σαμοθράκης ὠνόμασε προξένους ἑαυτῆς πολίτας διαφόρων πόλεων οἵτινες εἶχον μεταβῆ εἰς Σαμοθράκην ὡς θεωροὶ, ἐπ' εὐκαιρίᾳ, ἐννοεῖται, τῶν ἐκεῖ τελουμένων μυστηρίων².

Τούτων οὕτως ἐχόντων, εὐνόητον εἶνε ὅτι καὶ οἱ κατὰ τὴν προκειμένην ἐπιγραφὴν ὀνομαζόμενοι κατ' ἔτος, κατὰ τὸν μῆνα Ἀπελλαῖον, ὑπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων πρόξενοι καὶ θεαροδόκοι, ἦσαν ἐκ τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ Ἱεροῦ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀσκληπιείων καὶ πιθανῶς, οἱ πλεῖστοι τοῦλάχιστον, θεωροὶ, ἐπίσημοι δηλ. ἀντιπρόσωποι τῶν ἑαυτῶν πόλεων. Τούτους μεταβαίνοντας εἰς τὸ Ἱερόν ἐξένιζον καὶ περιεποιῶντο οἱ Ἐπιδαύριοι, θέλοντες δὲ ἐπὶ πλεόν νὰ τιμήσωσιν αὐτούς, ὠνόμαζον αὐτούς κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν τῇ Ἐπιδαύρῳ διατριβῆς των προξένους ἑαυτῶν καὶ θεαροδόκους τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἐν ᾧ οὗτοι τὴν τιμὴν ταύτην εὐγνωμόνως ἀπεδέχοντο, προθύμως δ' ἔφερον τὰ ἐκ ταύτης βᾶρη,

¹ Διὰ τοῦτο οἱ Κνίδιοι, προκείμενοι νὰ ὀνομάσωσι πρόξενον ἑαυτῶν πολίτην τινὰ τῆς Ἀβύδου, ἠρώτησαν αὐτὸν ἂν δέχεται τὴν προξενίαν. - - « Ἀβυθνὸν πρόξενον ἦμεν Κνιδίων, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὑποδέκεται τὰμ προξενίαν, μετὰ τοῦ ὑπάρχοντος προξένο τᾶι πόλι ἐν Ἀβύδῳ, καὶ ὑπάρχειν αὐτῷ καὶ ἐγγόνιοις » κτλ. (Dittenberger, II ἀρ. 475).

² Κατάλογοι προξένων εὐρεθέντες ἐν Σαμοθράκῃ ἄρχονται διὰ τῶν ἐξῆς: « Οἶδε πρόξενοι ἐγένοντο τῆς πόλεως θεωροὶ παραγενομένοι ». Ἴδε Michel, Recueil d'Inscriptions ἀρ. 867, 868. Ὡσαύτως οἱ Πάριοι θεωροὺς ἐκ Μαγνησίας, πεμφθέντας εἰς Πάρον ὅπως ἀναγγέλωσι τοὺς ἐν Μαγνησίᾳ ἰδρυθέντας ἀγῶνας πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτεμίδος Λευκοφρυγηῆς, ὠνόμασαν προξένους. Ἴδε O. Kern: Inschriften von Magnesia σ. 39 ἀρ. 50.

Ἐπίσης οἱ Αἰτωλοὶ θεωροὺς ἐκ Περγάμου, μεταβάντας εἰς Αἰτωλίαν πρὸς ἀναγγελίαν τῶν ἐν Περγάμῳ ἰδρυθέντων Νικηφορίων ἀγώνων, ἐξέλεξαν προξένους. Ἴδε Bull. d. corr. hellénique 1881 σελ. 372. Dittenberger, ἀρ. 295 (ἐκδ. Β'), Michel: Recueil d'Inscr. ἀρ. 291.

¹ C. I. G. 1193. Dittenberger, 389.

² Ἴδε Bull. de corr. hellénique 1891 σ. 359: ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ εἶναι Βούκριν Δίαιτα Αἰτωλὸν ἐκ Ναυπάκτου πρόξενον τοῦ τε Ἱεροῦ καὶ Δηλίου.

τὸ νὰ ἐργασθῶσι δηλ. ἐν τῇ ἑαυτῶν πατρίδι ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως καὶ τοῦ Ἱεροῦ, ἀνταποδίδοντες οὕτω τὰ ἴσα, ἀνθ' ἧς ἔτυχον φιλοξενίας καὶ τιμῆς. Οὕτως, ὡς ἀπλοῖ ἐπισκέπται ἢ ὡς θεωροὶ μεταβαίνοντες οὗτοι εἰς τὸ Ἱερόν, ἀπήρχοντο ἐκεῖθεν ὄντες πρόξενοι τῆς πόλεως τῶν Ἐπιδαυρίων καὶ θεαροδόχοι τοῦ Ἀσκληπιοῦ, καθ' ὃν τρόπον σήμερον ἄρχοντες καὶ ἐπίσημοι ἄνδρες ἐπισκεπτόμενοι ξένας χώρας ἀπέρχονται ἐκεῖθεν ἀποκομίζοντες τιμητικὰς θέσεις καὶ παράσημα.

Κατάλογοι τῆς Βουλῆς. Ἐν ψηφίσμασι τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος, ἃ ἐδημοσίευσεν ἐν Fouilles d'Épidaure I σ. 111 ἀρ. 273, 274, 275, ἀναγράφεται τὸ ὄνομα τοῦ Καταλόγου τῆς βουλῆς πρὸς δῆλωσιν τῆς χρονολογίας ἀντιστοιχοῦν οὕτω πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ γραμματέως τῆς βουλῆς ἐν τοῖς ἀθηναϊκοῖς ψηφίσμασι. Τὸ ὄνομα δὲ τοῦ κατὰ μῆνα ἀλλάσσοντος καταλόγου ἀναγράφεται καὶ ἐν τῇ περὶ τῶν δαπανῶν τῆς Θόλου ἐπιγραφῇ οὐχὶ πλέον πρὸς δῆλωσιν τῆς χρονολογίας ἀλλ' ὡς ὄνομα ἀντιπροσώπου τῆς βουλῆς ἐπιβλέποντος εἰς τὴν ἐν τῷ Ἱερῷ χρηματικὴν διαχείρισιν. Ἐκ τούτων ὀρμώμενος συνήγαγον (Fouilles d'Épidaure, σ. 101) ὅτι οἱ κατάλογοι ἦσαν οἰονεὶ γραμματεῖς τῆς Βουλῆς καὶ λογισταὶ ἢ ἐλεγκταί. Ὡσπερ δὲ ἐν τοῖς μνημονευθεῖσι ψηφίσμασιν, οὕτω καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ ἀναγράφεται τὸ ὄνομα τοῦ καταλόγου πρὸς δῆλωσιν τῆς χρονολογίας. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ψηφίσμασιν ἐκείνοις καὶ ἐν τῇ περὶ τῆς Θόλου ἐπιγραφῇ ἀναγράφεται ἐκάστοτε τὸ ὄνομα ἐνὸς καταλόγου, ἐν τῇ προκειμένῃ ὁμῶς ἐπιγραφῇ ἀναγράφονται δύο καὶ πλείονες κατὰ μῆνα κατάλογοι. Ἐκ τούτου προκύπτει τὸ ἐρώτημα μήπως καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀνωτέρω ψηφισμάτων καὶ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς Θόλου, κατὰ τὴν Δ' δηλ. ἑκατονταετηρίδα, ὑπῆρχον πλείότεροι τοῦ ἐνὸς κατάλογοι, ἢ μήπως εἰς ἀληθῶς κατάλογος ὑπῆρχε τότε, οἱ λοιποὶ δὲ κατάλογοι προσετέθησαν ὑστερώτερον (κατὰ τοὺς χρόνους δηλ. ἐξ ὧν προέρχεται ἢ προκειμένη ἐπιγραφῇ); Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου θέλω πραγματευθῆ ἄλλοτε ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς δημοσιεύσεως καὶ ἀλλῆς ἢ μᾶλλον καὶ ἄλλων ἐκ τοῦ Ἱεροῦ ἐπιγραφῶν, ἐν αἷς ἀναγράφονται κατάλογοι τῆς βουλῆς, διότι, ὅταν τις πάσας τὰς ἐπι-

γραφὰς ταύτας ἔχη ὑπ' ὄψει, δύναται ὠρισμένως πλέον νὰ ἀποφανθῇ περὶ τοῦ ζητήματος. Ἀπὸ τοῦδε σημειῶ ἐνταῦθα ὅτι καθ' ἣν ἔχω σχηματίσει γνώμην οἱ κατάλογοι ἦσαν ὅ,τι σχεδὸν οἱ ἐν Ἀθήναις πρυτάνεις καὶ οἱ ἐν Δελφοῖς βουλευόντες.

Τοῦ ὀνόματος δὲ τῶν καταλόγων ἀπαντῶντος ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ κατὰ γενικὴν πτώσιν, δύσκολον εἶνε νὰ ἀποφανθῇ τις ἂν ἢ ἐπομένη γενικὴ εἶνε ὄνομα ἐτέρου καταλόγου ἢ τοῦ πατρὸς τοῦ προηγουμένου καταλόγου. Ἀλλ' ἐν τῇ ἐπιγραφῇ περὶ τῆς Θόλου ἀναγράφονται ἀπλῶς οἱ κατάλογοι διὰ μόνου τοῦ ὀνόματος των, ἄνευ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς των, ἐν τῇ προκειμένῃ δὲ ἐπιγραφῇ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καταλόγων ἐν στ. 44 καὶ 59, ἀναγράφεται μετὰ τοῦ ἄρθρου. Δυνάμεθα ἄρα νὰ εἰκάζωμεν ὅτι καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ οἱ κατάλογοι ἀνεγράφοντο ἀπλῶς, ἄνευ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς των, ἐξαιρουμένων ἐδικῶν περιπτώσεων, οἷαι αἱ ἐν στ. 44 καὶ 59, ὅτε, πρὸς ἀποφυγὴν συνωνυμίας, ὡς φαίνεται, ἀνεγράφετο καὶ τὸ τοῦ πατρὸς ὄνομα, διότι ἂν ἢ ἀναγραφῆ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς ἤτό τι σύνθηρες, δὲν ἤτο ἀνάγκη νὰ γράψῃ τις λ. γ. Ἀριστοκράτεος τοῦ Ἀριστονύμου. ἀλλὰ θὰ παρέλειπε τὸ ἄρθρον. Τούτου τεθέντος, δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὅτι τὰ κατὰ γενικὴν πτώσιν, ἄνευ τοῦ ἄρθρου, ἀπαντῶντα ὀνόματα ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ εἶνε ἅπαντα ὀνόματα καταλόγων. Κατὰ ταῦτα ὅτε μὲν ὑπῆρχον, κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα, εἰς κατάλογος (οἶον ἐν στ. 19, 49, 59) ὅτε δύο (οἶον ἐν στ. 15, 33, 36, 41, 44, 52) ὅτε δὲ πλείότεροι (οἶον ἐν στ. 28, 72 κ.έ.) καὶ δὴ πέντε, οἶον ἐν στ. 47.

Περὶ φυλῶν καὶ φρατριῶν ἐν Ἐπιδαύρῳ. Ἐξ ὧν ἐσημείωσα ἐν σελ. 72 στ. 51 δηλοῦται ὅτι οἱ Ἐπιδαυριοὶ διηροῦντο εἰς τέσσαρας φυλάς, εἰς Δυμᾶνας καὶ Ὑλλεῖς καὶ εἰς Ἀζαντίους καὶ Ὑσμιναίους. Τῶν τριῶν παλαιῶν δωρικῶν φυλῶν δὲν ὑπῆρχεν ἢ τῶν Παμφίλων, ὡς φαίνεται· ὅτι δὲ καὶ ἄλλαι φυλαί, πλὴν τῶν παλαιῶν τούτων ὑπῆρχον, δὲν ἔχει τι τὸ παράδοξον, διότι καὶ ἐν Ἀργεὶ ὑπῆρχε φυλὴ Ὑρναθίων, ἐν Μυκῆναις φυλὴ Δαιφοντίς, ἐν Τροιζῆνι Σχελιάς κτλ.

Αὗται δὲ αἱ τέσσαρες ἐν Ἐπιδαύρῳ φυλαὶ θὰ διηροῦντο εἰς τὰς πολλὰς ἐκείνας ὑποδιαίρεσεις

τάς δηλουμένας διὰ θηλυκῶν ὀνομάτων ληγόντων συνήθως εἰς ις καὶ ας, ὡς ἐν τῆς ἐπιγραφῆς περὶ τῆς Θόλου καὶ ἐκ τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς μανθάνομεν.

Ἐν τῇ περὶ τῆς Θόλου ἐπιγραφῇ ἐν ἣ ἀναγράφονται οἱ κατὰ μῆνα κατάλογοι τῆς Βουλῆς, τοῦ ὀνόματος ἐκάστου καταλόγου ἔπεται πάντοτε θηλυκὸν οὐσιαστικὸν δηλοῦν προφανῶς τμημά τι, πολιτικὴν ὑποδιαίρεσιν τῶν Ἐπιδαυρίων, εἰς ἣν ἀνήκεν ὁ κατάλογος, φρατρίας, ὡς ὠνόμασεν αὐτὰς ὁ Bruno Keil¹.

Τοιαῦτα οὐσιαστικὰ συνοδεύουσι τὰ ὀνόματα τῶν καταλόγων καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ, δὲν ἔπονται ὅμως τῶν ὀνομάτων τῶν καταλόγων, ἀλλὰ προηγούνται αὐτῶν καὶ ἀπαντῶσι κατὰ γενικὴν πτώσιν², ἀφ' οὗ ἄλλως καὶ τὸ ὄνομα τῶν καταλόγων κατὰ γενικὴν πτώσιν ἀπαντᾷ³.

Τῶν ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ ἀπαντῶντων τοιούτων ὀνομάτων, μόνον τὸ ὄνομα *Κολωναία* ἀπαντᾷ πρώτην φορὰν· τὰ λοιπὰ ἀπαντῶσι καὶ ἐν τῇ περὶ τῆς Θόλου ἐπιγραφῇ. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς ἐκ τοῦ Ἱεροῦ, ἀνεκδότοις, ἀπαντῶσι νέα ὀνόματα φρατριῶν τὰ ἐξῆς: *Ναυπλιάς*, *Τανταλῖς*, *Τεγιάς* (;), *Ἰσμιναία*⁴.

Πάσας τὰς μνημονευθείσας ἐπιγραφὰς λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν συνάγομεν τὸν ἐξῆς κατάλογον τριάκοντα καὶ δύο φρατριῶν·

- 1 Ἀλαμαῖς
- 2 Ἀφυλωνία
- 3 Βουνόφα, Βουνοία
- 4 Βρυάντινα
- 5 Δωριμαχίς
- 6 Δεξελιὰς
- 7 Ἐριλαῖς
- 8 Ἰσαρνία
- 9 Κολωναία
- 10 Κωλεῖς
- 11 Λασιηῖς

¹ Ath. Mittheilungen XX (1895) σ. 28 κ.έ.

² Μόνον ἐν στ. 9 καὶ 15 ἀπαντᾷ παραδόξως *Σελεγεῖς*.

³ Ἐν τῇ περὶ τῆς Θόλου ἐπιγραφῇ τὰ ὀνόματα τῶν καταλόγων ἀπαντῶσι πάντοτε κατ' ὀνομαστικὴν, τὰ δὲ τῶν φρατριῶν ὅτε μὲν κατ' ὀνομαστικὴν, ὅτε δὲ κατὰ γενικὴν.

⁴ Ἀπλῶς δηλ. Ἰσμιναία, ἐν ᾧ ἐν τῇ περὶ τῆς Θόλου ἐπιγραφῇ ἀπαντᾷ Πιεριάς Ἰσμιναία. Σημειωτέον ὅτι καὶ φυλὴ Ἰσμιναία ὑπῆρχεν ἐν Ἐπιδαύρῳ.

- 12 Μεσογαῖς
- 13 Μελκιδῶν, Μιλκιδῶν
- 14 Μιλτιάς
- 15 Μυσιάς
- 16 Ναυπλιάς
- 17 Ναυφεῖς, Ναυφηῖς, Νυμφαῖς, Νυφαῖς
- 18 Οἰσειά } ἔνερθεν Οἰσειάς
- 19 Οἰσειά } ὑπερθεν Οἰσειάς
- 20 Παγάσινα, Παγασίς
- 21 Πιεριάς
- 22 Πιεριάς Ἰσμιναία
- 23 Πολιτάς
- 24 Ρωπιταῖς
- 25 Σελεγεῖς, Σελεγηῖς
- 26 Στρατίτις
- 27 Τανταλῖς
- 28 Τεγιάς (;)
- 29 Τειχιάς
- 30 Ἰσιδριάς
- 31 Ἰσμιναία (πρὸς Πιεριάς Ἰσμιναία)
- 32 Φραγιάς

Εἰς τὰς φρατρίας ταύτας ἀνήκον οἱ κατὰ μῆνα κατάλογοι τῆς Βουλῆς οἱ διεξάγοντες τὰς κοινὰς ὑποθέσεις.

Περὶ τῆς βουλῆς τῶν Ἐπιδαυρίων. Δεκτῆς γενομένης τῆς ἐν σημειώσει ἐν σελ. 72 στ. 51-52 προτεινομένης ἐρμηνείας τῆς λέξεως *τελεία*, συνάγεται ὅτι ἡ τῶν Ἐπιδαυρίων Βουλὴ δὲν ἐβουλεύετο ἐν ὀλομελείᾳ, ἀλλὰ διηρεῖτο κατὰ τμήματα, κατὰ φυλάς. Τεσσάρων δὲ οὐσῶν τῶν φυλῶν, ὡς φαίνονται, θὰ διηρεῖτο εἰς τέσσαρα τμήματα, ὧν ἕκαστον ἐβουλεύετο ἐπὶ τρίμηνον. Ὑπῆρχον ἄρα ἐν Ἐπιδαύρῳ τέσσαρες φυλαὶ πρυτανεύουσαι, οὕτως εἶπεῖν.

Χρονολογία τῆς ἐορτῆς τῶν Ἀσκληπιείων. Ἐκ τῶν ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν καὶ ἄλλο τι σπουδαῖον πόρισμα ἀναγόμενον εἰς τὸ ζήτημα περὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἐν τῷ Ἱερῷ τελουμένης ἐορτῆς τῶν Ἀσκληπιείων.

Πάντα τὰ ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ ψηφίσματα δεκαεπτὰ ἐτῶν ἐξεδίδοντο κατ' ἔτος κατὰ τὸν αὐτὸν πάντοτε μῆνα, κατὰ τὸν μῆνα Ἀπελλαῖον, καὶ δὴ

κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν τετάρτην Ἀπελλαίου ἢ κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν τῆς τελευταίας δεκάδος τοῦ Ἀπελλαίου ἢ κατὰ τὴν ἐν μηνὶ Ἀπελλαίῳ γινομένην τετάρτην συνεδρίαν. Τοῦτο ὅμως δὲν δύναται νὰ εἶνε τυχαῖόν τι. Φαίνεται ὅτι κατὰ τὸν μῆνα Ἀπελλαῖον σπουδαῖόν τι καὶ ἐπίσημον ἐτελεῖτο ἐν Ἐπιδαύρῳ, καὶ διὰ τοῦτο ἐξεδίδοντο τότε τοιαῦτα τιμητικὰ ψηφίσματα, δι' ὃν λόγον καὶ σήμερον κατὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς ἀπονέμονται τιμητικοὶ τίτλοι καὶ παράσημα. Τὸ παράσημον τῆς Légion d'honneur λ.χ. ἀπονέμεται τῇ 1^ῃ τοῦ νέου ἔτους καὶ τῇ 14^ῃ Ἰουλίου. Ὁ μῆν Ἀπελλαῖος, ἐν ἄλλαις λέξεσι, θὰ ἦτο ἐπίσημός τις μῆν ἐν Ἐπιδαύρῳ, διότι θὰ συνέπιπτεν οὗτος πρὸς τὴν τέλεσιν μεγάλης τινὸς ἑορτῆς. Ἀλλὰ τίς ἄλλη ἑορτὴ θὰ ἦτο αὕτη ἢ ἡ μεγίστη καὶ ἐπισημοτάτη τῶν ἐν τῷ Ἱερῷ ἑορτῶν, τὰ Ἀσκληπιεῖα; Σημειωτέον δὲ ὅτι εὐλόγως κατὰ τὸν μῆνα Ἀπελλαῖον θὰ ἐτελοῦντο τὰ Ἀσκληπιεῖα, διότι ταῦτα ἦσαν ἑορτὴ ὄχι μόνον τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἦσαν Ἀπολλωνιεῖα καὶ Ἀσκληπιεῖα¹· καὶ ἐν Δελφοῖς δὲ ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος ἑορτὴ κατὰ τὸν μῆνα Ἀπελλαῖον ἐτελεῖτο.

Ὅτι δὲ καθ' ὃν χρόνον ἐξεδίδοντο τὰ προκείμενα ψηφίσματα, κατὰ τὸν μῆνα Ἀπελλαῖον, θὰ ἐτελοῦντο ἐν τῷ Ἱερῷ τὰ Ἀσκληπιεῖα, προκύπτει καὶ ἐξ ὧν ἀνωτέρω ἐξέθηκα ὅτι οἱ ὀνομαζόμενοι πρόξενοι καὶ θεαροδόκοι θὰ διέτριβον οἱ πλεῖστοι τοῦλάχιστον ἐν τῷ Ἱερῷ καθ' ὃν χρόνον ἐξεδίδοντο τὰ περὶ ὀνομασίας αὐτῶν ψηφίσματα, θὰ ἦσαν δηλ. προσκυνηταὶ καὶ ἰδίως θεωροὶ πεμφθέντες ὑπὸ τῶν

ἑαυτῶν πόλεων εἰς Ἐπιδαύρον ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν τελομένων ἐκεῖ τότε Ἀσκληπιείων.

Τὸ ἐκ τῶν εἰρημένων συμπέρασμα συντελεῖ εἰς τὴν ἐξακριβώσιν καὶ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐτελοῦντο ἐν Ἐπιδαύρῳ τὰ Ἀσκληπιεῖα, διότι καὶ μὲν γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Σχολιαστοῦ τοῦ Πινδάρου (Νέμ. Γ', 145) ὅτι ταῦτα ἐτελοῦντο ἐννέα ἡμέρας μετὰ τὰ Ἴσθμια, πότε ὅμως ἐτελοῦντο τὰ Ἴσθμια δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς. Ὁ Unger (Philologus, XXXVII σ. 1 κ.έ.) ἰσχυρίζεται ὅτι ταῦτα ἐτελοῦντο κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος (κατὰ μῆνα Μάρτιον), ἐν ᾧ ὁ Bruno Keil ἀποκρούει τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον καὶ ἀνάγει τὴν τέλεσιν τῶν Ἴσθμίων καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῶν Ἀσκληπιείων κατὰ τὸ θέρος (Athen. Mittheilungen, 1895 σ. 77).

Ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ περὶ τῆς Θόλου ἐξάγεται ὅτι Ἀπελλαῖος τῶν Ἐπιδαυρίων ἦτο ὁ τελευταῖος μῆν τοῦ ἔτους. Ἀλλὰ τὸ ἔτος ἐν Ἐπιδαύρῳ ταυτίζεται τῷ ἄττικῷ ἔτει, ἀρχεται δηλ. μετὰ τὰς θερινὰς τροπὰς, ὡσπερ καὶ ἐν Ἀττικῇ¹. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ Ἀπελλαῖος τῶν Ἐπιδαυρίων ἀντιστοιχεῖ τῷ Σκιροφοριῶνι τῶν Ἀθηναίων, ἢ τοι τῷ Ἰουνίῳ-Ἰουλίῳ. Τότε ἄρα ἐτελοῦντο τὰ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀσκληπιεῖα².

II. ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ

¹ Ἴδε B. Keil ἐν Ath. Mittheilungen, 1895 σ. 77 σημ. 2 καὶ Bischoff ἐν Griech. Studien für H. Lipsius σ. 1 κ.έ.

² Ταῦτα συμφωνοῦσι καὶ πρὸς ὅσα περὶ τοῦ ζητήματος τῆς χρονολογίας τῶν Ἀσκληπιείων συνεπέρανεν ὁ B. Keil (ἴδε προηγουμένην σημείωσιν) ἄλλοθεν ὀρμηθεῖς, λαθῶν δηλ. ἀφορμὴν ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Ἴωνος τοῦ Πλάτωνος περὶ τῶν μουσικῶν ἀγώνων τῶν τελομένων ἐν Ἐπιδαύρῳ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀσκληπιείων.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ἐν Πειραιεῖ παρὰ τὸν νῦν κοινῶς τοῦ Κουμουνοδούρου καλούμενον λιμενίσκον, ὅστις δικαίως ὑπὸ τῶν πλείστων τῶν συγχρόνων ἀρχαιολόγων ταυτίζεται τῷ τῆς Μουνηγίας λιμένι, κατὰ τὸ δυσμικὸν μέρος εὐρέθη πέρυσι τεμάχιον ἐνεπιγράφου στήλης λευκοῦ μαρμάρου, ἀριστερόθεν μόνον ἀκέραιον, καὶ ὀπίσθεν τραχέως κατεξεσμένον, 0.325 ὕψη-

λόν, 0.075 πλατύ, 0.095 παχύ· τοῦτο σταλὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ἡλία Ἀγγελοπούλου εἰς Ἀθήνας νῦν ἀπόκειται ἐν τῷ Ἐπιγραφικῷ μουσεῖῳ. Ἐπ' αὐτοῦ διασφύζονται τὰ ἐξῆς γράμματα (ὕψος 0.01, ἀπόστασις τῶν στίχων 0.021), ἀνήκοντα εἰς τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ πέμπτου πρὸ Χρ αἰῶνος.

Δ Ο Κ Ι Μ
 Π Α Λ Κ
 Δ Ο Κ Ι Μ
 Π Α Ρ Α
 Δ Ο Κ Ι Μ
 10 Θ Ε Α Λ
 Δ Ο Κ Ι Α
 Κ Α
 Δ Ο Υ
 Α Λ
 15 Δ Σ
 Π

Ἀσφαλῆ ἐξήγησιν τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης παρέχει ἡμῖν ὁμοίου καταλόγου ἀπόσπασμα ὅπερ πρὸ ὀλίγου εἶδον ἐν Παρισίοις ἐν τῇ ἐπιγραφικῇ συλλογῇ τοῦ ἐξόχου ἀρχαιολόγου κ. W. Froehner. Ὁ κατάλογος οὗτος γέγραπται ἀττικαῖς ἐπίσης γράμμασιν ἐπὶ τῆς προσθίας πλευρᾶς στήλης λευκοῦ μαρμάρου καὶ ἀναγράφει ἐν παντὶ μὲν δευτέρῳ στίχῳ τὸ ὄνομα νεῶς τινος, ἐν δὲ τῷ ἐκάστοτε ἐπομένῳ στίχῳ τὰς λέξεις *δόκιμος καὶ ἐντελής* ἐπὶ τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς ἀναγράφονται ὀνόματα πλοίων. Ὡστε τὰ ἐπὶ τοῦ ἐνταῦθα δημοσιευομένου τεμαχίου σφζόμενα γράμματα ἀναγνωστέα καὶ συμπληρωτέα ὡς ἐξῆς:

δόκιμος καὶ ἐντελής
 Ταυροπολη
 δόκιμος καὶ ἐντελής
 Δανάη
 5 δόκιμος καὶ ἐντελής
 Παγκράτεια
 δόκιμος καὶ ἐντελής
 Παρα-
 δοκιμος καὶ ἐντελής

10 Θέαμα
 δόκιμος καὶ ἐντελής
 Καλ[λ-
 δόκιμος καὶ ἐντελής
 Ἄν[-
 15 δόκιμος καὶ ἐντελής
 Π-

Τέσσαρα μόνον τριήρων ὀνόματα ἐπιδέχονται ἀσφαλῆ συμπλήρωσιν, Δανάη, Θέαμα, Παγκράτεια, Ταυροπόλη. Τούτων τὸ δεύτερον, γραφικώτατον πλοίου ὄνομα, καὶ τὸ Δανάη νῦν πρῶτον ἀπαντῶσιν· τριήρεις δὲ ἔχουσαι τὰ ὀνόματα Παγκράτεια καὶ Ταυροπόλη, ἀναφέρονται ἐν τοῖς τοῦ τετάρτου αἰῶνος ναυτικοῖς καταλόγοις τοῖς ὑπὸ τοῦ A. Boeckh ἐν *Urkunden über das Seewesen des attischen Staates 1840* καὶ ὑπὸ τοῦ U. Koehler ἐν *CIA II 789-872, add. p. 513; IV 2 p. 194* ἐκδοσμένοις. Ἀμφίβολον δὲ ἂν πρέπη νὰ συμπληρωθῆ ἐν στ. 8 Παρα[λία ἢ Παρά[ταξις, καὶ ἐν στ. 12 Καλ[λιστὼ ἢ Καλ[λινίκη ἢ Καλ[λιξένη ἢ ἄλλο τι ὄνομα ἐκτὸς τῶν γνωστῶν τούτων. Μὴ ἔχων δὲ ὑπ' ὄψει ἀντίγραφον τῆς παρὰ τῷ κ. Froehner ἐπιγραφῆς ἀγνοῶ ἂν αὕτη συντελεῖ εἰς συμπλήρωσιν τῶν ἐν τῷ Ἀθήνησι καταλόγῳ ὀνομάτων εἴτε μὴ· τοῦτο μόνον εἶνε βέβαιον ὅτι τὸ ἐν Παρισίοις τεμάχιον ὀπισθόγραφον ὄν καὶ διαφέρει τῇ τε γραφῇ καὶ τῷ πάχει εἰς ἄλλην ἀνήκει στήλην ἢ τὸ κομισθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ἡλία Ἀγγελοπούλου. Τοῦτο ὅμως, καίπερ οἰκτρῶς κεκολοσώμενον, εἶνε ἀξιοπεριέργον ὡς τὸ πρῶτον δημοσιευόμενον λείψανον καταλόγου περιέχοντος ἀπογραφῆν τῶν τριήρων τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐν τοῖς νεωσοϊκοῖς τοῦ Πειραιῶς κειμένων καὶ δῆ, εἴπερ μὴ μετεφέρθη ἄλλοθεν ὀλίθος, τῶν ἐν Μουνιχίᾳ κατατεταγμένων.

Ἐν Ἀθήναις.

ADOLF WILHELM.

ΛΙΘΙΝΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΚ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

(Πίναξ 5).

Ἐν Ἑλλάδι πολλάκις ἀνεκαλύφθησαν ἐργαλεῖα τῆς λιθίνης λεγομένης ἐποχῆς, πρὸ πάντων πελέκεις, ὀλιγίστων ὅμως εἶναι γνωστὸς ὁ ἀκριβὴς τόπος τῆς εὐρέσεως· περὶ τῶν πλείστων γνωρίζομεν μόνον ὅτι προέρχονται ἐκ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, ἄλλοι δ' ἔχουσιν εὐρεθῆ ἔν ἀνασκαφαῖς ἀρχαίων, μυκηναϊκῶν ἰδίως, ἀκροπόλεων ὡς μεμονωμένα λείψανα παλαιότερων χρόνων. Συνοικισμοὶ ὁπωσοῦν ἄξιοι λόγου ἀνήκοντες πιθανώτατα εἰς τὴν νεολιθίνην ἐποχὴν μόλις πρὸ ὀλίγου ἀνεκαλύφθησαν ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐν Μαρμαρίανῃ τὸ πρῶτον καὶ ὄλως ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Στάη παρὰ τὸ Διμίσι. Τάφοι ὅμως σύγχρονοι τῶν συνοικισμῶν τούτων ἀκόμη δὲν εἶναι γνωστοί.

Ἐνεκα τούτου, ὅταν πέρυσιν εὕρισκόμενος ἐν Μεγαλοπόλει ἤκουσα ὅτι εἰς ἀπόστασιν μιᾶς καὶ ἡμισείας περίπου ὥρας μεσηβρινοανατολικῶς, παρὰ τὸ χωρίον Ἀνεμοδοῦρι, ποιμὴν τις εὔρε τέσσαρας λιθίνους πελέκεις ὁμοῦ, ἔσπευσα νὰ μεταβῶ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐλπίζων ὅτι ἡ ἀνακάλυψις αὐτῶν ἐνεῖχεν ἰδίαν τινὰ σπουδαιότητα. Καὶ νομίζω ὅτι ἡ ἐλπίς μου δὲν διεψεύσθη. Τοὺς πελέκεις δὲν κατῴρθωσα νὰ ἴδω τότε, ἐξήτασα ὅμως τὸν τόπον τῆς εὐρέσεως καὶ συνέλεξα ὅσας ἠδυνήθην πληροφορίας. Κατ' αὐτάς εὐρέθησαν ἐπὶ ἐρήμου κλιτύος, εἰς τὰ ριζώματα τοῦ ὄρους, τὸ ὅποιον περιβάλλει τὴν πεδιάδα τῆς Μεγαλοπόλεως κατὰ τὴν ἀνατολικὴν αὐτῆς πλευρὰν, μεταξὺ τῶν θέσεων Παλιόπυργου καὶ Κεφαλοβρύσου· ἐπὶ τῆς κλιτύος ταύτης ὑπάρχουσι διεσπαρμένοι πολλοὶ μεγάλοι καὶ μικροὶ λίθοι κατακυλισθέντες ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τοῦ ὄρους, ἐκεῖ δὲ σκάπτων ὁ ποιμὴν ὅπως ἰσοπεδώσῃ χωρὸν τινα καὶ κατασκευάσῃ μάνδραν διὰ τὰ πρόβατά του, εὔρεν εἰς βάθος ὀλιγώτερον, ὡς μοι εἶπε, τοῦ ἐνός μέτρου, μεταξὺ λίθων πολλῶν προ-

ερχομένων ἐκ τῆς ἀποσαθρώσεως τοῦ ὄρους καὶ ἀναμειγμένων μετ' ἐρυθροῦ χύματος, ἐν ἀγγεῖον πηλίνον, ἐν ᾧ ἔκειντο ἄνθρακες καὶ οἱ τέσσαρες πελέκεις (πίν. 5 ἀρ. 1-4). Τὸ ἀγγεῖον μετὰ τῶν ἀνθράκων ἀπέριψεν ὁ ποιμὴν ὡς ἄχρηστον καὶ ἐγὼ οὐδὲ τεμάχιον εἶδον ἐξ αὐτοῦ, φαίνεται ὅμως κατὰ τὴν περιγραφὴν του ὅτι εἶχε σχῆμα φιάλης. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας δὲ τοῦ ἐδάφους εὔρον μικρὰ θραύσματα ἄλλων παλαιωτάτων πηλίνων ἀγγείων, καθὼς καὶ τεμάχια λεπίδων ὀψιανῶ. Κατόπιν ἐπιστρέψας εἰς Ἀθήνας ἐφρόντισα ὅπως ἀποσταλῶσιν οἱ πελέκεις εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον, ἡ ὠραιότης δ' αὐτῶν, ἢ διατήρησις των καὶ τὰ περιστατικὰ τῆς εὐρέσεώς των μ' ἔπεισαν ὅτι εἶναι ἄξιοι δημοσιεύσεως.

Ὁ ὑπ' ἀρ. 1, 1^α εἶναι ἐκ λίθου, ὃν οἱ ὀρυκτολόγοι καλοῦσι *διάβασιν*, καὶ ἔχει μῆκος 0,278 μ.¹, εἶναι δηλαδὴ, ὅσον ἐγὼ γνωρίζω, τὸ μέγιστον πάντων τῶν μέχρι τοῦδε ἐν Ἑλλάδι ἀνακαλυφθέντων λιθίνων ἐργαλείων τοῦ σχήματος τούτου· ἡ τομὴ του εἶναι ὄλως στρογγύλη, ἔχει δὲ τὸ μεγαλειότερον πᾶχος κατὰ τὸ μέσον καὶ μειοῦται πρὸς ἀμφοτέρα τὰ ἄκρα, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον πρὸς τὸν *τράχηλον*, ὅστις εἶναι κωνικός, πρὸς τὸ ἄλλο ἄκρον λεπτύνεται βαθμηδὸν καὶ σχηματίζει τὴν *κόψιν*. Ἡ λείανσις του εἶναι τελεία καὶ ἡ διατήρησις ἀρίστη· οὐδὲν λείψανον τῆς φυσικῆς ἐπιφανείας τοῦ λίθου φαίνεται, οὐδὲν θραῦσμα, οὐδὲν ἔχνος τῆς χρήσεως αὐτοῦ.

Ὁ ὑπ' ἀρ. 2, 2^α εἶναι λίθου ἰαδεῖτου καὶ ἔχει μῆκος 0,07 μ. Τὸ χρώμα του εἶναι καθαρώτατον καὶ ὠραιότατον πράσινον, ἢ δ' ἐπιφάνεια λαμπρῶς

¹ Ἐπὶ τοῦ πίνακος αἱ εἰκόνες δὲν εἶναι ἐντελῶς σύμφωνοι πρὸς τὴν σημειουμένην κλίμακα, διὰ τοῦτο παραθέτω ἐν τῷ κειμένῳ παρ' ἐκάστῳ τὰ ἀκριβῆ μέτρα.

λελειασμένη και ἐστιλβωμένη· μόνον εἰς τὸν τράχηλον ἔμειναν μικρὰ λείψανα τοῦ φυσικοῦ φλοιοῦ τοῦ λίθου. Σχῆμα ἔχει πλακωτόν, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀμφότεραι αἱ πλευραὶ αὐτοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξεργασμένοι· ἢ μία εἶναι κυρτὴ καὶ σχεδὸν εὐθεῖα, ἢ ἄλλη ἐπίπεδος, ἀλλὰ καμπυλωμένη πρὸς τὴν κόψιν. Ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης τῶν δύο πλευρῶν δυνάμεθα ἴσως νὰ εικάσωμεν, ὅτι ὁ πέλεκυς οὗτος ἐγρησίμευε μᾶλλον ὡς σκέπαρνον· παρατηρῶ δ' ὅτι τὸ σχῆμα αὐτὸ εἶναι, ὡς φαίνεται, ἱκανῶς σπάνιον ἐν Ἑλλάδι.

Ἄρ. 3, 3^a ἔχει τὸ σχῆμα τοῦ προηγουμένου καὶ εἶναι ἐξ ὁμοίου, ἀλλ' οὐχὶ τόσοσ καθαρῶ, λίθου εἰργασμένος· ἀρχικῶς εἶχε καὶ τὸ αὐτὸ περιπου μέγεθος, ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὁ τράχηλος καὶ σήμερον εἶναι μόνον 0,065 μ. μακρός. Καὶ ἐπ' αὐτοῦ οὐδὲν ἴχνος χρήσεως διακρίνω, ἔνεκα τούτου δὲ ὑποθέτω, ὅτι δὲν ἦτο ἀρχαίῳθεν κολοβός, ἀλλ' ὅτι ἐθραύσθη κατὰ τὴν εὐρεσίαν του ὑπὸ τοῦ σκάπτοντος ποιμένος.

Ἄρ. 4, 4^a εἶναι ἐκ λίθου πρασίνου μετὰ μελαινῶν κηλίδων (πιθανῶς ἐπίπεδος) καὶ ἔχει μῆκος 0,059 μ. Αἱ δύο πλευραὶ αὐτῶν εἶναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰργασμένοι, ἔχει δηλαδὴ ὁ πέλεκυς οὗτος τὸ μᾶλλον σύνηθες σχῆμα τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνακαλυπτομένων λιθίνων σφηνοειδῶν πελέκεων. Ἡ διατήρησις του εἶναι, ὅπως καὶ τῶν λοιπῶν τριῶν, λαμπρά, ἄνευ ἴχνους χρήσεως, καὶ ἡ κόψις ὀξυτάτη, ἢ δ' ἐπιφάνεια στιλπνοτάτη.

Τὰ τέσσαρα ταῦτα λίθινα ἐργαλεῖα εἶναι ἀναμφιβόλως τὰ ὠραιότατα τῶν μέχρι τοῦδε ἐν Ἑλλάδι ἀνακαλυφθέντων. Ἀλλὰ πῶς εὐρέθησαν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο κεχρωσμένα μετὰ τῶν λίθων; Ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑποτεθῆ, ὅτι κατὰ τύχην ἀπωλέσθησαν ὁμοῦ μετὰ τοῦ πηλίνου ἀγγείου, εἶκασα κατ' ἀρχὰς ὅτι ἴσως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἀφελθέντα ποτὲ ἐκαλύφθησαν ὑπὸ αἰφνιδίως κατακυλισθέντων λίθων ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τοῦ ὄρους· ἀλλὰ καὶ ἡ εἰκασία αὕτη δὲν εἶναι πιθανή, διότι τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σημερινοῦ ἐδάφους τεμάχια ἀγγείων καὶ ὀψιανοῦ ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀπομεμακρυσμένης ἐκείνης ἐποχῆς μέχρι σήμερον τὸ πῆριξ ἔδαφος δὲν ἀνυψώθη σημαντικῶς. Ἀφοῦ δὲ ἡ τυχαία κατάχρωσις εἶναι, ὅπως καὶ ἡ τυχαία ἀπώλεια, ἀπίθανος, δὲν ὑπο-

λείπεται ἢ νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἐπίτηδες ἔσκαψαν βόθρον καὶ ἔκρουσαν τοὺς πελέκεις ἐν αὐτῷ· ἐν ταύτῃ περιπτώσει ἡ πρώτη ἰδέα, ἣτις ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν, εἶναι ὅτι τὰ ἐργαλεῖα ταῦτα ἦσαν κτερίσματα νεκροῦ. Ἀλλ' ἐξ ὧν πληροφοριῶν ἔλαβον, οὐδεμία ἐνδείξις προκύπτει, ὅτι ἔκειντο ἐντὸς τάφου· οὔτε πλάκες εὐρέθησαν ἀποτελοῦσαι τὰς πλευράς καὶ τὸ κάλυμμα τοῦ τάφου, οὔτε ὅστ' αὐτῶν, ἐν γένει δὲ οὐδὲν σημεῖον παρατηρήθη δηλοῦν τὴν ὑπαρξίν τάφου· λίθοι, ὡς εἶπον, ἦσαν πολλοί, ἀλλ' ἐν σωρῶ κείμενοι.

Ἀποκλειομένης οὕτω καὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ τάφου, πιθανώτατόν μοι φαίνεται, ὅτι οἱ πελέκεις κατετέθησαν εἰς τὸν βόθρον πρὸς ἱερόν τινα σκοπόν, δηλαδὴ ὡς ἀναθήματα. Τὴν εἰκασίαν ταύτην ἐνισχύουσιν οἱ ἄνθρακες, οἵτινες προήρχοντο ἴσως ἐκ θυσίας τινὸς συνοδευούσης τὴν ἀφιέρωσιν¹. Ἐπειτα τὸ μέγεθος τοῦ ὑπ' ἄρ. 1 πελέκεως, τὸ ἐκλεκτόν εἶδος τῶν λίθων, ἐξ ὧν εἶναι κατεσκευασμένοι οἱ λοιποὶ τρεῖς, ἢ τελεία ἐργασία πάντων καὶ ἡ ἐξαίρετος αὐτῶν διατήρησις, ἣτις ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν ἐγρησίμευσαν εἰς τὸν καθ' ἡμέραν βίον. Ἀληθὲς εἶναι, ὅτι ἐν Ἑλλάδι δὲν ἔχομεν ἄλλα παραδείγματα τοιαύτης ἀφιέρωσης· ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἴσως ἐκ τοῦ ὅτι ἐλάχιστα ἢ σχεδὸν οὐδὲν γνωρίζομεν περὶ τῶν κατὰ τὴν λιθίνην ἐποχὴν ἐθίμων

¹ Ἴσως τις σκεπτόμενος ὅτι αἱ πληροφορίαι περὶ τοῦ εὐρήματος προέρχονται ἐξ ἀνθρώπου, ὅστις βεβαίως δὲν ἔδωκε μεγάλην προσοχὴν εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς ἀνακαλύψεώς του, ὑπόθεσιν ὅτι τὸ πηλινὸν ἀγγεῖον μετὰ τῶν ἀνθράκων ἦτο κάλπη περιέχουσα κεκαυμένα ὅστ' αὐτῶν νεκροῦ. Τοιαύτη ὑπόθεσις θὰ ἦτο σύμφωνος πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Helbig, ὅστις φρονεῖ, ὅτι οἱ Ἑλληνες ἀρχικῶς ἔκαμον τοὺς νεκροὺς τῶν καὶ ὅτι «συγχρόνως μετὰ τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ ἔθιμον τῆς κατορύξεως τῶν νεκρῶν» (Zu den hom. Bestattungsgebräuchen, Sitzungsber. der bayer. Akad., philol.-philol. Cl., 1900 Heft II σ. 200)· θὰ ἦτο ὅμως ἀναμφιβόλως ἐσφαλμένη, διότι τὸ ἀγγεῖον εἶχεν, ὡς εἶπον ἤδη, πιθανώτατα σχῆμα φιάλης ἢ πινακίου καὶ ὅστ' αὐτῶν δὲν εὐρέθησαν, ὡς ῥητῶς μ' ἐβεβαίωσαν. Ἐπειτα καὶ ἡ γνώμη τοῦ Helbig ἀντίκειται, νομίζω, πρὸς τὰ πράγματα· διότι ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου (Ἀμοργῶ, Μήλω, Πάρω, Σίφω, Σύρω), ἐν Χαλκίδι, ἐν Βόλῳ τῆς Θεσσαλίας, ἐν Ἀφιδναῖς, ἐν Κορίνθῳ καὶ καθόλου πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἀνεσκάφησαν τάφοι προμυκηναϊκοί, ἐβεβαιώθη ἡ ἀπλή κατόρυξις, ἣτις καὶ ἐν τῇ μυκηναϊκῇ ἐποχῇ ἐξακολουθεῖ μόνη ἐν χρήσει οὕσα· μόνη ἐξαιρέσις εἶναι ἡ ὑπὸ Σικιά ἀνασκαφεῖσα ἐλευσινιακὴ νεκρόπολις· ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐξαιρέσεως ταύτης φρονῶ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ στηριχθῶσι γενικαί θεωρίαι· διότι, καὶ πραγματικῆ ἂν εἶναι ἡ ἐξαιρέσις, δὲν δυνάμεθα στηρίζομενοι ἐπ' αὐτῆς καὶ μόνη νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ Ἑλληνες ἀρχικῶς ἔκαμον τοὺς νεκροὺς τῶν καὶ ὅτι μάλιστα κατὰ τὴν μυκηναϊκὴν ἐποχὴν ἤρχισαν νὰ κατορύττωσιν αὐτοὺς.

καὶ ἰδεῶν. Ἐν ἄλλαις χώραις ὅμως εὐρήματα τοῦ εἶδους τούτου δὲν εἶναι σπάνια, ἐν Δανία δὲ ἀπαντῶσι συχνότατα ὅχι μόνον ἐν τῇ λιθίνῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ χαλκῇ ἐποχῇ, καὶ παρουσιάζουσι περιέργους ὁμοιότητας πρὸς τὸ ἡμέτερον εὐρημα· τὰ συνηθέστερα τῶν ἀναθημάτων εἶναι δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ περισσότεροι πελέκει, οὔτινες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι νέοι καὶ ἀμεταχείριστοι καὶ ἐκ τῶν μεγαλειτέρων καὶ ὠραιότερων τοῦ εἶδους των¹. Ὁ μέγιστος ἐν Δανία ἀνακαλυφθεὶς λίθινος πέλεκυς ἐκ τοιούτου εὐρήματος προέρχεται, ὅπως ὁ ἐν πίν. Ὡ, 1 ἦτο ὁ μέγιστος τῶν ἐν Ἑλλάδι εὐρεθέντων.

Ἐὰν ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι ὀρθή, τὸ εὐρημα τῆς Μεγαλοπόλεως ἔχει ἀληθῶς σημασίαν πολὺ μεγαλειτέραν τῆς ἀπλῆς ἀνακαλύψεως ἐνὸς ἢ πλειόνων λιθίνων ἐργαλείων· ἀκτὶς φωτὸς ἐκπεμπομένη ἐξ

¹ Sophus Müller, Nordische AlterthumsKunde, I σ. 435 ἐξ. καὶ Mémoires des antiquaires du Nord 1884-1889 σ. 225 ἐξ.

αὐτοῦ διασχίζει τὸ ἀχανές σκότος, τὸ ὁποῖον περιβάλλει εἰσέτι τὴν λιθίνην ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀποκαλύπτει ἡμῖν μίαν θρησκευτικὴν δοξασίαν τῶν χρόνων ἐκείνων.

Ἐν τέλει σημειῶ, ὅτι ὁ ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι ὑπ' ἄρ. Ὡ εἰκονιζόμενος πέλεκυς ἀνεκαλύφθη ἐν θέσει καλουμένη « Ἀνάληψις » παρὰ τὰς ἀρχαίας Καρύας τῆς Λακωνίας, εἶναι δὲ ἐκ λίθου πρασίνου, διαβάσεως ἴσως ἢ πρασινολίθου ἢ ἄλλου τινὸς ὁμοίου, ἔχει μῆκος 0,175 μ. καὶ φέρει πολλὰ σημεῖα ἀποδεικνύοντα, ὅτι ἔγεινε χρῆσις αὐτοῦ ἰκανή· διότι ἡ κόψις του εἶναι ὅχι μόνον ἀμβλεῖα, ἀλλὰ καὶ ἀποκεκρουσμένη, ἐν τεμάχιον δ' ἀπεκρούσθη καὶ ἐκ τοῦ τραχήλου. Τὸ σχῆμά του εἶναι ἐντελῶς ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ ὑπ' ἄρ. 1 καὶ ἔνεκα τούτου ἐθεώρησα τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ ὅχι ἄσκοπον.

ΧΡ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΚ ΧΑΛΚΙΔΟΣ

1

- ... Ο Ν ...
 Σ Μ Ι Ο Ν Ι . . Σ Ω Φ Ι Ο Ι Ν Α Ι Ι Ο
 Ν Ο Ν Α Υ Τ Ο Υ Σ Π Ε Ρ Ι Π Α Ν Τ Ω Ν
 Ν Ο Μ Ω Ν Π Ρ Ο Ν Ο Ι Α Σ Ψ Η Φ Ι Σ Α Σ Θ Α Ι !
 5 Τ Ε Τ Ε Ι Μ Η Σ Θ Α Ι Τ Ο Υ Σ Π Ρ Ο Γ Ε Γ Ρ Α Μ Μ Ε Ν Ο Υ Σ Α Ι [ΧΡΥ
 Σ Ο Ι Σ Σ Τ Ε Φ Α Ν Ο Ι Σ Υ Π Α Ρ Χ Ε Ι Ν Δ Ε Α Υ Τ Ο Ι Σ Τ Ε Κ Α Ι [.
 Κ Α Ι Ο Μ Ο Ι Α Π Α Σ Ι Ν Α Λ Α Β Α Ν Δ Ε Υ Σ Ι Ν Ε Ξ Ε Ι Ν Α Ι Δ Ε Α Υ Τ Ο Ι Σ [ΕΝ
 Ε Π Ι Σ Η Μ Ω Τ Η Σ Π Ο Λ Ε Ω Σ Τ Ο Π Ω Κ Α Ι Ε Π Ι Γ Ρ Α Φ Α Ι Α Υ Τ Ο Υ Σ
 Τ Ε Α Υ Τ Ο Υ Σ Υ Π Ο Τ Η Σ Β Ο Υ Λ Η Σ Κ Α Ι Τ Ο Υ Δ Η Μ Ο Υ Ο Π
 10 Υ Π Ο Τ Η Σ Β Ο Υ Λ Η Σ Κ Α Ι Τ Ο Υ Δ Η Μ Ο Υ Τ Ο Ι Σ Α Ν Δ Ρ Α Σ Ι Τ Ε Ι
 Μ Α Τ Ο Σ Σ Η Μ Α Ν Θ Ε Ν Τ Η Δ Η Μ Ο Σ Ι Α Σ Φ Ρ Α Γ Ι Δ Ι Ε Π Λ Η Ρ
 ... ο ν
 σμιονι. . σωφιοιναι. ο.
 νον αὐτοὺς περὶ πάντων.
 νόμων προνοίας ψηφίσασθαι.
 5 τετειμῆσθαι τοὺς προγεγραμμένους αἰ. χρυ-
 σοῖς στεφάνοις, ὑπάρχειν δὲ αὐτοῖς τε καὶ [τοῖς ἐκγόνοις ἐπὶ τῇ ἴσῃ
 καὶ ὁμοίᾳ πᾶσιν Ἀλαβανθεῦσιν, ἐξεῖναι δὲ αὐτοῖς. [ἐν
 ἐπισήμῳ τῆς πόλεως τοπῶ καὶ ἐπιγράψαι αὐτοὺς.
 τε αὐτοὺς ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου ὅπ.
 10 ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τοῖς ἀνδράσι τει.
 ματος σημανθὲν τῇ δημοσίᾳ σφραγίδι ἐπληρ.

Τὸ ψήφισμα τοῦτο κεχαραγμένον ἐπὶ μαρμαρίνης πλακῶς μήκους 1,60 τοῦ μέτρου, πλάτους δὲ 0,70 εὑρήται νῦν ἐν τῷ ἀστυνομικῷ οἰκήματι τῆς πρωτεύουσας τοῦ δήμου Μεσσαπίων Ψαχνῶν. Ὡς παρὰ τοῦ δημάρχου κ. Ν. Γκανᾶ ἐμάθομεν, εὐρέθη ἐν τινι κατηρειπωμένῳ ναῶ παρὰ τὴν Σαραζώτικην καμάραν κειμένῳ. Ἡ πλάξ ἐν δεξιᾷ εἶνε ἀποκεκρουμένη, τῶν τεσσάρων δὲ πρώτων σειρῶν καὶ μάλιστα τῆς πρώτης τὰ γράμματα ἔχουσιν ἐξαλειφθῆ.

Ἐκ τοῦ ἐβδόμου στίχου μαυθάνομεν ὅτι οἱ ὑπὲρ ὧν τὸ ψήφισμα τοῦτο ἐγένετο ἦσαν Ἀλαβανδεῖς (Ἀλάβανδα δὲ πόλις ἦν τῆς Καρίας), οἷς παρείχοντο ἴσα καὶ ὅμοια τοῖς ἄλλοις αὐτῶν συμπολίταις δικαιώματα. Πῶς ὠνομάζοντο οἱ τιμηθέντες καὶ τίς ἦν ἡ τιμήσασα αὐτοὺς πόλις, ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς δὲν γίνεται δῆλον ἕνεκα τῆς φθορᾶς αὐτῆς.

2

ΜΗΤΡΟΔΩΡΟΣ Μητρόδωρος

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ στήλης ἐπιτυμβίου ἐχούσης μήκος μὲν 0,70, πλάτος δὲ 0,29 καὶ ἀποκεκρουμένης ἄνωθεν τε καὶ κάτωθεν ἐν ἀριστερᾷ. Ἡ στήλη ἔχει ἀετωμάτιον, ἐν ᾧ ἀνθέμιον, κάτωθεν δὲ δύο ρόδακας, μεθ' ἧς εἰκονίζεται γυνὴ καθημένη ἐπὶ σκίμποδος καὶ ἀποχαιρετίζουσά τινα.

3

ΑΦΡΟΔΕΙΣΙΟΣ Ἀφροδείσιος
ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ Ἀπολλωνίου

Αὕτη γεγραμμένη ἐπὶ στήλης ἐχούσης ἀετωμάτιον εἶνε ἀποκεκρουμένη κάτωθεν. Τὸ μήκος τῆς στήλης εἶνε 0,23 τοῦ μέτρου, τὸ δὲ πλάτος 0,24.

4

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ Οἰκονομία
ΑΔΡΟΣΘΕΝΟΥ Ἀδροσθένου

Εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης ἐχούσης ἄνωθεν μὲν ἀετωμάτιον ἀπολήγον ἐν τοῖς ἄκροις καὶ τῷ μέσῳ εἰς ἀκροκεράμους, ἐν δὲ τῷ μέσῳ ρόδακα. Τὸ μὲν μήκος τῆς στήλης εἶνε 0,45, τὸ δὲ πλάτος 0,17 τοῦ μέτρου. Τὸ ἐνταῦθα τὸ

πρῶτον ἀπαντῶν ὄνομα Ἀδροσθένης μὴ κακῶς ἐχαράχθη ὑπὸ τοῦ τεχνίτου ἀντὶ τοῦ συνηεστάτου Ἀδροσθένης:

5

ΑΘΗΝΟΚΛΗΣ Ἀθηνοκλῆς
ΙΠΠΙΟΥ Ἰππίου

Καὶ αὕτη εἶνε γεγραμμένη ἐπὶ στήλης μαρμαρίνης ἐχούσης ἀετωμάτιον ὅμοιον τῷ τῆς προηγούμενης. Τὸ μήκος τῆς στήλης εἶνε 0,72, τὸ δὲ πλάτος 0,34 τοῦ μέτρου.

6

ΣΩΣΙΑΣ Σωσίας
ΣΩΣΙΓΕΝΟΥ Σωσιγένου

Εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ στήλης μαρμάρου ἐχούσης μήκος μὲν 0,67, πλάτος δὲ 0,38, ἄνωθεν δὲ ἀετωμάτιον.

7

ΑΡΕΣΤΟΝ Ἀρεστόν
ΝΙΚΩΝΟΣ Νικωνος

Ἐπὶ στήλης μαρμάρου ἐχούσης ἀετωμάτιον ὅμοιον τῷ τῆς 4^{ης} ἐπιγραφῆς. Ἡ στήλη εἶνε ἀποκεκρουμένη κάτωθεν καὶ ἐν δεξιᾷ τοῦ ἀετωματίου, ἔχει δὲ μήκος μὲν 0,32, πλάτος δὲ 0,27 τοῦ μέτρου, κάτωθεν δὲ φέρει δύο ρόδακας. Τὸ ὄνομα Ἀρεστόν νῦν τὸ πρῶτον μαυθάνομεν.

Αἱ ὑπ' ἀριθμὸν 2, 3, 3, 4, 5, 6, 7 ἐνεπιγράφοι στήλαι εὐρέθησαν ἐν τῷ παρὰ τὴν Ἀρέθουσαν ἀγρῷ τοῦ κ. Νικολάου Δρόσου.

8

ΤΑΛΩΝ Τάλων
ΔΙΟΥ Δίου

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ στήλης λίθου ἀποκεκρουμένης ἐν ἀριστερᾷ καὶ ἐχούσης μήκος μὲν 0,60, πλάτος δὲ 0,36.

9

ΙΦΙΚΡΑΤΗΣ Ἰφικράτης
ΠΟΣΙΠΠΟΥ Ποσίππου
ΕΡΥΘΡΑΙΟΣ Ἐρυθραῖος

Αὕτη εἶνε γεγραμμένη ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης ἐχούσης ἀετωμάτιον. Τὸ ὄνομα Πόσιππος δὲν περιέχεται ἐν τῷ τοῦ Παπίου λεξικῷ τῶν κυρίων ὀνομάτων.

10

Ε Π Ι	Ἐπί
Σ Ε Λ Ε Υ Κ Ω	Σελεύκῳ
Σ Ω Σ Ι Π Α Τ Ρ Ο Υ	Σωσιπάρχου

Ἐπὶ στήλης στρογγύλης, ἥς τὸ μὲν μῆκος 1,20 τοῦ μέτρου, ἡ δὲ περίμετρος 0,96.

11

Ν Ε Ω Ν Α Ρ Χ Ι Π Π Ο Υ
Χ Ρ Υ Σ Ι Λ Α Ο Σ Ν Ε Ω Ν Ο Σ
Μ Ο Υ Σ Α Υ Χ Ρ Υ Σ Ι Λ Α Ο Υ
5 Κ Ε Κ Ω Κ Ρ Α Τ Η Σ Δ Ε Ω Τ Η Ρ Α
Ω Κ Α Ι Ε Μ Ε Λ Η Σ Ε Ζ Ω Ν Τ Ι
Π Ε Ρ Ι Α Ι Α Υ Τ Ο Υ

Νέων Ἀρχίππου
Χρυσίλαος Νέωνος
Μούσα Χρυσιλίου
Καὶ Σωκράτης Σωτηρᾶ
5 ᾧ καὶ ἐμέλησε ζῶντι
περὶ ἑαυτοῦ

Ἐπὶ στήλης στρογγύλης τεθραυσμένης ἄνωθεν, ἥς τὸ μὲν μῆκος 0,75 μ. ἡ δὲ περίμετρος 0,86. Τὸ ὄνομα Χρυσίλαος, δὲν περιέχεται ἐν τῷ τοῦ Παπίου λεξικῷ τῶν κυρίων ὀνομάτων. Παρατηρητέα τὰ τοῦ χαρακτοῦ ἀμαρτήματα ἐν τῷ πέμπτῳ (καὶ ἀντὶ τοῦ καὶ) καὶ τῷ ἕκτῳ στίχῳ καὶ τὴν ἔλλειψιν τῆς ὑπογραφῆς ἐν τῇ δοτικῇ ᾧ.

12

Α Ρ Ι Σ Τ Ο Δ Η Μ Ο Σ	Ἀριστόδημος
Π Α Ρ Α Μ Ο Ν Ο Υ	Παραμόνου

Ἡ στήλη, ἐφ' ἧς εἶνε κεχαραγμένη ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, ἔχει μῆκος μὲν μέτρου, πλάτος δὲ 0,27, φέρει δὲ ἀετωμάτιον μετ' ἀκροκεράμων εἰς τὴν κορυφὴν καὶ τὰ δύο ἄκρα αὐτοῦ.

Αἱ ἐπιγραφαὶ 8, 9, 10, 11 εὑρέθησαν ἐν τῷ παρὰ τὴν Βρωμοῦσαν περιβολίῳ τοῦ Δημητρίου Τρακανιάρη.

13

Μ Ο Σ Χ Ο Σ	Μόσχος
Α Μ Φ Ι Λ Ο Χ Ο Υ	Ἀμφιλόχου

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶνε γεγραμμένη ἐπὶ πλακὸς μαρμάρου, ἥτις εἶνε ἐντετειχισμένη ὀπισθεν τοῦ ἱεροῦ τοῦ παρὰ τὴν Σουβάλαν ἐν Δοκῷ ναοῦ τοῦ Σωτῆρος.

14

Δ Ω Ρ Ι Ω Ν	Δωρίων
Μ Ε Λ Α Ν Θ Ι Ο Υ	Μελανθίου

Ἐπὶ στήλης μαρμαρίνης μῆκ. 0,55, πλ. 0,40 ἐχούσης ἀετωμάτιον ἀπολήγον εἰς ἀκροκεράμους καὶ εἰκονίζουσας ἐν ἀναγλύφῳ νέον κρατοῦντα τῇ μὲν ἀριστερᾷ τόξον, τῇ δὲ δεξιᾷ ἀποχαιρετίζοντα γυναῖκα ἐπὶ ἑδρας καθημένην καὶ πατοῦσαν ἐπὶ θρήνου.

15

Α Ρ Ι Σ Τ Ι Ω Ν	Ἀριστίων
Π Α Μ Φ Ι Λ Ο Υ	Παμφίλου

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ στήλης μῆκ. 0,90 τοῦ μέτρου, πλάτους δὲ 0,39, ἐχούσης σχῆμα ναῖσκου καὶ ἄνωθεν ἀετωμάτιον. Ἐνδόν τοῦ ναῖσκου εἰκονίζεται ἐν δεξιᾷ μὲν τῷ ὄρωντι ἔφηβος ἀγένειος κρατῶν τῇ δεξιᾷ χελιδόνα, ἣν προσβλέπει, ἔχων δὲ τὸ ἰμάτιον, οὗ ἄκρα πίπτει ἐπὶ τὸν ἀριστερὸν ὤμον, περιειλημένον περὶ τὴν ἀριστεράν, ἥτις κρατεῖ τι, ἐν ἀριστερᾷ δὲ εἰκονίζεται ἕτερος ὄλιως γυμνός, πρεσβύτερος τὴν ἡλικίαν, περιπαθῶς προσβλέπων τὸν κρατοῦντα τὴν χελιδόνα ἔφηβον, παρὰ δὲ τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ κάτωθεν τῶν διεσταυρωμένων χειρῶν, ὧν ἡ εὐώνυμος κρατεῖ στλεγγίδα, κεῖται ἀμπορεύς. Ἡ τέχνη πολὺ καλὴ. Τὸ κάτω μέρος τῆς στήλης εἶνε ἀποκεκρουμένον.

Ἡ 14 καὶ 15 ἐπιγραφὴ εὑρέθησαν ἐν τῷ παρὰ τὴν Βρωμοῦσαν κτήματι τοῦ κ. Ι. Κιαπέκου, μετεκομίσθησαν δὲ εἰς τὴν ἐν Χαλκίδι οἰκίαν αὐτοῦ, ἔνθα καὶ εἶδομεν αὐτάς.

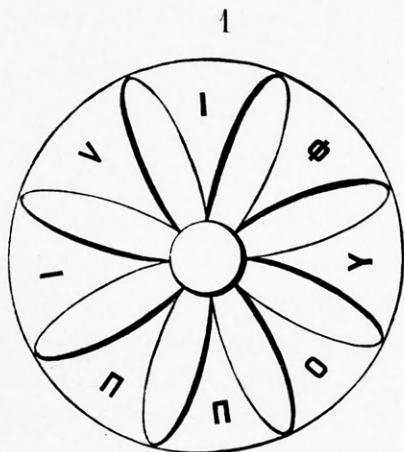
16

Π Α Ν Τ Α Κ Λ Η Σ	Παντακλῆς
Δ Ι Ο Γ Ι Μ Ο Υ	Διοτίμου

Αὕτη εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ στήλης μαρμαρίνης ἐχούσης ἀέτωμα, ἧς τὸ μὲν μῆκος ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ἀετώματος μέχρι τῆς βάσεως 0,86 τοῦ μέτρου, τὸ δὲ πλάτος ἐπὶ μὲν τῆς βάσεως 0,38,

ὅθεν δὲ ἄρχεται τὸ ἀέτωμα 0,34. Εὐρέθη ἐν ἀγρῷ τοῦ κ. Ν. Δρόσου παρὰ τὴν Μάνικαν.

Ἐπὶ ἐπιταφίων κεράμων εἶδομεν τετυπωμένα τάδε τὰ σήματα καὶ γράμματα

Φιλίππου

Αὗται αἱ κέραμοι εὐρέθησαν αἱ μὲν ἐν τῷ παρὰ τὴν Βρωμοῦσαν ἀγρῷ τῆς χήρας Τουλούμη, αἱ δὲ ἐν τῷ παρὰ τὴν Ἀρέθουσαν ἀγρῷ τοῦ κ. Ν. Δρό-

σου. Τινὰς αὐτῶν παραλαβόντες ἐκομίσαμεν εἰς τὸ ἐν Χαλκίδι μουσεῖον.

Ἐπὶ ὧτων ἀμφορέων ἀνέγνωμεν τάσδε τὰς ἐπιγραφάς·

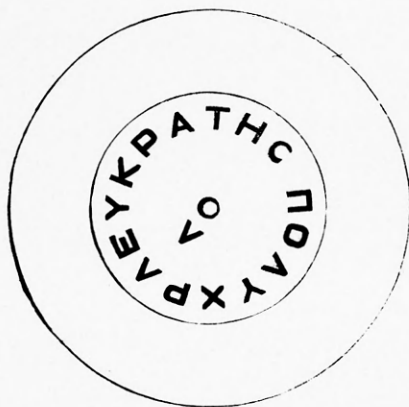
2
 X A ἦ Λ A X } Χαλκιδέων
 ἦ
 N Ω E Δ I K I Λ A X }

Ἐπὶ μιᾶς δὲ

A ⊙ Ἀθηναίων

Ακ

Λευκράτης = Λεωκράτης
 Πολυχρ(ονίου ἢ ὕσου;)

Ὁ τύπος Λευκράτης ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Παπίου δὲν περιέχεται.

3
 ΠΑΝΤΑΧΟΣ

Πάνταχος

4
 ΕΠΙΕΥΚΡΑ
 ΤΟΥΣΝΙΚΑ
 ΣΙΒΟΥΛΟΥ

Ἐπὶ Εὐκρά-
 τος Νικα-
 σιβούλου

5
 ΕΥΚΝΑΜΟΥΜ
 ΕΝΕΣΘΕΩΣ

Εὐκνάμου Μ-
 ε[νεσθέ]ως

Ὁ Νικασίβουλος εὐρέθη καὶ ἐπὶ ἐτέρου ὠτὸς Κνιδίου ἀμφορέως, ὅπερ ὁ ἀοιδίμος Κουμανούδης ἐδημοσίευσεν.

6

ΕΠΙΘΑΛΙΝΒΟ
ΤΙΔΑΧΑΡΜΟ
ΚΡΑΤΟΥΣ Θ

Ἐπί Θαλινοτιίδα
Χαρμοκράτους

7

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ
ΚΝΙΔΙΟΣ

Ἀγαθοκλῆς
Κνιδίος

8

ΣΑΚΤ
ΚΑΡΙΝΘΙΟΥ

σακτ
Καρινθίου = Κηρινθίου

Τὸ ὄνομα *Θαλινοτιίδα* τετυπωμένον *Θαλινοτιίδα* εὐρέθη ἐπὶ ὠτὸς ἀμφορέως κατακειμένου ἐν τῷ ἐνταῦθα Μουσεῖῳ, ἐδημοσιεύθη δὲ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Κουμανούδη. Τὸ Καρινθίος, ὅπερ τὸ πρῶτον νῦν γινώσκεται, εἶνε ἐθνικὸν τῆς ἐν Εὐβοίᾳ πόλεως Κηρινθίου πιθανῶς.

9

ΕΠΕΤΕΑΡΧΟΥΑΡ
ΧΟΝΤΟΣ=ΛΕΥ
ΠΡΑΤΟΣΚΝΙΔΙ

Ἐπ' Ἐτεάρχου [ἄρ]χοντος
Λεύπρατος (= Λεώπρατος)
Κνιδίος

10

ΑΓΟΡΑΝΟΜΟΣ
ΥΑΚΙΝΘΙΟΥ

Ἀγορανόμος
Υακινθίου

Τὸ ὄνομα *Λεύπρατος* νῦν τὸ πρῶτον γινώσκεται,

τὸ δὲ *Υακινθος*, ὅπερ ὁ Πάπιος ἀμφιβάλλων ἀναφέρει ὡς κύριον ὄνομα, νῦν αἶρει πᾶσαν ἀμφιβολίαν.

Πάντα τὰ ἐνεπίγραφα ταῦτα ὡτα εὐρέθησαν ἐν τῷ παρὰ τὴν Ἀρέθουσαν ἀγρῷ τοῦ κ. Ν. Δρόσου κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, αἳ ἐποιησάμεθα κατὰ τὸ παρελθὸν τοῦτο θέρος. Τὰ διὰ στιγμῶν γράμματα δηλοῦσιν ὅτι συνεπληρώσαμεν ἡμεῖς ἄτε ἐξίτηλα ὑπὸ τοῦ χρόνου γενόμενα ἢ οὐχὶ καλῶς τὸ πρῶτον τυπωθέντα. Πᾶσαι δὲ αἱ ἐνεπίγραφοι στήλαι, οἱ κέραμοι καὶ τὰ τῶν ἀμφορέων ὡτα εὔρηται νῦν ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Χαλκίδος, ἔνθα κατετέθησαν ὑφ' ἡμῶν μετὰ τῶν ἄλλων ἐν τοῖς τάφοις εὐρεθέντων κτερισμάτων.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 15 Δεκεμβρίου 1900

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ο ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

(Ἴδε τὸν παρένθετον πίνακα).

Ὅσα περὶ τῆς ἐπιγραφῆς, τῆς χρονολογικῶς ἀνιστορούσης τὰ τῆς πρώτης ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν ἐνιδρύσεως τοῦ Ἀσκληπιοῦ (C.I.A. II, 1649) ἐν περισπουδάσῳ πραγματεῖᾳ τελευταῖον ὁ κ. P. Foucart ἔγραψε¹, κατέστησαν ἐπίκαιρον τὴν ἀνακοίνωσιν ἐπεξεργασίας γενομένης ὑφ' ἡμῶν ἐν ἔτει 1896, τῇ βοήθειᾳ χαρτίνου ἐκτυπώματος, ἐπὶ τοῦ μερικῶς

¹ Les Grands Mystères d'Eleusis. Paris, 1900.

ὑπὸ A. Körte ἐπηρωρωμένου ἐν Mittheilungen des D. Arch. Inst. (XXI, σελ. 314 ἐπ.) ἐπιγραφικοῦ κειμένου.

Ἄλλ' ἐν τῇ ἐπαναλήψει τὸ ἀρχικὸν ἔργον ἀπεδείχθη δεόμενον δευτέρας ἐπιστάσις, διότι, ὡς ὑπεδείχθη προφρόνως ὑπὸ τοῦ Β' Γραμματέως τῆς ἐνταῦθα Γερμ. Ἀρχαιολ. Σχολῆς κ. H. von Prott, ἔνεκεν ἀνεπαρκείας τοῦ χαρτίνου ἀποτυπώματος

εις εξακρίβωσιν τῶν πραγμάτων, ἀναγκαία καθίστατο ἢ εἰς αὐτὸ τὸ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσεῖῳ κατακείμενον λίθινον πρωτότυπον προσφυγῆ. Κατὰ δὲ τὴν πρὸς μελέτην παράδοσιν τῶν τριῶν αὐτοῦ τμημάτων, τῶν συναποτελούντων τὸ σωζόμενον τῆς ἀρχαίας στήλης μέρος, ὃ ἐπὶ τῶν ἐπιγραφικῶν μνημείων Ἐφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Β. Λεονάρδος ἐπειθεν ἡμᾶς, κατὰ τρόπον ἀναμφήριστον, περὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς προσαρμογῆς τῶν τμημάτων β' καὶ γ' εἰς ὃ μέρος τὸ ἐν CIA. μεγαλογράμματον δημοσίευμα δεικνύει· τούτου δ' οὕτως ἔχοντος, ἐγεννᾶτο ζήτημα περὶ τῆς ἐν τῇ στήλῃ θέσεως τοῦ γ' τμήματος καί, κατ' ἀκολουθίαν, περὶ αὐτῆς τῆς συνεχείας καὶ τῆς ἐννοίας τοῦ κειμένου.

Καὶ τῷ ὄντι, ὃ ἐπιχειρῶν νὰ συνάψῃ τὰ δύο θραύσματα ὅπου ὁ πρῶτος τῆς ἐπιγραφῆς ἐκδότης ἔδειξεν, οὐ μόνον οὐδὲν σημεῖον προσαρμογῆς εὐρίσκει, ἀλλὰ καί, ἐπιμόνως δοκιμάζων, λαμβάνει ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπὶ τοῦ λίθου ἐγκεχαραγμένων γραμμάτων τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι, καίτοι, κατὰ σύμπτωσιν ὅλως ἔκτακτον, ἐπὶ τε τοῦ β' καὶ ἐπὶ τοῦ γ' θραύσματος, κατὰ τὸ ὑποδειχθὲν σημεῖον, ἐν δυτὶ στίχοις εὐρίσκονται ἀντίστοιχα ἴχνη τῶν αὐτῶν γραμμάτων T καὶ N, — 11^{ου} καὶ 12^{ου} στίχου τοῦ β' τὸ τελευταῖον στοιχείον, 5^{ου} καὶ 6^{ου} τοῦ γ' τὸ πρῶτον, — τὰ ἀντίστοιχα ταῦτα ἴχνη εἰσὶν ἀληθῶς λείψανα δύο ὅλως ἀπ' ἀλλήλων διακεκριμένων καὶ ἐν ἰδίᾳ ἐκάστου θέσει ἀρχικῶς τεθειμένων στοιχείων T καὶ N.

Ἐπισταμένως δ' ἐξετάσαντες τὰ τῶν δύο τούτων τμημάτων τῆς στήλης, εὐρομεν ὅτι ἡ θέσις τῆς συναρμογῆς κεῖται ἀλλαγοῦ, καταφανῆ ἐπ' ἀμφοτέρων φέρουσα τὰ σημεῖα τῆς ἀντιστοιχίας, κατὰ τε τὸ σχῆμα τῶν ἐκατέρωθεν ὑπὸ τῆς διαρρήξεως παραχθέντων χειλέων καὶ κατὰ τοὺς στίχους καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς γράμματα.

Καὶ τῷ ὄντι, ὃ μετὰ προσοχῆς περιεργαζόμενος τὸ περιγράμμα τῶν δύο θραυσμάτων ἀνακαλύπτει ἀντίστοιχον μῶρφην κατάγματος κατὰ τὸ δεξιὸν κάτω ἄκρον τοῦ τμήματος β' καὶ τὸ ἀριστερὸν ἄνω τοῦ γ', μετ' ἀντιθέσεως εἰσοχῶν καὶ ἐξοχῶν, αἰτινες, ἂν μὴ κατὰ τὴν διάρρηξιν ὁ λίθος ἀπεκρούετο καὶ μὴ ἐξελεπίζετο ἐκεῖ στενὴ φολίς τῆς ἐπιφανείας τοῦ μαρμάρου, παραχθέντος τοιοῦτοτρόπως ἐπιμήκους ῥήγματος, ἤθελον ἐπιτρέψει ἀκριβε-

στάτην τὴν συναρμογὴν τῶν δύο θραυσμάτων. Ἀλλὰ, καὶ ὡς ἔχουσι νῦν κατὰ τὸ διπλοῦν ἄκρον ταῦτα, οὐ μόνον ἐκ τῶν χειλέων καταφανῆς ἡ ἀντιστοιχία, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων τεκμηρίων. Καὶ πρῶτον· ἅμα τοποθετουμένων, κατὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ἔνδειξιν, τῶν δύο τμημάτων ὀριζοντίως, ἀποκαλύπτεται παράλληλος μὲν ἀνάπτυξις τῶν ἐν ἀμφοτέροις στίχων ἐν τῇ αὐτῇ ἀπ' ἀλλήλων, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι ἄνω καὶ κάτω στίχοι, ἀποστάσει (3-4 χιλιοστῶν), τελεία δ' ἀντιστοιχία τῶν ἐν ἀμφοτέροις γραμμάτων, τῶν τοῦ γ' θραύσματος στοιχηδὸν ὑποκειμένων εἰς τὰ τοῦ β'. Ἐπειτα, — τὸ ἐνδεικτικώτατον τοῦτο, — κατὰ τὸ ἀριστερὸν ἄκρον τοῦ γ' θραύσματος, ἀκριδῶς πρὸ τῶν ἄνω μνημονευθέντων ἴχνων T καὶ N τοῦ 5^{ου} καὶ 6^{ου} στίχου, ὃ τε ὀφθαλμῶς καὶ ἡ ἀφῆ διακρίνουσιν ἀνέπαφον τὴν προσεχεστάτην εἰς τὰ γράμματα ταῦτα ἀκμὴν ἢ κόψιν τοῦ γωνιασμοῦ τῶν δύο τῆς στήλης πλευρῶν (προσθίας καὶ πλαγίας, ἀριστερᾶ τῷ ἀναγινώσκοντι), ἢ κανῶν, εὐθυνόμενος πρὸς τὰ ἄνω καὶ προσψαύων τὴν κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ἀκέραιον πλαγίαν πλευρὰν τοῦ β' τμήματος, ζυγοῖ κατ' ἀκρίβειαν καθέτως, ὡς ἐν πλασίῳ. Ἐπὶ δὲ τούτοις πᾶσιν, οὕτω γιγνομένης τῆς συναρμογῆς, ἢ, ὡς μετὰ μικρὸν δειχθήσεται, ἐπιτυγχανομένη συμπλήρωσις τῶν κενῶν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων ἀποφαίνει τοὺς στίχους ἀμφοτέρων ἀποληγοντας εἰς τὸ αὐτὸ κατὰ κάθετον ἄκρον καὶ πρὸς τὰριστερὰ καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ, μετὰ γραμμάτων ἅπαντας δεκαοκτώ, ἐν ᾧ, κατὰ τὴν ἐν CIA. προταθεῖσαν ἔνωσιν, ἐν ἑπτὰ στίχοις τῶν οὕτως ἀαρμόστως προσκολληθέντων τμημάτων, τὰ γράμματα ηὐξάνοντο μέχρι καὶ εἰκοσιτριῶν, ὑπερβαίνοντα οὕτω παραδόξως τὰ ὅρια τοῦ ἐκ τῆς συμπληρώσεως τῶν τελευταίων στίχων τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἐπιγραφῆς (τμήμα α') καλῶς ὠρισμένου πλάτους τῆς προσθίας ἐπιφανείας τῆς στήλης.

Ἐν τοιαύτῃ θέσει πλησιαζομένων πρὸς ἀλληλα τῶν δύο θραυσμάτων, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ καταφανὲς γίνεται ὅτι, κατ' ἀγαθὴν συγκυρίαν, σωθέντος ἐκ μὲν τοῦ γ' θραύσματος τοῦ μέσου, ἐκ δὲ τοῦ β' τοῦ ἀριστεροῦ, καθ' ἑτέραν δ' ἀπροσδόκητον τύχην, συμπεσοῦσης ἐνταῦθα, ἐξ ἀβλεψίας τοῦ χαρακτοῦ, ἐπαναλήψεως ἐξ ὅλων στίχων, — ἐπαναλήψεως ἐκ τῶν παρὰ τοῖς γραφεῦσι σήμερον συνη-

θεστάτων, — τὰ ἐν ἐκάστῳ τμήματι περισωθέντα χρησιμεύουσιν εἰς συμπλήρωσιν τῶν ἐν τῷ ἐτέρῳ

ἐλλειπόντων, αὐτῷ δ' ἔχομεν τὸ ἐπόμενον ἀποτέλεσμα.

Τμήμα β'	1	. Γ	
		↓ Ε Κ Τ	
		. Ε Σ Κ	
		Τ Ο Υ Τ Ο Ι Ξ	
	5	Π Ο Τ Ο Ξ Υ Λ Ο Γ \ [λ ί ο Τ ε ί σ α	
		↓ Δ Ρ Ο Σ Ε Π Ι Τ Ο [ύ τ ο ε̄ π ε σ κ	
		Ε Υ Α Σ Θ Η Τ Α Ξ \ [λ ο π ύ λ ι α κ	
		Α Ι Τ Α Λ Ο Ι Π Α [τ ῶ ν ι ε ρ ῶ ν π	
		Ρ Ο Σ Ι Δ Ρ Υ Σ Α \ [ο Κ λ ε ὀ κ ρ ι	
	10	Τ Ο Σ Ε Π Ι Τ Ο Υ [τ ο ε̄ φ υ τ ε ύ θ	
		Η Κ Α Ι Κ Α Τ Ε Σ \ [η σ ε κ ο σ μ ή	
		Σ Α Σ Τ Ο Τ Ε Μ Ε Ν [ο ς ἄ π α ν τ ε̄	
	13	\ Ε Ι Τ Ω Ι Ε Λ \ [τ ο [τ]	
Τμήμα γ'	1	ἄ ξ υ λ ο π ύ] \ Ι Α Κ Α Ι Τ [α λ ο ι	
		π α τ ῶ ν ι] Ε Ρ Ω Ν Π Ρ Ο \ [ι δ ρ ύ	
		θ η Κ λ ε] \ Κ Ρ Ι Τ Ο Σ Ε Ι [ι τ ο ύ	
		τ ο] Ε Φ Υ Τ Ε Υ Σ Ε Κ Α Ι κ [α τ ε σ	
	5	Ι Η Σ Ε Κ Ο Σ Μ Η Σ Α Σ \ [ὀ τ ε̄ μ ε	
		↓ Ο Σ Α Π Α Ν Τ Ε Λ Ε [ι τ ῶ ι ε̄ α υ	
		τ] \ Κ Α Λ Λ Ι Α Σ Σ [κ α μ β ω ν ι δ	
		η ς] Γ Π Ι Τ Ο Υ Τ [ο	
	9 Ρ /	

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγινώσκων τὴν ἀνωτέρω συμπληρωμένην μεταγραφὴν, πᾶσαι μὲν αἱ ἀπὸ τοῦ 7^{ου} στίχου μέχρι τοῦ 13^{ου} τοῦ β' τμήματος συμπληρώσεις ἐλήφθησαν ἐκ τῶν στίχων 1^{ου} μέχρις 6^{ου} τοῦ γ' τμήματος, πᾶσαι δ' αἱ τούτων συμπληρώσεις ἐκ τῶν ἄνω μνησθέντων στίχων τοῦ β', ἢ δ' ἐπανάληψις παραδόξως ἤρξατο ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ β' τμήματι τελευταίου στίχου, μετὰ τὴν λέξιν «ἐαυτῶ», ὅπου διὰ στιγμῶν διακρίνομεν τὰ ἐλλείποντα ἑπτὰ γράμματα· τούτων τὸ τελευταῖον ἦν ἀναγκαίως Τ πρὸς ἀπάρτισιν τοῦ τὰ, οὗ τὸ α εὐρηται ἐν τῷ ἐπομένῳ στίχῳ, ἐν δὲ τῇ κενῇ θέσει τῶν λοιπῶν ἕξ γραμμάτων χωρεῖ μόνον τὸ δεύτερον μέρος τῆς λέξεως ἐπεσκέυασθη, ληφθὲν ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ 7^{ου} στίχου τοῦ β' τμήματος ΕΥΑΣΘΗ. Κατὰ τίνα τρόπον πλανηθεὶς περιέπεσεν εἰς τοιοῦτον πταῖσμα ὁ χαράκτης ἢ ὁ γράψας τὸ πρὸς χάραξιν ὑπόδειγμα δύσκολον νὰ εἶπη τις. Ἄλλ' ὅπως δῆποτε

τὸ ἀντιγραφικὸν πταῖσμα ὑπάρχει. Ἐκ δὲ τῶν προεκτεθέντων συνάγεται ὅτι, ἀφ' οὗ ἐχρησίμειυσαν εἰς συμπλήρωσιν τῶν κολοβῶν στίχων τοῦ β' τμήματος, οἱ στίχοι 1^{ος} μέχρις 6^{ου} τοῦ γ' τμήματος, εἰσὶν ἐφεξῆς ὅλως ἡμῖν ἀχρηστοί, τηρουμένης πρὸς ἐξέτασιν μόνης τῆς τῶν τριῶν τελευταίων (7-9) στίχων συνεχείας. Ἀλλὰ πρὶν ἢ παρέλθωμεν ὀριστικῶς αὐτούς, παρατηρητέον τὴν ἐν στίχοις 2-3 παραλλαγὴν προσιδρῦθη, ἀντὶ τοῦ ἐν στ. 8-9 τοῦ β' τμήματος προσιδρῦσατο, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐν στ. 10-11 τοῦ β' ἐφρυτεύθη, ἀντὶ τοῦ ἐν στ. 4 τοῦ γ' ἐφύτευσε.

Εἰς τὸν ἐγκύπτοντα ἐπὶ τῆς στήλης εὐκολίαν παρέχουσι τὸ τε στοιχηδὸν τῆς χαράξεως¹ καὶ τὸ

¹ Ἐν μόνοις τοῖς στίχοις 4 καὶ 9 τοῦ α' τὰ γράμματα φαίνονται παρεκτετραμμένα τῆς κατ' ἀκρίβειαν τάξεως, τῶν ἐπακολουθῶν στίχων ὑποταχθέντων εἰς τὴν νέαν τάξιν. Ἄλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν γραμμάτων ἀπανταχοῦ ὁ αὐτός, δεκαοκτώ.

ἀρχούντως ἐπιμελές αὐτῆς, ἔτι δὲ καὶ τὸ κατὰ τὸ πλεῖστον μέτριον τῆς τριβῆς, ὧν πάντων ἕνεκα καὶ ὁ ἔλεγχος τῶν περὶ τὴν ἀνάγνωσιν πταισμάτων καὶ ἡ συμπλήρωσις τῶν κενῶν, βοήθειά τοῦ νοήματος, εὐχερής.

Ἐπὶ τοῦ α' τμήματος.

Ἐν στίχῳ 2^ω, ἀντὶ τοῦ ἀναγνωσθέντος ἐλθῶν, τὸ πρὸ τοῦ ε φανερόν γ' ὑπαγορεύει τὴν μετοχὴν ἀνελθῶν, περισσότερον ἀρμόζουσαν εἰς τὸ νόημα. Τῶν δὲ δύο ἐπομένων γραμμάτων τὸ δεύτερον εἶναι σαφές Ε. Ἀλλὰ τὸ πρὸ αὐτοῦ χάραγμα κακῶς ἐξελήφθη ὡς τὸ κάτω μέρος Δ. Ἀπανταχοῦ τῆς ἐπιγραφῆς τὰ σωζόμενα Δ ἔχουσι τὴν βᾶσιν εὐρυτέραν (15 περίπου χιλιοστά), ἐν ᾧ ἡ ἐνταῦθα φαινόμενη κάτω ὀριζόντιος γραμμὴ μόλις ἐκτείνεται ἐπὶ 12-13 χιλιοστά· ἡ δὲ σημειωθείσα ἐν CIA. γωνία, λόγον ἔχουσα γραμμὴν τοῦ λίθου, οὐχὶ ἐκ χαράγματος, ἔχει τὸ ἀνοιγμα τόσον στενὸν ὥστε προεκτεινομένη ἀδύνατον νὰ σχηματίσῃ Δ κανονικόν. Εἰς ἡμᾶς μετ' ἐπανειλημμένην ἐξέτασιν ἐγεννήθη ὑπόνοια ζῆτα, διότι διεκρίναμεν ἄνω ἀμυδρὰν ὀριζόντιον κεραιάν παράλληλον τῇ κάτω· ἐκ τούτου δ' ἐπιστήσαντες ἐπιμονωτέραν τὴν προσοχὴν διέγνωμεν ἀμυδρὰν καὶ τὴν κάθετον τὴν ζευγνύουσαν τὰς δύο ὀριζοντίους (οὕτω I), ὡς καὶ ἐν αὐτῷ τῷ φωτοτυπῆματι διακρίνεται, ἀλλὰ πολὺ ἀμυδρότερον. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, τῶν δ' ἐπομένων δύο γραμμάτων σαφῶς ὄντων ΕΟ καὶ τοῦ ἀμέσως ἐπακολουθούτου ἴχνους ἀνήκοντος εἰς στρογγύλον γράμμα, Θ, διὰ προσθήκης ἑνὸς Ε εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐκλιπόντος τελευταίου ἐν τῷ στίχῳ γράμματος ἔχομεν τὸ πρωτοφανές τοπικὸν ἐπίρρημα Ζεόθε ἦτοι Ζεόθεν, ἐκ Ζέας, ἑνὸς τῶν Πειραικῶν λιμένων¹. Ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι ὁ Ἀσκληπιὸς ἦλθεν ἀπὸ θαλάσσης.

Ἐν στ. 4^ω, ὁ λίθος δείκνυσι καθαρῶς ΗΓΕΤΟ, οὐχὶ ὡς ἐν CIA. ἐσημειώθη ΙΓΕΤΟ, πλανηθέντος τοῦ πρώτου ἀντιγράφαντος ὑπὸ γραμμῆς τυχαίας ἐν τῷ λίθῳ, — ἧτις καὶ ἐπὶ τοῦ φωτοτυπήματος διακρίνεται ἐκ τοῦ ἐπομένου στίχου ἀναβαίνουσα μέχρι τῆς ἄκρας τῆς κεραιᾶς τοῦ Γ, — μὴ

¹ Πρὸς Ἰκαρία, Ἰκαριόθεν, Δεκέλεια, Δεκελειόθεν, Κίκυννα, Κικυννόθεν. Ἡ πρὸ τοῦ ἐπομένου μ ἐξάλειψις τοῦ γ εὐνόητος· γνωστὸς δὲ ὁ ἄνευ τοῦ γ τύπος, τηλόθε κλπ.

διακρίναντος δὲ καὶ τὴν μέσην γραμμὴν τοῦ πρώτου γράμματος, ἧτις καὶ ἐν τῷ φωτοτυπικῷ πίνακι ἀτυχῶς δὲν διακρίνεται, ὑπάρχει ὁμοίως ἐπὶ τοῦ λίθου. Ἐχομεν ἄρα κατ' ἤγητο, οὕτω συμπληρουμένων τῶν ἐν τῷ στίχῳ δεκαοκτὼ γραμμάτων.

Ἐπὶ τοῦ 5^{ου} στίχου, τὰ τρία πρὸ τοῦ τελευταίου γράμματα σαφῶς φαίνονται ΔΙΑ. οὐχὶ ΔΡΑ, ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ κ. Foucart, εὐλόγως ἀμφιβάλλον διὰ τοῦτο περὶ τοῦ ὄρθου τῆς ἀναγνώσεως δράκοντα. Τὰ ὄντως ἐπὶ τοῦ λίθου κείμενα γράμματα ἄθικτα τηρήσαντες, ἀνέγνωμεν διά[κονον]. Ἐχει δὲ ἡ λέξις ἄριστα πρὸς τὸ νόημα, ὅσον καὶ ἡ ἄλλη (δράκοντα), ἧτις ὁμοίως προσκρούει εἰς τὰς γραμματικὰς τοῦ κειμένου ἐνδείξεις, ἐπὶ μεταβολῇ ἑνὸς γράμματος παρεισαχθεῖσα. Διότι ὅσον χρήσιμος καὶ ἀρμόζουσα τῷ ἐξ Ἐπιδαύρου θεῷ πρὸς Ἴδρυσιν τοῦ ἐν Ἀθήναις ἱεροῦ ἡ μετάκλησις δράκοντος, τόσον προσήκουσα καὶ ἀπαραίτητος ἡ πρόσκλησις νεωκόρου, ὑπηρέτου καὶ φύλακος οὐ μόνον τοῦ ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ παρ' αὐτῷ δράκοντος, οὗ τινος πιθανώτατα μνεῖα ἐγένετο ἀνωτέρω, ἐν τῷ ἀπολεσθέντι τμήματι τῆς ἐπιγραφῆς. Νεωκόρος δὲ ὁ διάκονος¹. Ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἀναγνώσεως συνηγορεῖ καὶ κείμενον σπουδαιότατον ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ τῶν Mittheilungen (σελ. 84 ἐπ.) ὑπὸ J. Zingerle κατακεχωρισμένον, τὸ λεβηναῖον ἐπίγραμμα, ἐν ᾧ ἐπὶ παραπλησίας ἐμφανίσεως τοῦ Ἀσκληπιοῦ λέγονται τάδε·

. πένψας δ' ὕπαρ αὐτὸς ὁδαγὸς
θεῖον ὄφιν, πᾶσιν θαῦμα βροτοῖσι μέγα,
τῷ Ἀριστωνύμῳ υἱῷ, ἐπεὶ κατὰ πάντα θεοῦδῆς
νακόρος εἰς ναὸν σαῖς μὸλ' ἐφημοσύναις,
Νῦν δὲ Σοάρχῳ αὐθι φανείς κατὰ πᾶν κλυτῷ υἱῷ
ὡσαύτως ὄσιον νακόρον ἀγάγαο.

Ἐν στίχοις 15^ω-16^ω ἀντὶ τοῦ ὑπὸ Körte παρὰ τὴν ἀρχικὴν γνώμην, — γνώμην καὶ τοῦ Wilamowitz, — τεθέντος ἡμφεσβ[ήτουρ τοῦ] χωρίου, ὅπερ ἐπὶ τοῦ λίθου χωρεῖ μόνον ἂν δεχθῆ τις τὸν ἀπίθανον καταληκτικὸν τύπον ἡμφεσβ[ήτουρ], διότι ἄλλως πλεονάζει ἐν γράμματι, ἔγραψα ἡμφεσβ[ήτησαν] χωρίο. Ἠμφεσβ[ήτησαν] χωρίου· οὕτως ἀορίστως, ἄνευ ἄρθρου, ἡ φράσις ἐκφερομένη, δείκνυσιν ἀμ-

¹ Πολυδ. Α' 14. Ἠσύχ. ἐν λ. ἀγκόνους, τόμουροι, ζάκορος, ὑποζάκορος. Σουΐδας ἐν λ. διάκονος καὶ κόρη ε.

φισθήτησιν μέροςσ τινός τοῦ χώρου, ἐν ᾧ ἐγκαθιδρύθη ὁ Ἀσκληπιός. Οἱ δεξιούμενοι αὐτὸν πῶς ἦτο δυνατόν ν' ἀμφισβητῶσιν ἐκεῖνο ὅπερ παρεχώρουσιν ;

Τοῦ δὲ ἀμφισβητουμένου μέρους ἢ ἐν τῷ ὄλῳ χώρῳ θέσις ὠρίζετο πιθανῶς ἐν τεις ἐπομένοις, ἅτινα (στίχοι 15-17), καὶ πρὶν ἢ ἐπὶ τοῦ λίθου διακρίνωμεν ἀμυδρὰ ἴχνη τοῦ Υ, συνεπληρώσαμεν οὕτω· καὶ ἔνια|ἐπεκώλυ|σαν ποῆσαι ἄν|[ω].

Τὸ ἐπεκώλυσαν ἴσον τῷ ἀπλῶ ἐκώλυσαν. Οὕτω καὶ Σοφοκλῆς ἐν Φιλοκλήτῃ (στ. 1240-1) :

ΟΔ. Ἔστιν τις ὅς σε κωλύσει τὸ δρᾶν.

ΝΕ. Τί φῆς; τίς ἔσται μ' οὐπικωλύσων τάδε ;

Οὕτω καὶ παρὰ Θουκυδίδῃ (VI, 17) : « καὶ τὰ ἐνθάδε οὐκ ἐπικωλύει ».

Κατὰ τὴν ἡμετέραν συμπλήρωσιν, οἱ Κήρυκες ἡμφεσθήτησαν τῷ οὕτως ἐν χώρῳ συνεχεῖ τῷ Ἐλευσινίῳ ἐνιδρυθέντι Ἀσκληπιῶ μέρους τι, θέσιν τινὰ καὶ ἐπεκώλυσαν μόνην τὴν κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο, πρὸς τὰ ἄνω, ἐκτέλεσιν ἔργων τινῶν (ἔνια ἐπεκώλυσαν ποιῆσαι ἄνω).

Τοιαύτη ἀμφισβήτησις καὶ ἐπικώλυσις εὐνόητος, εὐλόγως δὲ καὶ ἀναμένει τις ν' ἀναγνώσῃ ἐν τοῖς ἐπομένοις στίχοις τῆς στήλης τὴν περὶ λύσεως τῆς διαφορᾶς χρονολογικὴν εἰδησιν, ἣν καὶ τῷ ὄντι παρέχει ἢ περαιτέρω συμπλήρωσις τῶν στίχων 17-18 : Ἀντιφῶν· ἐπὶ|τούτο εὐ|θέτησις].

Εὐθέτησις· κατάστασις, καλὴ διάθεσις, ἀγαθὴ λύσις, συμβίθασις, τακτοποίησις, ὡς λέγομεν σήμερον, καὶ διευθέτησις τῶν πραγμάτων ἢ τῆς διαφορᾶς, ἐκ τοῦ γνωστοῦ ῥήματος εὐθετέω. Ἐπειδὴ δὲ τοῦ ἀπτικώτατα ἐσχηματισμένου ῥήματος χρῆσιν ἐπὶ τοιαύτης μάλιστα ἐννοίας ἐποιήσατο ὁ Ἀριστοφάνης¹, ἐπιτραπήτω νὰ μὴ συμφωνήσωμεν πρὸς τὴν γνώμην τῶν λεξικογράφων τῶν χαρακτηριζόντων τὴν λέξιν μεταγενεστέραν, διότι δὲν εὐρον παράδειγμα ἄλλο τῆς χρήσεως αὐτῆς ἢ παρ' Εὐσταθίῳ².

¹ Σουΐδας· εὐθετηῖσαι· κοσμησαι, συνθεῖναι· οὕτως ὁ Ἀριστοφάνης.

² Πολλὰ τὰ ξενίζοντα τοὺς περὶ τὰς σχολαστικὰς μελέτας διατρέβοντας ἀποκαλύπτουσι ἀπὸ τίνος συχνὰ οἱ ἀναγινωσκόμενοι λίθοι, ἀνατρέποντες παραδεγεμένους γραμματικούς κανόνας καὶ τοὺς περὶ τῆς γενέσεως τῶν λέξεων αὐθαίρετους ἐνίοτε χρονικούς προσδιορισμούς, ἰδίως δὲ ἐπιμόνους τινὰς περὶ ἀπτικισμοῦ γνώμας στήριγμα ἔχουσας τὰ τέως

Εἰς τὸ μετὰ τὴν λέξιν εὐθέτησις ὑπολειπόμενον ἐν τῷ 18^ῳ στίχῳ κενὸν ἐπτὰ γραμμάτων καλῶς εἰσάγεται *Εὐφημος*, τὸ ὄνομα τοῦ διαδεξαμένου τὸν Ἀντιφῶντα ἄρχοντος, ὡς ἐπιμαρτυροῦσι τὰ ἐπὶ τοῦ λίθου ἐπακόλουθα γράμματα ΕΠΙΤ, λείψανα τῆς τυπικῆς φράσεως ἐπὶ τούτου, μεθ' ἧ ἢ θραύσις τῆς στήλης παρήγαγε διακοπὴν τῆς συνειρίας.

Ἐπὶ τῶν ἠνωμένων τμημάτων β' καὶ γ'.

Τὸ ἄνω μέρος τοῦ θραύσματος β' παρέχει ἡμῖν λείψανα χαραγματος τοιαῦτα, Γ, ἐν τῇ θέσει τοῦ δευτέρου ἐν τῷ στίχῳ γράμματος, μὴ σημειωθέντα ὑπὸ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοτῶν τῆς ἐπιγραφῆς. Ἐχομεν δ' οὕτω νῦν στ. 1^{ον} τὸν περιέχοντα τὸ γράμμα τοῦτο, 2^{ον} δὲ τὸν τέως σημειούμενον πρῶτον. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ δευτέρῳ στίχῳ ἐσημειοῦντο ὡς σωζόμενα τρία μόνον γράμματα, — 2^{ον}, 3^{ον} καὶ 4^{ον} — εκτ. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ λίθου διακρίνεται καὶ μέρος τοῦ πρώτου γράμματος ν, ἀπαράλλακτον ὡς τὸ πρῶτον ἐν στίχῳ 6^ῳ καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ 6^ῳ τοῦ γ'. Τὸν μεταξὺ τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ ἴχνους δευτέρου γράμματος καὶ τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ τεσσάρων χώρων συμπληροῦμεν δοκιμαστικῶς οὕτως· [ἐ](π)[ι] τούτο τὸν θριγκὸ(ν) ἔκτ[ισε]. Τὸν δὲ μεταξὺ τῆς λέξεως ἔκτ[ισε] καὶ τῶν ἐν τῷ ἐπομένῳ στίχῳ 3^ῳ σωζομένων ὑπὸ τὸ ΕΚΤ τριῶν ὡσαύτως γραμμάτων ΕΣΚ, ὧν φαίνεται προτεταγμένον ἴχνος Τ, συμπληροῦμεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον [καὶ τὸ ἔδος κα]τεσκ[εῦασε]. Μεθ' ὃ τὸ μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐπομένου 4^{ου} στίχου τούτου κενὸν ἀσφαλῶς πληροῦμεν οὕτως· [Χαρίας ἐπὶ]τούτο.

Ἄλλ' ὅπως δυνηθῶμεν νὰ δώσωμεν ἐξήγησιν τῶν λόγων, οἵτινες ἔπεισαν ἡμᾶς περὶ τοῦ πιθανοῦ τῶν προτεινομένων ἐν β' καὶ γ' συμπληρώσεων, ἀνάγκη πᾶσα διὰ τὴν σαφήνειαν νὰ παρατεθῇ ὑπὸ τὰ ὅμματα τῶν ἀναγνωστῶν ἐν ἀκολουθίᾳ τινὶ

ἡμῖν ἐν τοῖς συγγράμμασι παραδεδομένα. Ἀλλ' ἢ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, καὶ αὐτὴ ἢ Ἀπτικῆ, δὲν ἔζη μόνον παρὰ τοῖς λογοποιοῖς, τοῖς ῥήτορσι καὶ τοῖς ἄλλοις πεζοῖς συγγραφεῦσι· τὸ δ' ὑπὸ τούτων μαρτυρηθέν, καὶ ἂν ἔτι πάντες ἐσώζοντο, δὲν ἦτο καὶ τὸ μόνον λεγθὲν καὶ λεγόμενον. Ἄν μὴ κατὰ τύχην ἐμαρτυρεῖτο ὅτι τὸν ε' π. Χ. αἰῶνα ὁ Ἀντιφῶν ἔγραψεν ἀπειθαρχία, τίς ἤθελε τολμήσει νὰ δεχθῇ τὴν λέξιν ὡς δυνατόν καὶ ἐν τοῖς μετ' αὐτὸν ἔτι καθαροῖς χρόνοις ; Προκειμένων δ' ἰδίως ἰδιωτικῶν ἐπιγραφῶν, οἷα ἢ ἐνταῦθα ἐξεταζομένη, τὰ εἰς τὴν λέξιν χαραττόμενα ὅρια πάντως διαγραπτεῖα εὐρύτερα

κατατεταγμένον τὸ κείμενον ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ τε α' τμήματος καὶ τῶν εἰς ἓν ἤδη ἡνωμένων β' καὶ γ'.

Ἐχοντες ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου 1^{ου} τοῦ β' τμήματος τὰς λέξεις ἐπὶ τούτου, ἐκ τοῦ ἐπομένου ἐν στίχῳ 3^ῳ ὀνόματος ἄρχοντος ὀδηγούμεθα εἰς ὀρισμὸν τοῦ Ἐπωνύμου, οὗ τὸ ὄνομα προετέτακτο τῶν λέξεων ἐκείνων. Εἶναι δ' οὗτος ὁ τοῦ προτέρου ἔτους Ἀρίμνηστος, δηλονότι αὐτὸς ὁ ἄμεσος διάδοχος τοῦ Εὐφρήμου, οὗ τὸ ὄνομα ἀσφαλῶς ἔκειτο ἐν τῷ πρὸ τῶν γραμμάτων ΕΠΙΤ κενῷ τοῦ 18^{ου} στίχου τοῦ α' τμήματος τῆς ἐπιγραφῆς.

Ἐκ τούτου δὲ προδήλου καθισταμένου ὅτι τὸ μεταξὺ τοῦ α' τμήματος καὶ τοῦ β' χάσμα περιεῖχε τὰ ἐπὶ ἐνὸς μόνον ἄρχοντος, τοῦ Εὐφρήμου,

πραχθέντα, ὀδηγούμενοι ἔκ τε τῶν προηγουμένων καὶ ἔκ τῶν ἐπομένων ἀναγραφῶν καὶ τῆς ἐν αὐταῖς παρατηρουμένης βραχυλογίας, δυνάμεθα μετὰ πιθανότητος νὰ εἰκάζωμεν κενὸν δύο ἕως τεσσάρων τὸ πολὺ στίχων. Διότι τῶν μὲν ἐπὶ Ἀρχέου γενομένων ἡ μνεία κατέχει 3 1/2 στίχους, τῶν δὲ ἐπὶ Ἀντιφῶντος σχεδὸν 1 1/2, ἢ τῶν ἐπὶ Χαρίου ἦττον τῶν 2 1/2, ἢ τῶν ἐπὶ Τεισάνδρου σχεδὸν 4 καὶ ἢ τῶν ἐπὶ Κλεοκρίτου τέσσαρας.

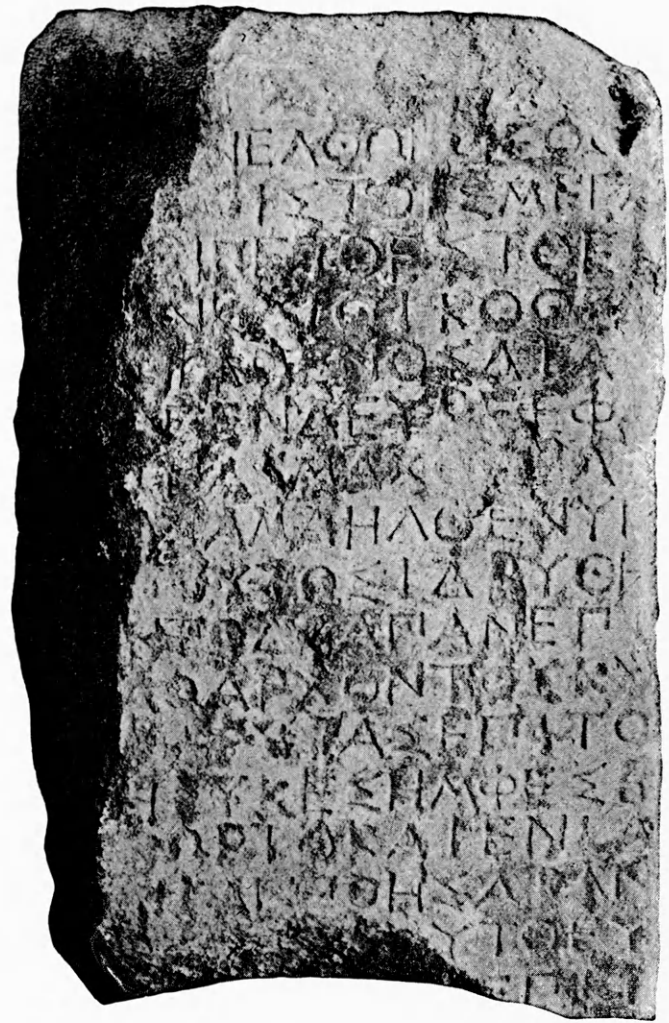
Ἐπὶ τούτοις, ὑποτεθείσης τυπικῶς ἐλλείψεως δύο ἡμισυ στίχων μόνον, ὅπως, συνδύσαντες τὰ δύο μέρη τῆς ἐπιγραφῆς (α' καὶ β' γ'), δυνηθῶμεν ν' ἀριθμήσωμεν ἐν συνεχείᾳ τοὺς στίχους, διὰ τὸ σαφέστερον, ἀπελῆξάμεν εἰς κατάρτισιν τῆς ἐπομένης μεταγραφῆς¹.

a'. 1 Z
 ἄ] ν ε λ θ ὦ ν (Z) ε ὀ (θ) [ε]
	[μ υ σ τ η ρ] ἰ ο ι ς τ ο ἰ ς μ ε γ ἄ
	[λ ο ι ς κ α τ] ἡ γ ε τ ο ε ς τ ο 'Ε (λ)
5	[ε υ σ ἰ ν ι] ο ν κ α ἰ ο ἴ κ ο θ ε ν
	[μ ε τ α π ε μ] ψ ἄ μ ε ν ο ς δ ι ἄ (κ)
	[ο ν ο ν ἦ γ] α γ ε ν δ ε ὕ ρ ε ε φ' (ἄ)
	[ρ μ α τ] ο ς T η λ ε μ ἄ χ ο [ἄ π] α (ν)
	[τ ἦ σ α ν τ] ο ς ἄ μ α ἦ λ θ ε ν 'Υ (γ)
10	[ί ε ι α κ α] ἰ ο ὕ τ ω ς ἰ δ ρ ὕ θ η
	[τ ὀ ἰ ε ρ ὀ] ν τ ὀ δ ε ἄ π α ν ε π ἰ
	[A σ τ υ φ ἰ] λ ο ἄ ρ χ ο ν τ ο ς K υ
	[δ α ν τ ἰ δ] ο. 'Α ρ χ ἑ ἄ ς' ε π ἰ τ ο
	[ύ τ ο ο ἰ K] ἡ ρ υ κ ε ς ἡ μ φ ε σ θ
15	[ἡ τ η σ α ν] χ ω ρ ἰ ο κ α ἰ ἔ ν ι α
	[έ π ε κ ὦ λ] υ σ α ν π ο ἦ σ α ἰ ἄ ν
	[ω. 'Α ν τ ι φ ὦ ν' ε π ἰ τ ο] ὕ τ ο ε ὕ
	[θ έ τ η σ ι ς. E ὕ φ η μ ο ς] ε π ἰ τ
20	[ο ὕ τ ο]

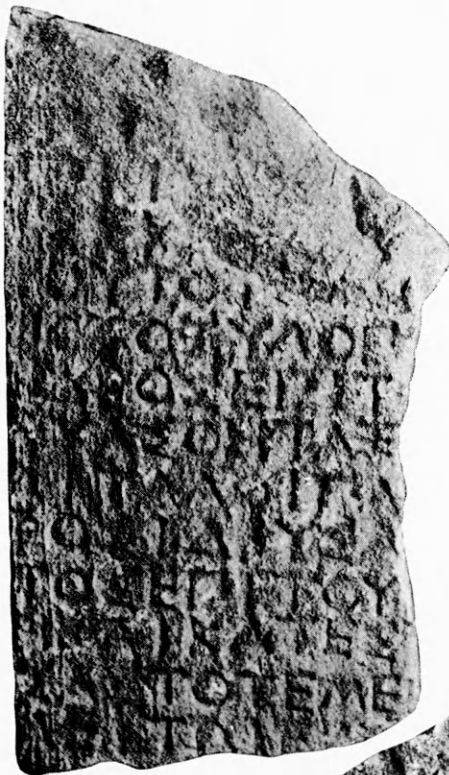
 [A ρ ἰ μ ν η σ τ ο]
β'. 1	ς:] (έ) [π ἰ τ ο ὕ τ ο τ ὀ ν θ ρ ι γ κ ὀ]
	ν ἔ κ τ [ι σ ε κ α ἰ τ ὀ ἔ δ ο ς κ α]
25	τ ε σ κ [ε ὕ α σ ε. X α ρ ἰ α ς' ε π ἰ]
	τ ο ὕ τ ο (τ ὀ) [ν τ ο ἰ χ ο ν τ ὀ ν; ἄ]

¹ Ἐν τῇ μεταγραφῇ, τὰ μὲν συμπληρώματα περιεκλείσθησαν ἐν [], αἱ δ' ἐπανορθώσεις εἰς ἀχέραιον τινῶν τῶν τετριμμένων ἢ κολοβῶν γραμμάτων ἐν ().

Τυψμα α'.

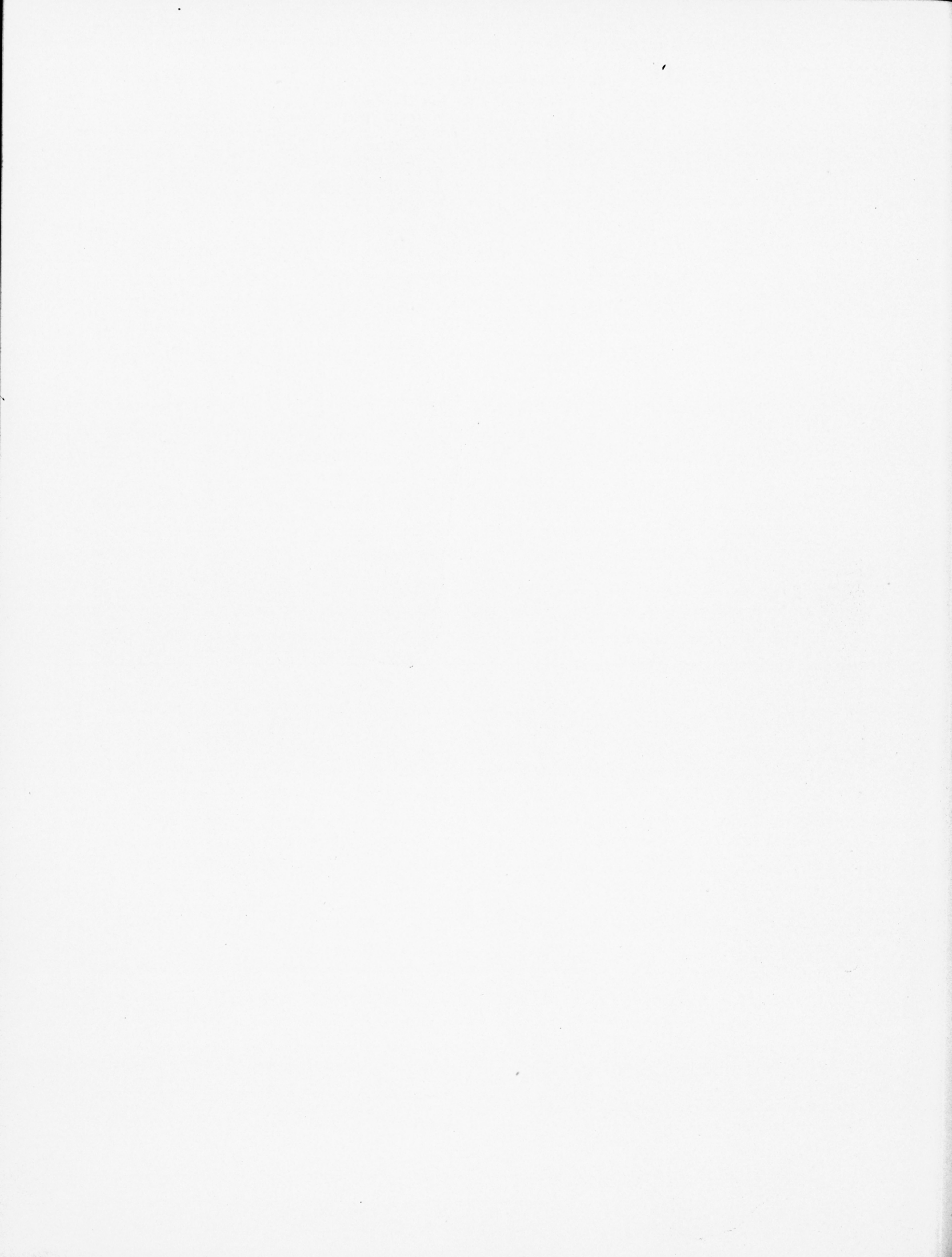

Τυψμα β'.

Τυψμα γ'.

	5	π	ὀ	τ	ῶ	ξ	υ	λ	ο	π	υ	[λ	ί	ο.	Τ	ε	ί	σ	α]	
		ν	δ	ρ	ο	ς	·	έ	π	ί	τ	ο	[ύ	τ	ο	έ	π	ε	σ	κ]
		ε	υ	ά	σ	θ	η	τ	ά	ξ	υ	[λ	ο	π	ύ	λ	ι	α	κ]	
30		α	ί	τ	α	λ	ο	ι	π	ά	[τ	ῶ	ν	ί	ε	ρ	ῶ	ν	π]	
		ρ	ο	σ	ι	δ	ρ	ύ	σ	α	τ	[ο	Κ	λ	ε	ό	κ	ρ	ι]	
	10	τ	ο	ς	·	έ	π	ί	τ	ο	ύ	[τ	ο	έ	φ	υ	τ	ε	ύ	θ]
		η	κ	α	ί	κ	α	τ	έ	σ	τ	[η	σ	ε	κ	ο	σ	μ	ή]	
		σ	α	ς	τ	ὀ	τ	έ	μ	ε	ν	[ο	ς	ἄ	π	α	ν	τ	έ]	
35		λ	ε	ι	τ	ῶ	ι	έ	α	υ	[τ	ῶ	τ]	
	γ'. 1	[α	ξ	υ	λ	ο	π	ύ]	λ	ι	α	κ	α	ί	τ	[α	λ	ο	ι]	
	(15)	[π	ά	τ	ῶ	ν	ί]	ε	ρ	ῶ	ν	π	ρ	ο	σ	[ι	δ	ρ	ύ]	
		[θ	η.	Κ	λ	ε]	ό	κ	ρ	ι	τ	ο	ς	·	έ	π	[ι	τ	ο	ύ]
		[τ	ο]	έ	φ	ύ	τ	ε	υ	σ	ε	κ	α	ί	[κ	α	τ	έ	σ]	
40		5	τ	η	σ	ε	κ	ο	σ	μ	ή	σ	α	ς	τ	[ὀ	τ	έ	μ	ε]
		ν	ο	ς	ἄ	π	α	ν	τ	έ	λ	ε	[ι	τ	ῶ	ι	έ	α	υ]	
	(20)	[τ	ῶ.	Κ	α	λ	λ	ί	α	ς	Σ	[κ	α	μ	β	ω	ν	ί	δ]	
		[η	ς.]	Ε	π	ί	τ	ο	ύ	τ	[ο	έ	κ	ο	μ	ί	σ	θ	η];	
44		;	[τ	ά	ί	ε]	(ρ	ά)
	10

Εἶδομεν ἤδη, ἐξετάζοντες τὰ τοῦ πρώτου τμήματος τῆς στήλης, ὅτι ἐπὶ Ἀντιφῶντος ἐγένετο ἡ λύσις τῆς περὶ μέρους τοῦ γηπέδου διαφορᾶς.

Μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων εὐθέτησιν ἐπὶ τῇ πρὸς τοὺς Κήρυκας ἐδαφικῇ διενέξει, ἧς ἕνεκα ἦσαν διακεκομμένα τινὰ τῶν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ χώρου γιγνομένων ἔργων (στίχοι 14-16), λογικὸν συμπέρασμα ἔρχεται ἢ ἐπανάληψις τῆς διακοπίστης ἐργασίας. Καὶ ποῖον μὲν ἔργον ἀνεγράφετο ἐπὶ τῆς στήλης ὡς τελεσθὲν ἐπὶ Εὐφῆμου ἄρχοντος ἢ καὶ ἂν ἀπλῶς καὶ βραχυλόγως, ὡς ἢ εὐθέτησις, ἐμνημονεύετο ἄλλο τι ἀγνοοῦμεν, ἕνεκα τῆς ἀπωλείας τοῦ 19^{ου} στίχου ἢ καὶ ἄλλων ὡς εἶπομεν ἤδη. Ἀλλά, κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, ἐπὶ Ἀριμνήστου, οὗ τὸ ὄνομα φρονοῦμεν πεποιθότως ὅτι θέσιν εἶχεν ἐκεῖ ὅπου καὶ ἐτέθη, τὰ σωζόμενα λείψανα τῶν στίχων 23^{ου} καὶ 24^{ου} (β' στ. 1-3) δεικνύουσι κατασκευὴν οἰκοδομημάτων.

Διακοπέντων τῶν ἔργων πρὸς τὰ ἄνω τοῦ χώρου ἕνεκεν ἐδαφικῆς ἀμφισβητήσεως καὶ ἐπελθούσης εὐθετήσεως (ἧτις συνεφέλκει ὀροθέτησιν καὶ ἀποτερματισμόν), τί λογικώτερον παρὰ τὴν εἰκασίαν ὅτι πρῶτον κτίσμα συνετελέσθη ὁ θριγκός, ὁ περιβόλος τοῦ ἱεροῦ ;

Μετὰ δὲ τὸν περιβόλον ἤρχετο ἢ σειρὰ τοῦ ναοῦ.

Ἄλλ' ἐν ταῖς τῶν ἐπομένων στίχων ἀναγραφαῖς οὐδαμοῦ βλέπομεν τὴν οἰκοδόμησιν αὐτοῦ εἰδικῶς μνημονευομένην, καίτοι κατωτέρω ἀναφέρονται ἀπλαῖ ἐπισκευαὶ καὶ λέγεται ὅτι προσιδρύθησαν τὰ λοιπὰ τῶν ἱερῶν, καὶ ὅτι ἐπὶ τέλος ἐφυτεύθη καὶ εὐκισμον κατεστάθη τὸ τέμενος ἅπαν δαπάνη τοῦ Ἀγαρνέως Τηλεμάχου. Ἐχει ἄρα ἐν τῷ κενῷ τούτῳ θέσιν ἢ ἀνέγερσις τοῦ ἱεροῦ, ὅπερ ἰδρῦθη μὲν ἐπὶ Ἀστυφίλου ἄρχοντος (α' στίχοι 10-12), ἀλλ' οὐδαμοῦ ἔπειτα μαρτυρεῖται ὅτι καὶ ἐκτίσθη. Ἄλλο ἰδρῦσις καὶ ἄλλο κατασκευή. Ἰδρῦσις ἢ καθοσίωσις, καθιέρωσις, ἀφιέρωσις, διακρινομένη τῆς κατασκευῆς, οἰκοδομήσεως, κτίσεως¹.

Οὕτως ἀρκούσα πιθανότης στηρίζει τὴν ἡμετέραν συμπλήρωσιν.

Κατὰ ταύτην ἔχομεν κατὰ σειρὰν μαρτυρού-

¹ Ἴδε περὶ τούτων ὅσα ἐν Ἀθηναῖς τόμῳ Ι' (σελ. 556-557) ἐπὶ χωρίου τινός τοῦ Βακχυλίδου ('Ὠδὴ ΙΑ') εἰδείξαμεν, παραπέμψαντες εἰς Θουκυδίδ. ΙΙΙ, 58 («τῶν ἐσσαμένων καὶ κτισάντων») καὶ Πλουτάρχου βίον Θεμιστοκλέους ΧΙΙ (αὐτὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰσάμενος . . . κατασκεύασεν ἐν Μελίτῃ τὸ ἱερόν»). — Τὸ ἐν CIA. ΙΙ. ἀρ. 1442 ἐπίγραμμα τοῦ αὐτοῦ, περὶ οὗ καὶ ἡ ἡμετέρα στήλη, Τηλεμάχου κείσθω κάλλιστον δαίγμα τῆς ἐννοίας τῆς ἰδρύσεως. «Τηλεμάχος σε ἰέρωσε Ἀσκληπιῶ ἠδὲ ὁμοβώμοις, πρῶτος ἰδρῦσάμενος θυσίαις, θείαις ὑποθήκαις». Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ αὐτόθι ὑπ' ἀρ. 1650 ἐπιγραφή τοῦ αὐτοῦ, ἦν καὶ συμπληρούμεν ὧδε: «Τηλεμάχος ἰδρῦσατο τὸ ἱερόν καὶ τὸν βωμόν τῷ Ἀσκληπιῶ πρῶτος καὶ [τέχν]οις τοῖς Ἀσκληπιῶ, [ἐφημοσύναι]ς Ἀσκληπιῶ κλπ.».

μενα· Ἐν ἔτει 420/19, ἐπὶ Ἀστυφίλου ἄρχοντος, ἰδρυσιν, καθιέρωσιν τοῦ ἱεροῦ (ἐν τῇ γενικῇ ἐννοίᾳ). — Ἐν ἔτει 419/8, ἐπὶ Ἀρχέου, ἀμφισβήτησιν μέρους τοῦ χώρου τοῦ ἱεροῦ καὶ ἐπικώλυσιν ἔργων τινῶν ἐν αὐτῷ ἄνω. — Ἐν ἔτει 418/7, ἐπὶ Ἀντιφῶντος εὐθέτησιν τῶν πραγμάτων. — Ἐν ἔτει 417/6, ἐπὶ Εὐφήμου, ἄδηλον ὁποῖόν τι ἔργον. — Ἐν ἔτει 416/5, ἐπὶ Ἀριμνήστου, ἀνέγερσιν τοῦ θριγκοῦ, ἤτοι τοῦ ἱεροῦ περιβόλου, καὶ κατασκευὴν τοῦ ἔδους, ἤτοι τοῦ ναοῦ. — Ἐν ἔτει 415/4, ἐπὶ Χαρίου (ἄλλως Χαβρίου), ἔργα τινὰ ἄδηλα (τὸν τοῖχον τὸν; ;;) ἀπὸ τοῦ *ξυλοπυλίου*. — Ἐν ἔτει 414/3, ἐπὶ Τεισάνδρου, ἐπισκευὴν τῶν ξυλοπυλίων, πρὸς ἣ καὶ προσιδρύθησαν τὰ λοιπὰ τῶν ἱερῶν. — Ἐν ἔτει 413/2, ἐπὶ Κλεοκρίτου, φύτευσιν καὶ κατάστασιν εὐκοσμον τοῦ τεμένου ἀπαντος, οὕτω κατασταθέντος κατὰ πάντα ἐτοίμου πρὸς τοὺς σκοπούς, δι' οὓς ὁ Ἀσκληπιὸς ἀνῆλθεν εἰς Ἀθήνας.

Κατὰ δὲ τὸ ἐπόμενον ἔτος 412/1, ἐπὶ τοῦ Σκαμβωνίδου Καλλίου, τί;

Ἐνταῦθα, εἰς ἀπόκρισιν ἐμφανίζονται μόνα δύο λείψανα γραμμάτων (ΡΑ) ἐν τῷ 9^ῳ στίχῳ τοῦ γ' τμήματος (44^ῳ κατὰ τὴν γενικὴν ἀρίθμησιν), κατὰ τὸ ἐλάχιστον τοῦτο μέρος μόνον περισθῆντι.

Τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ ναοῦ κατασκευασθέντων καὶ τοῦ ὄλου τεμένου διακοσμηθέντος καὶ τελειωθέντος, ἔχει τινὰ πιθανότητα ἢ σκέψις ὅτι τότε, μετὰ τὴν τοιαύτην τελείαν κατάστασιν τοῦ ἱεροῦ, κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, ἤρξαντο αἱ ἐπίσημοι τελεταί.

Ἐκ δὲ τῆς περὶ τῆς Ἀθηναίων Πολιτείας συγγραφῆς τοῦ Ἀριστοτέλους ἔχομεν τὴν εἰδησιν (κεφάλ. 56) ὅτι ὁ ἐπώνυμος ἄρχων ἐπεμελεῖτο τῆς πομπῆς « τῆς τῷ Ἀσκληπιῷ γιγνομένης ὅταν

οἰκουρῶσι μύσται », πομπῆς ἐπιθέτου, ἐπὶ τῇ εἰς Ἀθήνας εἰσόδῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐξ Ἐπιδαύρου καὶ διὰ τοῦτο Ἐπιδαύρια ὀνομασθείσης. « Ὅτι κατὰ τὰ Ἐπιδαύρια τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐφέρετο εἰς τὸ Ἐλευσίον εἰς μνημόσυνον τῆς δεξιώσεως, ἧς ὁ θεὸς ἀνελθὼν εἰς Ἀθήνας ἔτυχεν ἐν αὐτῷ, οὐ μόνον δυνατὸν, ἀλλὰ καὶ πιθανώτατον μάλιστα φαίνεται. Ἄλλ' ἢ φράσις « τῆς πομπῆς τῷ Ἀσκληπιῷ γιγνομένης » δείκνυσιν ὅτι ἡ πομπὴ ἐγίνετο εἰς τιμὴν τοῦ Ἀσκληπιοῦ· εἰς τούτου ἄρα τὸν ναὸν ἐπορεύετο, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἀρχοντος, πρὸς τε ἐπὶ κλησιν τῆς θείας προστασίας καὶ πρὸς θυσίαν. . . Τὴν ἡμέραν ἐκείνην, τὰ ἀγάλματα τῆς ἐλευσινιακῆς δυάδος ἐφέροντο εἰς τὸ Ἀσκληπιεῖον ». Ταῦτα λέγει ὁ Foucart (ἐνθα ἄνωτέρω σελ. 119-120), μνημονεύων δὲ κείμενόν τι ἐπιγραφικὸν καὶ ἐξετάζων γλυπτὴν τινα εἰκόνα, ἀμφότερα ἀνακαλυφθέντα ἐν ταῖς περὶ τὸ Ἀσκληπιεῖον ἀνασκαφαῖς, ἐπάγεται ἐν συμπεράσματι. « Ὁ Ἀσκληπιὸς ὑπεδέχετο τὰς δύο θεὰς ἐν τῷ ἰδίῳ ἱερῷ, ποιούμενος αὐτὰς κοινωνοὺς τῶν εἰς αὐτὸν ἀπονεμομένων τιμῶν ».

Κατ' ἀναφορὰν πρὸς ταῦτα, ἐπιστήσαντες τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν δύο μόνων ὑπολοίπων στοιχείων ΡΑ τοῦ τελευταίου στίχου, ἐθέσαμεν τὸ ἐρώτημα· μήπως οἱ πομπεύοντες τῷ Ἀσκληπιῷ συνεισῆγον εἰς τὸ τέμενος αὐτοῦ καὶ « τὰ ἱερά; » — Καὶ ἐδοκιμάσαμεν τὴν κατὰ γράμμα ἀκριβῶς πληρώσαντα τὸ κενὸν ἀνάγνωσιν· [ἐκομίσθη τὰ ἱε]ρά.

Ἐπὶ ἄρχοντος Καλλίου Σκαμβωνίδου, ἐν ἔτει 412/1, ἐκομίσθη τὰ ἱερά (; ;)

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 23 Ἰουλίου 1901.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΑΝΑΘΗΜΑΤΙΚΟΝ ΑΝΑΓΛΥΦΟΝ ΕΞ ΑΙΓΙΝΗΣ

(Πίν. 6).

Τὸ ἐν τῷ πίνακι 6 ἀπεικονισμένον ἀναθημα-
τικὸν ἀνάγλυφον εὑρέθη τῇ 19 Ἰουλίου ἐ. ἔ. ὑπὸ
τοῦ Παναγ. Γ. Πρωτονοταρίου ἐν τῷ ἀγρῷ του
κειμένῳ ἐν τῇ Παλαιᾷ Χώρα τῆς Αἰγίνης καὶ μετε-
φέρθη ἐκεῖθεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν Μουσεῖον.

Δὲν διατηρεῖται ἀκέραιον τὸ ἀνάγλυφον, καθόσον
εἶνε ἀριστερὰ ἀποκεκρουμένον καὶ τεθραυσμένον εἰς
δύο προσαρμόττοντα τεμάχια· καὶ ἡ ἐπιφάνεια εἶνε
ὀλίγον ἀποτετριμμένη, ἰδίως τὰ πρόσωπα τῶν μορ-
φῶν. Ἀλλὰ δὲν εἶνε πιθανόν, ἔνεκα λόγων οὓς
μέλλω νὰ ἀναπτύξω κατωτέρω, ὅτι τὸ πρὸς ἀρι-
στερὰ ἐλλείπον μέρος ἦτο μέγα. Τὸ ἀνάγλυφον, ἐκ
πεντελησίου μαρμάρου πεποιημένον, ἔχει μῆκος
σωζόμενον 64, ὕψος 46 καὶ πάχος 6 ἑκατοστό-
μετρα. Λήγει ἄνω εἰς γέισον.

Παρίσταται ἐν τῷ ἀναγλύφῳ πομπή πρὸς θυ-
σίαν, βαίνουσα πρὸς τὸν ἀριστερὰ ἀπεικονισμένον
βωμόν. Ὁ βωμὸς κείμενος ἐπὶ τεσσάρων βαθμίδων
ἔχει σχῆμα ἀρκετὰ περιέργον, καθόσον τὸ ἄνω μέ-
ρος αὐτοῦ εἶνε κοῖλον, τῶν πλευρῶν ἀνερχομένων
ἐκατέρωθεν δίκην κεράτων. Ἀπέναντι αὐτοῦ, δε-
ξιόθεν, ἴστανται δύο ἄνδρες ἐνδεδυμένοι βραχῦν
χιτῶνα, ἐζωσμένον περὶ τὴν ὀσφύν. Ὁ μὲν εἰς ἐξ
αὐτῶν, μικρόν τι κύπτων, κρατεῖ δι' ἀμφοτέρων τῶν
χειρῶν ὄρνιθα, πιθανῶς χῆνα, ὃ δὲ ἕτερος ἴσταται
ὀρθός, κρατῶν τῇ δεξιᾷ φιάλην, ἔχουσαν ἐν τῷ
μέσῳ ὀμφαλόν, ἐξ ἧς φαίνεται σπένδων ἐπὶ τῆς
σφαγιασθησομένης ὄρνιθος.

Τούτοις ἔπονται τέσσαρες μορφαί, πᾶσαι, ὡς
φαίνεται, γυναικεῖαι, διαφόρου μεγέθους. Φοροῦσι
δὲ ἱμάτιον καταλίπον γυμνάς τὰς δεξιὰς χει-
ρας ἀνατεινομένας κατὰ τὸν γνωστὸν τρόπον τῶν
δεομένων. Ἢ μὲν πρώτη ἄγει τῇ ἀριστερᾷ πρὸς
τὸν βωμόν ὡς θύμα ἔλαφον, ἡ δὲ τρίτη, ἡ μεί-

ζων πασῶν, κρατεῖ ἐν τῇ ἀριστερᾷ ὀπωρικόν τι,
ἴσως καρπὸν ροιᾶς.

Ὅπισθεν τοῦ πρώτου ἀνδρός, ἕστις κύπτων
πρόσω κρατεῖ τὴν χῆνα, ἴσταται, ἐν ταπεινοτάτῃ
ἀναγλυφῇ κεχαραγμένη, ὀρθία γυνή, οὔσα κατα-
φανῶς, ὡς ἐκ τοῦ μεγέθους, θεά, ἣτις φορεῖ χι-
τῶνα ὀπωρικόν μετ' ἐπιπτύγματος καὶ κρατεῖ ἐν
ἐκατέρᾳ χειρὶ δᾶδα. Ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ ἠδύ-
νατό τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι αὕτη διὰ τῆς ἀριστερᾶς
κρατεῖ ξίφος, ἀλλὰ μετὰ μείζονος προσοχῆς ἐξε-
τάζων διακρίνει ὅτι τὸ ἐν τῇ χειρὶ κρατούμενον
ἀντικείμενον δηλοῦται καὶ κάτωθεν τοῦ ἀγκῶνος
διὰ γραμμῶν ἐγκεχαραγμένων. Πιθανῶς αἱ δύο
δᾶδες ἀρχικῶς ἦσαν κεχρωματισμένοι καὶ ἐπο-
μένως διεκρίνοντο σαφέστερον.

Ἄξιον περιεργίας εἶνε, ὅτι ἡ θεὰ ἐξεικονίζεται
διὰ τοσοῦτον ταπεινῆς ἀναγλυφῆς, οἶονεὶ ὡς σκιά,
ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ λοιπὰ πρόσωπα. Τὸ τοιοῦ-
τον συμβαίνει σπανίως ἐπὶ τῶν ἀναθηματικῶν
ἀναγλύφων· τὸ δὲ γνωστότερον ἀνάλογον παρά-
δειγμα εἶνε ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἀχελώου ἐν τισιν ἀνα-
γλύφοις τῷ Ἑρμῇ καὶ ταῖς Νύμφαις ἀφιερωμέ-
νοις. Ἐξηγεῖται δ' ἰκανῶς, φρονῶ, ἡ τοιαύτη ἐν-
ταῦθα παράστασις, ἂν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι ὁ τε-
χνίτης ἀνέγλυψε πρῶτον τὰς διαφόρους ἀνθρω-
πίνας μορφάς, εἶτα δ' ἀνευρῶν ὅτι δὲν ὑπῆρχεν
ἰκανὸς χώρος πρὸς παράστασιν τῆς θεᾶς, ἠναγκά-
σθη ν' ἀπεικονίσῃ αὐτὴν τοιοῦτοτρόπως. Δι' αὐτὸν
δ' ἀκριβῶς τὸν λόγον πέποιθα, ὅτι τὸ πρὸς ἀριστε-
ρὰν τεμάχιον δὲν ἐξετείνετο κατὰ πολὺ περαιτέρω.

Ἐκ τοῦ ρυθμοῦ τῆς τέχνης τῶν εἰκονιζομένων
προσώπων, καὶ ἰδίως τῆς θεᾶς, συμπεραίνω, ὅτι
τὸ παρὸν ἀνάγλυφον ἀνήκει εἰς τὴν ἀττικὴν σχο-
λὴν τὴν ἐξαρτωμένην ἀπὸ τοῦ Φειδίου, καὶ ἐπο-

μένως θὰ ἐποιήθη κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς Ε' πρὸ Χρ. ἑκατονταετηρίδος, μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Παρθενῶνος. Ἡ ἐπίδρασις τῶν γλυπτῶν τοῦ Παρθενῶνος (ἦτοι τοῦ ἀνατολικοῦ ἀετώματος καὶ τῆς ζωοφόρου) ἐμφαίνεται ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ συνθέσει. Ὅπως ἐν ἐκείνοις οὕτω καὶ ἐνταῦθα παρατηροῦμεν ὅτι ἡ παρισταμένη σκηνὴ ἐξεικονίζεται ἐν τῇ τελείᾳ αὐτῆς· οἱ μὲν ἄνδρες φθάσαντες ἤδη εἰς τὸν βωμὸν παρασκευάζουσι τὴν θυσίαν, αἱ δὲ γυναῖκες ἀκολουθοῦσι κατόπιν προσερχόμεναι εἰς τὸν βωμὸν βραδέως. Ἴσως ἐν τῷ συμπλέγματι τῆς θεᾶς μετὰ τῶν δύο ἀνδρῶν, ὧν ὁ εἷς κύπτει πρὸς τὸ θῦμα, δυνάμεθα νὰ ἀναγνωρίσωμεν ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὸ γνωστὸν ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Λατερανοῦ ἐν Ῥώμῃ ἀνάγλυφον τῶν Πελιάδων.

Ἰδιόρρυθμον εἶνε τὸ ἀνωτέρω περιγραφὴν σχῆμα τοῦ βωμοῦ, πρῶτον μὲν ἕνεκα τῶν πολλῶν βαθμίδων, αἵτινες φαίνεται ὅτι περιβάλλουσι τὸν βωμὸν καὶ κατὰ τὰς τέσσαρας πλευρὰς αὐτοῦ, ἴσως δὲ δὲν ἀνευρίσκονται ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ γνωστῷ σχήματι βωμοῦ, καίτοι ἀνάλογοι φαίνονται οἱ ἐκ φυσικοῦ βράχου βωμοὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Πνυκὸς καὶ οἱ ἐν Φρυγίᾳ¹. Ἐπειτα δὲ τὸ σχῆμα τοῦ βωμοῦ εἶνε λίαν ἀξιοπαρατήρητον ἕνεκεν τῆς ὑπερβολικῶς κολπουμένης ἐπιφανείας καὶ τῶν δίκην κεράτων προεχουσῶν πλευρῶν². Κολπουμένη κατὰ τι ἢ ἄνω ἐπιφάνεια τῶν βωμῶν εὐρίσκειται συγχρότατα ἐπὶ ἀπτικῶν ἀγγειογραφῶν τοῦ Γ' καὶ τοῦ Ε' αἰῶνος, ἀλλὰ τόσον μεγάλη κοίλανσις ἴσως δὲν ἔχει οὐδὲν τὸ ἀντίστοιχον ἐν τοῖς σωζομένοις μνημείοις. Τὰ κερατοειδῶς ἀνυψωμένα ταῦτα πλευρὰ ἐσκόπουν πιθανῶς νὰ παρέχωσι σκέπην κατὰ τοῦ ἀνέμου. Ἀνάλογα παραδείγματα εὐρίσκονται ἐπὶ κορινθιάζοντος ἀπτικοῦ ἀγγείου (Archäol. Jahrbuch 1890 σελ. 247) καὶ ἐπὶ τινος ἐν Βυρτσβούργῳ ἀγγείου τῶν ἀρχῶν τοῦ Ε' αἰῶνος μετὰ μιᾶς ἑλικῆς (Röm. Mitteil. III 108).

Τίς εἶνε ἡ παρισταμένη θεὰ ἀναγνωρίζεται εὐ-

¹ Πρὸς Perrot - Chipiez, Hist. de l'art. V 148 ἐξ. Παραβλήθη τὸ ὡσαύτως τὸ κλιμακῶν κτίσμα τοῦ ὑπὸ Στάη ἐν Βουρβᾶ εὐρεθέντος ἐπιτυμδίου μνημείου (Δελτ. ἀρχ. 1860 πίν. Γ' 4, σελ. 111 ἐξ. καὶ τὸ ἐν Δαμπτραις εὐρεθὲν ἐπιτύμδιον μνημείον, Athen. Mittheil. XII 105 ἐξ.).

² Ἐν τῷ ἀναγλύφῳ σφύζεται μόνον μία τοιαύτη κερατοειδῆς προεξοχή, ἀλλ' εἰκάζω ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἕτέρα. Ἄλλ' ὅμως αἱ ἀνωτέρω εἰρημέναι ἐπὶ ἀγγειογραφῶν ἀναλογίαι δὲν συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως καὶ ἑτέρου ὁμοίου πλευροῦ.

κόλως ἐκ τῆς ἐλάφου, ἣτις προσάγεται ὡς θῦμα. Ἡ σχέσις τῆς Ἀρτέμιδος πρὸς τὴν ἔλαφον εἶνε τόσον γνωστὴ, ὥστε δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐνδιατρίψωμεν ἐν τούτῳ ἐπὶ πολὺ. Ὡς θῦμα ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς Ἀρτέμιδος ἐμφανίζεται ἡ ἔλαφος ἐν τῷ μύθῳ τῆς θυσίας τῆς Ἰφιγενείας, ἐν δὲ τῇ ἑορτῇ τῶν Ἐλαφηβολίων ἐν Ἀγραις παρὰ τὰς Ἀθήνας προσεφέροντο τῇ Ἀρτέμιδι καὶ ἔλαφοι καὶ πλακοῦντες ἐν σχήματι ἐλάφου¹. Ἐν τῇ κατ' ἔτος ἀγομῆνῃ ἐν Πάτραις ἑορτῇ τῆς Λαφρίας Ἀρτέμιδος ἐθύετο μετ' ἄλλων ἱερείων καὶ ἔλαφος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην θυσία σχετίζεται καὶ πρὸς τὴν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀναγλύφῳ παρισταμένην, καλὸν νομίζω νὰ παρατεθῇ τὸ περὶ τῆς θυσίας ἐκείνης χωρίον τοῦ Παυσανίου VII, 18, 12: Ἐσβάλλουσι γὰρ ζῶντας ἐς τὸν βωμὸν ὄρνιθας τε τοὺς ἐδωδύμους καὶ ἱερεῖα ὁμοίως ἄπυρτα, ἔτι δὲ ὕς ἀγρίους καὶ ἐλάφους τε καὶ δορκάδας, οἱ δὲ καὶ λύκων καὶ ἄρκτων σκύμους, οἱ δὲ καὶ τὰ τέλεια τῶν θηρίων· κατατιθέασι δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ δένδρων καρπὸν τῶν ἡμέρων. Καίτοι ἡ ἐν Πάτραις θυσία ἦτο πλουσιωτέρα καὶ ποικιλωτέρα, ὅμως ἡ παρὰ Παυσανίαν περιγραφὴ ἀρμόζει πως καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀναγλύφῳ παρισταμένην ἀγροτικὴν θυσίαν τὴν προσφερομένην τῇ Ἀρτέμιδι. Ὡς ἐκεῖ οὕτω καὶ ἐνταῦθα προσφέρονται πλὴν τῆς ἐλάφου καὶ πτηνῶν καὶ καρπός. Χῆν ὡς ἱερεῖον τῇ Ἀρτέμιδι δὲν ἀναφέρεται ῥητῶς, καθ' ἕσπον γνωρίζω, ἀλλ' ἐμμέσως βεβαιοῦται τοῦτο ἐκ τῆς παρατεθειμένης ἀνωτέρω μαρτυρίας τοῦ Παυσανίου. Ὡσαύτως καὶ περὶ τοῦ καρποῦ τῆς ῥοιᾶς προσφερομένου τῇ Ἀρτέμιδι δὲν γνωρίζω οὐδὲν μαρτύριον. Ἄλλ' ὅμως εἶνε γνωστὸν ὅτι προσεφέροντο τῇ Ἀρτέμιδι θυσίαι κατὰ τὴν συγχομιδὴν τῶν καρπῶν, καὶ δὴ ἤδη παρ' Ὀμήρῳ, ἐνθα ἡ θεὰ αὕτη ἀξιοῖ τοιαύτην θυσίαν καὶ ὀργίζεται μὴ τυγχάνουσα αὐτῆς². Ὡσαύτως καὶ ὁ Ξενοφῶν προσέ-

¹ Bekker, Anecd. I 249 Ἀθην. XIV 646 E. Πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας Παναγίας τῆς Γοργοεπηκόου ἐντετεχισμένον ἀνάγλυφον τοῦ ἀρχαίου ἡμερολογίου, ἐν ᾧ ἐν μηνὶ Ἐλαφηβολίων εἰκονίζεται ἡ Ἀρτεμις μετ' ἐλάφου. Διεθνής Ἐφημ. τῆς νομισμ. ἀρχαιολογίας, 1899, πίν. Ε' - Γ'.

² Ὀμ. Ἰλ. I 533 ἐξ.:

καὶ γὰρ τοῖσι κακὸν χρυσόθρονος Ἀρτεμις ὤρσεν,
χωσαμένη ὅ οἱ οὔτι θαλύστια γουνοῖ ἀλωῆς
Οἰνεὺς δὲ βέξ'· ἄλλοι δὲ θεοὶ δαίνυνθ' ἑκατόμβας,
οἷη δ' οὐκ ἔρεξε Διὸς κόρη μεγάλοιο.

φερε τῇ Ἀρτέμιδι ἐν Σκιλλοῦντι δεκάτην ἀπὸ τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων¹. Τὰ ἐν τῷ ἀναγλύφῳ ὅμως παριστάμενα ὠρημάτα προσφέρονται τῇ Ἀρτέμιδι ὡς θεᾷ τῆς φύσεως καθόλου, ὡς τῇ θεᾷ τοῦ ζωϊκοῦ κόσμου, τῆς καρποφορίας καὶ τῆς παιδοποιίας, τῇ παντοδυνάμῳ θεότητι τῆς βλαστήσεως καὶ τῆς εὐφορίας. Τοιοῦτος πιθανῶς ἦτο ὁ ἀρχικὸς χαρακτήρ τῆς Ἀρτέμιδος, διατηρηθεὶς διὰ παντός ἐν ταῖς ἀγροτικαῖς λατρείαις καὶ συμβολιζόμενος οὕτω παραστατικῶς διὰ τοῦ ἡμετέρου ἀναγλύφου.

Ἡ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀναγλύφῳ παρισταμένη ἑορτὴ εἶνε πιθανῶς μᾶλλον φθινοπωρινὴ ἢ ἐαρινή. Γνωρίζομεν ἀληθῶς ὅτι ἡ θεὰ αὕτη εἶχε μεγάλην ἀγάπην πρὸς τὸ ἔαρ καὶ ὅτι ἐν Ἀθήναις τὰ *Ἐλαφηβόλια* ἤγοντο κατὰ τὸ ἔαρ. Ἀλλ' ὅμως ἢ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀναγλύφῳ παρισταμένη θυσία φαίνεται πολὺ μᾶλλον ὡς ἐπὶ τῇ συγκομιδῇ τῶν καρπῶν ὑπὸ τῶν ἀγροτῶν προσφερομένη τῇ Ἀρτέμιδι, ὅπως τὰ παρ' Ὀμήρῳ *θαλύσια* (Ἰλ. I 533 ἐξ.) καὶ ἡ τοῦ Ξενοφῶντος θυσία (Ἀνάβ. V, 3, 9) ἤγοντο βεβαίως κατὰ τὸ φθινόπωρον.

Διὰ τοῦ παρόντος ἀναγλύφου καθίσταται ἡμῖν γνωστὸν νέον ἄγαλμα λατρείας ἐκ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ Ε' αἰῶνος, ἐν ᾧ παρίσταται ἡ Ἀρτεμις ὀρθία ἰσταμένη καὶ δᾶδας ἐν ταῖς χερσὶ κρατοῦσα, τοῦτο δὲ ἀναμφιβόλως εἶνε τὸ ἄγαλμα τὸ ὑπάρχον ἐν τῷ ἱερῷ, ἐν ᾧ ἀνετέθη τὸ ἀνάγλυφον. Βεβαίως δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ὁ τεχνίτης, ἀττικὸς ἀνὴρ ἀναμφιβόλως ὢν, ἐξέλεξεν ὡς πρότυπον πρὸς παράστασιν τῆς θεᾶς ἀττικόν τι ἄγαλμα λατρείας, πιθανώτερον ὅμως εἶνε ὅτι οἱ ἀναθέσαντες τὸ ἀνάγλυφον ἠξίωσαν νὰ ἀπεικονισθῇ ἐν αὐτῷ ἢ ἰδία ἑαυτῶν θεὰ. Δυνατὸν μάλιστα εἶνε ἀκριβῶς τοῦτου ἕνεκα νὰ ἐπέξεσεν ἔπειτα τὴν θεὰν ὁ τεχνίτης ἐν τῷ ἀναγλύφῳ, ἤτοι ὅτι τὸ μὲν λοιπὸν μέρος ἐξεπόνησεν ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ τὴν μορφήν τῆς θεᾶς προσέθηκε κατόπιν ἐν Αἰγίνῃ ἀποβλέπων εἰς αὐτὸ τὸ ἄγαλμα ἐκείνης.

¹ Ξενοφ. Ἀναβ. V, 3, 9, «Ἐποίησε δὲ καὶ βιωμόν καὶ ναόν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεὶ, δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραία, θυσίαν ἐποίησε τῇ θεᾷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετείχον τῆς ἑορτῆς. Παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφριτα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ». — Ἐτέρας μαρτυρίας ἰδὲ παρὰ Wernicke, ἐν ἄρθρῳ Artemis, Pauly-Wissowa Realencycl. des kl. Alt. II 1343.

Μέχρι τοῦδε δὲν ἐπετεύχθη ἡ ἀνεύρεσις τοῦ τύπου τούτου τῆς Ἀρτέμιδος ἐν τῇ ἀττικῇ τέχνῃ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ Ε' αἰῶνος. Ἐπὶ γαλκῶν νομισμάτων τῶν χρόνων τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου παρίσταται θεὰ φέρουσα ποδῆρη χιτῶνα καὶ δᾶδα ἐν ἑκατέρῃ χεὶρί, ἀλλ' εἶνε δύσκολον νὰ διακριθῇ ἂν εἶνε Δημήτηρ ἢ Ἀρτεμις¹, οὐδ' εἶνε γνωστὸν, εἰς τίνας χρόνους ἐπιειθήθησαν τὰ ἐν αὐτοῖς ἀπεικονιζόμενα ἀγάλματα². Περὶ τοῦ Στρογγυλίωνος λέγεται ὅτι ἐποίησεν ἄγαλμα Ἀρτέμιδος Σωτείρας ἐν Μεγάρῳ (Παυσ. I, 40, 3), οὗ ἀντίτυπον ὑπῆρχεν ἐν Παγαῖς (Παυσ. I, 44, 4), τοιοῦτος δὲ τύπος θεᾶς εὐρίσκεται ἐπὶ νομισμάτων τῶν Μεγάρων καὶ τῶν Παγῶν³. Ἐν τούτοις παρίσταται ἡ Ἀρτεμις ἐν βραχεῖ χιτῶνι σπεύδουσα μετὰ δᾶδων ἐν ταῖς χερσὶ ἐν θέσει λίαν κεινημένη, σφόδρα διαφερούση τῆς ἡρέμου στάσεως τῆς θεᾶς ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀναγλύφῳ. Ἄξιον μνείας δὲ εἶνε ὅτι τινὲς τῶν λογίων, ὡς ὁ Flasch καὶ ὁ Wernicke⁴, ἀνευρίσκουσιν ἐν τῇ δαδουχούσῃ θεᾷ τῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος τὴν Ἀρτεμιν, ὅπερ ὄχι ἀδύνατον, ἀλλὰ λίαν δυσσπόδεικτον. Ἴσως δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τὸ ἐν τῷ αἰγινητικῷ ἀναγλύφῳ ἄγαλμα λατρείας ἐνέχει ἐπίδρασιν τινα ἀπὸ τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἐκάτης τοῦ Ἀλκαμένους.

Ἐπιτήδες ἀπέφυγον νὰ σχετίσω τὸ ἀνάγλυφον πρὸς τὴν αἰγινητικὴν θεὰν Ἀφαιάν, περὶ ἧς ἐπ' ἐσχάτων ἐπραγματεύθη ἐκτενῶς ὁ Furtwängler⁵. Ὁ τόπος ἐν ᾧ, κατὰ τὰς δοθείσας μοι ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ πληροφορίας, εὐρέθη τὸ ἀνάγλυφον, ἤτοι ἡ Παλαιὰ Χώρα κεῖται ἀρκετὰ μακρὰν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφαιάς, ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ αὐτόθι ὑπῆρχεν ἡ μεσαιωνικὴ πόλις τῆς Αἰγίνης, δὲν εἶνε ἀδύνατον νὰ μετεκομισθῇ ἐκεῖσε ἐκ τοῦ εἰρημένου ναοῦ τῆς Ἀφαιάς. Περὶ τούτου ἴσως θὰ παράσχωσι βεβαίαν ἀπόδειξιν ἔρευναι ἐν τῷ μέλλοντι παρὰ τὴν Πα-

¹ Πρὸλ. Imhoof-Blumner-Gardner, Numism. Commentary on Pausanias σελ. 139 ἐξ.

² Ἐπίσης δὲν γνωρίζομεν ἂν ἡ ἀμυγίπυρος Ἀρτεμις τοῦ Σοροκλέους (Τραχ. 214, πρὸλ. Οἰδ. Τύρ. 205 ἐξ.) ἀναφέρεται εἰς τι ἄγαλμα λατρείας.

³ Imhoof-Blumer-Gardner ἐν. ἀν. πίν. A, 1.

⁴ Flasch, Zum Parthenonfries σελ. 48 ἐξ. Wernicke ἐν ἄρθρῳ Artemis, Pauly-Wissowa, Realencycl. II 1420.

⁵ Furtwängler, Vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen auf Aegina (Sitzungs.-Ber. der philos.-philol. und der hist. Classe der Bayr. Ak. der Wissensch. 1901 τευχ. III).

λαιάν Χώραν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος πρέπει νὰ θεωρῶμεν τὴν ἐν τῷ ἀναγλύφῳ θεὰν ὡς γνησίαν ἑλληνικὴν Ἀρτεμιν, ὅπως μαρτυρεῖ ὄχι μόνον ἡ ὄψις αὐτῆς ἀλλὰ καὶ ἡ παριστανομένη θυσία.

Παρὰ Πausanία (II, 30. 1) φέρεται, ὅτι ὑπῆρχεν ἐν Αἰγίνῃ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος καὶ δὴ πλησιέστατα τῶν ἱερῶν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Διονύσου. Ὁ ναὸς ὅμως οὗτος ἔκειτο, καθὰ φαίνεται, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πόλει τῆς Αἰγίνης, ὥστε μοι φαίνεται πιθανώτερον ὅτι τὸ ἀνάγλυφον ἐκεῖθεν μετηνέχθη εἰς τὸ μέρος ἔνθα εὗρέθη¹.

¹ Εἶχεν ἐκτυπωθῆ ἤδη τὸ παρὸν ἄρθρον, ὅτε ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐπι-

Ἔτερον ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Αἰγίνῃ ἀναφέρει ὁ Antoninus Liberalis κεφάλ. 40 ἐν τῷ περὶ Ἀφαιῆς μύθῳ, ὑποθέτω δ' ὅτι ἡ ἐκεῖ ἀναφερομένη ὀνομασία « ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος » προῆλθεν ἐκ τῆς ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις γενομένης ἀπομοιώσεως τῆς Ἀφαιῆς πρὸς τὴν Ἀρτεμιν.

SAM WIDE

σκέψεώς μου εἰς Αἴγινα ἐπληροφορήθην, ὅτι τὸ ἀνάγλυφον ἡμῶν δὲν ἀνευρέθη ἐν τῇ ὑψηλᾷ κειμένῃ μεσαιωνικῇ πόλει, ἀλλὰ κάτω ἐν ἀγρῷ τινὲ κειμένῳ οὐχὶ μακρὰν τῆς ὁδοῦ, ἧτις ἄγει ἀπὸ τῆς νέας πόλεως Αἰγίνης εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀφαιῆς καὶ δὴ ἐντετελισμένον ἐν κτιρίῳ τινί.

ΑΤΤΙΚΑ ΜΟΛΥΒΔΙΝΑ ΣΥΜΒΟΛΑ

(Πίν. 7).

Τὰ ἐνταῦθα τὸ πρῶτον δημοσιευόμενα ἀττικὰ μολύβδινα σύμβολα εὗρέθησαν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1898¹ σεσωρευμένα ἐν τοῖς χώμασι τοῦ ἐδάφους τοῦ τετάρτου καὶ πέμπτου αὐτῆς ὀματίου. Πάντα τὰ σύμβολα ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς χρόνους μεταγενεστέρους καὶ δὴ εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς Ῥωμαϊκοὺς, ὄντα τὰ νεώτατα πάντων τῶν γνωστῶν τῆς μεγάλης ταύτης κατηγορίας, τῆς ἀπὸ τοῦ πέμπτου π. Χ. αἰῶνος ἀρχομένης· εἶναι δὲ πάντα χυτά.

Δημοσιεύομεν νῦν ἀπλῆν μόνον περιγραφὴν αὐτῶν μετ' ἀπεικονίσεως ἀκριβοῦς, φιλοτεχνηθείσης εἰς τὸ πραγματικὸν αὐτῶν μέγεθος ὑπὸ τοῦ κ. Gilliéron, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ πραγματευθῶμεν κατόπιν τὴν ἐξήγησιν τῶν ἐπ' αὐτῶν παραστάσεων καὶ τὴν ἀναγωγὴν αὐτῶν εἰς τὰς οἰκείας κατηγορίας, ἐξ οὗ θέλομεν λάβει ἀφορμὴν κατ' ἀνάγκην νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ἄλλα συγγενῆ ζητήματα.

¹ Περί τῶν νέων ἀνασκαφῶν τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου βλέπε Πρακτ. Ἀρχ. Ἐταιρείας 1898, σελ. 65-68 1899, σελ. 70-75, καὶ 1900 σελ. 31-35..

Ἀριθ. 1. Ἐπὶ γραμμῆς σχηματιζούσης ἔξεργον τρεῖς βωμοί, ἐφ' ὧν τρεῖς θεατρικαὶ προσωπίδες· ἄνω αὐτῶν ΘΕΟΦΟΡΟΥ, ἐν δὲ τῷ ἐξέργῳ ΜΕΝΗ ἦτοι Θεοφορομένη· οὕτως ἀναγνωστέον, διότι τὸ μὲν τελευταῖον γράμμα εἶναι Η, οὐχὶ Α, μετὰ δὲ τὸ Η οὐδὲν λείψανον Ν καὶ Δ ὑπάρχει ὅπως ὑπέλαβεν ὁ Ποστολάκας, ἐκδοὺς παρόμοιον σύμβολον ἐν *Annali dell Instituto* 1868 σελ. 310 (=Benndorf Beiträge zur Kenntniss des attischen Theaters σελ. 78, ἀριθ. 23), καὶ διὰ τοῦτο ἀνέγνωσε Θεοφορο[μένη] Μενάνθ[ρου].

Ὅπ. ἄσημον. Ἐξ ὅμοια.

Ἀριθ. 2. Κράνος μετὰ λόφου καὶ παραγναθίδος πρὸς δ. Πρὸ αὐτοῦ γλαυξ; Τὸ ὄλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ὅπ. Ταῦρος ἰστάμενος πρὸς ἀρ. Ἐννέα ὅμοια.

Ἀριθ. 3. Ἀσκληπιὸς ἰστάμενος πρὸς ἀρ. στηρίζεται ἐπὶ τοῦ βάκτρου αὐτοῦ, ἔναντίου Ἰγρία, ἔχουσα ὄφιν ἐν τῇ δεξιᾷ· ἐν μέσῳ αὐτῶν κάτω μὲν Τελεσφόρος; , ἄνω δὲ ἀπροσδιόριστόν τι ἀντικείμενον· ἐν δὲ τῷ ἐξέργῳ ἐπὶ τῆς αὐτῆς πάντοτε θέσεως ὑστερόσημον κυκλικὸν περιέχον ἀλέκτορα.

Ἔπι. ἄσημον. Ὀκτώ ἕμοια.

Ἄριθ. 4. Θεά ἱσταμένη πρὸς ἀρ. κρατοῦσα κέρασ Ἀμαλθείας ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ δυσδιάκριτόν τι, ἴσως στάχυν, ἐν τῇ δεξιᾷ.

Ἔπι. ἄσημον ἢ κεφαλὴ κατεστραμμένη. Ἔπι.

ΣΗΜ. Παρεμφερές τούτω τὸ τοῦ Δουκικοῦ νομισματικοῦ Μουσείου τῆς Gotha, ἐνθα παρίσταται ἢ Τύχη μετὰ κέρατος Ἀμαλθείας καὶ πηδαλίου· ὅπισθεν δὲ μόδιος μετὰ τριῶν σταχυῶν, πρὸβλ. Benndorf, ἐνθα ἀνωτέρω σελ. 77 ἀριθ. 4, πρὸς δὲ πρὸβλ. καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Arthur Engel ἐκδοθὲν ἐν BCH, 1884 σελ. 14 ἀριθ. 117, ἐνθα παρίσταται ἢ Δήμητρα ἱσταμένη πρὸς ἀρ., κρατοῦσα δὲ κέρασ Ἀμαλθείας καὶ ὕνιν ἀρότρου.

Ἄριθ. 5. Ὁ Ἥλιος ἱστάμενος κατ' ἐνώπιον ἐπὶ τεθρίππου στρέφει τὴν κεφαλὴν πρὸς δ., κρατεῖ δὲ τῇ μὲν δεξιᾷ μαστίγιον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὰ ἡνία τῶν ἵππων, ὧν δύο μὲν ὀρθῶσι πρὸς ἀρ., δύο δὲ πρὸς δ. Τὸ ἔλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ἔπι. Ἡ Σελήνη φέρουσα μῆνην (;) περὶ τοὺς ὤμους καὶ κρατοῦσα δᾶδα ἐν τῇ ὑψουμένη δεξιᾷ ἐφ' ἄρματος, συρομένου ὑπὸ δύο ταύρων καλπάζοντων, ὧν ἔμπροσθεν ἄνω μὲν εἷς, κάτωθεν δὲ δύο ἀστέρες. Τὸ ἔλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Εἰκοσιν ἕμοια, ὧν τὸ ἐν ἔλῳς ἐφθαρμένον.

ΣΗΜ. Παρόμοιον, ἀλλὰ κατωτέρας τεχνοτροπίας, εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Arthur Engel ἐκδοθὲν ἐν BCH, 1884 Πίν. 2 ἀριθ. 53. Τὴν ἐν τῇ ὀπισθίᾳ ὄψει ὑφ' ἡμῶν ὡς Σελήνην ἐκληθεῖσαν ἐκλαμβάνει ὁ Engel ὡς Ἄρτεμιν.

Ἄριθ. 6 Νίκη; βαδίζουσα ἐπὶ δ. πρὸς Ἀθηνᾶν ἱσταμένην πρὸς ἀρ., ὅπισθεν τῆς Νίκης τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 3 ὑστερόσημον, ἀλέκτωρ.

Ἔπι. ἄσημον. Ἔπι.

Ἄριθ. 7. Κεφαλὴ Ἡρακλέους ἢ Ποσειδῶνος; πρὸς δ. ἐν κύκλῳ σφαιριδίων. Ὑστερόσημον, τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ἐν τῷ προηγουμένῳ.

Ἔπι. ἄσημον. Δύο ἕμοια.

Ἄριθ. 8. Κεφαλὴ Ἄρεως; μετὰ πώγωνος καὶ κράνους πρὸς ἀρ. Πρὸ αὐτοῦ γλαυξ.

Ἔπι. δύο μορφαὶ ἀπροσδιόριστοι, ἱστάμεναι ἐν πλοίῳ. Ἔπι.

Ἄριθ. 9. Θεά τις καθημένη ἐπὶ θρόνου πρὸς δ. Δύο ὑστερόσημα ἕμοια τοῖς ἀνωτέρω, ἀλέκτορες.

Ἔπι. ἄσημον. Πέντε ἕμοια.

Ἄριθ. 10. Ἔρως ἐφ' ἄρματος τρέχοντος πρὸς ἀρ. ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ἔπι. Θεός τις Ζεὺς; καθημένος ἐπὶ θρόνου πρὸς ἀρ. στηριζόμενος ἐπὶ σκήπτρου τῇ ἀριστερᾷ, κρατῶν δὲ ἐν τῇ δεξιᾷ δυσδιάκριτόν τι, πιθανῶς Νίκην. Κύκλῳ σφαιριδία. Ὁμοια ἑνδεκα, ὧν τὸ ἐν τεθραυσμένον.

Ἄριθ. 11. Ρόδαξ πέντε πετάλων. Ὑστερόσημον στρογγύλον, ἐν ᾧ ἀλέκτωρ, φέρων ἐν τῷ ράμφει μὴν ἐκ τῆς οὐρᾶς. Ἄνευ σφαιριδίων κύκλῳ.

Ἔπι. θεός τις ἱστάμενος πρὸς ἀρ. κύκλῳ σφαιριδία. Ὁμοια ἑπτὰ.

Ἄριθ. 12. Ποσειδῶν ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ βράχου καὶ κρατῶν ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ τρίαιναν, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ δελφίνα. Κύκλῳ σφαιριδία.

Ἔπι. θεός τις (Σέραπις;) φέρων μόδιον ἐπὶ κεφαλῆς καὶ ἱστάμενος πρὸς ἀρ. ἀνέχει τὴν δεξιάν, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς κρατεῖ σκήπτρον ἢ θύρσον; Πρὸ αὐτοῦ πρὸς ἀρ. κάτω ἀκροστόλιον μέγα, δεξιὰ δὲ ὄφις συνεσπειραμένος πρὸς δ. Κύκλῳ σφαιριδία. Ὁμοια δέκα.

Ἄριθ. 13. Ὁμοιον τῷ προηγουμένῳ, φέρον ἕμους ἐπὶ πλέον ὑστερόσημον καὶ ἐπὶ τῶν δύο ὄψεων, ἐπὶ μὲν τῆς ἔμπροσθίας ἐν κάτω τῆς παραστάσεως, ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας δύο, ὧν τὸ ἐν κάτω τῆς παραστάσεως, τὸ δ' ἕτερον πλαγίως πρὸς δ.

Ὁμοια τεσσαράκοντα τέσσαρα, ἀλλ' ἄνευ ὑστερόσημων, ὧν τέσσαρα τεθραυσμένα.

Ἄριθ. 14. Κεφαλὴ ἀμυδρῶς σωζομένη πρὸς δ. ἐν κύκλῳ σφαιριδίων. Ὁμοια δύο.

Πλὴν τούτων εὐρέθησαν περὶ τὰ εἰκοσι πέντε ἕτερα διαφόρων τύπων τῶν ἀνωτέρω, ἀλλ' ἐντελῶς κατεστραμμένα.

Ἔπι Ἀθήναις τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1901

Κ. Δ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ

. Χ Ο .
 Α Ρ Ε Ι Σ
 Ν Λ Α Ρ Ι Σ Η Ι Α . Α Γ Ε Γ Ρ Α Μ Μ Ε Ν Η Ν
 Ω Ι Ι Ε Ρ Ω Ι Τ Ο Υ Α Π Ο Λ Λ Ω Ν Ο Σ Τ Ο Υ Κ Ε .
 5 4 Ο Υ Κ Α Ι Λ Α Δ Ι Κ Ο Σ Ο Α Σ Κ Υ Ρ Ι Ε Υ Σ Ε Μ Α Ρ
 . Υ Ρ Η Σ Ε Ν Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Ι . Ν Τ Η Ν Δ Ε Μ Α Ρ Τ .
 Ψ Ε Ι Λ Α Δ Ι Κ Ο Σ Α Ρ Μ . . Ι Ο Υ Α Σ Κ Υ Ρ Ι Ε Υ Σ
 . Ο Ν Δ Α Ι Ε Υ Σ Ι Ν Ε Π . . Τ Α Μ Α . Τ Η Ν Χ Ω Ρ Α .
 Ι Ν Κ Α Ι Π Α Ρ Ω Ν Ε Ν Λ Φ Α Ν Ι Ξ Ο Ν Τ Ο Ι Σ Κ Ρ .
 10 Τ Α Ι Σ Α Π Ο Τ Η Σ Κ Ο Ρ Υ Φ Η Σ Τ Ο Υ Ν . Σ Σ Ι Ο .
 . Α Τ Α Β Α Ι Ν Ω Ν Τ Ο Ν Ρ . . Ο Ν Π Ρ Ο Σ Η Μ Α .
 . Ο Π Ο Ν Α Χ Ρ Ι Τ Η . Φ Α Ρ Α Γ Γ Ο Σ Η Σ Κ Α Ι Κ Ο Ν . . .
 . Ι Σ Ε Π Ε . Ε Ι Ψ . Υ Ο Ν Τ Ο Ι Σ Κ Ρ Ι Τ Α Ι Σ Κ . . .
 Τ Ω Ν Π Ρ Ε . Β Υ Τ Ε Ρ . Ν Η Κ Ο Υ Ο Ν Π Ρ Ο Σ Χ Ο . . .
 15 . Ο Ν Δ Α Ι Ε Υ Σ Ι Κ Α Τ Α Τ Ο . Τ Ο Ν Τ Ο Ν Τ Ο Π Ο Ν Κ . . .
 . Τ Ο Σ Ε Π Ι Σ Τ Α Μ Α Ι Ν Ο . Ε Υ Ω Ν Ε Ν Τ Η Χ Ω Ρ Α .
 Π Λ Ε Ι Ω Χ Ρ Ο Ν Ο Ν Κ Α Ι . Ο Ν . Α Ε Ι Σ Τ Η Ρ Ο Υ Ν Τ Α .
 Τ Ο Π Α Ρ Α Γ Ω Γ Ι Ο Ν Ε Ν Τ Ο Υ Τ Ω Ι Τ Ω Ι Τ Ο Π Ω .
 Π Α Ρ Ε Ι Χ Ο Ν Τ Ο Δ Ε Κ Α Ι Μ Ο Υ Ε Ι Α Τ Ω Ν Μ Α .
 20 Τ Υ Ρ Ι Α Σ Ε Ι . Τ Η Ν Κ Α Τ Ω Χ Ω Ρ Α Ν Η Ν Ε Μ . . .
 Τ Υ Ρ Η Σ Ε Ν Α Ν Τ / Ι Ο Σ Κ Λ Ε Ρ Ρ Ο Υ Λ Ο . . .
 Ψ Ε Ι Α Τ Η
 / Ι Ο Χ Ο Ρ Ι Ξ Ι Ι . Ι Ο Σ . Ο Ν . . .
 . Υ Σ Ι Ν Δ Ι Α Τ Ο Υ Π Ο Τ Α Μ Ο Υ Α Ρ Ξ Α Μ Ε Ν Ο . . .
 25 . Ο Τ Ω Ν Σ Υ Ν Β Ο Λ Ω Ν Τ Ο Υ Γ Η Ν Ε Ι Ο Υ Κ Α Ι Τ Ο .
 Ξ Υ Ρ Ω Π Ο Υ Α Χ Ρ Ι Τ Η Σ Κ Ε Λ Ε Τ Ρ Α Σ Κ Α Ι Τ Η .
 Φ Α Ρ Α Ν Γ Ο Σ Τ Η Σ Α Π Ο Ψ Χ Ε Ι Ο Υ Α Γ Ο Υ Σ Η Σ Κ Α .
 . Ι Δ Α Γ Ε Ω Ρ Γ Ο Υ Ν Τ Α Σ Κ Ο Ν Δ Α Ε Ι Σ Κ Α Ι Ν Ε Μ Ο
 Μ Ε Ν Ο Υ Σ Τ Α Π Ε Ρ Ι Τ Ο Ν Π Υ Ρ Γ Ο Ν Τ Ο Ν Υ Π Ο Κ .
 30 Τ Ω Τ Η Ι Σ Μ Ι Ν Υ Η Σ Ε Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Η Σ Ε Ν Δ Ε Κ . .
 Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Σ Β Ρ Α Χ Υ Λ Λ Ο Υ Σ Ω Κ Ρ Α Τ Η Σ Σ Ι Ι
 . Α Α Ι Χ Μ Ω Ν Φ Ι Λ Ο Ξ Ε Ν Ι Δ Ο Υ Μ Ο Υ Ε Ι Σ Κ Ο Ν Δ . . .
 . . Σ Ι Ν Ο Ι Τ Η Ν Κ Ε Λ Ε Τ Ρ Α Ν Κ Ε Κ Τ Η Μ Ε Ν Ο Ι Τ Η Ν .
 . Ο Κ Α Τ Ω Τ Η Σ Κ Ρ Ο Ν Ε Ι Α Δ Ο Σ Π Λ Η Σ . Ο Χ Ο Ρ . .
 35 . . . Ι Τ Η Ν Κ Ε Λ Ε Τ Ρ Α Ν Τ Η Ν Α Υ Τ Ω Ν Τ Η Ι Κ Ε . . .
 Τ Ω Ν Κ Ο Ν Δ Α Ι Ε Ω Ν Τ Η Ι Υ Π Ο Κ Α Τ Ω .
 Ο Σ Π Α Ρ . Ξ Τ Ν Τ Ο Λ Ε Κ Ο
 Τ . Φ . Δ . Κ Ο

Ὁ λίθος ὑπογλαυκίζων, ἀποκεκρουμένος δὲ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν ἔχει μῆκος μὲν 0,46, πλάτος δὲ 0,33 καὶ πάχος 0,11. Εὐρέθη πρὸ ὀλίγου χρόνου ἐν τῷ γηπέδῳ τοῦ ποδηλατικοῦ γυμναστηρίου ἰσοπεδουμένων καὶ ἀνήκοντι τῷ ἱατρῷ Ἀστεριάδῃ, κεῖται δὲ τοῦτο ἐγγὺς τοῦ ξενοδοχείου τῆς Γαλλίας. Ἐχει δὲ ἡ ἐπιγραφή αὐτῆ μαρτυρία οὕσα ὧδε:

. χρ^ο
 κρείσ^ο
 . . . [ἐ]ν Λαρίση ἀ[να]γεγραμμένην
 [ἐν τ]ῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ κε[ρ-]
 5 [δῶ]ιου καὶ Λάδικος ὁ Ἀσκυριεύς ἔμαρ-
 [τ]ύρησεν μαρτυρί[α]ν τήνδε· μαρτ[υ-]
 [ρ]εῖ Λάδικος Ἀρμ[ον]ίου Ἀσκυριεύς
 [Κ]ονδαιῦσιν ἐπ[ι]σταμ[αι] τὴν χώρα[ν],
 [ἦ]ν καὶ παρῶν ἐν[ε]φάνιζον τοῖς κρι[ι-]
 10 ταῖς ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ν[υ]σίου
 [κ]αταβαίνων τὸν [βατ]τὸν πρὸς ἡμ[ᾶ]ς
 [τ]όπον ἄχρι τῆ[ς] φάραγγος, ἧς καὶ Κον[δαί-]
 [ε]ῖς ἐπε[δ]εῖκνυον τοῖς κριταῖς, κ[αὶ]
 τῶν πρε[σ]βυτέρ[ω]ν ἤκουον πρόσχο[ρον]
 15 [Κ]ονδαιῦσι κατὰ τοῦτον τὸν τόπον κ[αὶ] α-
 ὑτὸς ἐπίσταμαι νο[μ]εύων ἐν τῇ χώρᾳ
 πλείω χρόνον καὶ [Κ]ον[δ]αεῖς τηροῦντα[ς]
 [τ]ὸ παραγώγιον ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ,
 παρεῖχοντο δὲ καὶ Μοψειατῶν μα[ρ-]
 20 [τ]υρίας εἰ[ς] τὴν κάτω χώραν, ἣν ἐ[μαρ-]
 τύρησεν Ἀντ[α]ίος Κλε[ο]βούλο[υ] Μο-
 [ψ]ειάτη[ς]. [πλη-]
 [σ]ιοχοριο ο. [Κ]ον[δαί-]
 [ε]ῦσιν διὰ τοῦ ποταμοῦ ἀρξάμενο[ς] ἁ-
 25 πὸ τῶν συνβολῶν τοῦ Πηνειοῦ καὶ τοῦ
 [Ε]ύρωποῦ ἄχρι τῆς κελέτρας καὶ τῆ[ς]
 [φ]άραγγος τῆς ἀπ' Ὀ[ρ]χίου ἀγούσης κα[ὶ]
 [ο]ἷδα γεωργοῦντας [Κ]ονδαιεῖς καὶ νεμο-
 [μ]ένους τὰ περὶ τὸν πύργον τὸν ὑποκ[ά-]
 30 τω τῆ[ς] Μινύης· ἔμαρτύρησέν δὲ [καὶ]
 [Θ]εόδωρος Βραχύλλου, Σωκράτης Σι. .
 .α, Αἰχμῶν Φιλοξενίδου Μοψ(ε)εῖς Κονδ[αί-]
 [ε]ῦσιν οἵ τὴν κελέτραν κεκτημένοι τῆ[ν] ὑ-
 [π]οκάτω τῆς Κρο[ν]εῖδος πλησι[ο]χόρο[υ]
 35 . . . τὴν κελέτραν τὴν αὐτῶν τῆ κε[λέ-]
 [τρᾶ] τῶν Κονδαιέων τῆ ὑποκάτω

Εἶνε δὲ παρατηρητέα περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης τὰ ἐξῆς: 1) Πόλις Ἀσκύριον ἢ Ἀσκυρία,

ἐξ ἧς γίνεται τὸ ἐθνικὸν Ἀσκυριεύς (στίχ. 5 καὶ 7), εἶνε ἄγνωστος. Γνωστὴ μόνον εἶνε ἡ λίμνη τοῦ Νεζεροῦ ἢ λεγομένη Ἀσκυρία, οὐδόλως δὲ ἀπίθανον εἶναι ὑπάρχει τι κοινὸν μεταξὺ τῶν λέξεων τούτων. 2) Τὸ Νύσιον ὄρος (στίχ. 17) εἶνε ἄγνωστον. Παρ' Ἠσυχίῳ μόνον ἀναφέρεται τὸ Νυσήιον καὶ ὡς ὄρος τῆς Θεσσαλίας. Πιθανῶς δὲ Νύσιον ὄρος εἶνε τὸ πρὸς δυσμὰς τοῦ Τυρνάβου, ἐξ οὗ τις καταβαίνων φθάνει μέχρι τῆς φάραγγος (στίχ. 11), ἥτις πιθανῶς εἶνε τὸ λεγόμενον μπουράζι τοῦ Τυρνάβου· 3) τὸ Κονδαιεύς (στίχ. 8. 15. 36) καὶ Κονδαιεύς (στίχ. 17 καὶ 28) ἄδηλον εἶνε, τίνα πόλιν ἄγνωστον προὔποσθησι, Κόνδαία (ἢ); 4) τὸ Μόψειον (οὕτω δὲ γραπτέον καὶ οὐχὶ Μόψιον) εἶνε γνωστὸν (νῦν Καρατσαῖρο) καὶ ἔχει ἐθνικὸν Μοψειάτης (στίχ. 19 καὶ 22) καὶ Μοψειεύς, ὁ ἐν τῷ πληθ. ἴσως κακῶς ἐγράψεν ὁ χαράκτης Μοψεῖς (στίχ. 32) ἀντὶ τοῦ Μοψεῖες ἀπατηθεῖς ἐκ τοῦ διπλοῦ ΕΙ. 5) Εὐρωπὸς (στίχ. 26) εἶνε ὁ Τιταρήσιος (νῦν Ξηριῦς), αἱ δὲ συμβολαὶ τοῦ Πηνειοῦ καὶ τοῦ Τιταρησίου νῦν γίνονται μεταξὺ τοῦ Σατόμπασι καὶ Βερνέζι· 6) Ἄγνωστον τί εἶνε ἡ κελέτρα, ἥτις φαίνεται διττῆ, μία μὲν, ἣν ἐκέκτηντο οἱ Μοψεῖται Θεόδωρος ὁ Βραχύλλου, Σωκράτης ὁ Σι[μ]ί[α] καὶ Αἰχμῶν ὁ Φιλοξενίδου, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν Κονδαιέων· παρ' Ἠσυχίῳ φέρεται μόνον «κελέτρον: ᾧ τοὺς ἰχθύας θηρῶσιν ἐν τοῖς ποταμοῖς» (ἐν λ.), ἀλλ' οὗ ὁ Σμιδίτιος θέλει νὰ γραφῇ «δέλετρον»· 7) Ἄγνωστον εἶνε καὶ τὸ Ὀρχεῖον (στίχ. 27), ὅπερ φαίνεται εἶναι εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς φάραγγος· 8) ἡ Μινύη εἶνε γνωστὴ ὡς πόλις Θεσσαλίας, πρότερον καλουμένη Ἀλμωρία κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, νῦν δὲ διὰ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ὀρίζεται ἀκριβέστερον ὁ τόπος, ἐν ᾧ τις ὀφείλει ν' ἀναζητήσῃ ταύτην. Διότι πᾶσαι αἱ εἰρημέναι θέσεις ἀναγκαίως ἔχει ν' ἀναζητηθῶσιν ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Πηνειοῦ καὶ τοῦ Τιταρησίου τόπῳ καὶ τῆς φάραγγος τοῦ Τυρνάβου· 9) Πλημμελῶς ὁ χαράκτης ἐν στίχ. 30 ἐγράψε τῆς ἀντὶ τοῦ τῆς· 10) Ἄγνωστος εἶνε καὶ ἡ Κρονεῖας (στίχ. 34), ἧς εἶνε περιέργος καὶ ἡ διὰ τοῦ ΕΙ γραφή· 11) ἐν στίχ. 14 φέρεται διὰ τοῦ Ὀ πρόσχορον καὶ στίχ. 34 πλησιοχόρο[υ] (πρὸ βλ. καὶ στίχ. 23) ἀντὶ τῆς ἐκφορᾶς αὐτῶν διὰ τοῦ Ω, φέρεται δὲ καὶ παρ' Ὁμήρῳ «εὐρύχορος Μυκα-

λησός» (Ίλ. Β, 498), «εὐρέχορος Ἑλλάς» (Ίλ. Ι, 478), Ἴλλος (Ὀδ. Δ, 635), Ὑπερείη (Ὀδ. Ζ, 4), Ἰαωλκός (Ὀδ. Α, 256) καὶ «Παροπεὺς καλλιχορος» (Ὀδ. Α, 581) καὶ «θῆβαι καλλιχοροι» (Ὀμηρ. Ὑμν. 14, 2) καὶ κύριον Καλλιχορον (φρέαρ τι παρὰ τὴν Ἐλευσίνα ἐν Ὑμν. Δήμητρ. 273, πρβλ. καὶ Πausaniān Ἀ΄ λη΄ 6). Ἴσως δὲ καὶ ἐνταῦθα τὸ ἐν στίχῳ 34 εἶνε κύριον, ὡς δύναται νὰ εἰκάσῃ τις ἐκ τοῦ ἐν στίχῳ 23 ἐθνικοῦ Πλησιοχόριος. Ἡ δὲ λέξις χορὸς παλαι ἐσήμαινε καὶ τόπον πρὸς χορόν, οὗ ἕνεκα ἰσθῦται τῷ χώρῳ, πρβλ. «λείησαν δὲ χορόν, καλὸν δ' εὐρυταν ἀγῶνα» (Ὀδυσ. Θ, 260, πρβλ. καὶ Ὀδυσ. Δ, 318 καὶ Ίλ. Σ, 590). 12) Τὸ ἐν στίχ. 4-5 ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος εἶνε κερδῶος, ὅπερ ἀποδίδεται τῷ Ἀπόλλωνι καὶ ὑπὸ τοῦ Λυκόφρονος (στίχ. 208). Φαίνεται δ' ἐλάχιστον

μέρος τοῦ Ω, ὅπερ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ γράφεται ὑψηλότερον τῆς γραμμῆς τῶν ἄλλων γραμμάτων.

2

Λ Ι Κ Ι Ο Υ Υ	λ[ίσκο]υ υ[ίδος]
Α Ρ Ι Σ Τ Ο Φ	Ἄριστοφ...
Η Ρ Ω Σ	ἥρωσ
Κ Α Τ Α Τ Ο Ν Τ Ω	[κ]ατὰ τὸν τῶν
Υ Ν Ε Δ Ρ Ω Ι	[σ]υνέδρω[ν ὑπο-]
Ι Ν Η Μ Α Τ Ι Σ	[μ]νηματισ[μὸν]
Α Τ Α Τ Ο	[καὶ κ]ατὰ τὸ

Ὁ λίθος λευκός, εὐρεθεὶς δὲ ἐν τῇ νέῃ ἀγορᾷ τῇ κληθείσῃ Βικτωρία μετηνέχθη εἰς τὸ Διδασκαλεῖον. Ἔχει μῆκος 0,36 καὶ πλάτος 0,35 καὶ πάχος 0,08. Εἶνε δὲ ἀποκεκρουμένος ὁ λίθος ἄνωθεν, δεξιόθεν καὶ κάτωθεν.

3

	Π	
	Σ Κ Α Ι Υ	
	Ρ Α Τ Ο Υ Σ Φ Α	
	Ω Ο Ν Τ Ο Σ Θ Ε	
	Α Σ Ε Ι Σ Ο Δ Ο Υ Σ Α	5
	Κ Ν Κ Ε Χ Ο Ρ Τ Ο Π Η Γ Η Ν .	
	Η Γ Ι Α Τ . Δ Α Μ Ο Θ . Ν . . .	
	Σ Χ Ε Σ . Ο Ι Σ Χ Ο Ρ Τ Ο Ι Σ Κ Α Ι Τ .	
	Ο Μ Ε Ν Ω Ν Π Ρ Ο Σ Τ Ο Θ Ε Α Τ Ρ Ο .	
	Μ Ε Σ Ο Υ Χ Ο Ρ Τ Ο Υ Ε Ξ Α Ι Ρ Ε Θ Ε Ν Τ Ο	10
	Ω Ν Ε Ι Σ Τ Ο Μ Ε Ρ Ο Σ Τ Ο Π Ρ Ο Σ Τ Ο Θ Ε Α . .	
	Τ Ο Ι Ε Ρ Ο Ν Τ Ο Υ Δ Ι Ο Ν Υ Σ Ο Υ Ε Π Ι Τ Α Ν .	
	Φ Θ Ι Ω Τ Η Σ Ν Α Υ Σ Ι Μ Α Χ Ο Υ Α Λ Λ Α Τ Ι . .	
	Ε Γ Ω Π Α Ρ Α Σ Ω Σ Τ Ρ Α Τ Ο Υ Κ Α Ι Α Ρ Γ Ε Ι Ο	
	Τ Ω Ν Π Λ Ι Ν Θ Ω Ν Τ Ω Ν Π Ρ Ο Σ Τ Η Ν Π Α Ρ Ω Ι Κ Ο	15
	Α Τ Η Ν Α Ν Δ Ρ Ε Ι Α Ν Ε Ι Σ Ο Δ Ο Ν Κ Α Ι Κ Α Τ Ε Λ Ι Π Ο Μ Ε	
	Ε Ι Σ Τ Ο Ν Χ Ο Ρ Τ Ο Ν Τ Ο Ν Ν Υ Ν Ο Ν Τ Α Κ Α Τ Α Τ Ο Π Ρ Ο Σ Κ Η	
	ΙΑ Π Ο Σ Κ Α Φ Ι Α Η Γ Ε Ν Ο Μ Ε Ν Η Υ Φ Η Μ Ω Ν Ε Σ Ω Τ Ε Ρ Ο Ν Τ .	
	Τ Ω Ν Α Ρ Ι Σ Τ Ε Ρ Α Ν Χ Ε Ι Ρ Ο Σ Ε Ι Σ Π Ο Ρ Ε Υ Ο Μ Ε Ν Ω Ν Ε Ι Σ Τ Ο Θ Ε Α .	
	Τ Α Ν Ε Ι Σ Ο Δ Ο Ν Π Ρ Ο Σ Η Ν Ε Ν Κ Α Τ Ο Δ Ε Κ Α Ι Υ Π Ο Γ Ρ Α Φ Η Ν Ε	20
	. . . Ρ Α Τ Ε Κ Α Ι Τ Α Δ Ε Ε Υ Ι Π Π Ο Σ Α Ι Σ Χ Ι Ν Ο Υ Σ Ω Σ Τ Ρ Α Τ Ο Ν Ε Υ Σ Τ Ρ Α	
	. . . Ι Τ Ω Ι Θ Υ Ω Ι Γ Υ Μ Ν Α Σ Ι Α Ρ Χ . Υ Ν Τ Ο Σ Ε Υ Φ Ο Ρ Β Ο Υ Α Π Ο Δ Ο Μ Ε	
	. . . Λ Ε Ω Σ Τ Ο Χ Ω Ρ Ι Ο Ν Ι Π Π Ο Κ Ρ Α Τ Ε Ι Τ Ω Ι Δ Η Μ Ο Κ Ρ Α Τ Ο Υ Σ Κ Α Ι Τ Ὶ .	
	. . . Α Ψ Α Μ Ε Ν Ο Υ Δ Ι Κ Η Ν Α Ρ Ι Σ Τ Ο Κ Λ Ε Ι Τ Ω Ι Ν Ι Κ Ω Ν Ι Δ Ο Υ Π Ε Ρ Ι Γ Ε	
	. . . Ν Ο Χ Ε Ν . Ι Δ Υ Τ Ο Ν Ε Κ Τ Ο Υ Χ Ω Ρ Ι Ο Υ Ο Υ Η Γ Ο Ρ Α Σ Ε Ν Π Α Ρ Α . .	25
	. . . Κ Α Ι Κ Α Τ Α Κ Ε Χ Ρ Η Σ Θ Α Ι Ε Ι Σ Τ Η Ν Χ Ω Σ Ι Ν Τ Ο Υ Θ Ε Α Τ Ρ Ο Υ .	

.....ΥΕΤΕΤΕΛΕΥΤΗΚΕΙΔΕΚΤΗΝΠΑΡΑΓΡΑΨΑΜΕ . . .
ΟΚΡΑΤΗΣΙΠΟΛΕΩΣΕΜΕΤΟΝΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΝ . .
 ΙΛΛΑΤΩΝΚΑΙΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣΑΠΟΔΙΚΗΣΑ
 ΜΕΝΟΥΤΟΥΣΕΓΔΟΝΤΑΣΑΥΤΩΙΤΟΥ
 ΣΗΝΚΑΙΑΠΟΦΑΣΙΣΓΕΓΟΝΕΤΑΗΥ
 .ΕΠΙΤΟΝΤΟΠΟΝΚΑ . . ΕΑ

30

.....π
ς και ύ-
ράτους φα-
ω ὄντος θε-
 5 [άτρου]. [τ]ὰς εἰσόδους α-
ο]νκε χορτοπηγή[ν].
ηγία τ. δαμόθ[ε;]ν . . .
σches [τ]οῖς χόρτοις και τ.
ο μένων πρὸς τὸ θέατρο[ν].
 10 μέσου χόρτου ἐξαιρεθέντο[ς]
ω]ν εἰς τὸ μέρος τὸ πρὸς τὸ θέα[τρον]
 τὸ ἱερόν τοῦ Διονύσου ἐπὶ ταυ-
 Φθιώτης Ναυσιμάχου ἀλλατι . .
 ἐγὼ παρὰ Σωστράτου και Ἀργείο-
 15 [υ]. τῶν πλίνθων τῶν πρὸς τὴν παρῳκο-
 [δομημένην κονια;] τὴν ἀνδρείαν εἰσοδον και κατελίπομε-
 [ν. εἰς τὸν χόρτον τὸν νῦν ὄντα κατὰ τὸ προσκή-
 [νιον. ἢ] ἀποσκαφία ἢ γενομένη ὑφ' ἡμῶν ἐσώτερον τ.
 τῶν ἀριστερὰν χειρὸς εἰσπορευομένων εἰς τὸ θέα[τ-
 20 [ρον]ταν εἰσοδον, προσηένκατο δὲ και ὑπογραφὴν ε-
ρα τε και τάδε Εὐίππος Αἰσχίνου Σώστρατον Εὐστρά-
 [του]. ι τῷ θύῳ γυμνασιαρχ[ο]ῦντος Εὐφόρβου ἀποδόμε-
 [νος] λεως τὸ χωρίον Ἰπποκράτει τῷ Δημοκράτους και π-
 γρ]αψαμένου δίκην Ἀριστοκλείτῳ Νικωνίδου περιγε-
 25 [γονῶς . . . ἐξενή]νοχεν [Π]ίδυτον ἐκ τοῦ χωρίου, οὐ ἠγόρασεν παρὰ . .
 και κατακεχρῆσθαι εἰς τὴν χῶσιν τοῦ θεάτρου .
υ ἐτετελευτήκει δ' ἕκτην παραγραψαμε . . .
ο Κρατησιπόλεως ἐμὲ τὸν κληρονομουν . .
ιλλατων και Ἀριστοκλέους ἀπὸ δίκης α-
 30μένου τοὺς ἐγδόντας αὐτῷ του-
σιν και ἀπόφασις γέγονε τὰ κυ-
 ἐπὶ τὸν τόπον

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εὑρεθεῖσα ἐν τῇ νέᾳ ἀγορᾷ « Βικτωρία » μετηνέχθη εἰς τὸ Διδασκαλεῖον, εἶνε δὲ λίθος λευκὸς και ἀποκεκρουμένος ἀπανταχόθεν πλήν τῶν δεξιῶν, ἀλλὰ και ἐνταῦθα γράμματά τινα εἶνε βεβλαμμένα, ἔχει δὲ μῆκ. 0,33 και πλάτος

κατὰ τὸ μεῖζον μέρος τοῦ λίθου 0,33 και πάχος 0,09. Πρόκειται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ περὶ δίκης, ὡς φαίνεται. Δυστυχῶς δὲ ἐλάχιστον μέρος διεσώθη αὐτῆς, ἥτις ἦτο μεγίστη, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ λίθου μικρὰ και εὐδιάκριτα τὰ γράμματα ἔχοντος.

Ἰδία παρατηροῦμεν (ἐν στίχ. 6) τὴν λέξιν *χοροτοπηγῆν* καὶ (ἐν στίχ. 18) *ἀποσκαρία* ἃς δὲν εὐρίσκομεν ἀλλαγῶν, ἀλλαγῶν δὲ (ἐν στίχῳ 19) εὐρίσκομεν ἀσυνήθη φράσιν «*τῶν ἀριστερὰν χειρὸς εἰσπορευομένων*».

4

... ΕΤΙΠΑΙΣΔΙ...
 ... ΤΝ ΔΕΥΩΝ...
 ... ΖΕΤΕΛΕΣΣ...
 ... ΠΑΤΡΑΣ...

Λίθος λευκὸς ἀπανταχόθεν ἀποκεκρουμένος, εἶνε δ' ἔμμετρος ἐπιγραφή, ἣτις εὐρέθη ἐν τῇ νέᾳ ἀγορᾷ «*Βικτωρία*», ἔχει δὲ μῆκος 0,25 καὶ πλάτος 0,31 καὶ πάχος 0,15.

5

... ΚΑΙΑΝΤΩ...
 ... ΑΝΓΛΥΚ'...
 ... ΑΤΕΡ...
 ... ΜΝΗ...
 ...) C ...

... [κ]αὶ Ἄντω-
 ... αν γλυκ[ύ]-
 [τατόν μου π]ατέρ[α]
 ... [μ]ν[ήμης]

Λίθος λευκὸς εὐρεθεὶς ἐν τῇ νέᾳ ἀγορᾷ, ἀποκεκρουμένος δὲ δεξιόθεν, κάτωθεν καὶ ἀριστερόθεν, ἔχει μῆκος 0,44, πλάτος 0,32 καὶ πάχος 0,10. Ἦτο πίναξ, τὰ δὲ γράμματα εἶνε κεχαραγμένα ἐν τῷ βαθύσματι αὐτοῦ. Ἐλλείπει περισσότερον τοῦ ἡμίσεος, ὡς ὀηλοῖ τὸ σχῆμα τοῦ πίνακος.

6

ΕΙΟΥΛΙΣΝ

Λίθος λευκὸς εὐρεθεὶς ἐν τῇ νέᾳ ἀγορᾷ, ἀποκεκρουμένος δὲ κάτωθεν καὶ δεξιόθεν, ἔχει δὲ μῆκος 0,37 καὶ πλάτος 0,31 καὶ πάχος 0,11, ἀνωθεν δὲ ἔχει ἀνθέμιον.

7

ΕΥΤΡΟ Εὐτρο-
 ΠΙΑΣ πίας
 ΟΙΚΧ οἴκου
 ΚΕΦΦ

Λίθος πωρώδης εὐρεθεὶς παρὰ τὴν νέαν ἀγορὰν καὶ ἔχων μῆκος 0,70 καὶ πλάτος 0,23 καὶ πάχος 0,37. Ὑπεράνω τῶν γραμμάτων ἔχει κόσμημα ἐν σχήματι τοῦ γράμματος Ο. Ὁ λίθος δὲν εἶνε ἀποκεκρουμένος, οὐδὲ ἄλλα γράμματα ἔχει.

8

... ΕΙΟΥΛΙ...
 ... ΙΤΟΙΣΚΑΙΕΣΓΟ...
 ΚΑΙΕΝΤΑΣΙΝΚΑΙΑΣ...
 ΕΙΑΝΚΑΙΕΠΙΝΟΜΙΑΝ...
 5 ΠΟΛΕΜΟΙΟΚΑΙΙΡΑΝ...
 ΟΝΤΑΝΤΑΧΡΟΝΟΝΟ...
 ΕΡΚΑΙΤΟΙΣΛΟΙΠΟΙΣΕ...
 ΓΕΤΑΙΣΤΑΓΕΥΟΝΤΟΥ...
 ΡΟΜΕΝΙΟΣΛΑΜΟΥΝ...
 10 ΜΑΡΣΥΑΘΑΝΑΞΙΠΠΟ...
 ΠΕΙΘΟΛΑΟΙΑΣΟΥΝ...
 ΕΝΠΕΤΔΙΟΥΝΟΣΜ...
 ΛΧΕΙΟΙΟΜΙΜΝ...
 ΑΣΤΟΦΑΝΕΙ...
 15 ΧΕΝΤΟΥΝ...
 ΛΑΙΕΙΟΙΣ...
 ΛΟΥΝ...
 ΟΕΥΦ...
 ΟΥ...

αὐ]τοῖς καὶ ἐσγό[νοις]
 καὶ ἔντασιν καὶ ἀσ[φάλ-]
 ε]ιαν καὶ ἐπινομία[ν καὶ
 5 πολέμοιο καὶ ἱράν[ας τ-
 ὄν πάντα χρόνον ὄ[ν π-
 ερ καὶ τοῖς λοιποῖς ε[ὐερ-]
 γέταις, ταγευόντου[ν...
 ρομένιος Λάμου[νος,
 10 Μαρσύαο Ἄναξιππο[ιο],
 Πειθόλαο Ἰάσου[ος],
 Ἐνπετδίου[νος Μ]...
 ...

Λίθος λευκός αποκεκρουμένος ἄνωθεν, δεξιόθεν καὶ κάτωθεν. Εὐρέθη ἐν τῇ νέᾳ ἀγορᾷ Βικτωρία, ἔχει δὲ μῆκος 0,30, πλάτος δὲ 0,22 καὶ πάχος 0,08. Ἐν τῷ στίχῳ 3 φέρεται «ἐντασιν» οὐχὶ δὲ «ἐγκτασιν», ἴσως δ' ὁ χαράκτης ἔγραψε κακῶς ἀντὶ τοῦ ἐντασιν, ἐν δὲ τῷ στίχῳ 12 φέρεται Ἐμπεδιόνος καθαρώτατα. Γνωστὸν δ' εἶναι τὸ Ἐμπεδιών, -ωνος. Ὁ λίθος οὗτος νῦν κεῖται ἐν τῷ Διδασκαλείῳ.

9

ΔΩΤΡΟΣΛΕΟΝ
Ι Ο Λ Υ Κ Ο Υ Α Σ Τ Ε Ι
Ο Ν Τ Ο Ν Υ Ι Ο Ν
Υ Η Φ Ι Σ Α Μ Ε Ν Ο Υ
5 Τ Ο Υ Δ Η Μ Ο Υ

[Διό:]δωρος Λεον-
[τ]ολύκου Ἄστει-
ον τὸν υἱὸν
ψηφισαμένου
τοῦ [δῆ]μου.

Λίθος λευκός εὐρεθεὶς παρὰ τὴν νέαν ἀγορὰν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ «Ὀλύμπω» τοῦ Ἀθανασίου Συλλοπούλου. ἔχει μῆκος 0,47, πλάτος δὲ 0,37 καὶ πάχος 0,23, εἶναι δὲ αποκεκρουμένος μικρὸν ἄνωθεν καὶ κάτωθεν. Ὄνομα Λεοντόλυκος δὲν φέρεται ἐν τῷ Λεξικῷ τῶν κυρίων ὀνομάτων τοῦ Pape-Benseler. Τὸ Υ πανταχοῦ γράφεται διηρημένον εἰς δύο ὡδε: Υ. Ὑπεράνω δὲ τῆς ἐπιγραφῆς φαίνεται γεῖσον, δι' οὗ δηλοῦται ὅτι ἄλλα γράμματα δὲν ὑπῆρχον. Ὁ λίθος νῦν εἶναι ἐν τῷ Διδασκαλείῳ.

10

Ν Τ Ο Μ Ε Ν Η Σ Ε Π Ι Κ Ρ Α Τ Ο Υ Σ
Α Τ Η Ν Λ Ε Ο Ν Τ Ο Μ Ε Ν Ο Υ Σ
Α Υ Τ Ο Υ Π Α Τ Ε Ρ Α

[Λεον]τομένης Ἐπικρά[τ]ους
[Ἐπικρ]άτην Λεοντομένου
[τὸν ἐ]αυτοῦ πατέρα.

Λίθος ἐνφοκοδομημένος ἐν σιδηρουργείῳ Ἀτημπεη κατὰ τὴν ὁδὸν Κούμα καὶ Ἀσκληπιοῦ, εἶναι δὲ αποκεκρουμένος ἀριστερόθεν. Ἡ ἐπιγραφὴ φέ-

ρεται ἐν τῇ πλευρᾷ τῇ δηλούσῃ τὸ πάχος. Ὁ λίθος ἔχει μῆκος 0,71, πλάτος δὲ 0,44 καὶ πάχος 0,14.

11

Ο Σ Ε Λ Λ /
- = Α Π Ε Σ Τ Ε /
= Υ Τ Ο Ι Α Ν Γ Ρ Ε Σ Ι Ο Σ
= Π Α Ι Ν Ε Ι Σ Ε Ι Ν Μ Α
5 . Ε Ι Ν Θ Ε Ο Γ Ε Ι Ν Ε Ι Ο Ν
Υ Θ Υ Φ Ρ Ο Ν Ο Σ Δ Ι Ο Σ Σ
= Ι Σ Α Ν Δ Ρ Ο Ν Μ Ε Ν Ο Υ
Δ Α Μ Ι Α Ν Π Ε Ρ Ο Ε Ι .
10 \ Ο Σ Κ Α Ι Π Α Ρ Ε Κ Α Λ Ε
Α Υ Τ Ο Σ Ε Υ Ν Ο Ι Α Ν Δ Ρ Ε
Ν Δ . Μ Ο Ν Τ Ο Ν Ρ Ο Δ Ι .
Α Ρ Χ Ο Ν Τ Α Δ Ε Δ Ο Σ Θ Ε
Ι Σ Κ Α Ι Ε Σ Γ Ο \ Ο Ι Σ
Α Υ Π Α

.....ος ελλ
.....[ἐξ]απεστελ
.....υτοι ἀνγρέσιος
..... [ἐ]παινείσειν μά
.....ειν Θεογείνειον
..... [Ε]ὐθύφρονος Διοσ...
..... [Τε]ίσανδρον Μενοῦ-
[νειον τὰν ἐπι]δαμίαν πεποει
.....λος καὶ παρεκάλε
..... αὐτός, εὔνοι ἄνδρε-
[ς περὶ τὸ]ν δ[ῆ]μον τὸν Ῥοδι[ων]
..... ὑπά]ρχοντα δεδόσθε
.....[αὐτο]ίς καὶ ἐσγό[ν]οις...

Ὁ λίθος λευκός καὶ αποκεκρουμένος ἀπανταχόθεν πλὴν τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς, ἀλλὰ κἀνταῦθα εἶναι βεβλαμμένα τινὰ τῶν γραμμάτων. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ψήφισμα οὔσα εὐρέθη ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς ἀρτίως κτισθείσης οἰκίας τοῦ κ. Κ. Παπασταύρου, ἔχει δὲ μῆκος 0,27 καὶ πλάτος 0,17 καὶ πάχος 0,09. Νῦν μετενεχθεῖσα ἡ ἐπιγραφὴ ὑπάρχει ἐν τῷ Διδασκαλείῳ. Σημειωτέα ἡ λέξις κατὰ γενικὴν ἀνγρέσιος, ἣτις φαίνεται καλῶς ἐν τῷ λίθῳ.

12

Ο Ν Τ Ο Ν Ι Π Ι Α
Κ Υ Μ Α Τ Ο Ε Ν Τ Ι Π Ο Ρ Ω

ΝΕΠΙΤΡΙΧΑΠΟΤΝΙΑΔ
 ΟΥ.ΩΤΟΣΑΓΑΛΜΑΕΜΟΛΛ
 5 ΤΕΚΑΗΣΟΜΟΘΕΝΟΥΛΑΣΕ/
 ΙΟΥΘΥΡΣΑΕΤΕΘΗ...ΑΛΛΑ/

Ὁ λίθος λευκὸς ὀγκώδης καὶ σχεδὸν τετράγωνος, εἶνε δὲ ἀποκεκρουμένος ἀριστερόθεν καὶ δεξιόθεν καὶ ἄνωθεν παρὰ τὰ γράμματα. Ἡ ἐπιγραφή αὕτη φαίνεται ὅτι εἶνε ἕμμετρος, δυστυχῶς δὲ λείπει σχεδὸν τὸ ἡμισυ μέρος ἀριστερόθεν. Ἔχει μῆκος 0,89 καὶ πλάτος 0,87 καὶ πάχος 0,30. Ἡ ἐπιγραφή ὑπάρχει ἐπὶ μιᾶς πλευρᾶς ἀποτελούσης τὸ πάχος. Εὐρέθη ἐν τινὶ νέᾳ ὁδῷ ῥυμοτομηθείσῃ παρὰ τὴν πλατείαν τῶν ἀνακτόρων τῆς Λαρίσης, ἐξ ἧς μετηνέχθη εἰς τὸ Διδασκαλεῖον.

13

Θ Ι
 ..ΕΘΡΑΙΑΣΝΕΜ
 ..ΤΑΠΕΛΕΘΡΑΙΑΣ
 ..ΑΙΚΑΤΙΕΝΝΕ/
 5 ΔΙΚΑΙΟΣΚΡ
 ΤΕΜΠΕΣ
 ..ΤΡΑΣΑ
Μ

Λίθος ὑπογλαυκίζων Ἀτραγῖνος καὶ ἀποκεκρουμένος ἀπανταχόθεν, ἔχων δὲ μῆκος 0,20 καὶ πλάτος 0,13 καὶ πάχος 0,05. Εὐρέθη κεχωσμένος ἐν τινὶ ὁδῷ παρὰ τὸ πολιτικὸν νοσοκομεῖον Λαρίσης, ὅθεν μετηνέχθη εἰς τὸ Διδασκαλεῖον.

14

Λ Π
 ΤΟΥΒ
 ΡΑΤΗΓΟ
 ΝΟΜΑΤΙΣΙ
 ΩΚΟΤΩΝΣ
 ΣΧΑΝΟΡΙ...
 ΞΟΣΤΟΥΑΠΙ...
 ΝΟΥΥΠΟΙΣΑ...
 ΟΦΥΛΟΥΤΩ...
 ΤΙΗΟΙ

τοῦ Β

.....[στ]ρατηγο-

..... [ὁ]νόματι σι-
 [δεδ]ωκότων σ.
 σχανορι...
 ξος τοῦ ἀπι...
 νου ὑπὸ ἰσα...
 [ὄμ]οφύλου τω...

Ὁ λίθος γλαυκὸς καὶ ἀπανταχόθεν ἀποκεκρουμένος εἶνε, εὐρέθη δ' ἐν τῇ ἐνταυθα ἀγορᾷ τῇ καλουμένη «Βικτωρία» παρὰ τὴν ἀκρόπολιν, ἔχει δὲ μῆκος 0,49 καὶ πλάτος 0,47 καὶ πάχος 0,05. Νῦν εὐρίσκεται ἐν τῷ Διδασκαλεῖω.

15

D E I C

Λίθος ὀγκώδης λευκὸς ἔχων μῆκος 0,77, πλάτος 0,50 καὶ πάχος 0,31, ἀριστερόθεν δὲ τῶν γραμμάτων βεβλαμμένος. Ἔχει τρία γείσα τὸ μέτωπον, ἐπὶ δὲ τοῦ ἄνω γείσου ἡ ἐπιγραφή, ἧς τὰ γράμματα εἶνε μείζονα τῶν συνήθων (0,40 τοῦ μέτρου). Εὐρέθη ἐν τῇ νέᾳ ἀγορᾷ «Βικτωρία», νῦν δὲ ὑπάρχει ἐν τῷ Διδασκαλεῖω.

16

Α Δ Ι
 Ξ Σ Υ Λ Ο Χ Ο Υ Α Ν Ε .
 Κ Α Ι Τ Α Π Ρ Ο Σ Ο Ν Τ .
 Ε Ρ Ι Τ Α Σ Τ Α Φ Α Σ /
 5 Μ Η Κ Ο Ν Τ Α Τ Ε Σ Σ Α

Ο Ν Ε Κ Τ Ω Ν Δ Ι
 Ο Χ Ω Ρ Ι Ο Ν Κ Λ
 Ι Ν Ι Α Ι Α Ν

Ὁ λίθος ὑπογλαυκίζων καὶ ἔχων μῆκος 0,29 καὶ πλάτος 0,28 καὶ πάχος 0,10. Εἶνε δ' ἀποκεκρουμένος ὁ λίθος ἀριστερόθεν καὶ εὐρέθη ἐν τινὶ οἰκοπέδῳ παρὰ τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον. Ἐν τῷ λίθῳ σφύζονται ἔτι τοῦ χαρακτοῦ αἱ γραμμαί, ὧν ἐντὸς ἐχάραξε τὰ γράμματα. Εὐρίσκεται νῦν ὁ λίθος ἐν τῷ Διδασκαλεῖω.

17

Ο ΔΗΜΟΣΟΛΑΡΙΣΑΙΩΝ
ΜΕΝΕΔΗΜΟΝΚΕΒΡΟΥ
ΑΡΕΤΗΣΕΝΕΚΑ

Ὁ δῆμος ὁ Λαρισαίων
Μενέδημον Κέβρου
ἀρετῆς ἔνεκα.

Λίθος ὀγκώδης λευκός. Ἡ ἐπιγραφή εἶνε κεχα-
ραγμένη ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τῆς ἀποτελούσης τὸ πά-
χος αὐτοῦ. Ἔχει μῆκος 0,80 καὶ πλάτος 0,57
καὶ πάχος 0,32. Εὐρέθη ἐν τῷ καταστήματι τοῦ
Χαίμ Ἰσαὰκ Ἀλχανάτ, ἀλλ' εἰς αὐτὸ μετεκομίσθη
ἐκ τοῦ τόπου τοῦ ὄντος παρὰ τὰ καλούμενα ἀμαξά-
τικα πρὸ 30 ἐτῶν. Ὁ χαρακτὴς τὸ τέταρτον γράμμα
τοῦ ὀνόματος Κέβρου κακῶς ἐγράφαζεν ὡς Β, ἔχει
δ' εὐθείαν τὴν κάτω κυκλικήν, κατὰ τὸ Ῥωμαϊ-
κὸν R δὲ τὴν πλαγίαν. Ὁ λίθος νῦν εὐρίσκεται ἐν
τῷ Διδασκαλείῳ.

18

	Δ Η Μ Η	Δήμη-
	Τ Ρ Ι Φ Υ Λ Α	τρι φυλά-
	Κ Α Κ Α Ι Δ Ι	κα καὶ Δι-
	Ο Ν Υ Σ Ω	ονύσῳ
5	Κ Α Ρ Π Ι Ω	καρπίῳ
	Ο Λ Υ Μ Π Ι	Ὀλυμπί-
	Α Μ Ε Ν Ω	χι:]α Μένω-
	Ν Ο Κ Κ Α Τ Α	νος, κατὰ
	Θ Υ Γ Ι Τ Ρ Ο	θυγ[α]τρο-
10	Π Ο Ι Ι Α Ν Δ	ποιάν δ'
	Ο Λ Υ Μ Π Ι	Ὀλυμπί-
	Χ Ο Υ Κ Α Ι	χου καὶ
	Μ Ε Ν Ι Π Π Ο Υ	Μενίππου,
	Σ Ε Β Α Σ Τ Η	Σεβάστη-
15	Α Ι Ε Ρ Η Τ Ε	α ἱερητέ[υ]-
	Σ Α Σ Α	σασα.

Ὁ λίθος λευκός ἔχων μῆκος 1,21 καὶ πλάτος
0,30 καὶ πάχος 0,12. Εὐρέθη ἐν τῇ νέα ἀγορᾷ
τῆς Λαρίσης « Βικτωρία », ἔθεν μετηνέχθη εἰς τὸ
Διδασκαλεῖον. Καθ' ὅσον μοι γνωστόν, ἐνταῦθα
πρῶτον φέρεται τοιοῦτον ἐπίθετον τῆς Δήμητρος,
ἔπερ κατ' ὀνομαστικὴν ἢ φυλάκα (φυλάκη) πρβλ.

καὶ τὸ κύριον ὄνομα *Φυλίακη* καὶ *Φυλίκα*. Τὸ
ὄνομα δὲ *θυγατροποιία* φέρεται ἐν ἐπιγρ. Κῶ (An-
nu. de l'Associat. etc. IX σ. 319 ὄρα Στερ. Κου-
μαν. Συναγ. Ἀθησ. λέξ. σ. 159), καὶ σημαίνει
τὴν εἰσποίησιν θυγατρὸς, τὴν θυγατροθεσίαν (πρβλ.
υιοθεσίαν). Ἐν δὲ τῷ στίχῳ ἐβδόμῳ (7) ὑπὸ τὸ Ο
φαίνονται ἐλάχιστα ἔχνη γράμματος καὶ ἴσως ἡ
κορυφή τοῦ Α, ἔπερ κατὰ λάθος ἐπαναλαβὼν ὁ
χαρακτὴς ἐξήλειψεν ἢ ὁ χρόνος ἠφάνισεν. Ἐάν
δ' ὑποτεθῆ τοῦτο, θὰ εἶνε τότε « Ὀλυμπία ἡ Μέ-
νωτος », ἔπερ οὐχὶ πιθανόν, τῆς ἐπιγραφῆς οὔσης
μεταγενεστέρας. Σημειωτέον δὲ καὶ τὸ ἱερητεύω
ἀντὶ τοῦ ἱερατεύω.

19

ΕΥΞΑΜΕΝΟ
ΜΙΛΙΧΙΩΞΕΝΟΛΑΟΣΘΕΣΣΑΛΟΥ

.....] εὐξάμενο[ς]
[Μ]ιλίχιῳ Ξενόλαος Θεσσαλοῦ

Ὁ λίθος εἶνε λευκός καὶ ἀναθηματικὸς τῷ *Μι-
λιχίῳ Διὶ* πίναξ μετὰ βαθύσματος τετραγώνου καὶ
ἀετώματος ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς καὶ μετὰ παραστα-
τῶν ἐκατέρωθεν ἐχόντων καὶ κιονόκρανα ἐν τῇ κο-
ρυφῇ. Ἡ ἐπιγραφή εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ τοῦ γεί-
σου, ὑπεράνω δ' αὐτῆς δεξιὰ ἐπὶ ἑτέρου γείσου
ὑπερκειμένου φαίνεται ἡ λέξις *εὐξάμενος* μικρο-
τέροις γράμμασι καὶ πιθανῶς ἐν νεωτέροις χρόνοις,
ὡς τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων δηλοῖ, κεχαραγμένη.
Κάτωθεν ἦν καὶ ἔμβολον πρὸς ἐγγόμεψωσιν, ἔπερ εἶνε
νῦν κατεστραμμένον καὶ ἐλάχιστον αὐτοῦ μέρος σώ-
ζεται. Ἐν τῷ ἀετώματι ὑπάρχει ἀνάγλυφον ὁμοιάζον
πρὸς τὸ γράμμα Ο. Εἶνε ἀποκεκρουμένος ὁ λίθος
ἐν τῇ πρὸς ἀριστερὰ γωνίᾳ, δι' ὃ δὲν σώζεται καὶ
πλήρες τὸ Μ. Εὐρέθη ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Ἑλένης Γ.
Ἡλία κειμένη παρὰ τὸν ἅγιον Νικόλαον. Πρὸ τοῦ
« εὐξάμενος » φαίνεται ὅτι ἦσαν καὶ ἄλλαι λέξεις
ἐξαφανισθεῖσαι, ὡς δηλοῦσιν ἐλάχιστα ἔχνη γραμ-
μάτων τῆδε κἀκεῖσε ἀμαυρότατα ὄντα καὶ ἐν τῇ
αὐτῇ γραμμῇ φερόμενα. Ὁ λίθος νῦν εὐρίσκεται ἐν
τῷ Διδασκαλείῳ ἔχων ὕψος 0,35 καὶ μῆκος 0,41
καὶ πάχος 0,08.

20

Π Ε Ι Ο Ψ / Λ . \ \ \ Χ Ρ Η Σ Τ Η

Πίναξ λευκός αναθηματικός ὁμοιος τῷ προτέρῳ καθ' ὅλα τὰ μέρη. Ἔχει δὲ ὕψος 0,60 καὶ μῆκος 0,56 καὶ πάχος 0,09. Ὁ λίθος ἐξ αναθηματικοῦ πίνακος μετεποικήθη εἰς ἐπιτύμβιον, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ [χρ]η[σ]τή. Εὐρέθη δ' ἐν τινι καταστήματι παρὰ τὴν πλατείαν τῆς Θέμιδος. Νὰ ἦ « Πείθουσα Φ χρηστή; ». Ἄλλὰ τοιοῦτον ὄνομα Πείθουσα εἶνε ἀγνωστον, ὑπάρχει δὲ μόνον τὸ Πείθουσα.

21

ΒΟΥΚΟΛΙΟΥΝ
ΤΟΥΟΙΟΥΕΡΜΙΟΥ
ΚΕΠΟΝΤΙΑΝΗΣ
ΤΗΣΙΟΥΔΕΑΣ

Βουκολίου
τοῦ οἰοῦ Ἑρμίου
κὲ Ποντιανῆς
τῆς Ἰουδαίας.

Λίθος λευκός στρογγύλος εὐρεθεὶς ἐν τῇ νέᾳ ἀγορᾷ « Βικτωρία », ὅστις κάτωθεν εἶνε ἀποκεκρουμένος, ἔχει δὲ μῆκος 0,51 καὶ περίμετρον 0,93. Τὸ ὄνομα Βουκολίων περιέργωγος εἶνε Θεσσαλικῶς ἐσχηματισμένον. Ἔχει δὲ δεινὰς ἀνορθογραφίας ἢ ἐπιγραφῆς, υἱοῦ (οἰοῦ), καὶ (κὲ), Ἰουδαίας (Ἰουδαίας). Νῦν δ' ὁ λίθος εὐρίσκεται ἐν τῷ Διδασκαλείῳ.

22

.....CΠΡΟCΔΕ.ΤΗΣ
ΕΡCΙΑΔΑΤΗΝΕΑΥΤΟΥΓΥΝΑΙ ΗΡ
ΚΑ
ΧΡΗΣΤΗΧ

ΩC
ΡΕ

.....ς Προσδέ(κ)της
[Ἑρ]σιάδα τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ- ἦρ-
κα
χρηστὴ χ-
ως
(αἰ)ρε

Λίθος Ἀτραγίνος ἔχων μῆκος 0,71, πλάτος δὲ 0,63 καὶ πάχος 0,11. Τῆς πρώτης γραμμῆς αἰ πρὸς τὰριστερὰ ἐλλείπουσαι λέξεις εἶνε ἐξαληλιμμένοι διὰ τῆς σφύρας. Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ὑπάρχει στρογγύλον βάθυσμα, εἶνε δ' ὁ λίθος ἀποκεκρουμένος ἄνωθεν καὶ κάτωθεν. Εὐρέθη παρὰ τὴν νέαν ἀγοράν.

23

ΜΟΥCΑΒΑΡΒΑ
ΡΟΝΤΟΝΕΑΥ
ΑΝΔΡΑΜΝΕ
ΑCΧΑΡΙΝΗΡΩ
ΧΡΗCΤΕΧΑ

Μούσα Βάρβα-
ρον τὸν ἑαυ[τῆς]
ἄνδρα μνε[ι]-
ας χάριν· ἦρω[ς]
χρηστὲ χα[ίρε].

Ὁ λίθος ὑπογλαυκίζων μετ' ἀνθεμίου ἄνωθεν, κάτωθεν δὲ ἀποκεκρουμένος καὶ δεξιόθεν, εὐρέθη δὲ καὶ οὗτος ἐν τῇ νέᾳ ἀγορᾷ « Βικτωρία », ἔχει δὲ μῆκος 0,68 καὶ πλάτος 0,46 καὶ πάχος 0,10. Τὸ ὄνομα Βάρβαρος εἶνε κύριον, κατὰ τοῦτο δ' εἶνε καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ὄνομα τῆς ἀγίας Βαρβάρας ἐσχηματισμένον. Ὁ λίθος νῦν εὐρίσκεται ἐν τῷ Διδασκαλείῳ.

24

CΩΤΗΡΙΧΟCΥΓΙΑΝ
ΤΗΝΙΔΙΑΝΜΗΤΕΡΑΝ
ΕΚΤΩΝΕΑΥΤΗΣΜΝΙΑC
ΧΑΡΙΝΗΡΩCΧΡΗCΤΕ
ΧΕΡΕ

Σωτήριχος Ὑγίαν
τὴν ἰδίαν μητέραν
ἐκ τῶν ἑαυτῆς μν[ε]ίας
χάριν· ἦρωc χρηστὲ
χῆρε.

Ὁ λίθος λευκός ἔχων μῆκος 1,27 καὶ πλάτος 0,43 καὶ πάχος 0,20. Εὐρέθη δὲ ὡς κάλυμμα μετὰ τῶν γραμμῶν ἐστραμμένων πρὸς τὰ κάτω τάφου χριστιανικοῦ ἐν τῇ νέᾳ ἀγορᾷ « Βικτωρία ». Κάτωθεν τῆς ἐπιγραφῆς ὑπάρχει χθόνιος Ἑρμῆς. Ὁ χαρακτὴρ κατὰ συνήθειαν ἐχάραξεν ἀντὶ τοῦ « χρηστή » τὸ « χρηστὲ », καὶ ὀρθότερον τὸ ὄλον θὰ ἦτο « ἠρωὶ χρηστή ». Νῦν ὁ λίθος ὑπάρχει ἐν τῷ Διδασκαλείῳ.

25

ΠΕ.
ΝΕΙΚC
ΛΙΓΥΝΗΤΙΤ
ΠΟΥΠΙΟΥΠΡ
ΤΟΓΕΝΟΥC
ΡΩΙΧΡΗΣΤΗ
ΡΕ

.....
[Πολυ]εἰκο[υς]
[κα]ιγυνη Τίτ[ου]
[Π]ουπίου Πρ[ω]-
τογένους· [ἦ]-
ρωὶ χρηστ[ῆ] χαῖ-
ρε.

Ὁ λίθος λευκὸς ἔχων μῆκος 0,24 καὶ πλάτος 0,20 καὶ πάχος 0,09 καὶ ὦν ἀποκεκρουμένος ἄνωθεν, δεξιόθεν καὶ κάτω. Εὐρέθη ἐν τῇ νέᾳ ἀγορᾷ «Βικτωρία», νῦν δὲ κεῖται ἐν τῷ Διδασκαλείῳ.

26

ΛΕΙΤΗΚΛΕΟΜΑΧΙΔΟ
ΧΡΗΣΤΗΧΑΙΡΕ
ΕΡ[μιοῦ]νη Τεβερίου
ΓΥΝΗΚΑΙΑΠΛΕΙΟΥ
ΡΑΧΡΗΣΤΗΧΑΙΡΕ

Λειτὴ Κλεομαχίδου
χρηστὴ χαίρει.
Ἐρ[μιοῦ]νη Τεβερίου
γυνὴ καὶ ἀπ[ε]λε[υθέρ]α
χρηστὴ χαίρει.

Λίθος ὑπογλαυκίζων καὶ εἰς δύο τεθραυσμένος, ἔνθα καὶ τὰ γράμματα εἶνε βεβλαμμένα, ἔχει δὲ μῆκος 1,10 καὶ πλάτος 0,43 καὶ πάχος 0,07, κάτω δ' ἔχει καὶ ἔμβολον. Εὐρέθη ἐν τῇ νέᾳ ἀγορᾷ «Βικτωρία».

27

ΜΟΓΕΝΗΕΡΜΟΓΕ [Ἐρμ]ογένη Ἐρμογέ-
ΓΣΗΡΩΣΧΡΗΣΤΕ [νου]ς ἥρωσ χρηστὴ
ΙΡΕ [χαί]ρει.

Ὁ λίθος λευκός, ὅστις ἄνωθεν εἶνε ἀποκεκρουμένος καὶ ἀριστερόθεν καὶ κάτω, ἔχει δὲ μῆκος 0,81 καὶ πλάτος 0,37 καὶ πάχος 0,09. Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ὑπάρχει χθόνιος Ἐρμῆς. Εὐρέθη δ' ὁ λίθος ἐν τῇ κρημνισθείσῃ οἰκίᾳ τοῦ ὀθωμανοῦ Φεχμῆ ἐφέντη, νῦν δ' ὑπάρχει ἐν τῷ Διδασκαλείῳ.

28

ΑΥΣΤΑΛΞΝΟΑΙΟ... [Φ]αύστα ...
ΧΡΗ.ΤΗΧΑΙΡ. χρη[σ]τὴ χαί[ρ]ει.

Ὁ λίθος ὑπογλαυκίζων καὶ ἔχων μῆκος 0,72 καὶ πλάτος 0,52 καὶ πάχος 0,11. Εἶνε ἀποκεκρουμένος πλαγιόθεν ἐκ δεξιῶν καὶ κάτω, εὐρέθη

δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ νεωστὶ κτισθείσῃ Κ. Παπασταύρου, νῦν δ' ὑπάρχει ἐν τῷ Διδασκαλείῳ.

29

ΟΥΕΝΝΙΑΓΑΙΟΥ Οὐεννία Γαίου
ΧΑΙΡΕ χαίρει.

Ὁ λίθος λευκός ἔχων μῆκος 0,73 καὶ πλάτος 0,40 καὶ πάχος 0,15. Ὑπεράνω τῆς ἐπιγραφῆς ὑπάρχει γεῖσον λῆγον ἄνω εἰς τρίγωνον. Τὸ τρίγωνον ἔχει μῆκος 0,32 καὶ εἶνε βεβαθυσμένος, ἐν ᾧ ἦν κεφαλὴ περιαιρετὴ μὴ ὑπάρχουσα νῦν, ὑπάρχει δὲ μόνον τὸ στῆθος ἐκ λίθου τοῦ αὐτοῦ πεποιημένος. Εὐρέθη ἐν τῇ αὐτῇ τῆς οἰκίας τοῦ Δημητρίου Παπαντωνίου, κειμένης ἐν τῇ συνοικίᾳ Μασούργλου Λαρίσης. Ὁ λίθος νῦν εὐρίσκεται ἐν τῷ Διδασκαλείῳ.

30

ΕΡΜΗΣ Ἐρμῆς
ΕΠΙΜΕΛΕ Ἐπιμέλε-
ΝΤΗΝ [α]ντὴν

Λίθος λευκός καὶ στρογγύλος ἔχων μῆκος 0,69 καὶ περίμετρον 0,88. Εἶνε ἀποκεκρουμένος ὑπὸ τὰ γράμματα, εὐρέθη δὲ κεχωσμένος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Δημητριάδου τῇ κειμένῃ παρὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ Ῥήγα τοῦ Φεραίου, ὅθεν μετηνέχθη εἰς τὸ Διδασκαλεῖον.

31

ΖΩΛΙΜΗΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝΑ
ΤΟΝΕΑΥΤΗΣΑΝΔΡΑΜΝΕΙ
ΑΣΧΑ ΡΙΝ

ΗΡΩΣΧΡΗΣΤΕΧΑΙΡΕ

[Ζ]ω[σ]ίμη Ἐλευθερίωνα
τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα μνε-
ας χά ριν.

ἥρωσ χρηστὴ χαίρει.

Πλάξ λευκοῦ λίθου ἔχουσα σχῆμα ὀρθογώνιον παραλληλόγραμμον, ὑπεράνω δὲ συνέχε-

ται τρίγωνον ἔχον μῆκος 0,40, τὸ δ' ὄλον μῆκος εἶνε 1,20, πλάτος δὲ ἐν μὲν τῇ κάτω βάσει 0,60, ἐν δὲ τῷ μέσῳ καὶ τῇ ἄνω βάσει 0,55 καὶ πᾶχος 0,12. Ἐκ τοῦ μέσου ἀκριβῶς τῆς ἄνω βάσεως τοῦ παραλληλογράμμου ἀνέρχεται κληματὶς, ἣτις ἀφικνουμένη μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ τριγώνου φέρει τρία φύλλα ἐπαλλάσσοντα καὶ σταφυλάς δύο, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ γωνίᾳ τοῦ τριγώνου ἴσταται πτηνόν τι ἀτενίζον εἰς τὰς σταφυλάς. Μεταξὺ τῆς λέξεως ΧΑΡΙΝ ὑπάρχει ἡ κεφαλὴ ἰππέως, ὅστις ἔχει ὕψος 0,25 καὶ τὴν μὲν δεξιὰν χεῖρα ἔχει ὀπισθεν, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κρατεῖ τὰς ἡνίας, ὀπισθεν δ' αὐτοῦ εἶνε ἐξηνευωμένη ἡ γλαυμύς. Ὑπὸ τοὺς πόδας δὲ τοῦ ἵππου εἶνε αἱ

λέξεις « ἦρωε χρηστὴ χαῖρε ». Τὸ ὀρθογώνιον παραλληλόγραμμον, ἐν ᾧ ὁ ἵππεὺς καὶ αἱ ἐπιγραφαί, πλαισιοῦται εἰς πλαίσιον ὑπερέχον τοῦ ἄλλου λίθου κατὰ 0,025. Ἐξῶθεν δὲ τοῦ πλαισίου καὶ ἀκριβῶς κατὰ τὴν βᾶσιν ὑπάρχει κεφαλὴ ἴσως γυναικὸς βλέπουσα πρὸς τὰριστερά, ἔνθα εἶνε καὶ ὁ ἵππεὺς, ὁ λίθος εὐρέθῃ ἐν τῷ ἀγγῶ τοῦ Γ. Πλατῶν κειμένῳ ἐν τῇ Ἀθανάτῃ, χωρίῳ τῆς Ἀγυῖας, εἶνε δὲ τεθραυσμένος εἰς δύο. Ὁ λίθος νῦν ὑπάρχει ἐν Ἀθανάτῃ.

Ἐν Λαρίσῃ ἀρχομένου Μαρτίου 1901

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΖΗΚΙΑΔΗΣ

ΑΤΤΙΚΗ ΜΑΡΜΑΡΙΝΗ ΚΕΦΑΛΗ

(Πίν. 8).

Ὅτε τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1878 εἰδικώτερον κατέγινε εἰς τὸ πρόβλημα τῶν γλυπτῶν τῆς Ὀλυμπίας, τὰ ὁποῖα τότε ἀκριβῶς εἶχον ἐξέλθει εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἀλτεως, ἰδιαιτέραν μοι ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν τὸ ὅτι μεγάλως ταῦτα ἀφίσταντο ἀπὸ πάντων τῶν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς προερχομένων. Ἐνῶ δὲ μετὰ πολλοῦ ζήλου ἀνεζητοῦν ἔγχευον ὁμοίας ἐν Ἀθήναις τέχνης, πρὸς μεγάλην μου χαρὰν ἀνεκάλυψα ἡμέραν τινὰ ἐν τῇ ἀποθήκῃ τοῦ τότε ἐν τῷ Βαρβακείῳ μουσείου εὐμορφον μικρὰν κεφαλὴν ἀναγλύφου ἐξέχοντος, σημειουμένην ὡς: λίθ. ἀρ. 2765, ἣτις μοι ἐνθύμιζε πολὺ τὰ γλυπτὰ τῆς Ὀλυμπίας καὶ ἰδίως τῶν μετοπῶν τὰς κεφαλὰς. Καὶ τότε μὲν ἐν διατριβῇ μου δημοσιευθεῖσα ἐν ταῖς Mittheilungen τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἰνστιτούτου τοῦ 1880 σελ. 40 παρέπεμψα εἰς τὴν κεφαλὴν ταύτην, ὡς εἰς ἀττικὸν γλυπτὸν συγγενεῖον πρὸς τὰ τῆς Ὀλυμπίας¹.

¹ Αὐτόθι ὁμοῦ μετ' αὐτῆς ἀνέφερα καὶ ἄλλην μικρὰν ἐκ Βραυρωνῶνος κεφαλὴν, ἀλλ' ἐξ ἀνακριβοῦς ἀναμνήσεως. Τὴν ἐκ Βραυρωνῶνος

Ἄλλ' οὐδαίς, ὡς φαίνεται, ἔκτοτε ἐπρόσεξεν εἰς αὐτήν. Ἐπιθεωρῶν δὲ μετὰ πολλὰ κατόπιν ἔτη, τὸ 1894, τὰ γλυπτὰ τῶν ἀποθηκῶν τοῦ μεγάλου Ἐθνικοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου, ἀνεύρον εὐτυχῶς τὴν ἐν λόγῳ κεφαλὴν, χωρὶς ὅμως νὰ δυνηθῶ τότε νὰ λάβω φωτογραφίαν αὐτῆς, καὶ τὸ εὐρημά μου ἐξηφανίσθη πάλιν εἰς τὸ πλῆθος τῶν γλυπτῶν συντριμμάτων τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ τρίτον αὐθις τέλος ἐν ἔτει 1901 τῇ φιλικῇ βοήθειᾳ τοῦ κ. Καστριώτου ἐξήγαγον αὐτήν ἐκ τῶν ἐν τῷ πλουσίῳ τούτῳ μουσεῖῳ σεσωρευμένων λειψάνων καὶ νῦν κατ' αἴτησιν τῆς συντάξεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐφημερίδος, ἐφ' ᾧ καὶ χάριτας αὐτῇ ὁμολογῶ, παραδίδω αὐτὴν μετὰ τῆς εἰκόνης εἰς τὴν δημοσιότητα.

Εἶνε ἐκ πεντελησίου μαρμάρου καὶ προέρχεται ἐξ ἀναγλύφου ἐξέχοντος. Ὑψος ἔχει 0,16, τὸ μῆ-

ταύτην κεφαλὴν, ἣτις εἶνε πολὺ νεωτέρα, ἠδυνήθη κατόπιν νὰ δημοσιεύσω ἐν Archäologische Studien, H. Brunn dargebracht, 1893, Tafel 3. σελ. 88 ἐ.

κος δὲ τοῦ προσώπου εἶνε 0,093 μ. Τὸ ἔδαφος τοῦ ἀναγλύφου εἶνε ἐντελῶς ἀποκεκρουμένον. Ἡ ἐργασία εἶνε πολὺ ἐπιμελής καὶ ὠραία. Ἡ συγγένεια πρὸς τὰς ἀρίστας τῶν μετοπῶν τῆς Ὀλυμπίας εἶνε προφανής, ἀλλὰ καὶ αἱ διαφοραὶ ὁμοίως ἡ ἀπτική κεφαλὴ δεικνύει ὄχι μόνον ἄλλου εἶδους ἐπιμέλειαν, κομψότητα καὶ λεπτότητα περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, ἀλλ' ἔχει καὶ τὰς μορφὰς πάσας ἁπλῶς μᾶλλον συνεσταλμένας. Τοῦτο βλέπει τις πρὸ πάντων εἰς τὸ στόμα· διότι αἱ κεφαλαὶ τῆς Ὀλυμπίας ἔχουσιν οὐσιωδῶς μεστότερον στόμα, ἐντομὴν δὲ κατὰ τὸ μέσον τοῦ κάτω χείλους. Ἡ ἐντομὴ αὕτη λείπει ἐκτῶν ἀπτικῶν ἔργων, τῶν ὁποίων τὰ χεῖλη ἔχουσιν ἰσχυρότεραν καὶ αὐστηροτέρα τὴν διάπλασιν.

Δὲν σφίζεται δυστυχῶς τὸ ὀπισθεν μέρος τῆς κεφαλῆς. Ἡ κόμη κατέπιπτε πιθανῶς μακρὰ καὶ εἶνε κυματοειδῆς πῶς ἄνω, κατὰ τὸ εἰκὸς δὲ πᾶσαι αἱ τρίχες ἐκφύονται ἐκ τῆς κεφαλῆς περιτταίνουμαι ὑπὸ διπλῆς ταινίας· ὑπὸ ταινίας περιέχονται καὶ οἱ πρὸ τῶν ὠτων κατερχόμενοι βόστρυχοι. Ἐκ τῆς χωρίστρας φέρεται τὸ πρόσθιον τῆς κόμης ἐπὶ θάτερα κατὰ γραμμὰς κυματοειδεῖς. Αὕτη δὲ τῆς κόμης ἡ ἀνάδεσις παρέχει τὴν βεβαιότητα, ὅτι ἡ κεφαλὴ εἶνε γυναικεία. Ἄλλο παράδειγμα ὁμοίας διατάξεως τῆς κόμης δὲν μοι εἶνε γνωστόν· πάντως ἡ τοιαύτη ἀνάδεσις αὐτῆς εἶνε ἐκ τῶν ἰδιαιτάτων ἅμα καὶ ἐκφραστικωτάτων τῆς αὐστηρᾶς τεχντροπίας.

Πολὺ ἐπιμελής καὶ συγγενῆς αὐτῆς πρὸς τὰ γλυπτὰ τῆς Ὀλυμπίας εἶνε ἡ ἐργασία τοῦ πάνου δυστυχῶς βεβλαμμένου ὠτός. Οἱ ὀφθαλμοὶ μὲ τὰ ἰσχυρὰ προέχοντα βλέφαρα, ὧν τὸ ἄνω δὲν προβάλλει ὑπὲρ τὸ κάτω, ὁμοιάζουσιν ἐντελῶς πρὸς τοὺς τῶν κεφαλῶν τῆς Ὀλυμπίας.

Ἡ κεφαλὴ αὕτη ἐποιήθη πάντως περὶ τὰ 470-

460 πρὸ Χριστοῦ. Εἶνε λυπηρότατον ὅτι ἐκ τοῦ ἀναγλύφου, εἰς ὃ τὸ λείψανον τοῦτο ἀνήκεν, οὐδὲν πλέον αὐτοῦ διεσώθη. Βεβαίως ἦτο ἔξοχόν τι καὶ ὠραῖον ἔργον, ἀλλ' οὐχὶ ἀρχιτεκτονικῆς χρήσεως, διότι πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἡ ἐργασία εἶνε σχεδὸν ὑπὲρ τὸ δέον λεπτὴ καὶ κομψή· δὲν εἶνε ὅμως καὶ ἀδύνατον νὰ ἦτο καὶ μετόπη. Ἡ μορφή εἶχεν ἰκανῶς τὸ ἡμισυ φυσικοῦ μεγέθους. Πιθανώτερον ἄρα εἶνε ὅτι ἀνήκεν μᾶλλον εἰς ἀναθηματικόν τι ἀνάγλυφον.

Κατὰ τὸ 1878 ἡ κεφαλὴ αὕτη ἦτο τὸ μόνον ἐν Ἀθήναις πρωτότυπον γλυπτόν, ὅπερ ἐφαίνετο ὅτι ἐπλησίαζεν εἰς τὴν τεχντροπίαν τὰ γλυπτὰ τῆς Ὀλυμπίας. Ἀλλὰ σήμερον τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτως. Διότι σήμερον ἔχομεν πρὸ πάντων τὴν λαμπρὰν τῆς Ἀκροπόλεως κεφαλὴν, ἣτις πολὺ ὁμοιάζει πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα τοῦ δυτικοῦ ἀετώματος, ἂν καὶ εἶνε ἀρχαιότερα αὐτοῦ¹, πρὸς δὲ τούτοις ἔχομεν καὶ τὸ ἐξαιρετικὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἀνάγλυφον ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως². Τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὴν λεπτότητα περὶ τὴν ἐκτέλεσιν εἶνε συγγενὲς πρὸς τὸ ἡμετερον λείψανον.

Τὰ κύρια λοιπὸν γνωρίσματα τῆς τέχνης τῶν γλυπτῶν τῆς Ὀλυμπίας εὐρίσκονται καὶ ἐν Ἀπτική· ἀλλ' ὅπου καὶ ἂν προβάλλωσι, πανταχοῦ ἐμφανίζονται ὑπὸ μορφήν μᾶλλον συνεσταλμένην, ἀκριβεστέραν καὶ λεπτοτέραν.

A. FURTWENGLER.

¹ Ἐφημ. ἀρχαιολ. 1888 πίν. 2. Πρὸ. 50tes Berlin. Winckelmannsprogramm σ. 141. 148. 151. 144. Archäolog. Studien H. Brunn dargebracht, σ. 84 κέ.

² Monuments et mémoires Piot III pl. 1. σ. 5 ἐ. (Lechat). Πρὸ. ἐν τοῖς ἐμοῖς Meisterwerke σ. 36 ἐ. 40. Ἡ χρονολογία τοῦ Lechat (περὶ τὰ 425-400!) δὲν εἶνε ἀξία ἀνασκευῆς.

ΔΥΟ ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ

Ἐσφαλμένως ὑποτίθεται ὅτι τὸ ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος σ. 90 ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργίου Α. Παπαβασιλείου δημοσιευθὲν τεμάχιον ψηφίσματος ἀναφέρεται εἰς Ἀλαβανδεῖς οἷς παρείχοντο ἴσα καὶ ὅμοια τοῖς ἄλλοις αὐτῶν συμπολίταις δικαιώματα. Κατὰ τοὺς κοινούς τύπους τῶν περὶ πολιτογραφίας ψηφισμάτων ἢ ἐν στίχῳ 6 φράσις *ὑπάρχειν δὲ αὐτοῖς καὶ* [— ἐπ' ἴση] *καὶ ὁμοία πᾶσιν Ἀλαβανδεῶσιν* δὲν ἔχει τόπον εἰ μὴ ἐν ψηφίσματι διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Ἀλαβανδεῖς ἀπονέμουν ξένοις τὰ πολιτικὰ δικαιώματα· ἀρκεῖ περὶ τούτων νὰ παραπέμψω τοὺς ἐνδιαφερομένους εἰς τὴν τοῦ E. Szanto μελέτην: *Das griechische Bürgerrecht* σ. 13¹. Ἐπειδὴ δὲ τὸ τεμάχιον τοῦτο εὐρέθη ἐν τοῖς περιχώροις τῆς Χαλκίδος ἐντετειχισμένον εἰς ἐρημοκλήσιον, εὐλόγως εἰκάζεται (εἶπερ μὴ μετηνέχθη ἄλλοθεν, ὅπερ ἐξ ἄπαντος χρήζει ἀποδείξεως), ὅτι τὸ ψήφισμα τοῦτο τῶν Ἀλαβανδέων, κατοίκων τῆς Καρίας, ἢ τὸ ποτε ἀναγεγραμμένον ἐν Χαλκίδι. Τοῦτο δὲ δὲν εἶνε διόλου παράδοξον ἐν ἡ περιπτώσει οἱ δι' αὐτοῦ πεπολιτογραφημένοι ἄνδρες ἦσαν Χαλκιδεῖς ἢ τοῦλάχιστον Εὐβοεῖς, διότι συνήθως τὰ τιμητικὰ ψηφίσματα καὶ ἐν τῇ πατρίδι τῶν τιμημένων ἀνεγράφοντο καὶ μάλιστα τὰ γενόμενα εἰς τιμὴν ἀνδρῶν δημοσίᾳ ἀποσταλέντων ὡς π. χ. πρέσβων ἢ δικαστῶν. Ὅτι δὲ πράγματι καὶ τὸ ψήφισμα τοῦ ὁποίου τεμάχιον ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Παπαβασιλείου ἀνεφέρετο εἰς δικαστὰς ἐκ Χαλκίδος εἰς Ἀλάβανδα ἀποσταλέντας καὶ μετὰ τὴν δικαστείαν ὑπὸ τῶν μεταπεμψαμένων ταῖς μεγίσταις τιμαῖς, δηλαδὴ τῇ πολιτείᾳ, τιμηθέντας, οὐ μόνον ἐκ τῶν ἐν στίχῳ 4 λέξεων *νόμων προνοίας* προ-

κύπτει, ἀλλ' ἀναμφισβητήτως ἀποδεικνύεται ἐξ ἑτέρας ἐπιγραφῆς ἐπίσης ἐν Εὐβοίᾳ εὐρεθείσης, ἣτις ὁμοίας τιμὰς δικασταῖς ἐκ Καρύστου πεμφθεῖσιν ὑπὸ Ἀλαβανδέων δεδομένας περιέχει. Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εὐρέθη ὑπὸ von Prokesch ἐν Καρύστῳ ἐν τοῖς κήποις, ἐδημοσιεύθη δὲ κατὰ τὸ ἀντίγραφον αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Boeckh ἐν *CIG* II p. 1018, 2152^b καὶ ἐν *Kleine Schriften* IV σ. 519, ὁ δὲ LeBas, *Plas* 1609 ἀνεδημοσίευσεν ἀπλῶς τὸ ἐν τῷ *Corpus* κείμενον. Κοινῶς δὲ ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἐθεωρεῖτο καὶ θεωρεῖται εἰσέτι καὶ ὑπὸ τοῦ V. Bérrard (*De arbitrio inter liberas Graecorum civitates* σ. 42) ὡς ψήφισμα Ἀλεξανδρέων (τῆς Τρωάδος)· τὰ γὰρ ἐν στ. 4 κατὰ Prokesch *OTENA*. . . *ANΔΡΩΝΤ. ΙΒΟΥ. ΗΚΛΑ*. . . . *ΙΟ* οὕτω ἡρμηνεύσεν ὁ Boeckh: *Ἐθ]ο[ξ]εν Ἀ[λεξ]ανδρ[έ]ων τ[ῆ] βου[λ]ῆ καὶ τῷ δήμῳ*. Ὅτι δὲ πιθανῶς ἄλλης πόλεως εἶνε ψήφισμα, ἐπειδὴ μεταξὺ Καρυστίων καὶ Ἀλεξανδρέων τὰ ἐν στ. 9 μνημονούμενα *συνγενικὰ δίκαια* καθ' ὅσον γνωρίζομεν δὲν ὑπάρχουσιν, ὀξύτατα ἤδη παρετήρησεν ὁ v. Wilamowitz-Moellendorff ἐν τῇ τοῦ E. Sonne διατριβῇ: *De arbitris externis quos Graeci adhibuerunt etc. diss.* Gotting 1888 p. 23. Πράγματι δὲ δὲν εἶνε Ἀλεξανδρέων, ἀλλ' Ἀλαβανδέων τὸ ψήφισμα· τοῦτο ἀποδεικνύει πληρέστερον ἀντίγραφον νῦν ἀποκείμενον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν ἐν Βερολίῳ βασιλικῶν Μουσείων, ληφθὲν ὑπὸ τοῦ περιηγηθέντος τὴν Εὐβοίαν τῷ 1847 Γερμανοῦ ἀρχιτέκτονος Ed. Schaubert. Τὸ ἀντίγραφον τοῦτο μεταγραφὴν μικροῦς γράμμασι μετὰ τινων ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε εὐστόχων συμπληρώσεων ἐδημοσίευσεν ὁ F. Koerp ἐν *Archäologischer Anzeiger* 1890 σ. 141· πρὸ ὀλίγου δὲ ἐξήτασα αὐτὸ ἰδίῳις ὄμμασιν ἐν Βερολίῳ. Στηριζόμενος λοιπὸν ἐπὶ τῶν δύο τούτων τοῦ Prokesch καὶ τοῦ Schaubert ἀντιγράφων ἀναγινώσκω τὸ ψήφισμα ὡς ἐξῆς·

¹ Ἀξιοσημείωτον εἶνε διὰ τοὺς τύπους τὸ πρὸ ὀλίγου ἐν *Bull. de corr. hell.* 1899 σ. 488 δημοσιευθὲν περὶ πολιτογραφίας ψήφισμα ἐκ Δελφῶν γράφον ὡδε: *Δελφοὶ ἔδωκαν Ἀριστοφυλίδαι* κτλ. αὐτῶι καὶ ἐκγόνοις *προξενίαν, πολιτείαν ἴσαν καὶ ὁμοίαν* κτλ.

'Carysti in hortis, tabula marmorea valde detrita, ad dextram mutila' Boeckh κατὰ Prokesch;

'Inscription aus Palaeochora bei Carysto auf grünem Marmor' Schaubert.

Ἄλ[α]β[αν]δίων.

Ἐδ[ο]ξεν Ἀ[λ]αβ[αν]δ[έ]ων τῆ βουλῆ καὶ τῷ δήμῳ εἰσ[η]γησα[μ]έ[ν]ων τὴν]γνώμην [Δ]ιονυσ[ι]κλέ[ους] τοῦ Β[-, τοῦ δεῖνα τοῦ δεῖνος;

... ἐπιψηφισαμένου δὲ Μενίσκου τ[οῦ]... ἡ γνώμη ἀρχόντων· ἐπεὶ Ἀγαθόπους [τοῦ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνα καὶ Λαμπρᾶς Ἰλάρου γραμματεὺς Καρύστιοι ἄνδρες ἐνάρετοι καὶ ὑπερβαλλούση συνέσ[ει] κεκοσμημένοι μεταπεμφ-
5 θέ[ν]τες] δικασταὶ δεδικάκασι παρ' ἡμεῖν καλῶς καὶ ἀκολούθως τοῖς νόμοις πάντα πεποιήκασιν ἀ[ν]τι[ξ]ίως
τοῦ [τῆς πατρί-

δος ἀξιώματος καὶ τοῦ τῆς πόλεως ἡμῶν με[γ]έθους· ἀνενώσαντο δὲ καὶ ἐν τῆ βουλῆ καὶ τῷ δήμῳ καὶ ἐδί-
δαξαν τὰ ἀρχῆ[θεν] ὑπάρχοντα
ταῖς πόλεσιν πρὸς ἀλλήλας συγγενικὰ δίκαια· ἐποιήσαν[το] δὲ καὶ τὴν ἐν τῆ]πόλ[ει] ἡμῶν ἐπιδημίαν κόσμιον καὶ
σώφρονα [καὶ π]ρ[ε]πούσαν τῷ τῆς
δικαστείας ἀξιώματι, ὥστε τὸν δῆμον ἡμῶν ἀποδεξάμενον αὐτοὺς [ψη]φ[ί]σασθαι τὰς καθ' ἡ[κού]σας τιμὰς· δε-
δοχθαι τῆ βουλῆ καὶ τῷ δήμῳ
τε[τειμη]σ[θαι] πάλιν τὴν τε πόλιν καὶ τοὺς προγεγραμμένους ἄνδρας ταῖς ἀρμοζούσαις καὶ προσηκούσαις τειμαῖς
[καὶ] εἰσ[τεφανώ]σθαι

10 χρυσέοις στεφάνοις· ὑπάρχειν δὲ αὐτοῖς καὶ τέκνοις καὶ [ἐκ]γόνοις αὐ[τῶ]ν καὶ πολιτεῖν ἐπ' ἴση καὶ ὁμοίᾳ [πᾶσιν
Ἄλαβανδεῦσιν·

εἰεῖναι δὲ αὐτοῖς ἀναθεῖναι καὶ ἀνδριάντας ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ τῆς πόλεως ἡμῶν τόπῳ καὶ ἐπιγρ[άψ]α[ι] τ[ί]ας
προγεγ[ραμμένας] τει-
μαῖς· ὅπως δὲ καὶ ἡ πατρίς αὐτῶν ἐπιγνῶ τὰ ἐψηφισμένα ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τοῖς ἀνδρά[σι] τειμαῖα
ἀποσταλ[ῆ]ν[αι] εἰς Κάρυστον ἀντί-
γραφον τοῦδε τοῦ ψηφίσματος σημανθὲν τῆ δημοσίᾳ σφραγεῖδι.

Τῆς ἐν μέσῳ τοῦ στίχου μεγαλητέροις γράμμασιν ὑπεργεγραμμένης ἐπιγραφῆς: Ἄλ[α]β[αν]δίων καὶ τῶν κάτωθεν αὐτῆς σφύζονται τάδε ἐν τῷ τοῦ Schaubert ἀπογράφῳ:

Α Α Ν Δ Ε Ω Ν
Μ Ν Γ Ν Ω Μ Η Ν
Τ Ω Ν

ὀλιγώτερα δὲ ἐν τῷ ἐν γένει ἀνακριβεστέρῳ ἀπογράφῳ τοῦ von Prokesch κατὰ τὸ ἐν CIG κείμενον:

Ι Δ Ε Ω Ν
Δ Ι Ο Ν Ι Σ Κ Λ Ε Ω Τ Ο Ι Β

Τὸ δὲ ψήφισμα ἐξαιρουμένων τῶν δύο πρώτων στίχων ὅπου κύρια τινὰ ὀνόματα καθ' ὀλοκληρίαν ἢ ἐν μέρει ἐλλείπουσιν νῦν εὐκόλως ἀποκαθίσταται. Ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὀλίγα ἀπαιτοῦσι δικαιο-

λογίαν ἢ ἐξήγησιν· τῶν δὲ διαφόρων τοῦ Prokesch καὶ Schaubert ἀναγνώσεων μόνον αἱ κυριώτερα ἀπαιτοῦσι μνείαν παραλειπομένων τῶν ἐλλειπῶν καὶ ἐσφαλμένων ἀναγνώσεων τοῦ Prokesch ὅπου κατὰ τὸ τοῦ Schaubert ἀπόγραφον ἢ κατ' ἀσφαλῆ διόρθωσιν ἢ συμπλήρωσιν αὐτοῦ ἀμφιβολία περὶ τοῦ κειμένου δὲν ὑπάρχει.

Στ. 2. ΛΟΞΕΝΛΛ ΑΝΑΣΩΝ Sch. ΕΙΣ -
... ΜΝ... κενὸν ὡς τριῶν ἢ τὸ πολὺ τεσσάρων γραμμάτων ΓΝΩΜΗΝΑΙΟΝΥΣ. ΛΗ... ἌΤΟΥΒ Sch. Ἐν τῇ λέξει εἰσ[η]γησα[μ]έ[ν]ων ὁ λίθος ἀντὶ ΜΝ βεβαίως εἶχεν ΜΕΝ, ἴσως δὲ καὶ ἐν ἀρχῇ ΣΗΗ. Διότι πολλάκις κατὰ τὰ τοῦ Schaubert καὶ τοῦ Prokesch ἀπόγραφα ἦσαν ἠνωμένα ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ δύο ἢ καὶ τρία γράμματα, ἐνίοτε δὲ κατὰ συγγνωστὸν σφάλμα ὁ Prokesch καὶ ὁ Schaubert τὰς παρενθέτους ἐνωτικὰς γραμμαῖς δὲν ἀνεγνώριζον καὶ παρέλειπον αὐτὰς ἐν τοῖς ἀπογράφοις. Οὕτως ἐν στ. 5 εὐρίσκομεν παρῆμεῖν,

πάντα· ἐν στ. 6 ΗΣ πόλεως ἡμῶν ΜΕΤέθουε (Sch.), ἀΝΕΝΕώσαντο, ἐΝΗ, ἐν στ. 7 σὺΝΓενικά· προφανῶς δὲ καὶ ἐν ἐποικήσαντο τὰ Ν καὶ Τ ἦσαν ἠνωμένα διότι τὸ τοῦ Sch. ἀπόγραφον ἔχει εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως ταύτης μόνον Ν· ἐν τῷ αὐτῷ στίχῳ ΗΜΩΝ ΠΙΔΗΜΙΑ ΚΟΣΜΙΟΝ Κ, ἐν οἷς ὁ Schaubert ἐξ ἄπαντος παρέλιπε τὸ μετὰ τοῦ Ν πρὸ τοῦ *πιδημίαν* ἠνωμένον Ε, ὡς ὁ τε χῶρος δεικνύει καὶ τὸ τοῦ von Prokesch ἀπόγραφον οὕτως ἔχον· ΜΩΙΕΠΙ· λείπει δηλαδὴ ἡ λοξὴ γραμμὴ τοῦ Ν· ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ στίχου συμπλήρωσα τὰ ὑπὸ τοῦ Sch. ἀναγνωσθέντα: ΚΑΙ ΠΕ [κ]αὶ π[ρ]έ[πουσαν εἰκάζων ὅτι ὁ λίθος εἶχεν ΓΡΕ. Ἐν στ. 8 ΔΗΜΟΝΗΜΩΝ, ΗΒου.ΛΗΚ· ἐν στ. 9 ΠΑΛΙΝ-ΝΕ, ἐν στ. 10 ἴσΗΚ.

Ἐκ τοῦ μήκους τῶν ἐπομένων στίχων συμπεραίνω ὅτι ἐν στ. 2 ἡ δύο ὠνομάζοντο ἄνδρες οἱ εἰσηγησάμενοι τὸ ψήφισμα ἢ ὅτι ὁ εἷς ὁ εἰσηγησάμενος ἐχαρακτηρίσθη καὶ διὰ καταλλήλου ἐπιθέτου ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων τῆς πόλεως. Δυστυχῶς ἄλλο ψήφισμα Ἀλαβανδέων ἐλόκληρον δὲν σώζεται· τοῦ γὰρ ἐν Bull. de corr. hell. X p. 299 ὑπὸ Ch. Diehl ἐκδοθέντος, μελετηθέντος δὲ ὑπὸ M. Holleaux ἐν Revue des études grecques XI p. 258 καὶ ὑπὸ H. Willrich ἐν Hermes XXXIV σ. 305 ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει· ὥστε ἀγνοοῦμεν καθ' ὃν τρόπον τὰ λεγόμενα praescripta τῶν ψηφισμάτων τῶν Ἀλαβανδέων συνετάσσοντο. Τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἢ καὶ μόνου εἰσηγησαμένου τὸ ψήφισμα δὲν συμπληροῦται μετ' ἀσφαλείας. Τὸ ἀπόγραφον τοῦ von Prokesch ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ πληρέστερον τοῦ ἀπογράφου τοῦ Schaubert ὑπάρχον ἔχει ΛΙΟΝΙΣΚΛΕΩ...ΤΟΙΒ, τὸ δὲ τούτου ΑΙΟΝΥΣ.ΔΗ...ΑΤΟΥΒ, τουτέστιν κατὰ Koerp Διονυσ[ίου] Δη...άτου Β-. Πιθανώτερον ἴσως ὅτι ἦτο Διονυσ[ι]κέ[ου] τοῦ Β-, εἰ καὶ τὰ ἐν τέλει Α τοῦ Schaubert δὲν συμφωνοῦσιν. Ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου 3 ὁ Prokesch ἔχει ΛΑΡΡ.ΑΣΙΜΡΟΥ, ἐρμηνευθὲν ὑπὸ τοῦ Boeckh [Ἰ]λαρ[ίδ]ας Ἰ[λά]ρου· ὁ δὲ Schaubert ΛΑΜΠΡΑΣ· ἐπειδὴ δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε ὡς φαίνεται ἀγνωστον εἰκάζει τις ὅτι μᾶλλον θὰ ἦτο Λαμπρ[ίδ]ας· ὅμως, ἐπειδὴ καὶ Λαμπρίς (Athen. Mitth. IV σ. 356) καὶ Λάμπρων εὑρίσκονται, καὶ ὁ τύπος Λαμπρᾶς οὐδόλως εἶνε ἀπίθανος. Τὰ ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου 5 ἔχουσιν ὧδε

κατὰ Prokesch ΘΕΝ...ΚΑΣ ΑΙ, κατὰ δὲ Schaubert ΘΕΠ.ΔΙΚΑΣΤΑΙ· ἴσως καὶ ἐνταῦθα ἡ ἔνωσις τῶν γραμμάτων ΝΤΕ ἐδυσχέραινε τὴν ἀνάγνωσιν. Τὰ ἐν τέλει τοῦ στ. 5 ὧδε ἔχει ὁ Schaubert: Α.Λ...ΤΟΣΤΟΥ. Ἐξ ἄπαντος ἐσφαλμένη εἶνε ἡ ἀνάγνωσις ἣν ὁ R. Muenzel προέτεινε τῷ Koerp ἄ[λ]λ[α πρ]ὸς τοῦ [τῆς πατρίδ]ος ἀξιωματος· ἐξετάσας αὐτὸς τὸ τοῦ Schaubert ἀντίγραφον νῦν ἀδιστακτικῶς συμπληρῶ ἀ[νταξίω]ς ἀντὶ ἀξίως ὅπερ ἐμάντευσα ἐν Arch. epigr. Mitth. XX σ. 91. Τὰ ἐν τέλει τοῦ στ. 6 κατὰ Schaubert ἔχουσιν ὧδε· ΕΔΙΔ· ΜΑΑΡΧΗ, τοῦτ' ἔστι, νομίζω, ἐδίδα[ξα]Ν ἢ ἀρχῆ[θεν ὑπάρχοντα ταῖς πόλεσι πρὸς ἀλλήλας συγγενικὰ δίκαια: πρβ. τὸ παρὰ Διοδώρῳ XVIII 10, 3 ψήφισμα Ἀθηναίων· ἐκπέμψαι δὲ καὶ πρέσβεις τοὺς ἐπελευσομένους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις καὶ διδάξοντας ὅτι κτλ. Τίνα δὲ τὰ μεταξὺ Χαλκιδέων καὶ Ἀλαβανδέων συγγενικὰ δίκαια ἀλλαχόθεν δὲν εἶνε γνωστόν. Ὑποδεικνύω ἐν τούτοις ὅτι Ἀβαντες ἦσαν οἱ ποτε κατὰ Χαλκίδα καὶ Ἐρέτριαν οἰκοῦντες· Ἀβαντες δὲ ἐξ Εὐβοίας, κατὰ Ἡρόδοτον I 146, Ἰώνων τῶν ἐν Ἀσίᾳ εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, καὶ ὅτι κατὰ Πausanίαν VII 4, 9 εἰς Χίον τὴν νῆσον ἀφίκοντο καὶ Κᾶρες καὶ Ἀβαντες ἐξ Εὐβοίας καὶ ὅτι Ἐκτωρ ἀπὸ Ἀμφίκλου (τοῦ ἐξ Ἰστιαίας τῆς ἐν Εὐβοίᾳ κατὰ μάντευμα εἰς Χίον ἐλθόντος) τετάρτη γενεᾷ βασιλεύων τῆς νήσου ἐπολέμησεν Ἀβάντων καὶ Καρῶν τοῖς οἰκοῦσιν ἐν τῇ νήσῳ καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἐν ταῖς μάχαις, τοὺς δὲ ἀπελθεῖν ἠνάγκασεν ὑποσπόνδους¹. Δυνατὸν εἶνε ὅτι ἐκ σχέσεων τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἀβάντων καὶ τῶν ἐν Ἀλαβάνδοις Καρῶν προήρχοντο τὰ μεταξὺ Χαλκιδέων καὶ Ἀλαβανδέων συγγενικὰ δίκαια· ἡ ἔλλειψις ὅμως ἄλλων παραδόσεων καθιστάνει πᾶσαν περὶ τούτων εἰκασίαν παρὰ πολὺ δύσκολον καὶ τολμηράν.

Ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι κατὰ τὰ ἐν στ. 8 ὁ δῆμος ἀποδεξάμενος αὐτοὺς (πρβ. τὸ ἐν Revue des études grecques X σ. 299 ψήφισμα στ. 24) ἐψηφισατο ἤδη τὰς καθηκούσας τιμὰς, καὶ ὅτι ἡ ἐν στ. 9 πρότασις τοῦ ψηφίσματος ἀρχεται ὡς ἐξῆς: δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τετειμηῆσθαι πάλιν τὴν τε πόλιν καὶ τοὺς προγεγραμμένους ἄνδρας

¹ Πρβ. F. Dümmler, Kleine Schriften II σ. 244.

κτλ. Τοῦτο νομίζω οὕτω πως ἐξηγητέον. Ἐν προηγούμενῃ ἐκκλησίᾳ ὁ δῆμος τῶν Ἀλαβανδέων ἐψηφίσατο ψήφισμα περὶ τῶν τιμῶν τῶν τῆ πόλει τῶν Χαλκιδῶν καὶ τοῖς δικασταῖς ὀφειλομένων, προσέταξεν δὲ καὶ τῆ βουλῆ καὶ τοῖς ἀρχουσι νὰ ὑποβάλωσιν ἐν ὑστέρα τινὶ ἐκκλησίᾳ τῷ δήμῳ δόγμα περὶ πολιτογραφίας τῶν ἀνδρῶν συμφώνως τοῖς περὶ ταύτης ἰσχύουσι νόμοις. Οὕτω π. γ. γράφει τὸ τῶν Ἰασέων ὑπὲρ δικαστῶν ἐκ Πριήνης ψήφισμα *Inscr. Brit. Mus.* 420 (Michel, *Recueil* 468) στ. 27 μετὰ πρότασιν ἐπαίνων καὶ στεφάνων καὶ προξενίας· *περὶ πολιτείας δὲ αὐτοῖς καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν προγράψασθαι τοὺς προστάτας ἐν τοῖς ἐννόμοις χρόνοις· καὶ τὸ Μυτιληναίων ὑπὲρ δικαστῶν ἐξ Ἐρυθρῶν ψήφισμα Michel, Recueil 357 στ. 38 εἰσηγήσασθαι δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς χρόνοις τοῖς ἐν τῷ νόμῳ καὶ τοὺς στρατηγούς ὅπως ὑπάρξει αὐτοῖσι προξενία καὶ πολιτεία·* πρβ. Szanto, *Das griechische Bürgerrecht* σ. 50. Τὸ δεύτερον λοιπὸν τὸ ἐπὶ τῆ βάσει τῆς σχετικῆς εἰσηγήσεως τῶν ἀρχόντων ἐν ὑστέρα τινὶ ἐκκλησίᾳ γενόμενον ψήφισμα σφίζεται· ἐπαναλαμβάνει δὲ πρῶτον τὰς ὑπὸ τοῦ δήμου ἐψηφισμένας ἤδη τιμὰς, ἐξακολουθεῖ δὲ· *ὑπάρχειν δὲ αὐτοῖς κτλ. καὶ πολιτείας.* Τὸ δὲ ἐν *Bull. de corr. Hell.* X σ. 299 ψήφισμα στ. 1-38 φαίνεται ὅτι εἶνε εἰσηγήσεις ἢ ἐν τῆ βουλῆ ἢ ἐν τῆ ἐκκλησίᾳ γενομένη, προταθεῖσα ὕστερον ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐν ἄλλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ ψηφοφορίας νομίμου ἐπικυρωθεῖσα· οὕτως ἐξηγεῖται ἢ ἐν στ. 40 φράσις *οἰόμεθα [δεῖν τὴν βου]λὴν ψηφίσασθαι ἢ στεφανοῦσθαι* κτλ. καὶ τὰ ἐν τέλει τοῦ σωζομένου *τεμαχίου· ἔδοξε τῆ βουλῆ καὶ τῷ δήμῳ ε - - - αν ἐψηφοφορήθη κατὰ τὸν νόμον.*

Ἐν τῷ στίχῳ 9 ἔχει ὁ λίθος κατὰ τὰ τοῦ Prokesch καὶ Schaubert ἀπόγραφα· *καθικούσας*· ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ ἐπομένῳ στίχῳ καὶ οἱ δύο καθαρῶς ἀναγινώσκουσιν *προσΗκούσας* καὶ ἡ γραφή τοῦ 1 ἀντὶ τοῦ Η ἔτι ἐν τῷ δευτέρῳ μ.Χ. αἰῶνι πολὺ σπανίως ἀπαντᾷ, εἰκάζω ὅτι καὶ ἐνταῦθα ὁ λίθος εἶχεν ἠνωμένα γράμματα· *καθικούσας*. Ἴσως δὲ καὶ ἐν τῆ ἐπομένῃ λέξει *τιμαῖς* εἶχεν ἠνωμένα τὰ γράμματα

¹ Πρβ. LeBas, *Iles II* 1799 (Ἄνδρου) = 2059 (Μυκόνου) στ. 10 καὶ *οἰόμεθα διαλαβεῖν* κτλ. *δοκεῖ τῆ βουλῆ.*

ΤΕ, καίπερ ἀπλοῦν τὸ Τ ἀναγράφουσιν ὁ Prokesch καὶ ὁ Schaubert, διότι πιθανώτατον εἶνε ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἢ ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς χρόνοις συνήθης ὀρθογραφία φυλάσσεται. Ἐν τέλει τοῦ στίχου ὁ Sch. ἔχει· *ΤΒΟΥΛΗΚΤΕ*· ἐν ἀρχῇ τοῦ στ. 10 ὁ μὲν Sch. *ΤΕΠ. .ΡΙΣΟΝ*, ὁ δὲ Prokesch *ΤΑ. . . . ΣΟΝ* ἀντὶ *τε]τε[μῆ]σ[θαι]*. Ἐν τέλει τοῦ στ. 10 ὁ Schaubert ἔχει μόνον *ΟΜΟΙΑΙ. Τ*· βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ νῦν ὑπὸ τοῦ κ. Παπαβασιλείου δημοσιευθέντος ψηφίσματος ἐκλαμβάνω τὸ Τ ὡς δεύτερον ἡμισυ ἐνός Π καὶ συμπληρῶ [*πᾶσιν Ἀλαβανδεῶσιν*], ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ R. Muenzel παρὰ Koepf προταθέντος *ά]τ[ελῶς*.

Ἐν στ. 10 ἀντὶ αὐτοῖς τὸ τοῦ Schaubert ἀπόγραφον ἔχει *ΑΗΤΟΙΣΚΑΙΑΝΑΘΕΙΝΑΚΑΙΑΝΔΡΑΝΤΑΣ*, ὀρθῶς δὲ ἔχει ἐν πᾶσι τούτοις τὸ τοῦ Prokesch. Ἐν τέλει τοῦ στίχου τούτου *ΠΡΟΠΕΡ* Prokesch, *ΠΡΟΓΕΓΩ* Schaubert.

Ἐν τέλει τοῦ στ. 11 *ΑΠΟΣΤΑΛΩΝ* Schaubert. Μετὰ τὴν τελευταίαν λέξιν τοῦ ψηφίσματος εὐρίσκειται μικρὸν φύλλον.

Καὶ κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν καὶ διὰ τὴν πολλοῦ χρῆσιν ἠνωμένων γραμμάτων ἢ ἐκ Καρύστου ἐπιγραφή ἀνήκει εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων· ἢ πολλὴ χρῆσις ἠνωμένων γραμμάτων θεωρεῖται μάλιστα ὑπὸ τοῦ W. Dittenberger *CIGSept. I* 2425 (πρβ. καὶ *I* 2415 τοῦ ἔτους 139 μ.Χ. καὶ τὴν μεγάλην ἐξ Ἐφέσου ἐπιγραφήν περὶ τῶν δωρεῶν τοῦ C. Vibius Salutaris *Inscr. Brit. Mus.* 480 τοῦ ἔτους 104 μ.Χ.) ὡς μὴ συνήθης πρὸ τοῦ δευτέρου μ. Χ. αἰῶνος. Ὅτι δὲ τὸ ἐκ Χαλκίδος ψήφισμα τῆς αὐτῆς περιόδου ἐποχῆς εἶνε, ἀποδεικνύει καὶ ἡ ὄλη σύνταξις καὶ φρασεολογία αὐτοῦ καὶ ἡ ὀρθογραφία αἰτινες καταπληκτικῶς μετὰ τοῦ ἐκ Καρύστου ψηφίσματος συμφωνοῦσι· μόνον διὰ τὴν μὴ γενομένην χρῆσιν ἠνωμένων γραμμάτων καὶ τὴν γραφὴν *σφραγιδι* ἀντὶ *σφραγεῖδι* φαίνεται τοῦ ἐτέρου ἀρχαιότερον· ἐν τούτοις ἀσφαλέςτερος ὀρισμὸς τῶν χρόνων, εἰς τοὺς ὁποίους αἱ δύο ἐπιγραφαὶ ἀνήκουσι τῷ μὴ ἰδόντι τοὺς λίθους ἀλλ' ἐκ τετυπωμένων ἀντιγράφων μόνον κρίνοντι δὲν ἐπιτρέπεται.

Ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Παπαβασιλείου δημοσιευθεῖσα ἐπιγραφή πρέπει νομίζω νὰ συμπληρωθῆ ὡς ἐξῆς·

...ον [ἐποιήσαντο δὲ καὶ; τὴν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν ἐπιδημίαν κό-
 σμιον [καὶ] σώφ[ρ]ο[ς] <ι>να||Ο[ὥστε τὸν δῆμον ἀποδεξάμε-
 νον αὐτοὺς περὶ πάντων [τῶν κατὰ τὰς δίκας ἐπιμέλειαν πεποιημένους μετὰ πάσης περὶ τῶν
 νόμων προνοίας ψηφίσασθαι [τὰς καθηκούσας τειμαῖς· δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ
 5 τετειμηῆσθαι τοὺς προγεγραμμένους ἄνδρας ταῖς προσηκούσαις τειμαῖς καὶ ἐστεφανώσθαι χρυ-
 σοῖς στεφάνοις· ὑπάρχειν δὲ αὐτοῖς τε καὶ [τέκνοις καὶ ἐγγόνοις αὐτῶν καὶ πολιτεῖαν ἐπ' ἴση
 καὶ ὁμοίᾳ πᾶσιν Ἀλαβανδεῦσιν· ἐξεῖναι δὲ αὐτοῖς [ἀναθεῖναι καὶ ἀνδριάντας ἐν εὐκαίρῳ καὶ
 ἐπισήμῳ τῆς πόλεως τόπῳ καὶ ἐπιγράψαι αὐτοὺς [τὰς προγεγραμμένας τειμαῖς προπεμφθῆναι;
 τε αὐτοὺς ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου· ὅπ[ω]ς δὲ καὶ ἡ πατρίς αὐτῶν ἐπιγινῶ τὰ ἐψηφισμένα
 10 ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τοῖς ἀνδράσι τεί[μια ἀποσταλῆναι ἀντίγραφον τοῦδε τοῦ ψηφί-
 σματος σημανθὲν τῇ δημοσίᾳ σφραγίδι. ἐπληρ[ώθη

Ὁ δεύτερος στίχος θὰ συνεπληροῦτο ἄριστα διὰ τῶν ἐν τῷ ἐκ Καρύστου ψηφίσματι ἐν στ. 7 λέξεων· ἐποιήσαντο δὲ καὶ τὴν - ἐπιδημίαν κό]-σμιον [καὶ] σώφρονα [καὶ πρόπονσαν τῷ τῆς δικαστείας ἀξιώματι, ἀλλὰ τὰ δύο τελευταῖα τοῦ στίχου γράμματα κατὰ τὸ ἀπόγραφον τοῦ κ. Παπαβασιλείου ΣΜΙΟΝΙ ΣΩΦΡΟΙΝΑ||Ο δὲν ἦσαν ΚΑ, ἀλλ' ἴσως ΠΟ (ποιησάμενοι;). Ἐν δὲ τοῖς ἐπομένοις ὡς δεικνύουσιν αἱ λέξεις περὶ πάντων καὶ νόμων προνοίας, αἵτινες ἐν τῷ ἐκ Καρύστου ψηφίσματι δὲν ὑπάρχουσιν, ἢ δικαιολογία τοῦ ἐκ Χαλκίδος ψηφίσματος ἦτο ἐκτενέστερον συντεταγμένη· ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἀσφαλῆς συμπλήρωσις τοῦ τρίτου στίχου εἶνε ἀδύνατος καὶ ὅτι τὰ ἄνω μόνον χάριν παραδείγματος προτείνω. Ὡς πρὸς τὸ περὶ πάντων τῶν κατὰ τὰς δίκας πρβ. τὸ ἐκ Πριήνης Λαοδικέων ψήφισμα Michel, *Recueil* 543 (*Gött. gel. Anzeigen* 1900 σ. 96) στ. 4 ὑπολαμβάνων μάλιστα προστίθεσθαι τῶν κατὰ τὰς δίκας αὐτῶν (ἢ πάντων;) τοὺς παρὰ Πρωιγέων ἀποσταλησομένους δικαστάς, καὶ τὸ ἐξ Ἀσσοῦ Στρατονικέων ψήφισμα Michel, *Recueil* 477 στ. 7 ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ τοῖς κατὰ τὴν δικαστείαν ἄπα[σιν].

Ἐν στίχῳ 5 λείπει τὸ ἐν τῷ ἐτέρῳ ψηφίσματι πάλιν· ἀντὶ δὲ ταῖς ἄρμοζούσαις καὶ προσηκούσαις τειμαῖς ὁ χῶρος μόνον ἐν ἐπίθετον π.χ. ταῖς προσηκούσαις ἐπιδέχεται. Ἐν στ. 6 γράφεται χρυ]-σοῖς στεφάνοις, ἐκεῖ δὲ χρυσέοις· πρβ. P. Kretschmer, *Die Entstehung der Koinē, Sitzungsberichte der Wiener Akademie* 1900 σελ. 23· ἐν δὲ στ. 8 ἐν] ἐπισήμῳ τῆς πόλεως τόπῳ ἀντὶ ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ τῆς πόλεως ἡμῶν τόπῳ· τὸ δὲ ἀναθεῖναι καὶ ἀνδριάντας ἐν ἐπισήμῳ κτλ. δὲν πλη-

ροῖ τὸν στίχον· διὰ τοῦτο γράφω ἐν εὐκαίρῳ καὶ ἐπισήμῳ τῆς πόλεως τόπῳ (πρβ. τὸ τῶν Θηραίων ψήφισμα IGIns.III 322 ἀποδεῖξαι τόπον τὸν ἐπιτηδειότατον καὶ ἐπιφανέστατον)· περιττὸν ὅμως νὰ εἶπω ὅτι καὶ ἄλλαι συμπληρώσεις εἶνε δυναταί. Ὅμοίως δὲ καὶ αἱ ἐν στίχῳ 9 λέξεις τε αὐτοὺς ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου ἐλλείπουσιν ἐν τῷ ἐκ Καρύστου ψηφίσματι· μετὰ πάσης ἐπιφυλάξεως εἰκάζω νὰ συμπληρωθῇ ἡ φράσις διὰ προπεμφθῆναι.

Ἡ τελευταία φράσις τοῦ ψηφίσματος φαίνεται ὅτι τελειώνει διὰ τῶν λέξεων· σημανθὲν τῇ δημοσίᾳ σφραγίδι. Ἐπειτα προσθήκη τῆς ὁποίας δυστυχῶς δὲν σφύζονται ἐπὶ τοῦ λίθου εἰ μὴ πέντε γράμματα, κατὰ τὸ ἀπόγραφον τοῦ κ. Παπαβασιλείου ΕΠΛΗΡ, οὐδεμίαν, ἐκ πρώτης ὄψεως τοῦλάχιστον, πιθανὴν ἐξήγησιν ἐπιτρέποντα. Ἐν τέλει τῶν περὶ πολιτογραφίας ψηφισμάτων ἐνίστη ἀναγράφεται τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπὶ φυλῆν κτλ. ἐπικλήρωσις τοῦ νέου πολίτου, ὡς π.χ. ἐν ψηφίσματι Καλυμνίων Michel, *Recueil* 478· ἐπεκλαρώθη ἐπὶ φυλῆν καὶ δᾶμον· ἔλαχε φυλᾶς Κυδρηλείων, δᾶμον Ἀμυριπετρῶν· τοιαύτη δὲ ἐπικλήρωσις καὶ ἐν ἄλλοις ψηφίσμασι, π.χ. τῶν Σαμίων (Michel, *Recueil* 369 ἐπ.), Ἀμοργίων (*Recueil* 385), Ἐφεσίων (*Recueil* 488 ἐπ.), Μαγνήτων τῶν ἐπὶ Μαϊάνδρῳ (O. Kern, *Inschriften von Magnesia* 2 ἐπ.), Τροάζηνίων (*Recueil* 176) μνημονεύεται. Πρόχειρος λοιπὸν ἢ εἰκασία ὅτι καὶ τὸ ἐκ Χαλκίδος ψήφισμα ὁμοίαν εἶχε προσθήκην καὶ ὅτι ἀντὶ τοῦ αἰνιγματώδους ἐπ.ληρ πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ ἐπ[εκ].ληρ[ώθησαν κτλ.

Δυσκόλως ὅμως παραδέχεται τις ἐρμηνείαν στη-

ριζομένην ἐπὶ ὑποτιθεμένου σφάλματος τοῦ χαράκτου. Εὐτυχῶς ἄλλην πιθανοτέραν ἐξήγησιν ὑποδεικνύει ἡ ἐξ Ἄνδρου ἐν CIG II p. 1063, 2349 b καὶ παρὰ Le Bas, Pls 1802 ἐπιγραφή. Ὁ λίθος οὗτος περιέχει τρία ψηφίσματα τῶν Ἀδραμυτηνῶν ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἀναφέρεται γενικῶς εἰς τὰς τιμὰς τὰς ἀπονευητέας τοῖς τότε ἀπὸ τῆς ξένης παραγενομένοις δικασταῖς· τὸ δὲ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον ἰδιαίτερος εἰς τιμὰς δικαστοῦ καὶ γραμματέως ἐξ Ἄνδρου ἀποσταλέντων. Τὸ πρῶτον λοιπὸν ψήφισμα γράφει ἐν στ. 12 ὡδε· κληθῆναι δὲ αὐτοὺς καὶ ἐπὶ ξενισμὸν εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐπὶ τὴν βουλαίαν ἐστίαν μερίσαντος Ἀρχέου τοῦ ταμίου εἰς τὴν ἐγδοχὴν αὐτῶν ὅσον ἂν τῷ δήμῳ δόξῃ· πέμψαι δὲ τὸν Ἀρχέαν καὶ ἐκάστῳ τῶν δικαστῶν καὶ γραμματέων ξένια τὰ ἐκ τοῦ νόμου· καὶ μετὰ τὸ τέλος τοῦ ψηφίσματος ἐν στ. 22 Ἔδοξεν καὶ ἐδόθησαν δραχμαὶ χίλιαὶ ἑπτακόσια. Περὶ τοιαύτης δόσεως χρημάτων ἴσως γίνεται λόγος καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 3598 ἐν CIG. Ἰλιέων ψηφίσματι. Εἰκάζω λοιπὸν ὅτι τῷ

ἐδόθησαν ἰσοδυναμεῖ ἐν τῷ ψηφίσματι τῶν Ἀλαβανδέων τὸ ἐπ.ληρ-, ὅτι δηλαδὴ ἐσημειώθη ποσὸν τι ὡς μισθὸς καὶ πορεῖα· ἐπ.ληρ[ώθησαν δραχμαὶ τόσαι ἢ καὶ δηνάρια τόσα. Οὕτως τὸ π.ληροῦν ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιγραφῇ ἔχει τὴν σημερινὴν τῆς λέξεως σημασίαν· ὅτι δὲ αὕτη ἡ σημασία ἦτο συνήθης ἤδη κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους ἀποδεικνύουσιν, ἐὰν καὶ τὰ λεξικά δὲν ἀναφέρουσι παραδείγματα, τὰ ἐξ Αἰγύπτου ἐπὶ παπύρου καὶ ὄστράκων ἔγγραφα. Οὕτως π.χ. πάπυρος ἐν Βερολίῳ ἀποκείμενος (Griechische Urkunden aus den Kgl. Museen II 595, κατὰ Fr. Krebs τοῦ 70 ἕως 80 μετὰ Χρ.) ἐν στ. 19 ἔχει ὡδε· πλήρωσιν τῶν ἑρ (δηλαδὴ δραχμῶν ἑκατόν)· ἄλλος πάπυρος Oxyrhynchus Papyri 114 (τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου μ. Χρ. αἰῶνος) στ. 3 πεπλήρωκα τὸν τόκον· καὶ ὄστράκον τι ἐκ Θηβῶν τοῦ ἔτους 86 μ. Χρ. (U. Wilcken, Griechische Ostraka II σ. 131 ἀρ. 464) λυπαὶ δραχμαὶ δύο / + B εἰς πλήρωσιν.

ADOLF WILHELM.

ΦΡΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ

Στήλη μαρμαρίνη, πεντελησίου μαρμάρου, ἀποκεκρουμένην ἔχουσα τὴν δεξιὰν κάτω ἄκραν, ὕψ. 0,92, πλάτ. 0,39, πάχ. 0,09, ἐφ' ἧς ἀναγράφονται εἴκοσιν Ἀττικοὶ φράστερες. Ἡ ἐπιγραφή ἀπόκειται ἐν τῷ ἐπιγραφικῷ μουσεῖῳ ὑπ' ἀρ. 207.

Ὅπισθεν ἡ στήλη εἶνε ἀνωμάλως λελαξευμένη, ὡς ἐρειδομένη πιθανῶς πρὸς τοῖχόν τινα. Ἡ στήλη αὕτη εὐρέθη τυχαίως ὑπὸ τοῦ χωρικοῦ Χρ. Πέτρου Γκίκα σκάπτοντος τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ ἐν ἔτει 1899 κατὰ τὴν θέσιν «Καψοσίτι», κειμένην μετὰ τὸ τοῦ χωρίου Λιόπεσι (ἀρχαίῳ δήμῳ Παιανίας) καὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ὑμηττοῦ, ἐπὶ λόφῳ εὐσυνόπτου, ἐνθα φαίνονται καὶ ἐγκατεσπαρμένα ἱχνη ἀρχαίου συνοικισμοῦ. Διὰ τινος ἀνασκαφῆς δύνα-

ται νὰ ἀνακαλυφθῇ εἰς τίνα ἀρχαίον συνοικισμὸν ἀνήκουσι ταῦτα, ἴσως δὲ καὶ εὐρεθῇ τὸ ἱερόν ἐν ᾧ ἡ στήλη αὕτη ἦτο ἰδρυμένη.

Τὰ γράμματα εἶνε λίαν ἐπιμελῶς κεχαραγμένα, τεταγμένα δὲ στοιχηδόν, ἀλλ' ἡ τάξις αὕτη δὲν τηρεῖται ἐν τῷ 11ῳ στίχῳ, ἐν ᾧ τὸ πρῶτον I τοῦ ὀνόματος Μνησικλείδης δὲν κεῖται ἀκριβῶς κάτωθεν τοῦ ὑπερκειμένου ἀντιστοίχου γράμματος, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ ὀνόματι Φιλόδημος τοῦ 18^{ου} στίχου. Τὰ γράμματα ἔχουσιν ὕψος 0,008· τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐπιγράνου καὶ τὰ τοῦ καθέτως τῆς στήλης γεγραμμένου στίχου εἶνε μεγαλείτερα τῶν ἄλλων (ὕψ. 0,010). Κατὰ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων ἡ στήλη φαίνεται ἀνήκουσα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Δ' αἰῶνος.

Δ Ι Ο Ξ : Φ Ρ Α Τ Ρ Ι Ο : Α Θ Η Ν Α Ξ : Φ Ρ Α Τ
 Ο Ι Δ Ε Φ Ρ Α Τ Ε Ρ Ε Ξ
 Ρ Ο Ξ Ε Ι Δ Ι Π Ρ Ο Ξ : Ξ Ε Ν Ο Τ Ι Μ Ο
 Μ Ν Η Ξ Α Ρ Χ Ο Ξ : Μ Ν Η Ξ Ι Κ Λ Ε Ι Δ Ο
 5 Ξ Ω Ξ Ι Π Ρ Ο Ξ : Ξ Ω Ξ Ι Π Ο Λ Ι Δ Ο Ξ
 Μ Ν Η Ξ Ι Θ Ε Ο Ξ : Μ Ν Η Ξ Ι Φ Ι Λ Ο
 Ε Π Ι Χ Α Ρ Η Ξ : Μ Ν Η Ξ Ι Κ Λ Ε Ι Δ Ο
 Ξ Ω Ξ Ι Π Ρ Ο Ξ : Ξ Ω Ξ Ι Ξ Τ Ρ Α Τ Ο
 Μ Ν Η Ξ Ο Ξ : Μ Ν Η Ξ Ι Φ Ι Λ Ο
 10 Μ Ε Ν Ε Κ Λ Ε Ι Δ Η Ξ : Ξ Ε Ν Ο Κ Λ Ε Ι Δ Ο
 Μ Ν Η Ξ Ι Κ Λ Ε Ι Δ Η Ξ : Μ Ν Η Ξ Α Ρ Χ Ο
 Ξ Ω Ξ Ι Π Ο Λ Ι Ξ : Ξ Ω Ξ Ι Π Ρ Ο
 Μ Ν Η Ξ Ι Γ Ε Ν Η Ξ : Μ Ν Η Ξ Ι Γ Ε Ν Ο Ξ
 Ξ Ε Ν Ο Τ Ι Μ Ο Ξ : Ρ Ο Ξ Ε Ι Δ Ι Π Ρ Ο
 15 Ξ Ω Ξ Ι Ξ Τ Ρ Α Τ Ο Ξ : Ξ Ω Ξ Ι Π Ρ Ο
 Ξ Ω Ξ Τ Ρ Α Τ Ο Ξ : Ξ Ω Ξ Ι Π Ρ Ο
 Λ Υ Ξ Ι Α Ξ : Ρ Ο Ξ Ε Ι Δ Ι Π Ρ Ο
 Φ Ι Λ Ο Δ Η Μ Ο Ξ : Φ Ι Λ Ο Δ Η Μ Ο
 Μ Ν Η Ξ Ι Κ Λ Ε Ι Δ Η Ξ : Ε Π Ι Χ Α Ρ Ο Ξ
 20 Φ Ι Λ Ω Ν Ξ : Ξ Ω Ξ Ι Π Ρ Ο
 Μ Ν Η Ξ Ι Θ Ε Ι Δ Η Ξ : Ε Π Ι Χ Α Ρ Ο Ξ
 Μ Ν Η Ξ Ι Φ Ι Λ Ο Ξ : Μ Ν Η Ξ Ι Θ Ε Ο

Ξ
Ω
Ξ
Ι
Π
Ρ
Ο
Ξ
:
Ξ
Ω
Ξ
Ι
Π
Ρ
Ο
Ξ
:
Α
Ν
Ε
Γ
Ρ
Α

- Διός : Φρατρίο : 'Αθηνᾶς : Φρα[τρίας]
- Οἶδε φράτερες
- Ποσειδίππος : Ξενοτίμο
- Μνήσαρχος : Μνησικλείδο
- 5 Σώσιππος : Σωσιπόλιδος
- Μνησίθεος : Μνησιφίλο
- 'Επιχάρης : Μνησικλείδο
- Σώσιππος : Σωσιστράτο
- Μνήσος : Μνησιφίλο
- 10 Μενεκλείδης : Ξενοκλείδο
- Μνησικλείδης : Μνησάρχο
- Σωσίπολις : Σωσίππο
- Μνησιγένης : Μνησιγένος
- Ξενότιμος : Ποσειδίππο
- 15 Σωσίστρατος : Σωσίππο
- Σώστρατος : Σωσίππο
- Λυσίας : Ποσειδίππο
- Φιλόδημος : Φιλόδημο
- Μνησικλείδης : 'Επιχάρος
- 20 Φίλων : Σωσίππο
- Μνησιθείδης : 'Επιχάρος
- Μνησιφίλος : Μνησιθέο.

Σώσιππος ... Σωσιπόλ[ι]δος ... ἀνέγρα[ψεν]

Αἱ τρεῖς στιγμαὶ (:) αἱ μετὰ τὰ κύρια ὀνόματα, πρὸ τῶν πατρωνυμικῶν, εἶνε χαρακτηριστικὸν τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Ε' αἰῶνος, ἀλλὰ παρατηροῦνται καὶ ἐν ταῖς τῶν ἀρχῶν τοῦ Δ' ¹. Ἐπίσης καὶ ἡ κατάληξις τῆς γενικῆς: εἰς ο ἀντί ου ὡς γνωστὸν ἀπαντᾷ ἐνίοτε καὶ μέχρι τοῦ πρώτου τρίτου τοῦ Γ' αἰῶνος. Ἡ δὲ νῦν δημοσιευομένη ἐπιγραφή ἐνεχαράχθη πιθανῶς, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Δ' αἰῶνος.

Ἡμεῖς μεγίστην σπουδαιότητα ἀποδίδομεν εἰς τὴν νῦν τὸ πρῶτον δημοσιευομένην τοιαύτην ἐπιγραφὴν· διότι ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς ἐν CIA. I. 433 ἐπιγραφῆς ²), ἐν ἧ πολλὰ τῶν ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιγραφῇ κυρίων ἢ πατρωνυμικῶν ἀπαντῶσι, παρέχει μεγίστην συμβολὴν εἰς τὰ κατὰ τὴν φρατρίαν, ἐξ ἧς ἐλαμβάνοντο οἱ τὴν τιμὴν τῆς πατρί-

¹ Meisterhans, Gramm. der att. Inscr. ³ § 7.

² Ἡ ἐπιγραφή 433 εὑρέθη ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Κεραμεικῷ, ἐν ᾧ, ὡς γνωστὸν, ἀνέκειντο οἱ τάφοι καὶ αἱ στήλαι τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων καὶ καθ' ὅλην τὴν μέχρῃς Ἀκαδημίας λεωφόρον. Σήμερον ἐναπόκειται ἐν Παρισίοις.

δος υπερασπίζοντες, ἐν γένει μὲν Ἀττικοί, ἰδίᾳ δ' Ἀθηναῖοι ¹.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ, ὡς ἐπὶ Κλεισθένους ἐδημιουργήθη αὕτη, ἕκαστος πολίτης ὤφειλε νὰ ἔχῃ τρεῖς πολιτικὰς ιδιότητας, α' νὰ ἀνήκῃ εἰς φυλὴν, β' εἰς δῆμον καὶ γ' εἰς φρατρίαν. Καὶ περὶ μὲν τῶν δύο πρώτων ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐπιστῆμη κατέχει ὠρισμένην καὶ συγκεκριμένην τὴν γνώσιν ², περὶ δὲ τῆς φρατρίας, μεθ' ὅλα τὰ περὶ αὐτῆς γραφέντα, οὐδὲν ὠρισμένον ἐγίνωσκε μέχρι τοῦ 1883, πάντες δὲ ἐκ τῶν μαρτυριῶν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἄλλου ἄλλα πρεσβεύοντος καὶ ἐνίοτε συγκεχυμένης ὅλως εἰδήσεως παρέχοντος, ἔγραψαν περὶ φρατρίας ἐπὶ εἰκασιῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὰς θεωρίας αὐτῶν ἰδρύοντες. ³:

Ἡ ἐν ἔτει 1883 ἐν Δεκελείᾳ εὑρεθεῖσα περίφημος φρατρικὴ ἐπιγραφή, δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον μὲν ὑπὸ Στ. Κουμανούδη ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι (1883 σελ. 69 καὶ ἐφεξῆς) καὶ εἶτα ὑπὸ τοῦ Köhler (ἐν τοῖς Addend. τοῦ Β' μέρους τῶν Ἀττικῶν ἐπιγραφῶν ἀριθ. 841⁶), ἔπειτα δὲ πλήρης, ἥτοι περιλαμβάνουσα καὶ τὸ ὑπὸ I. Πανταζίδου (Ἐφημ. Ἀρχ. 1888 σελ. 1-20) καὶ Lolling ἐν τῷ Ἀρχαιολογικῷ Δελτίῳ τοῦ 1888 σελ. 159 ἐξ. τὸ πρῶτον δημοσιευθὲν μέρος, ἐκδοθεῖσα ἐν CIA. IV, ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ γραφῶσιν ἱκαναὶ περὶ φρατρίας πραγματεῖαι ὑπὸ ἀρχαιολόγων, οἷαι τοῦ Szanto ἐν τῷ Rhein. Mus. 1885

¹ Οὐδὲν ἀσύνηθες ὄνομα ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε ὅμως: ὅτι Σώστρατος Σωσίππου ἐγένετο ἄρχων ἐν Ὀλυμπ. 81, 2 (455/4 π. Χρ.) ἐπίσης ὅτι τὰ ὀνόματα Μνησιγένης Ξενότιμος Κοπριεύς, Φιλόδημος Παιανεύς, ἀπαντῶσιν ἀλλαχοῦ καὶ δὴ ὡς ὀνόματα πεσόντων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μνημονευθειῶν μαχῶν (ἐν Κύπρῳ Αἰγύπτῳ, Φοινίκῃ, Ἀλιεῦσιν, Αἰγίνῃ, Μεγαροῖ (CIA. II. 944) πρὸς δὲ: ὅτι μνημονεύεται καὶ ὁ Μνησικλείδης (CIA I. 432) ὁ Φίλων ἐκ φυλῆς Ἰπποθωντίδος (ἀριθ. 447) Σώσιππος (ἀριθ. 447) καὶ Ποσειδίππος (ἀριθ. 447).

² Ἰδὲ G. Gilbert. Handbuch der griechischen Staatsalterthümer, Leipzig 1881 σελ. 290-302 καὶ 305-308.

³ Gilbert ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 303-304.

σελ. 506-520, τοῦ Busolt ἐν τῷ Handb. d. Kl. Alt. IV σελ. 144 καὶ ἐξ. τοῦ Gilbert ἐν Jahrbücher für Philologie (1887 σελ. 23-28), Sauppe, de phratriis Atticis (Göttingen. 1886-7 Ausgewählte Schriften) καὶ τοῦ F. B. Tarbell ἐν Papers of the American School of Classical Studies at Athens Τόμ. Ε'. 1892 σελ. 170-188).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων καὶ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς ἀφορμὴν λαβόντες, συνοψίζομεν τὰ κατὰ τὴν φρατρίαν ὧδε: Ἡ λέξις φρατρία (φατρία) δηλοῖ ἀδελφότητα, ἥτοι κοινωνίαν ἀδελφικῶν, ἢ συγγενικῶν οἰκογενειῶν, πρὸς θεραπείαν τοῦ συγγενικοῦ ἱεροῦ συνεργουμένων, ὡς συνειθίζετο ἐν τοῖς παναρχαίοις χρόνοις ὅτε ἐκάστη οἰκογένεια εἶχεν ἴδιον ἱερόν, οὔτινος, τοῦ πατρὸς ἀπεθνήσκοντος, ἐπεμελοῦντο αἱ διάφοροι οἰκογένειαι τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀποτελούντων τὴν οὕτω κληθεῖσαν φρατρίαν ¹.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον αἱ φρατρίαὶ ἦσαν ἐλάχισται, ὅσοι δηλαδή καὶ οἱ πρῶτοι γενάρχη, ἀλλὰ βραδύτερον ὁ νομοθέτης ἐκανόνισεν εἰδικώτερον τὸν τρόπον καὶ τοὺς ὅρους τῆς εἰς τὴν φρατρίαν ἐπιγραφῆς· καὶ φράτριον δὲ ἴδρυμα ὑπῆρχεν ἐν Ἀθήναις, ἐν ᾧ συνήρχοντο αἱ φρατρίαὶ (Πολυδ. Γ' 52), ἐκάστη δὲ φρατρία οὔσα μία τῶν τριῶν διαιρέσεων ἐκάστης τῶν τεσσάρων φυλῶν, εἶχε τὸν ἴδιον ἑαυτῆς φρατρίαρχον (Δημοσθ. π. Εὐβουλ. Ε' 7). Πασῶν δὲ τῶν φρατριῶν προστάτης ἦτο ὁ Φράτριος Ζεὺς καὶ ἡ Φρατρία Ἀθηναῖα (πρβ. Δημοσθ. π. Μακάρετ. 1054, 10) ὡς ἐμφαίνεται τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ φρατρικοῦ ψηφίσματος τῆς Δεκελείας καὶ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς.

Π. ΚΑΣΤΡΙΩΤΗΣ

¹ Ἐντεῦθεν συνάγομεν ὅτι οἱ ταῦτα ὀνόματα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ φέροντες τυγχάνουσι συγγενεῖς πρὸς ἀλλήλους καὶ δὴ πατέρες, υἱοὶ κτλ., ὁ δὲ κατὰ μῆκος τῆς ἐπιγραφῆς ἀναφερόμενος Σωσίππος Σωσιπόλιδος εἶνε ὁ γραμματεὺς ὁ ἀναγράφας καὶ ἐν τῷ ἱερῷ ἰδρύματι τὴν ἐπιγραφὴν.

Καὶ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσεῖῳ ὑπ' ἀριθμ. 1071 ἀναγινώσκονται ἐπὶ ἀναγλύφου ἐπιτυμβίου τὰ αὐτὰ ὀνόματα: Σώσιππος καὶ Σώστρατος.

ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΑ

ΤΩΝ

ΕΛΕΥΣΙΝΙΑΚΩΝ ΚΕΡΑΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Ὅτε ἐδημοσίευσεν ἀνωτέρω σ. 1 ἐξ. τὸ περὶ τῶν Ἐλευσινιακῶν κεραμογραφιῶν ἄρθρον, προέβλεπον μὲν βεβαίως ὅτι ἔμελλον νὰ εὐρεθῶσι τινες διαφωνοῦντες πρὸς ἐμέ, ἐπειδὴ καὶ ἄλλων ἐπισήμων μνημείων τοῦ Ἐλευσινιακοῦ κύκλου οἷον τῆς Κυμαίας ὑδρίας, τῆς πελίκης τοῦ Παντικαπαίου καὶ τοῦ ἀγγείου τοῦ Pourtalés, δὲν εὐρέθη εἰσέτι ἐρμηνεῖα παρὰ πάντων ἀποδεκτὴ, καίτοι ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν παρῆλθεν ἤδη ἡ πλησιάζει νὰ παρέλθῃ ὀλόκληρος πεντηκονταετία καὶ πλείστοι ἐμελέτησαν αὐτά. Ἀντιρρητικὸν ὅμως ἄρθρον οὕτω γεγραμμένον, ὡς τὸ ὑπὸ τοῦ κ. I. N. Σβορώνου δημοσιευθὲν ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδόμενη Διεθνῆ Ἐφημερίδι τῆς Νομισματικῆς Ἀρχαιολογίας Δ' (1901) σελ. 169 ἐξῆς, μοι ἦτο ἀπροσδόκητον. Ἀλλὰ καὶ πάλιν, ἐπειδὴ βλέπω ὅτι ὁ κ. Σβορώνος πλανηθεὶς ἐβεβαίωσε, καὶ μετὰ τινος στομφώδους αὐθεντίας μάλιστα, γεγονότα μὴ ἀληθῆ, δυνάμενα νὰ πλανήσωσι καὶ ἄλλους, ἐνόμισα ἐπάναγκες νὰ ἀνασκευάσω διὰ βραχέων τινὰς τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ ἐκείνῳ ἰσχυρισμῶν, ἐλπίζων ὅτι ὁ ἀναγνώστης ὁ μέλλον νὰ κάμῃ χρῆσιν τῶν ἐν αὐτῷ γεγραμμένων θὰ ἔχῃ τὴν πρόνοιαν νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸν προσήκοντα ἔλεγχον καὶ ἐκεῖνα, ὧν ἐνόμισα περιττὴν τὴν ἀναίρεσιν.

Ὁ κ. Σβορώνος πιστεύει ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ κεραμογραφίᾳ (πίν. 1) δὲν ὑπάρχει μία μόνον ἐνιαία παράστασις, ἀλλὰ τρεῖς ἀλλεπάλληλοι αὐτοτελεῖς, τοπικῶς καὶ καλλιτεχνικῶς πλήρεις (σελ. 187) καὶ χρονικῶς διάφοροι (σελ. 187) ἦτοι μία ἐν τῷ ἀετώματι, ἑτέρα κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ πίνακος καὶ τρίτη ὑποκάτω. Πιστεύει δὲ ἀδιστακτικῶς ὅτι θὰ πείσῃ περὶ τούτου τὸν ἀναγνώστην σελ. 184) προβάλλων τρία κυρίως τεκμήρια.

Α'. Ὁ κ. Σβορώνος βεβαίως ὅτι «ὡς εἰ ὁ πινακογράφος ἠθέλε νὰ ὀδηγήσῃ τὸν θεώμενον ὅτι περὶ αὐτοτελοῦς καὶ ἀνεξαρτήτου σκηρῆς πρόκειται, ἀπεχώρισε τὰ πέντε ταῦτα πρόσωπα ἀπὸ τῶν κάτω καὶ ἄνω διὰ λευκῆς γραμμῆς¹, τὸ ἔδαφος ὡς γνωστὸν δηλούσης, ἀρχομένης κάτωθι τῶν ποδῶν τῆς ἐπὶ τοῦ θρόνου ἐν τῇ ἄνω δεξιᾷ γωνίᾳ τοῦ πίνακος καθημένης θεᾶς καὶ βαινούσης συνεχῶς ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν πέντε μορφῶν τῆς ἄνω ομάδος μέχρι τοῦ ποδὸς τοῦ κίονος, ἀφ' οὗ πάλιν ἀποτόμως ἀνερχομένη ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ ἀετώματος ἀποχωρίζει οὕτω τὰ πρόσωπα ταῦτα ἀπὸ τῶν ἑτέρων πέντε» (σελ. 186). Κατωτέρω δὲ προσθέτει ὁ κ. Σβορώνος ὅτι «ἄν τις ἠθέλεν ἀποχωρίσει καὶ τὰς τρεῖς σκηρὰς διὰ ψαλίδος ἀκολουθούσης κατὰ τὴν τομὴν τὰς λευκὰς γραμμὰς, δι' ὧν ὁ πινακογράφος διεχώρισεν αὐτὰς οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον θέλει διασπάσει τὴν αὐτοτέλειαν καὶ τὸ τοπικῶς καὶ καλλιτεχνικῶς πλήρες πασῶν τῶν τριῶν σκηρῶν» (σελ. 187). Ἀλλ' ὅμως ἢ εἰς δύο ἢ τρεῖς ἐπαλλήλους σειρὰς, κεχωρισμένας διὰ γραμμῆς δηλούσης τὸ ἔδαφος, διάταξις τῶν μορφῶν παραστάσεώς τινος δὲν εἶνε τι νέον ἐν ταῖς ἐρυθρομόρφοις κεραμογραφίαις οὐδὲ χαρακτηριστικὸν μόνον τοῦ ἡμετέρου πίνακος, διότι ὑπάρχουσι καὶ πολλαὶ ἄλλαι ὁμοίαι κεραμογραφίαι, ἐν αἷς ὁ διὰ ψαλίδος χωρισμὸς τῶν ἐπαλλήλων ομάδων εἶνε εὐχερέστατος, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον αἱ παραστάσεις εἶνε ἐνιαῖαι. Ἀρκοῦσι τὰ ἐπόμενα παραδείγματα, καίτοι δύνανται νὰ προστεθῶσι καὶ ἄλλα Monum. dell' Inst. VI tav. 38 (Κενταυρομαχία). Monum. XII tav. 16 (ἀρπαγῆ

¹ Δηλαδή τὰ πέντε πρόσωπα τῆς ἄνω σειρᾶς ἀπὸ τῶν ἐν τῇ κάτω σειρᾷ καὶ τῶν ἐν τῷ ἀετώματι.

τῶν Λευκιπιδῶν). Monum. IX tav. 50-51 (Δαρεῖος). Monum. XI tav. 38-40 (φόνος τῶν Νιοβιδῶν) Monum. VIII tav. 32-33 (ταφή τοῦ Πατρόκλου). Αὐτόθι tav. 38 (Περσεύς καὶ Ἄνδρομέδα). Furtwängler-Reichhold, Gr. Vasenmalerei Lief. 1 πίν. 8 (ἀρπαγὴ τῶν Λευκιπιδῶν). Αὐτόθι πίν. 10 (ὁ Ἄιδης). Archäol. Zeitung 1847 πίν. III (Μήδεια). Ὁ Robert. Annali dell' Inst. 1882 σελ. 274 παραθέτει καὶ ἄλλα παραδείγματα. Καὶ ἡμεῖς δὲ παρατηρήσαμεν ἀνωτέρω (σελ. 7-8) ὅτι ἐπὶ ἰκανὸν χρόνον οἱ ἀρχαῖοι εἶχον συνήθειαν νὰ ἀναπληρῶσι καὶ ἐν τῇ κεραμογραφίᾳ καὶ ἐν τῇ γλυπτικῇ κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὴν προοπτικὴν. Καὶ ἂν λοιπὸν ἔτι ἦτο ἀληθὲς ὅτι αἱ ἐπάλληλοι ομάδες τοῦ ἡμετέρου πίνακος δύνανται νὰ χωρισθῶσι διὰ ψαλίδος, οὐδαμῶς θὰ ἀπεδεικνύετο ὅτι ἡ παράστασις αὐτοῦ δὲν εἶνε ἐνιαία, ἀφοῦ ὑπάρχουσι τοσαῦτα παραδείγματα βεβαιούντα τὸ ἐναντίον, ἐνῶ ὁ κ. Σβορώνος οὐδὲν παράδειγμα σύμφωνον πρὸς τὴν γνώμην αὐτοῦ παρέθεσεν. Ἄν ἀληθῶς ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι ἐχωρίζοντο κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἀπ' ἀλλήλων σκηναὶ διάφοροι κατὰ τόπον καὶ χρόνον, τοῦτο θὰ ἀπετέλει ἐξαιρέσειν τοῦ κανόνος τῆς συνηθείας τῶν ἀρχαίων τεχνιτῶν, ἀπαιτοῦνται δὲ ἄλλα τεκμήρια, ἵνα βεβαιωθῇ ἡ ἐξαιρέσις αὕτη. Αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ εἰς ἐπάλληλους ομάδας χωρισμὸς οὐδαμῶς ἀποτελεῖ τοιοῦτον τεκμήριον.

Ἄλλ' οὐδ' ἀληθὲς εἶνε ὅτι αἱ ἐπάλληλοι ομάδες τῶν μορφῶν εἶνε κεχωρισμέναι ἀπ' ἀλλήλων, ὡς βεβαίωσι ὁ κ. Σβορώνος, διότι ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν μορφῶν λευκῶν γραμμῶν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ὁμοίαι γραμμαὶ εἰς ὕψος φερόμεναι, αἵτινες ἐνοῦσι πάσας τὰς ἐπάλληλους ομάδας τῶν μορφῶν ὑποδηλοῦσι δ' αὐτὰς ὡς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους εὐρισκομένας. Τοιαῦται γραμμαὶ εἶνε α') ἡ ὀπισθεν καὶ κάτωθεν τῆς ἐν τῇ κάτω ομάδι καθήμενης θεᾶς ἐνοῦσα τὸ ὑπὸ τὸ ἔδρανον τῆς ἄνω καθήμενης ἔδαφος πρὸς τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς ἐτέρας, β') ἡ παρὰ τὸν δεξιὸν βραχίονα τῆς αὐτῆς θεᾶς φερομένη ἀπὸ τῶν ποδῶν τῆς ἄνω θεᾶς πρὸς τὰ κάτω, γ') καὶ δ') αἱ δύο κάτωθι τῆς ἐν τῇ κάτω ομάδι κερνοφόρου ἐνοῦσαι τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς ἔδαφος πρὸς τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν παρισταμένων ἀνδρικῶν μορφῶν, ε') ἡ ἀπὸ τῶν ποδῶν τοῦ δαδουχοῦντος νεανίσκου πρὸς τὸν ὀμφαλὸν φερομένη,

ς') ἡ μικρὰ καμπύλη παρὰ τὸ ἕτερον ἄκρον τοῦ ὀμφαλοῦ πρὸς τοὺς πόδας τῆς κάτω καθήμενης θεᾶς φερομένη, ζ') ἡ παρὰ τὰ νῶτα τοῦ δαδουχοῦντος νεανίσκου ἐνοῦσα τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ παιδὸς καὶ ὑπὸ τὸν ἀριστερὸν πόδα τοῦ πωγωνοφόρου τῆς ἄνω ομάδος ἔδαφος πρὸς τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς κερνοφόρου τῆς αὐτῆς ομάδος καὶ η') ἡ παρὰ τὸν κίονα, ἥτις κατ' ἐμὴν γνώμην οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ σημαίνῃ ἢ ὅτι καὶ αἱ ἐν τῷ ἀετώματι μορφαί, καίπερ διὰ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κατασκευῆς τοῦ πίνακος κεχωρισμένοι, νοοῦνται εὐρισκόμεναι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους πρὸς τὰς λοιπὰς. Τὰς γραμμὰς ταύτας ἐμνημόνευσα καὶ ἐξήγησα ἀνωτέρω σελ. 8-9, ὁ δὲ κ. Σβορώνος ἐν μὲν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, ἥτοι ἐκεῖ ἐνθα ἐβεβαίωσεν τὸν διὰ ψαλίδος χωρισμὸν, οὐδὲν εἶπε περὶ αὐτῶν, μόνος δὲ κατωτέρω, ἐνθα δυσκόλως ἠδύνατό τις νὰ περιμένῃ, ἐμνημόνευσε μόνον δύο ἐξ αὐτῶν, ἥτοι τὴν πρώτην (σελ. 189) καὶ τὴν τελευταίαν (σελ. 184 ὑποσημ. 2 καὶ σελ. 186). Πάσας τὰς λοιπὰς ἐνωπικὰς γραμμὰς παρῆλθεν ἐν σιγῇ, ἐνῶ ὄφειλε, νομίζω, νὰ διαλάβῃ συγχρόνως περὶ πασῶν καὶ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, ἐξηγῶν διὰ τί δὲν δέχεται αὐτὰς ὡς ἐνωπικὰς. Παραλειπομένης ὅμως τῆς τοιαύτης ἐξετάσεως τίθεται ἐκποδῶν σπουδαιότατον τεκμήριον, ὀχληρὸν μὲν ἴσως διὰ τὸν ὑποστηρίζοντα τὴν διαίρεσιν τῆς παραστάσεως τοῦ ἡμετέρου πίνακος, ἀλλ' ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ.

Τὰς δύο εἰρημένας γραμμὰς, ἃς μόνος ἤξιώσε μνείας, θεωρεῖ χωριστικὰς, καὶ δὴ περὶ μὲν τῆς ὀπισθεν καὶ ὑποκάτω τῆς καθήμενης θεᾶς τῆς κάτω ομάδος ὑπαρχούσης γραμμῆς πιστεύει ὅτι δι' αὐτῆς ὁ πινακογράφος « ἐφρόντισε νὰ χωρίσῃ ἐντελῶς τὴν Κόρην ἀπὸ τοῦ (κάτωθι) ἐδράνου καὶ οὕτω δηλώσῃ ἡμῖν σαφῶς ὅτι ὁ παρακείμενος καὶ οὐχὶ ὑποκείμενος τῇ Κόρῃ θρόνος οὗτος εἶναι κενὸς εἰς ἄλλην θεὰν ἀνήκων καὶ δὴ προφανῶς τὴν Δήμητρα » (σελ. 189). Παρατηρητέον ὅμως ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς γραμμῆς ταύτης δὲν κεῖται μεταξὺ τῆς θεᾶς καὶ τοῦ ἐδράνου, καὶ δὲν δύναται νὰ δηλώσῃ τοιοῦτον χωρισμὸν¹.

¹ Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Strube (σελ. 47), ὅστις ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Σβορώνου αὐτόθι γραφομένων δύναται νὰ νομισθῇ συμφωνῶν πρὸς αὐτόν, ἀποδίδει τὸ ἐν τῷ ἀγγείῳ Pournalés ἔδρανον εἰς τὴν παρα-

Ἐπειτα ἔπρεπε νὰ ἐξηγηθῶσιν ὡς χωριστικαὶ καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἀνωτέρω καταλεχθεῖσαι γραμμαί, περὶ ὧν ὁ κ. Σβορώνος ἐσιώπησε, καθ' ἃ καὶ ἀνωτέρω παρατηρήθη. Περὶ δὲ τῆς παρὰ τὸν κίονα γραμμῆς πιστεύει ὅτι «*δηλοῖ ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον* (τῆς ἐνώσεως δηλαδή), ἀποχωρίζουσα τοπικῶς μετὰ τῆς γραμμῆς τοῦ ἀετώματος τὰς μορφὰς τῆς ἄνω ομάδος τοῦ πίνακος ἀπ' ἐκείνων τοῦ ἀετώματος». Εἰς ταῦτα ἀντιπαρατηρῶ ὅτι τοιαύτη διαχωριστικὴ γραμμὴ ἦτο ὅλως περιττή, ἀφοῦ αἱ ἐν τῷ ἀετώματι μορφαὶ εἶνε ἰκανῶς ἀποχωρισμέναι διὰ τοῦ θριγκώματος τοῦ πίνακος καὶ προσέτι διὰ τῆς ὑποκάτω τοῦ θριγκώματος ὑπαρχούσης βαθείας ἐγχαράκτου αὐλακος (ἴδε ἀνωτ. σελ. 5). Καὶ ἂν ὅμως ἤθελεν ὑποτεθῆ ὅτι ἐχρειάζετο καὶ τρίτον χωρίσμα διὰ λευκῆς γραμμῆς, αὕτη δὲν θὰ ἦτο ἀποτόμως ἀνυψωμένη πρὸς τὰ ἄνω, ἀλλ' ὀριζόντια. Παραδοξότατον δὲ εἶνε ὅτι ὁ κ. Σβορώνος καίτοι θεωρεῖ τὴν παρὰ τὸν κίονα γραμμὴν ὡς διαχωριστικὴν, ὅμως τὸν δι' αὐτῆς ἀπὸ πασῶν τῶν μορφῶν τῆς ἄνω ομάδος ἀποχωρίζομενον κίονα θεωρεῖ ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν σκηνὴν τῆς ἄνω ομάδος! Πῶς δύναται νὰ ἐξηγηθῆ ἡ τοιαύτη ἀντίφασις, ἄδηλον.

Β'. Ἐτερον τεκμήριον, ἐξ οὗ κατὰ τὸν κ. Σβορώνον πρέπει νὰ ἀφορμηθῆ ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἡμετέρου πίνακος, εἶνε «**πρᾶγμα ὅπερ παραδόξως διέφυγε τὴν προσοχὴν πάντων τῶν ἐρμηνευτῶν**», ἦτοι αἱ τρεῖς πρὸς ἀριστερὰν μορφαὶ τῆς ἄνω ομάδος καὶ τῆς κάτω «*εἰκονίζονται ὑπὸ τοῦ πινακογράφου εἰς μέγεθος κατὰ πολὺ μικρότερον τῶν δύο θεαινῶν τῆς ἄνω ομάδος καὶ τῆς*

πλευρῶς ἰσταμένην Κόρην. Κενὸν δὲ ἔδρανον δηλοῦν ἀποῦσαν θεάν καὶ τοῦτο ὄχι ὡς ἀντικείμενον λατρείας, ἀλλ' ἐν παραστάσει ἀπεικονίζουσα σκηνὴν, ἐν ἣ παρίσταται ἑτέρα θεά, εἶνε πρωτάκουστον, καθ' ὅσον γνωρίζω. Ἐν τούτοις ὁ κ. Σβορώνος σελ. 187 κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἰσχυρίζεται ὅτι καὶ ὁ νεανίσκος τῆς ἄνω ομάδος ὑπονοεῖται ὑπάρχων καὶ ἐν τῇ κάτω ομάδι, «*δὲν ἀπεικονίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ πινακογράφου ἐν τῇ κάτω σκηνῇ προφανῶς μόνον καὶ μόνον δι' ἔλλειψιν χώρου, ἔνεκα τοῦ πολλοῦ τύπου, ὃν κατέλαβεν ἐν αὐτῷ ὁ <ὄμφαλος> καὶ οἱ <βάκχοι>. σύμβολα ὡς ἡ παρουσία ἦτο ἐνταῦθα, ὡς θὰ ἴδωμεν, πολὺ μᾶλλον ἀπαραίτητος καὶ οὐσιώδης τῆς παρουσίας τοῦ νεανίσκου, ὃν ὁ γνωρίζων τὴν ἔννοιαν τῆς παραστάσεως εὐκόλως ἠδύνατο νὰ φαντασθῆ ὡς ἀκολουθοῦντα τῷ ἀνδρὶ καὶ ἐν τῇ κάτω σκηνῇ, ἐν ἣ περιῶν στάσει παρίσταται καὶ ἐν τῇ ἄνω, παραλειφθέντα δὲ μόνον ἔνεκα τῆς φανερᾶς ἔλλειψεως χώρου πρὸς ἀπεικόνισιν αὐτοῦ» (σελ. 187)». Salis.*

¹ Π: 6λ. σελ. 186: «*Αὐτὸς ὁ ἐν τῇ σκηνῇ ταύτῃ κίων*».

ἐν τῇ κάτω σκηνῇ». Τοῦτο ὁ κ. Σβορώνος νομίζει ὡς ἀποδεικνύον ἀναμφισβητήτως ὅτι αἱ μικρότεραι ἐκεῖναι μορφαὶ παριστώσι θνητούς, ἐνῶ αἱ ἄλλαι, ἦτοι αἱ δύο καθήμεναι γυναῖκες καὶ ἡ ἐν τῇ ἄνω ομάδι δαδουχοῦσα, εἶνε θεαὶ (σελ. 185, πρβλ. καὶ σελ. 186 ἐν τέλει). Τίς ὅμως ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι τὸ μετὰ τοσαύτης αὐθεντίας βεβαιούμενον γεγονός τοῦτο δὲν εἶνε ἀληθές; Τοῦλάχιστον ὁ δαδουχῶν νεανίσκος, ὃν ὁ κ. Σβορώνος θεωρεῖ θνητὸν καὶ μικρότερον¹, ὄχι μόνον μικρότερος δὲν εἶνε, ἀλλὰ καὶ μεγαλύτερος τῆς ἐν τῇ ἄνω ομάδι δαδουχοῦσης θεᾶς! Ὁ βουλούμενος δύναται νὰ καταμετρήσῃ. Καὶ τῶν ἄλλων δὲ προσώπων τὸ μέγεθος ἐλάχιστα διαφέρει, πολὺ ἀφιστάμενον τῆς μεγίστης δυσαναλογίας τοῦ μεγέθους τῶν ἐν τοῖς ἀναθηματικῶς ἀναγλύφοις ἰκετῶν. Διὰ τοῦτο οὐδεὶς διανοήθη νὰ συγκρίνῃ τὸν ἡμέτερον πίνακα πρὸς τὰ ἀναθηματικὰ ἀνάγλυφα, δὲν ἔπρεπε δὲ νὰ ἀπορῆ ὁ κ. Σβορώνος ὅτι ἄλλοι δὲν παρατήρησαν τὰ ἀνύπαρκα².

Γ'. Τρίτον τεκμήριον «*σπουδαιότατον διὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ πίνακος καὶ σαφέστατα καταδεικνύον ὅτι περὶ τριῶν καὶ χρονικῶς διαφόρων σκηνῶν πρόκειται, ἀπαντᾷ ἐπὶ τοῦ πίνακος, ὑπὸ οὐδενὸς καὶ τοῦτο παραδόξως, τῶν ἐρμηνευτῶν παρατηρηθέν* (πῶς γὰρ οὐ;). *Ἡ αὐτὴ γυνή, δηλαδή ἡ κερνοφόρος, καὶ ὁ αὐτὸς ἀνήρ, ὁ ἀκολουθῶν αὐτῇ, συμμετέχουσι καὶ τῶν τριῶν σκηνῶν τοῦ πίνακος! Ἀπλῆ ἀλλὰ προσεκτικὴ ἐξέτασις τῶν χαρακτηριστικῶν τῶν μορφῶν καὶ τῆς περιβολῆς αὐτῶν δύναται νὰ πείσῃ ἀμέσως, φρονῶ, τὸν ἀπροκατάληπτον ἀναγνώστην περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῆς μεγίστης σπουδαιότητος διὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ πίνακος παρατηρήσεως ταύτης*». Τοιαῦτα βεβαίως ὁ κ. Σβορώνος (σελ. 187), ἀλλ' ὁ ἀπροκατάληπτος ἀναγνώστης εὐκόλως δύναται νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἡ κερνοφόρος τῆς ἄνω ομάδος φορεῖ χιτῶνα ἀχειρίδωτον καὶ στικτόν, ἐνῶ ἡ ἑτέρα

¹ Σελ. 186: «*ὑπὸ ἀνδρὸς δαδούχου θνητοῦ, ὡς τὸ μέγεθος αὐτοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὰ τῶν θεαινῶν τοῦ πίνακος ἀποδεικνύει*».

² Σελ. 185 «*Περίεργον δὲ μοι φαίνεται ὅτι οἱ ἐρμηνευταὶ τοῦ πίνακος ἡμῶν δὲν παρατήρησαν ὅτι αἱ παραστάσεις τοῦ πίνακος στενωπῶς συγγενεῦσαι πρὸς τὰ ῥηθέντα ἀναθηματικὰ ἀνάγλυφα καὶ οὐχὶ πρὸς τὰς ἐπὶ τῶν ἀγγείων εἰκόνας (;), ὅτι ἐπομένως παραλληλισμὸς ὑγιέστερον ἦτο νὰ ζητήσωσιν ἐπὶ τῶν ἀναγλύφων μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῶν ἀγγειογραφῶν*».

κερνοφόρος φορεῖ χιτῶνα χειριδωτὸν καὶ ἄστικτον, προσέτι δὲ ὅτι ὁ χιτῶν τῆς πρώτης εἶνε βαρῦς, ἐνῶ τῆς ἐτέρας εἶνε λεπτός, ὥστε νὰ ὑποφαίνεται τὸ σκέλος, τοῦ δὲ κρασπέδου ἢ διακόσμησις διαφορωτάτη¹. Ἡ δὲ ἐν τῷ ἀετώματι κερνοφόρος φέρει ἰμάτιον λευκόν, ὄχι ἐρυθρόν ὡς αἱ ἄλλαι, ἢ δὲ κόμη αὐτῆς εἶνε διατεταγμενὴ εἰς βροστρύχους κατερχομένους μέχρι τῆς ῥύχως, ἐνῶ τῶν ἄλλων εἶνε ἀναδεδεμένη εἰς κόσσυμβόν. Ἡ περὶ ὁμοιότητος λοιπὸν τῆς περιβολῆς τῶν τριῶν τούτων γυναικῶν διαβεβαίωσις τοῦ κ. Σβορώνου οὐδαμῶς ἀποδεικνύεται ἀληθῆς. Τῶν δὲ τριῶν ἀνδρῶν ἢ περιβολὴ δὲν ἔχει μὲν τινα διαφορὰν προφανῆ, ἀλλ' οὐδὲ ἠδύνατο νὰ ἔχη, ἀφοῦ πάντες εἶνε ἀπλούστατα δι' ἐνὸς μόνον ἰματίου ἐνδεδυμένοι, πρὸς τοὺς τρεῖς δὲ τούτους ἀνδρας ὁμοιότατα εἶνε ἐνδεδυμένοι καὶ ὁ παῖς τῆς ἄνω ομάδος.

Περὶ δὲ τῆς ὁμοιότητος τῶν **χαρακτηριστικῶν τῶν μορφῶν**, ἐξ ἧς κατὰ τὸν κ. Σβορώνον *σαφρέστατα καὶ ἀμέσως* (ἴδε ἀνωτέρω) *καταφαίνεται* ὅτι τὸ αὐτὸ ἄτομον ἦτοι τὴν *Νύϊνιον* (σελ. 190) παριστώσιν αἱ εἰρημέναι τρεῖς γυναικεῖαι μορφαί, ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ τρεῖς πωγωνοφόροι μορφαί τὸν αὐτὸν ἀνδρα, τί ἂν εἴποι τις; Ὅχι μόνον ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι, οὐ ἢ τέχνη δὲν διακρίνεται ἐπὶ ἀκριβείᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ, ἀλλ' ἐν οὐδεμιᾷ ἀρχαίᾳ κεραμογραφίᾳ αἱ μορφαί φέρουσι σαφῆ ἀτομικὰ χαρακτηριστικά, ὥστε ἐξ αὐτῶν νὰ βεβαιωθῇ ταυτότης προσώπων. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν μορφῶν ἔτι καὶ τῶν ἀρίστων κεραμογραφιῶν εἶνε γενικὰ καὶ τυπικὰ, συχνότατα ὁμοιάζοντα πρὸς ἄλληλα, ὡς κατὰ τὸ αὐτὸ σχῆμα πεποιημένα. Πρόχειρον παράδειγμα παρέχει ἢ τεχνικῶς πολὺ ὑπερέρα τοῦ ἡμετέρου πίνακος *Κυμαία ὕδρια*, ἐν ἧ ὑπάρχουσι πλείονα τοῦ ἐνὸς πρόσωπα, ὧν ἀμφισβητεῖται τὸ φύλον. Καθ' ὅσον δ' ἡμεῖς τοῦλάχιστον γνωρίζομεν, πρώτην ἤδη φορὰν εὐρέθη ἀρχαιολόγος ἰσχυρίζομενος σοβαρῶς ὅτι ἀναγνωρίζει ἐν κεραμογραφίᾳ ἐκ τῶν *χαρακτηριστικῶν* τὴν προσωπογραφίαν (portrait) ὠρισμένου προσώπου. Σημειωτέον ὅμως ὅτι καὶ ἐν ἄλλῃ αὐτῆς τῆ ἀτελείᾳ ἢ παράστασις τοῦ ἡμετέρου πίνακος δὲν ἐπιτρέ-

πει τοιοῦτον ἰσχυρισμόν, διότι τοσοῦτον τοῦλάχιστον εἶνε σαφές, ὅτι τὸ πρόσωπον τῆς ἐν τῷ ἀετώματι κερνοφόρου εἶνε ὀξύ, τῶν δὲ ἄλλων μᾶλλον στρογγύλον, ἢ δὲ ῥίς ἐκείνης μὲν κάθετος, τῶν δὲ ἄλλων ἰκανῶς ἀνάσιμος. Αἱ δὲ τρεῖς πωγωνοφόροι μορφαί τοσοῦτον ἀμελῶς καὶ αὐτοσχεδίως εἶνε γεγραμμέναι, ὥστε μόλις δηλοῦται δι' αὐτῶν τὸ γενικὸν σχῆμα τῆς μορφῆς ἀνδρῶν πωγωνοφόρων, περὶ δὲ ἀτομικῶν χαρακτηριστικῶν οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γίνῃ. Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ ἐν τῷ ἀετώματι πωγωνοφόρου εἶνε καὶ λίαν παραμειομορφωμένον ἐκ μεταγενεστέρων χαραγμάτων¹, εἰς ἄκρον δὲ θαυμαστόν εἶνε πῶς ὁ κ. Σβορώνος ὁ μελετήσας καὶ ἐρμηνεύσας τὸν ἡμέτερον πίνακα ἐκ τοῦ πρωτοτύπου πρὶν ἢ ἀπεικονισθῆ καὶ ἐκδοθῆ ὑπ' ἐμοῦ (σελ. 183)² δὲν παρετήρησεν ὅτι τούτου τοῦλάχιστον τοῦ πωγωνοφόρου τὸ πρόσωπον δὲν δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς τὰ τῶν ἄλλων καθὼ σχεδὸν κατεστραμμένον.

Μετὰ τῆς αὐτῆς αὐθεντίας ὁ κ. Σβορώνος βεβαιοῖ ὅτι «ὁ ἐπόμενος αὐτοῖς»³, ἦτοι τῆ κερνοφόρῳ καὶ τῷ πωγωνοφόρῳ ἀνδρὶ, *νεανίσκος τῆς ἄνω ομάδος ἀπαντᾷ «ἀπαρραλλάκτως τὴν τε μορφήν καὶ τὴν ἀναβολὴν πρῶτον μὲν ἐν τῇ ἀετώματι (κατακείμενος) δεύτερον δὲ ἐν τῇ ἄνω σκηνῇ τοῦ κυρίου πίνακος (ἀκολουθῶν τῇ κερνοφόρῳ)»* (σελ. 187). Ἀλλὰ πῶς δύναται νὰ θεωρηθῆ ἀπαρραλλάκτως ὁμοία ἢ ὀξύτατη δίκην ῥύγχους πτηνοῦ ῥίς τῆς ἐν τῷ ἀετώματι μορφῆς ἐν ἄκρᾳ ἀντιθέσει εὐρισκομένη πρὸς τὴν σιμὴν ῥίνα τῆς ἐτέρας; Σχετικῶς ὁμοιοτέρα εἶνε ἢ κατὰ τὸ δεξιὸν ἄκρον τοῦ ἀετώματος κεφαλὴ, νομίζω δ' ὅτι ὁ κ. Σβορώνος ὤφειλε νὰ ἐξηγήσῃ, διὰ τί μόνον ἐν τῇ πρώτῃ μορφῇ ἀνευρίσκει τὴν ὁμοιότητα καὶ ὄχι ἐν τῇ ἐτέρᾳ τῇ σχετικῶς ὀλιγώτερον ἀνομοία.

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁμοιότητος τῶν *χαρακτηριστικῶν*, οὕσης κατ' αὐτὸν *πάνυ φανεραῖς* (σελ. 188), στηριζόμενος ἰσχυρίζεται ὅτι ἢ *δαδουχοῦσα* γυνὴ τῆς ἄνω ομάδος εἶνε ἢ αὐτὴ πρὸς τὴν καθήμενην

¹ Ἴδε ἀνωτέρω σελ. 3—4.

² Καὶ οἱ Ἕπαινοι, οὗς ὁ κ. Σβορώνος ἀπειδῶς (καίπερ δικαίως ἄλλως) ἀπονέμει εἰς τὴν ἀπεικόνισιν τοῦ κ. Gillieron, (σελ. 170 καὶ 180) προὑποθέτουσι βεβαίως ἀντιπαραβολὴν πρὸς τὸ πρωτότυπον.

³ Πράγματι δὲν ἐπεταὶ αὐτοῖς οὔτε ἐν τῇ ἄνω ομάδι οὔτε ἐν τῷ ἀετώματι.

¹ Παραλείπω τὸν ὄρμον, ὃν φέρει μόνον ἢ πρώτη κερνοφόρος, διότι δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι τῆς δευτέρας ὁ βραχίον ἀποκρύπτει τὸν λαίμον αὐτῆς.

θεάν τῆς κάτω, ἤτοι ἡ Κόρη. Ἄλλ' ἔμως ἡ ἐπισημονική ἀκρίβεια νομίζω ὅτι δὲν ἐπέτρεπε νὰ καταλίπη ἀμνημόνευτον ὅτι καὶ ἡ ἐνδυμασία τῶν δύο τούτων μορφῶν καὶ ἡ κόμμωσις εἶνε διαφορώτατη, ὥστε ἡ ταυτότης μόνον ἐκ τῆς δῆθεν πάνυ φανερᾶς οὔσης ὁμοιότητος τῶν χαρακτηριστικῶν ἐξάγεται.

Τοιαῦτα εἶνε τὰ τεκμήρια, δι' ὧν ὁ κ. Σβορώνος ἠθέλησε νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν τριχοτόμησιν τῆς παραστάσεως τοῦ ἡμετέρου πίνακος. Ὅχι ὀλιγώτερον παράδοξα εἶνε καὶ ἄλλα τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων. Μοῦ καταγινώσκει ἀντίφασιν, διότι ἐνῶ ἐρμηνεύω τὴν παράστασιν ὡς πρόσσοδον, αἰφνης¹ λέγω ὅτι εἶνε εὐκόλον νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὁ πίναξ παριστᾷ τὴν ἐν τῷ Ὀμηρικῷ εἰς Δήμητρα ὕμνῳ (στίχ. 384 ἕως 482) περιγραφομένην σκηνὴν ἤτοι τὴν μετὰ τῆς Δήμητρος συνάντησιν τῆς ἐκ τοῦ Ἄδου ἀνεληθούσης Κόρης καὶ τὴν κατόπιν ἰδρύσιν τῶν μεγάλων μυστηρίων. Παρατηρεῖ δὲ ὅτι ταῦτα δὲν συμφιλιάζονται πρὸς τὸν Ὀμηρικὸν ὕμνον, ὅστις παριστᾷ τὰς θεὰς μετὰ πόθου ἀμφαγαπαζομένας ἀλλήλας μετὰ τὴν συνάντησιν, ἐνῶ ἐν τῷ πίνακι αἱ θεαὶ παρίστανται καθήμεναι ἡρέμα καὶ μακρὰν ἀλλήλων ἐν πλήρει πρὸς ἀλλήλας ἀδιαφορίᾳ (σελ. 174). Ἰσχυρίζεται δὲ προσέτι ὅτι ἀτόπως θεωρῶ μὲν τὴν παράστασιν ὡς ἐνιαίαν, « οὐχ ἥττον ὅμως ἀναγνωρίζω αὐτὴν α) ὡς πρόσσοδον λατρείας, β) ὡς συνάντησιν Δήμητρος καὶ Κόρης, γ) ὡς ἰδρύσιν τῶν μεγάλων μυστηρίων, δ) ὡς ἐγκαθίδρυσιν τῶν θεῶν ἐν Ἐλευσίνι καὶ τέλος ε) ὡς ἐορτὴν τῶν μεγάλων μυστηρίων, τοῦθ' ὅπερ νομίζει ὅτι ἀποτελεῖ ἀρκετὰ παράδοξον καὶ πρωτοφανῆ κατὰ σύμπτωξιν ἐρμηνείαν σκηνῆς ἐνιαίας » (σελ. 175). Ταῦτα βεβαίως θὰ ἦσαν ἀτοπώτατα, ἂν ἦσαν ἀληθῆ, ἀλλ' ὁ ἀναγνώστης, νομίζω, ἀναγινώσκων τὰ ἀνωτέρω (σελ. 37-38) ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένα εὐκόλως δύναται νὰ ἴδῃ ὅτι οὐδεμία ἀντίφασις ὑπάρχει οὔτε πρὸς τὸν Ὀμηρικὸν ὕμνον οὔτε πρὸς τὸ ἐνιαῖον τῆς παραστάσεως. Ἐν τῷ πίνακι παρίστανται αἱ θεαὶ μόλις πρὸ μικροῦ ἐγκαθιδρυμένοι ἐν Ἐλευσίνι, ἄρα κατόπιν τῆς συναντήσεως καὶ τῆς ἐπακολουθησάσης αὐτὴν συγκινητικῆς σκηνῆς, ἥδη δὲ ἐγκαθιδρυμένοι δέ-

¹ Ἄλλὰ πῶς αἴφνης, ἀφοῦ ἐκτίθενται προηγουμένως οἱ λόγοι, ἐξ ὧν ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα τοῦτο;

χονται τὴν λατρείαν τῶν ἐγγυρίων δαιμόνων καὶ ἡρώων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ γεγονός τοῦτο τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῶν θεῶν ἐν Ἐλευσίνι ἐγένετο ἀφρητρία τῆς τελετῆς τῶν μυστηρίων, προσετέθησαν εἰς τὴν παράστασιν πολλὰ σύμβολα δηλοῦντα τὴν τελετὴν ταύτην. Ἡ σκηνὴ λοιπὸν εἶνε ἐνιαία, ἤτοι πρόσσοδος, ἀλλ' αὕτη ὡς ἐκ τῶν μετεχόντων αὐτῆς προσώπων ἀναμιμνήσκει καὶ τὸ προγενέστερον γεγονός τῆς συναντήσεως Δήμητρος καὶ Κόρης καὶ τὸ μεταγενέστερον τῆς τελετῆς τῶν μυστηρίων. Ὁ Ὀμηρικὸς ὕμνος περιγράφει ταῦτα δι' 98 στίχων, εἰς οὓς παραπέμπω, ἀλλ' ὁ πινακογράφος μὴ δυνάμενος νὰ παραστήσῃ πάντα ταῦτα ἐν ἀλληλουχίᾳ ἐξέλεξεν ἐκ τῆς ὅλης διηγήσεως μίαν σκηνὴν, τὴν τῆς προσόδου¹, καὶ κατώρθωσε διὰ τῆς συνθέσεως αὐτῆς νὰ υποδηλώσῃ ἐν συνόψει ἅπαντα τὸν μῦθον. Ἰδοῦ ἡ σύμπτωξις, ἣν εὐρίσκει παράδοξον καὶ πρωτοφανῆ ὁ κ. Σβορώνος. Ἐπράξε δηλαδὴ ὁ πινακογράφος ὅτι οἱ ζωγράφοι οἱ ἐπιχειροῦντες νὰ ἀπεικονίσωσι δραματικὴν τινα ὑπόθεσιν καὶ πρὸς τοῦτο ἐλλέγοντες ἐξ αὐτῆς μίαν μόνον σκηνὴν υποδηλοῦντες δὲ διὰ τῆς συνθέσεως τῆς σκηνῆς ταύτης τὴν ὅλην ὑπόθεσιν².

Τὴν αὐτὴν μέθοδον ἀκολουθῶν ὁ κ. Σβορώνος οὐδαμῶς ὀκνεῖ νὰ μοι ἀποδώσῃ ἄγνοιαν αὐτοῦ τοῦ εἰς Δήμητρα ὕμνου λέγων ὅτι δεχόμενος τὸν ἐν τῇ ἄνω ὁμάδι παιδα ὡς τὸν Δημοφῶντα ἀγνοῶ ὅτι οὗτος κατὰ τὴν εἰς Ἐλευσίνια ἀφίξιν τῆς Δήμητρος « καὶ κατὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς λατρείας αὐτῆς ἐν Ἐλευσίνι ἦτο νεογνὸν (στίχ. 141) ὑπὸ τὸν κόλπον φερόμενον νέον θάλλος (στίχ. 186),

¹ Τὴν πρόσσοδον ταύτην περιγράφει ὁ Ὀμηρικὸς ὕμνος μόνον διὰ τριῶν στίχων (438-440):

τῆσιν δ' ἐγγύθεν ἦλθ' Ἐκάτη λιπαροκρήδεμος
πολλὰ δ' ἄρ' ἀμφαγάπησε κόρην Δημήτερος ἀγνήν·
ἐκ τοῦ οἱ πρόπολος καὶ ὀπάων ἔπλετ' ἄνασσα.

² Ὁ πινακογράφος προσθέσας πλὴν τῆς Ἐκάτης καὶ ἄλλα πρόσωπα κατέστησε τὴν σκηνὴν παραστατικωτέραν.

³ Τοιοῦτόν τι ἔπραξε καὶ ὁ καλλιτέχνης τῶν γνωστῶν ἐκ Μαντινείας ἀναγλύφων τῶν ἀποδιομένων τῷ Πραξιτέλει. Ἐν τῷ ἀναγλύφῳ δηλαδὴ, τῷ παριστῶντι τὸν μουσικὸν ἀγῶνα τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὸν Μαρσύαν, ὁ Μαρσύας εἰκονίζεται εἰσέτι αὐλῶν, ἀλλὰ πλησίον ἴσταται ὁ Σκύθης κρατῶν τὴν μάχαιραν, δι' ἧς ἐξέδαρεν αὐτὸν ἔπειτα Ὁ τεχνίτης λοιπὸν παρέστησεν οὕτως ὀλόκληρον τὸν περὶ τοῦ Μαρσύου μῦθον, καίτοι ἀπεικόνισε μόνον μίαν σκηνὴν ἐξ αὐτοῦ.

ὅπερ ἡ Δημήτηρ δεχθεῖσα ἐν τῷ θυώδει κόλπῳ αὐτῆς (στίχ. 231) ἔτρεφεν ὡς νήπιον», ἐνῶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι ἡ μορφή παριστᾶ ἔφηγον σχεδὸν νεανίσκον (σελ. 177 ἐξ.). Ἐλησμόνησεν ὁμοίως ὁ κ. Σβορώνος ὅτι κατὰ τὸν εἰς Δήμητρα ὕμνον μεταξὺ τῆς εἰς Ἐλευσίνα ἀφιξέως τῆς Δήμητρος καὶ τῆς ἀνόδου τῆς Κόρης καὶ τῆς ἐν Ἐλευσίνι ἐγκαταστάσεως αὐτῆς, ἣν παριστᾶ ὁ ἡμέτερος πίναξ, συνετελέσθη ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ναοῦ (Ἵμν. εἰς Δήμ. στίχ. 295 ἐξ.), ἀπεστάλη ἡ Ἴρις ὑπὸ τοῦ Διὸς πρὸς τὴν ἐν τῷ ἤδη ἀνφοδομημένῳ ναῷ καθημένην Δήμητρα (στίχ. 319) καὶ ἀκολούθως ἀνῆλθεν ἐκ τοῦ Ἄδου ἡ Κόρη. Ὅτι δὲ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα δὲν ὑποτίθεται μικρὸν, μαρτυρεῖ πάλιν αὐτὸς ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου λέγων ὅτι ἡ Δημήτηρ ἐποίησεν ἐπὶ τῆς γῆς αἰνότατον ἐνιαυτὸν (στίχ. 305), καὶ μόλις μετὰ τὴν ἀνοδὸν τῆς Κόρης ἐπέτρεψε νὰ ἀναδώσῃ ἡ γῆ νέαν βλάστησιν (στ. 471), ἣν δηλοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πίνακος τὰ ἐγκατεσπαρμένα ἄνθη. Ἐννοεῖται ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ καὶ ὁ Δημοφῶν ἀνεπτύχθη ὀψωσδήποτε, ὥστε ἠδύνατο ὡς παιδίον νὰ μετᾶσχῃ τῆς πρὸς τὰς θεὰς λατρείας. Γνωστὸν δ' ἄλλως εἶνε ὅτι ἐν τοῖς τοιοῦτοις οὔτε οἱ κεραμογράφοι οὔτε οἱ ποιηταὶ εἶνε πολὺ ἀκριβεῖς. Πρόχειρον παράδειγμα εἶνε ἡ ἐν Arch. Zeitung 1847 πίν. III παράστασις τοῦ μύθου τῆς Μηδείας, ἐν ἧ τὰ τέκνα αὐτῆς, καίτοι βεβαίως δὲν ἦσαν ἔφηγοι σχεδὸν νεανίσκοι, ὁμοίως παρίστανται εἰς τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, ὡς ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι.

Ἐν σελ. 178 ἐξ. πάλιν ἀπορῶν πῶς νομίζω τὰς κατὰ τὰς γωνίας τοῦ ἀετώματος νεανικὰς μορφὰς ὡς τοπικούς τινας δαίμονας κατὰ τὴν γνωστὴν συνήθειαν τῶν ἐν τοῖς ἀετώμασι συνταγμάτων, ἐρωτᾷ «κατὰ τίνα τρόπον δύναται ἡ συνήθεια τῶν ἐν τοῖς ἀετώμασι συνταγμάτων νὰ εἰσαγάγῃ εἰς ὠρισμένην ἐνιαίαν μυθολογικὴν παράστασιν πρὸσωπα οὐδόλως πρὸς αὐτὴν σχετιζόμενα». Ἄλλ' ὁμοίως οἱ ἐπιχώριοι δαίμονες οὐδαμῶς εἶνε ἄσχετοι

πρὸς γεγονὸς τελούμενον ἐν πλησιεστάτῃ πρὸς αὐτοὺς γειτονείᾳ, ἔπειτα δὲ καὶ αἱ ἀνωτέρω καταλεχθεῖσαι ἐκτενεῖς κεραμογραφίαι παρέχουσιν ἱκανὰ παραδείγματα θεῶν καὶ ἄλλων ἰδανικῶν προσώπων παρισταμένων κατὰ τὰ ἄκρα τῆς παραστάσεως, ἀλλὰ μὴ μετεχόντων ἀμέσως τῆς ἀπεικονιζομένης πράξεως. Πρὸβλ. τὴν εἰρημένην παράστασιν τῆς Μηδείας, τὴν τοῦ Δαρείου, τὴν ἐν Monum. XII ἀρπαγὴν τῶν Λευκιπιδῶν, τὸν τάφον τοῦ Πατρόκλου καὶ τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς Ἀνδρομέδας. Τὸ πρᾶγμα εἶνε συνηθέστατον, ὥστε ἄπορον εἶνε πῶς ἠγνοήθη.

Εὐκόλον θὰ ἦτο νὰ ἐλεγχθῶσιν ὁμοίως καὶ ἄλλα τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Σβορώνου γεγραμμένων, ἀλλὰ καὶ τὰ παρόντα νομίζω πλέον ἢ ἐπαρκῆ¹.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

¹ Ἦσαν ἤδη ἔτοιμα πρὸς ἐκτύπωσιν τὰ ἀνωτέρω, ὅτε ἐδημοσιεύθη νέον ὀγκῶδες τεύχος τοῦ περιοδικοῦ τοῦ κ. Σβορώνου, ἐν ᾧ διὰ μακρῶν διαλαμβάνει περὶ τε τοῦ ἡμετέρου πίνακος καὶ ἄλλων πολλῶν. Περὶ τῶν ἐν τῷ τεύχει τούτῳ γεγραμμένων περιττὸν εἶνε νὰ βηθῶσι πολλὰ, ἀλλὰ βραχεῖαι τινες παρατηρήσεις φαίνονται ἀπαραίτητοι.

Ἀδίκως ὑπόπτουσα ἀνωτέρω (σελ. 170) ὅτι ὁ κ. Σβορώνος εἶχε λησμονήσει ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ ἐν τῷ ἀετώματι πωγωνοφόρου εἶνε λίαν ἐμφανόμενον δι' ὑστέρων χαραγμάτων. Ἐκ τοῦ νέου τεύχους ἀποδεικνύεται ὅτι γινώσκει τοῦτο καλῶς, ἀπεικονίζει δὲ καὶ αὐτὸ τὸ πρόσωπον τῆς εἰρημένης μορφῆς μετὰ τῶν ἐπ' αὐτοῦ χαραγμάτων (σελ. 268 εἰκ. 6). Ἦ ἀπεικόνισις αὕτη θὰ εἶνε ἀληθῶς χρήσιμος διὰ τοὺς ἀναγνώστας. Ὅτε ἐγὼ ἔγραψον τὰ ἀνωτέρω, δὲν προσεδόκων ὅτι ὄχι μόνον τὸ ὅλως αὐτοσχέδιον τῆς τέχνης ἀλλ' οὐδ' αὕτη ἡ παρούσα κατάστασις τῆς εἰρημένης μορφῆς δὲν θὰ ἐκάλυον τὸν κ. Σβορώνον νὰ ἐξαγάγῃ αὐθεντικὰ συμπεράσματα περὶ τῆς ταυτότητος τῆς μορφῆς ταύτης ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτῆς.

Τὸ ἐν σελ. 256 γεγραμμένον ὅτι μόνος ἐγὼ παραδόξως δὲν θέλω νὰ δεχθῶ τὴν γνώμην τοῦ κ. v. Fritze ὅτι ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι παρίσταται ὄρχησις, δὲν εἶνε ἀληθές, διότι καὶ πρὸ ἐμοῦ ὁ Rubensohn (Mitth. XXIII σελ. 294) ἐξέλαβε τὴν παράστασιν ὡς Prozession, ἧτοι πρόσοδον.

Ὡσαύτως δὲν εἶνε ἀληθές ὅτι ἐν Πρακτικῶς τῆς Ἀρχ. Ἐταιρ. 1897 σελ. 75 ἔγραψα Παραγία Πετριτῆ, ὡς βεβαίως ὁ κ. Σβορώνος σελ. 241 ὑποσημ. 4, διότι ὑπ' ἐμοῦ ἐγράφη ὄχι Πετριτῆ ἀλλὰ «τοῦ Πετριτῆ». Ἐπομένως ἡ παρατήρησις: (γρ. Πετριτῆ) κτλ. εἶνε ἄτοπος.

ΕΡΕΤΡΙΚΟΙ ΑΜΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΑΙΩΝΟΣ

(Πίν. 9-12).

Τὰ δύο (ἀρ. 2 καὶ 3) τῶν ἐνταῦθα δημοσιευμένων τριῶν ἀγγείων εὐρέθησαν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς, ἃς ὁ κ. Κουρουניώτης ἐπεχείρησε κατὰ τὸ 1898 ἐν τῇ Ἑρετρικῇ νεκροπόλει (Ἐθν. Μουσ. 12075, 12076), τὸ τρίτον ἀνεκαλύφθη ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τὸ 1889 καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ Μουσεῖον ἐν ἔτος μετὰ ταῦτα (ἀρ. 1004· πρβλ. Δελτίον 1890 σ. 50, 1).

Ὁ κύριος Κουρουניώτης μοι ἐπέτρεψε φιλοφρόνως νὰ δημοσιεύσω τὴν σειρὰν ταύτην τῶν ἀγγείων ἐν τῇ Ἀρχ. Εφημερίδι. Παρακαλῶ τοῦτον νὰ δεχθῇ τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας ἐπὶ τούτῳ.

Ἴδου ἐν πρώτοις ἡ περιγραφή τῶν ἀγγείων τούτων κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τεταγμένων.

1.—Ἀρ. 1004. Μέγας ἀμφορεὺς ἔχων κωνικὸν πόδα, ὑψηλὸν λαιμὸν καὶ πῶμα. Ὁ ὦμος τοῦ ἀγγείου εἶνε κεκυρτωμένος, ἡ κοιλία ὠρειδῆς, αἱ διπλαῖ λαβαὶ εἶνε τοποθετημέναι ἐπὶ τοῦ κυρτώματος τοῦ ὦμου. Ὑψ. ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι τοῦ καλύμματος 0,90.

Κάλυμμα. Δύο ζῶναι κοσμημάτων ὧν ἡ μὲν σύγκειται ἐξ ἀκτινοειδῶν ἀκανθῶν ἡ δὲ ἐκ πλέγματος καλύκων καὶ ἀνθῶν λωτοῦ.

Λαιμός. Ἐπὶ τοῦ ἀκροτάτου χεῖλους ζητοειδῆς κόσμημα. Κατωτέρω σειρὰ πτηνῶν πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος ἐστραμμένων.

Τὴν κυρίαν εἰκόνα τοῦ λαιμοῦ ἀποτελεῖ σκηνὴ ἐκ τῆς « κρίσεως τοῦ Πάριδος ». Τῶν τριῶν θεαινῶν, ὧν ἡ πρώτη φέρει ἐν χερσὶ σκῆπτρον καὶ στέφανον, αἱ δὲ δύο μετ' αὐτὴν στεφάνους, ἡγεῖται κηρυκειοφόρος Ἑρμῆς γενειῶν. Ὁρθίος πρὸς ταύτας ἀτενίζων ἵσταται πρὸ αὐτῶν ὁ Πάρις γενειῶν ὡσαύτως καὶ ἔχων πρὸ αὐτοῦ τὸ δόρυ. Ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου τοῦ λαιμοῦ δύο ἀντωποὶ λέοντες.

Ὤμος. Ἐπὶ τοῦ μεταξὺ τῶν δύο λαβῶν διαστήματος ὑπάρχει ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας πλευρᾶς

σειρὰ φυλλοειδῶν κοσμημάτων καὶ ὀλίγον κατωτέρω πλέγμα ἐκ διπλῶν ἀνθεμίων καὶ σπειρῶν, ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας σειρὰ πτηνῶν πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος ἐστραμμένων.

Κοιλία. Ἐπὶ ταύτης παρίσταται ὁ γάμος τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας. Ἐπὶ ἄρματος τεθρίππου οἱ δύο σύζυγοι, ὁ Ζεὺς κρατῶν τὰ ἡνία καὶ παρ' αὐτὸν ἡ Ἥρα κεκαλυμμένη διὰ πέπλου. Οἱ ἵπποι εἶνε ἀνὰ δύο ἐζευγμένοι καὶ οἱ μὲν πρὸς τὸ βάθος ὑψοῦσι τὴν κεφαλὴν, ἐνῶ οἱ δύο ἄλλοι ἔχουσι ταύτην πρὸς τὰ κάτω κεκλιμένην. Ὅπισθεν τοῦ ὀχήματος ἀκολουθοῦσιν ὁ Διόνυσος κισσῶ ἐστεμμένος καὶ μετ' αὐτὸν γυνὴ ἀναμφιβόλως, ἡ Ἀφροδίτη. Παρὰ τὰ ὀπίσθια τῶν ἵππων αὐλητρίδες, καὶ μετ' αὐτὴν τρεῖς γυναῖκες ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς, πιθανώτατα αἱ Ὠραι. Πρὸ τῆς κεφαλῆς τῶν ἵππων ἡ Ἄρτεμις φέρουσα τὰς δᾶδας τοῦ Ὑμεναίου. Μικρὰ Σειρῆν ἵπταται εἰς ἐνδειξὴν καλοῦ οἰωνοῦ.

Κατωτέρω τῆς κυρίας ταύτης σκηνῆς εὐρίσκειται σειρὰ βοῶν ἐχόντων τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Τὸ ὀπίσθιον τῆς κοιλίας κοσμεῖ Σειρῆν ἔχουσα τὰς πτέρυγας ἀναπεπταμένας· ἐκατέρωθεν ταύτης πρὸς τὸ κατώτερον ἄκρον τῆς ἐπιφανείας ἵσταται φύλλον κισσοῦ ὄρθιον ἐπὶ τοῦ μίσχου του. Τὸ κατώτατον τῆς κοιλίας κοσμεῖται ὑπὸ ἀκτίνων περιβαλλουσῶν κύκλῳ ταύτην.

Ὁ ποὺς κοσμεῖται μόνον κατὰ τὸ πρόσθιον μέρος ὑπὸ δύο ζωνῶν ζῶν· α') μεταξὺ δύο λεόντων ἐχόντων τὰς κεφαλὰς κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν ἐστραμμένας δύο Σειρῆνες ἀντωποὶ ἐκατέρωθεν φύλλου κισσοῦ· β') πλέγμα μεταξὺ δύο ἀντωπῶν κάρων. Φύλλον κισσοῦ ὄρθιον ὡς ἀνωτέρω.

Ἐρυθρὸν χρῶμα χρῆσιμεῖται πρὸς δήλωσιν τῶν ὀφθαλμῶν τῶν γυναικῶν, μερῶν τινῶν τῆς ἐσθῆτος, τοῦ σώματος τῶν ζῶν, καὶ λεπτομερειῶν

τινων ἐν τῇ διακοσμῇ. Τὸ λευκὸν τεθειμένον ἐπὶ τοῦ μέλανος διακρίνει τὰ γυμνά τῶν γυναικῶν, πρόσωπα, βραχιόνας καὶ πόδας, καὶ ἐνδύματά τινα ὡς π.χ. τὸν χιτῶνα τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τοῦ Διονύσου. Ἐχρησιμοποιήθη πρὸς τούτοις λευκὸν χρώμα ἐπὶ τοῦ σώματος τῶν ζώων, τοῦ λαιμοῦ τῶν βοῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Σειρήνης ὡς καὶ τῆς χαίτης τῶν λεόντων ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου, πρὸς τούτοις δὲ καὶ εἰς τὴν διακόσμησιν καὶ εἰς τὰ φύλλα τῶν ταινιῶν.

2.— Ἄρ. 12075. Μέγας ἀμφορεὺς σχήματος ὁμοίου πρὸς τὸν προηγούμενον. Ἐντὸς αὐτοῦ εὐρέθη ὁ σκελετὸς μικροῦ παιδίου, δύο μικρὰ μελανόμορφα λευκίδια καὶ δύο κυαθίσκοι. Ὑψ. ἀπὸ τοῦ ποδὸς μέχρι τοῦ πώματος 0,89.

Κάλυμμα. Ἡ αὐτὴ πρὸς τὸ ὑπ' ἄρ. 1 διακόσμησις.

Λαιμός. Ἐπὶ τοῦ χείλους αἱ αὐταὶ ὡς ἀνωτέρω τεθλασμέναι γραμμαί, κατωτέρω δὲ τέθριππον κατ' ἐνώπιον, ἐφ' οὗ ἐπιβαίνει μορφή ἔχουσα πῖλον κωνικὸν καὶ ἐν τῇ χειρὶ τὸ κέντρον. Οἱ ἵπποι εἰκονίζονται συμμετρικῶς, αἱ κεφαλαὶ τῶν μὲν δύο ἐν τῷ μέσῳ εἶνε προσηγγισμέναι ἀλλήλας, τῶν δὲ δύο ἄκρων διευθύνονται ἀντιθέτως. Δεξιόθεν τῶν ἵππων παρίσταται μορφή ἔχουσα πρὸ αὐτῆς ὄρθιον τὸ δόρυ, ἀριστερόθεν δὲ ἀνὴρ ἔχων κεκλιμένον τὸ δόρυ καὶ ὀπισθεν αὐτοῦ ἑτέρα λογχοφόρος μορφή.

Ὅπισθεν τῶν λαβῶν εἰκονίζονται α') πτηνὸν καὶ ῥόδαξ ἐν στιγμαῖς β') πτηνὸν καὶ ἰδίας ὄλως φύσεως ἀνθεμιοειδὲς ἐλικωτὸν κόσμημα. Ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου τοῦ λαιμοῦ ὑπάρχουσι δύο λέοντες ἀντωποὶ χωριζόμενοι διὰ διπλοῦ κάλυκος λωτοῦ ἢ ῥόδου.

Ἦμος. Μεταξὺ τῶν λαβῶν εὐρίσκονται ἔμπροσθεν μὲν δύο κοσμηματικαὶ ζῶναι, ἔχουσαι κόσμημα ἐκ φυλλοειδῶν ἀντικειμένων ἢ δὲ ταινίαν συγκειμένην ἐξ ἀνθεμίων ἐπὶ πλέγματος σπειροειδοῦς, ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς δύο κριοὶ ἀντωποὶ καὶ μεταξὺ τούτων ἐπὶ τοῦ κατωτάτου ἄκρου τῆς ζώνης κάλυξ ῥόδου ἐπὶ τοῦ μίσχου του.

Κοιλία. Ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς παρίστανται ὁ Ἡρακλῆς καὶ Ἴόλαος καταβάλλοντες τὴν Λερναίαν Ὑδραν. Ὁ Ἡρακλῆς ὀπλισμένος διὰ τῆς δορᾶς τοῦ λέοντος ἀρπάζει μίαν τῶν κεφαλῶν τοῦ τέρατος καὶ διευθύνει κατ' αὐτῆς τὸ ξίφος του. Ὅπισθεν τούτου ἴσταται ἡ Ἄθηνᾶ ἄσκε-

πῆς, ἔχουσα κλάδον, καὶ μετ' αὐτὴν ὁ Ἑρμῆς κρατῶν τὸ κηρύκειον. Ἄνθος λωτοῦ κρέμαται ὀπισθεν τοῦ Ἑρμοῦ ἐκ τοῦ ἀνωτέρου ἄκρου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς εἰκόνος. Ὁ Ἴόλαος ἔχων κράνος καὶ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ δι' ἀλυσιδωτοῦ τελαμῶνος ἐξηρητημένον τὸν κολεὸν τοῦ ξίφους μάχεται ἐκ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς κατὰ τῆς Ὑδρας ἐν τῇ αὐτῇ καὶ ὁ Ἡρακλῆς στάσει ὀπισθεν τούτου εὐρίσκονται τρεῖς γυναῖκες περιβεβλημέναι διὰ τοῦ μανδύου των.

Τὴν ὀπισθίαν πλευρὰν (πίν. 11) κοσμοῦσι λέων καὶ βοῦς ἀντωποὶ, καὶ ἐν τῷ πεδίῳ ῥόδαξ. Ὑπὸ τὰς λαβὰς ἐκατέρωθεν μεγάλη Σειρῆν ἔχουσα ἀναπεπταμένας τὰς πτέρυγας. Κάτωθεν τῆς κυρίας εἰκόνος περιβάλλει τὸ ἀγγεῖον ζώνη διαφόρων ζώων, οἶον βοῶν, λεόντων, κριῶν, ἔχουσα ὡς κόσμημα πλαγίαν γραμμὴν ἐκ στιγμῶν.

Πούς. Ταινία ἐκ πλέγματος λωτῶν ὡς ἐπὶ τοῦ καλύμματος τοῦ ἄρ. 1 καὶ ζώνη ζώων, ἐν ἣ ὑπάρχουσι σειρήνες, βόες, λέοντες, καὶ εἰς ὄφεις. Μεταξὺ τῶν ζώων ἴστανται φύλλα λωτοῦ ἐπὶ τῶν μίσχων αὐτῶν ὡς ἀνωτέρω (εἰκ. 1).

Τὸ ἐρυθρὸν χρώμα διακρίνεται ἀκόμη ἐν τοῖς κοσμήμασι καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος τῶν ζώων ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν, καὶ ἐπὶ τῆς ἐσθῆτος τῶν μορφῶν καὶ τῶν ὄπλων τῶν δύο ἡρώων. Τὸ λευκὸν χρώμα ἔπερ ἦτο καθάπερ καὶ τὸ ἐρυθρὸν τεθειμένον ἐπὶ τοῦ μέλανος γανώματος ἐξηλείφθη κατὰ τὸν καθαρισμόν τοῦ ἀγγείου, ὅστις ὡς ἐκ τοῦ ἐπικεκολλημένου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ στερεοτάτου κρυσταλλώδους στρώματος ἐγένετο κατ' ἀνάγκην διὰ διαλύσεως ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, μένουσιν ἐν τούτοις ἴχνη εὖοπτα ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν δύο μεγάλων ὑπὸ τὰς λαβὰς τεθειμένων Σειρήνων, καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ τῶν χειρῶν τῆς Ἄθηνᾶς, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐσθῆτος τοῦ Ἑρμοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ χιτῶνος τοῦ ἠνιόχου ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ. Φαίνονται πρὸς τούτοις ἴχνη τινὰ ἐπὶ τῆς κοσμηματικῆς ζώνης τοῦ ὤμου τοῦ ἀγγείου καὶ ἐπὶ τῶν ζώων τοῦ ποδός. Ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου μέρους δὲν ὑπάρχουσιν ἐγχαράξεις, ὀλίγαι δὲ τοιαῦται μόνον ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου τοῦ ἀγγείου.

3.— Ἀμφορεὺς ἔχων λίαν ἐξωγκωμένην κοιλίαν καὶ πολὺ εὐρὺν λαιμόν. Ὑψος μέχρι πώματος 0,80.

Αἱ λαβαί, διπλαῖ ὡς καὶ ἐν τοῖς προηγούμενοις δύο ἀγγείοις, εἶνε συνηνωμέναι διὰ μικροῦ τεμα-

χίου πηλοῦ. Ὡς καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 2 ἀμφορεύς περιεῖχε καὶ αὐτὸς τὸν σκελετὸν μικροῦ παιδίου παρ' ᾧ εὐρέθη ἐν μικρὸν ληκύθιον. Ὑπεράνω δὲ τοῦ ἀμφορέως τούτου εὐρίσκειτο μικρὸς πίθος νεωτέρων χρόνων, ἐν ᾧ ἦτο ἐπίσης τεθαμμένον μικρὸν παιδίον.

Τοῦ ποδὸς μικρὸν μόνον μέρος σώζεται, φαίνεται δ' ὅτι ἦτο ἤδη οὗτος τεθραυσμένος ὅταν ἐχρησιμοποιήθη πρὸς ταφήν τὸ ἀγγεῖον, διότι ὁ κ. Κουρουνιώτης δὲν κατώρθωσε νὰ ἀνεύρη τὸ υπόλοιπον αὐτοῦ, μολοντί ἐπιμόνως ἠρεύνησε πρὸς τοῦτο.

Κάλυμμα. Δύο ζῶναι· ἀκτῖνες καὶ σειρὰ ζῶων, λέοντες, κριοί, Σειρῆνες μὲ ἀναπεπταμένας πτέρυγας.

Λαίμος. Ἐπὶ τοῦ χεῖλους τεθλασμένοι γραμμαὶ καὶ κατωτέρω ὀκτὼ ἀνδρικαὶ καὶ γυναικεῖαι μορφαί, αἵτινες κατὰ τέσσαρας ἀντιτίθενται ἀλλήλαις. Ἐν τῷ πεδίῳ τῆς εἰκόνος κρέμανται ταινίαι.

Ἔμος. Κοσμήματα ὅμοια περίπου τῷ ὑπ' ἀρ. 1.

Κοιλία. Γάμος τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος. Ἐπὶ τεθρίππου ἄρματος παρίσταται ὁ Πηλεὺς κρατῶν τὰ ἦνιά καὶ τὸ κέντρον καὶ παρ' αὐτὸν ἡ Θέτις πεπλοφοροῦσα. Παρὰ τὰς μορφὰς ταύτας ὑπάρχουσι καὶ ἐπιγραφαὶ κατεστραμμένοι ἐκ θραύσματος τοῦ ἀγγείου Π Ε Ν καὶ κατωτέρω Θ Ε. Παρὰ τὸ νῶτον τῶν ἵππων ἴσταται μορφή ἀνδρική, ἣς ἡ κεφαλὴ ἀπωλέσθη σχεδὸν ὀλόκληρος μετὰ τοῦ ἐλλείποντος τεμαχίου τοῦ ἀγγείου· ταύτης σώζεται μόνον ἡ ἄκρα τοῦ γενείου καὶ μέρος τῆς κόμης. Ἡ μορφή αὕτη στρέφεται πρὸς τοὺς συζύγους ὑψοῦσα τὴν δεξιὰν χεῖρα· ἐπιγραφὴ ἐλλιπῆς διέσωσε τὸ τέλος τοῦ ὀνόματος ταύτης Γ Ε Ν Σ¹

Μετὰ ταῦτα ἀκολουθοῦσι δύο νεάνιδες φέρουσαι ἐπὶ κεφαλῆς τὰ γαμικὰ ἀγγεῖα. Πρὸ τῶν ἵππων ὑπάρχει γυνή, ἣτις ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ χώρου παρεστάθη λίαν μικρὰ καὶ ἀνευ τινὸς χαρακτηριστικοῦ γνωρίσματος. Οἱ ἵπποι εἶνε ἐξευγμένοι ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγγείου ἀρ. 1 (κοιλία). Πρὸ τούτων ὑπάρχει πτηνὸν ὡς σύμβολον καλοῦ οἰωνοῦ.

Τὸ κάτω μέρος τῆς κοιλίας κοσμεῖται ὑπὸ ἀκτίνων.

¹ Δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνεύρω τὸ πρόσωπον εἰς ὃ ἀρμόζει ἡ θέσις αὕτη ἐν τῇ πομπῇ, καὶ οὕτως τὸ ὄνομα τελευτᾷ διὰ τῶν διατηρηθέντων γραμμάτων. Ἴσως πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὸ πρῶτον γράμμα εἶνε ἡμιτελές: Α' ἀντὶ Ρ καὶ ὅτι ἡ μορφή εἶνε ἴσως ὁ πατὴρ τῆς Θέτιδος ὁ Νηρέυς.

Πούς. Φαίνεται ὅτι διακρίνεται ἐπὶ τοῦ λίαν μικροῦ σφριζομένου μέρους τοῦ ἐμπροσθίου αὐτοῦ ἴχνος χρώματος. Θὰ ἦτο λοιπὸν καὶ ὁ πούς κεκοσμημένος ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸ ἐμπροσθεν μέρος (εἰκ. 2).

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι καὶ ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ ἀγγεῖῳ τὸ λευκὸν χρῶμα ἐξηφανίσθη κατὰ τὸν καθαρισμόν. Διακρίνεται τοῦτο εἰσέτι ἐπὶ τοῦ σκιαγραφήματος τοῦ προσώπου τῶν γυναικῶν τοῦ λαιμοῦ τοῦ ἀγγείου, ἐντεῦθεν δὲ προέρχεται καὶ τὸ ὅτι τὰ πρόσωπα ταῦτα δὲν φέρουσιν ἐγγαράξεις, ἐνῶ τὰ τῶν παρ' αὐταῖς ἀνδρῶν ἔχουσι τοιαύτας.

Πιθανὸν εἶνε ὅτι διὰ λευκοῦ χρώματος διεκρίνοντο καὶ ἐπὶ τῆς κυρίας παραστάσεως τὰ πρόσωπα τῶν γυναικῶν, ἅτινα μόνον ἐλαφρῶς εἶνε κεχρωματισμένα· ἦτο ἴσως τὸ λευκὸν χρῶμα ἐπιτεθειμένον καὶ ἐπὶ μερῶν τινῶν τῆς ἐσθῆτος, ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἴχνος αὐτοῦ σώζεται. Τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἐξαρτημάτων τῶν ἵππων. Φαίνονται δὲ εἰσέτι ἴχνη τινὰ καὶ ἐπὶ τῶν νῶτων τῶν τελευταίων τούτων.

Ἡ ὠραία σειρὰ τῶν ἀμφορέων γεωμετρικοῦ καὶ ἀνατολικοῦ ῥυθμοῦ, οὗς ὁ κ. Κουρουνιώτης ἀνεκάλυψεν ἐν Ἐρετρῖα φαίνεται ὅτι ἀποδεικνύει ὅτι ἐν Ἐρετρῖα ὑπῆρχε κατὰ τὸν ἑβδομὸν καὶ ὄγδοον αἰῶνα ἴδιον ἐργαστήριον ἀγγειογραφικῆς.

Βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ τόπος τῆς εὐρέσεως ἐνὸς ἀγγείου δὲν εἶνε πάντοτε καὶ ὁ τόπος τῆς κατασκευῆς του, πρέπει δ' ὡς ἐκ τούτου νὰ εἶνε τις πολὺ προσεκτικὸς. Ἐν τούτοις θὰ ἦτο ἐσφαλμένον καὶ τὸ νὰ διστάζῃ τις ὑπερβολικά, καὶ ἐπειδὴ ὁ κ. Κουρουνιώτης προτίθεται νὰ δημοσιεύσῃ ὅσον οὔπω ὀλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν ἀρχαϊκῶν τούτων ἀμφορέων, περιορίζομαι μόνον νὰ ἀναφέρω τοὺς δύο κυρίους λόγους, οἵτινες καθιστῶσι λίαν πιθανὴν τὴν ὑπόθεσιν τῆς ὑπάρξεως κεραμεικοῦ ἐργαστηρίου ἐν Ἐρετρῖα κατὰ τὸν 7^{ον} καὶ 8^{ον} αἰῶνα.

1^{ον}) Ἀγγεῖα ὅμοια τὸ σχῆμα δὲν εὐρέθησαν εἰμὴ μόνον ἐν Βοιωτίᾳ καὶ Μήλῳ, ἀλλ' ἡ ὁμοιότης αὕτη δὲν δεικνύει ὅτι τὰ κέντρα ταῦτα παρέλαβον ἢ ἀπεμιμήθησαν παρ' ἀλλήλων τὸ σχῆμα τοῦτο, τούναντίον δὲ ἐξηγεῖται διὰ τῆς ἀπομιμήσεως κοινοῦ προτύπου, ἧτοι ἀγγείων τινῶν τοῦ Διπύλου (ἴδ. κατωτέρω *Μορφή*).

2^{ον}) Ἡ διακόσμησις αὐτῶν, ἥτις, ὡς ἐκ πολυαριθμῶν λεπτομερειῶν δεικνύεται, ἀπετελέσθη ἐξ ἀπομιμήσεως διαφόρων προτύπων εὐκόλως καθοριζομένων, μαρτυρεῖ, καὶ δι' αὐτῆς ἔτι τῆς ἀσχημίας αὐτῆς, τὴν ἐγγώριον κατασκευὴν. Κοσμηματὰ τινα μὴ ἀπαντῶντα ἐν τοῖς συγχρόνοις ἐργαστηρίοις ὡς ἐπὶ παραδείγματι τὸ ἐκ σχημάτων ὀκτωειδῶν πλέγμα τοῦ ὀπισθίου τῶν ἀγγείων καὶ αἱ κυματοειδεῖς κάθετοι γραμμαὶ τοῦ λαιμοῦ, εἶνε σημεῖα τοῦ ἐγγωρίου τούτου ἐργαστηρίου.

Τὸ σχῆμα τῶν τριῶν ἀνωτέρω περιγραφέντων ἀγγείων εἶνε ὅμοιον πρὸς τὸ τῶν ἀρχαϊκῶν ἀμφορέων, ἄρα γε δὲν πρέπει τις νὰ συμπεράνη ὅτι καὶ ταῦτα ἐπλάσθησαν ἐν ᾧ καὶ οἱ ἀμφορεῖς ἐργαστηρίῳ; Ἀφ' ἑτέρου ὅμως τὸ σύστημα τῆς διακοσμήσεως αὐτῶν συγγενεῖ πρὸς τὸ διαφόρων ἄλλων ἀγγείων, οἷα τὰ Ἀττικὰ, ὧν τὸ κάλλιστον ὑπόδειγμα εἶνε τὸ ἀγγεῖον Franfois, τὰ ἰωνικὰ καὶ κορινθιακὰ μετὰ μυθολογικῶν παραστάσεων, καὶ τὰ ἀγγεῖα τῆς Χαλκίδος.

Ἐν τοῖς ἐξῆς λοιπὸν ἐν συνόλῳ ζητήμασι θὰ περιστραφῇ ἡ ἔρευνα ἡμῶν. Ὑφίσταται ἐν Ἐρετρῷ περὶ τὰ μέσα τοῦ 6^{ου} αἰῶνος ἐργαστήριον γραπτῶν ἀγγείων, ὁποῖον ἀναμφιβόλως ὑπῆρχεν ἓνα αἰῶνα πρότερον; Τὸ ἐργαστήριον τοῦτο ἔχει ἀκόμη ἴδιον ῥυθμόν, καὶ ἂν τοῦτο βεβαιωθῇ, τίνας ἐπιδράσεις ὑπέστη ὁ ῥυθμὸς οὗτος;

Ὅπως ἀπαντήσωμεν εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα θὰ ἐξετάσωμεν κατὰ σειράν τὴν μορφήν τῶν ἀγγείων ἡμῶν, τὴν τεχνικὴν αὐτῶν ἐπεξεργασίαν, τὴν διακόσμησιν αὐτῶν, καὶ τέλος τὴν ἐκλογὴν τῶν εἰκόνων.

Μορφή. Οἱ ἐρετρικοὶ ἀμφορεῖς ἔχουσι λίαν χαρακτηριστικὴν μορφήν τῆς ὁποίας ὁ Couve ἐν τῇ Ἐφημ. Ἀρχ. 1897 σ. 70 καὶ βραδύτερον ἐν τῷ Bull. de Corr. Hell. XXII σ. 92 περιέγραψεν ἤδη ἐν ὀλίγοις τὴν ἱστορίαν. Ἡ ἀρχὴ αὐτῆς εὕρεται ἤδη ἐν τισὶ νεκρικοῖς ἀγγείοις τοῦ Διπύλου (Rayet et Collignon πίν. 1. Athen. Mitth. 1893, σ. 92)· ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ὕψος τοῦ ποδὸς ἐλαττοῦται, ἡ κοιλία καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον στρογγύλη, τὸ ἄνοιγμα τοῦ στομίου στενεοῦται ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἐν τῷ Βοιωτικῷ ἀγγεῖῳ (Couve, Ἐφ. Ἀρ. σ. 92), τέλος προστίθεται ὁ λαιμὸς, καὶ κατασκευάζεται ἡ μορφή ἢ ὑπὸ τῶν κεραμέων τῆς

Μήλου καὶ τῆς Ἐρετρίας παραληφθεῖσα (πρβλ. Jahrbuch 1897 σ. 195).

Πάντα ταῦτα τὰ ἀγγεῖα συνίστανται ὁμοίως ἐκ τριῶν μερῶν· ἐκ λαιμοῦ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑψηλοῦ καὶ εὐρέος, ἐκ κοιλίας ἐχούσης τὸ ἀνώτατον μέρος ὀλίγον ἐξωγκωμένον καὶ ἐν συνόλῳ σχῆμα ὀσειδές, καὶ ἐκ ποδὸς κωνικοῦ (πρβ. Couve ἔ.ἀ. σ. 279 εἰκ. 2 καὶ 3). Ἡ μορφή αὕτη ἄνευ οὐσιῶδους τινὸς μεταβολῆς εὕρεται ἐν τοῖς ἐρετρικοῖς ἀμφορεῦσι τοῦ 6^{ου} αἰῶνος.

Ὁ ἀρχαιότερος τούτων (ἀρ. 1) φαίνεται κομψότερος. Ὁ πούς καὶ ὁ λαιμὸς ἔχουσι σχεδὸν τὸ αὐτὸ ὕψος (0,18.0,19), ἡ δὲ κοιλία ἥς τὸ ἄνω μέρος μόνον μετρίως εἶνε ἐξωγκωμένον ἔχει διπλάσιον τούτων ὕψος, οὕτως ὥστε δύναται τὸ ἀγγεῖον νὰ διαιρηθῇ ὡς ἐξῆς: λαιμὸς = 1, κοιλία = 2, πούς = 1. Τὸ λίαν ἐξυπῶμα μετὰ τῆς ὑψηλῆς λαβῆς του κατὰ τὴν κορυφήν, καὶ αἱ διπλαῖ κάθετοι ἐπὶ τοῦ ὤμου λαβαὶ τοῦ ἀγγείου συντελοῦσιν ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ νὰ δώσωσιν εἰς τὸ ἀγγεῖον χαρακτῆρα πραγματικῆς ἐλαφρότητος καὶ κομψότητος.

Ὁ ὑπ' ἀρ. 2 ἀμφορεὺς δὲν ἔχει πλέον τὰς ὠραίας ταύτας ἀναλογίας· ὁ λαιμὸς εἶνε ἀρκετὰ εὐρύτερος καὶ χαμηλότερος, ὁ ὤμος λίαν ἐξωγκωμένος φέρει δύο λαβὰς αἰτίνες ἐγγιζουσι σχεδὸν εἰς τὸν λαιμόν τοῦ ἀγγείου, ἡ κοιλία στρογγυλοῦται ἐπὶ μᾶλλον, τὸ δὲ πῶμα εἶνε σχεδὸν ἐπίπεδον. Τὸ ἀγγεῖον δὲν ἔχει πλέον τὴν κομψότητα τοῦ προηγουμένου, ἀλλὰ φαίνεται τούναντι βαρὺ. Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 3 ἀμφορεῖ ἡ κατ' ὄγκον αὐξήσις τοῦ ἀγγείου παρατηρεῖται ἔτι μᾶλλον· ἰδίως τὸ πλάτος τῆς κοιλίας ὑπερβάλλει κατὰ πολὺ τὸ ὕψος αὐτῆς, τοῦθ' ὅπερ καθιστᾷ δύσμορφον ὀλόκληρον τὸ ἀγγεῖον¹.

Ὡς συγγενεούσας τὸ σχῆμα πρὸς τοὺς ἐρετρικοὺς ἀμφορεῖς παρεδέχθησαν ἀττικὰς τινὰς λουτροφόρους ἐχούσας χαμηλὸν λαιμόν, λίαν στρογγυλὴν κοιλίαν καὶ πολὺ ὑψηλὸν πόδα (Couve ἔ.ἀ.)· ἀλλ' ὅμως βεβαίως δὲν πρέπει τις νὰ συμπεράνη, ὅτι ἐκ τῆς ἐρετρικῆς μορφῆς προῆλθεν ἡ μορφή τούτων. Ἐὰν οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς παρέλαβον παρ' ἄλλοδαπῶν κεραμέων τὰ στοιχεῖα τῆς λου-

¹ Συμφώνως πρὸς τὴν ἐξέλιξιν ταύτην τοῦ σχήματος τῶν ἀγγείων καθώρισα τὴν χρονολογικὴν αὐτῶν τάξιν· ἐν τούτοις καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἡ ἀπόστασις τοῦ πρώτου τῶν ἀμφορέων ἡμῶν ἀπὸ τοῦ τελευταίου εἶνε λίαν ὀλιγοχρόνιος.

τροφόρου, μετέβαλον όμως και εκάλλυναν ταυτα εις βαθμὸν ὥστε νὰ κατασκευάσωσι νέον ἔλως και ἴδιον ἀγγεῖον. Οὕτω οἱ μεθ' ὑψηλοῦ λαιμοῦ και κωνικοῦ ποδὸς ἀμφορεῖς μόνον ἐν Ἐρετρίᾳ διατηρήσαν μέχρις ἐσχάτων τὴν μορφήν τῶν ἀρχαϊκῶν χρόνων. Αἱ ἀνατκαφαὶ τῆς Ἀκροπόλεως οὐδὲν ἀγγεῖον ἀπεκάλυψαν ἔχον μορφήν προσεγγίζουσαν ἐπαισθητῶς τὴν τῶν ἐρετρικῶν ἀμφορέων, ὁμοίως δὲ οὐδ' ἡ Κόρινθος ἢ ἡ Χαλκίς, ἢ Ἰταλία ἢ ἡ Μικρὰ Ἀσία. Τούναντίον ἡ Ἐρέτρια ἦτις ἰδιοποιήθη τὴν μορφήν ταύτην ἀπὸ τῶν γεωμετρικῶν χρόνων παρέσχεν ἡμῖν τὰ τρία ἀγγεῖα τοῦ 6^{ου} αἰῶνος ἔχοντα τὴν μορφήν ταύτην μόλις μεταποιηθεῖσαν. Τοῦτο ἐπικυροῖ ἐξαιρέτως τὴν ὑπαρξίν κεραμεικοῦ ἐργαστηρίου ἐν Ἐρετρίᾳ.

Ἐξάγεται τῷ ὄντι ἐκ τῆς παρατηρήσεως ταύτης, ὅτι πάντες οἱ ἐν Ἐρετρίᾳ εὐρεθέντες ἀμφορεῖς ἀποτελοῦσι σειρὰν ἀγγείων κατασκευασθέντων ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Ἄλλ' ἐξ ὅσων γνωρίζομεν περὶ τῶν κεραμεικῶν ἐργαστηρίων τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Κορίνθου, και τῆς Βοιωτίας δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐκ τινος τούτων προήλθον οἱ ἐρετρικοὶ ἀμφορεῖς. Ὑπολείπεται ἡ Χαλκίς, ἥς τὸν πρὸ τοῦ 6^{ου} αἰῶνος ῥυθμὸν ἀγνοοῦμεν και εἰς ἣν θὰ ἠδύναντο νὰ ἀποδοθῶσιν οὗτοι, ἀλλ' ὅσα ἐν τοῖς ἐξῆς θὰ ἀναφέρωμεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πραγματείᾳ θὰ καταδείξωσιν ὅτι τοῦτο εἶνε λίαν ἀπίθανον.

Τεχνικὴ ἀπεργασία. Ὁ πηλὸς εἶνε ῥοδόχρους και καλύπτεται ὑπὸ ἐρυθροῦ γανώματος ὀλίγον ἀμαυροῦ ἐν τῷ ἀρ. 1 και λίαν στιλπνοῦ ἐν τῷ ἀρ. 2. Ἀξία μελέτης εἶνε πρὸ πάντων ἡ χρῆσις τῶν χρωμάτων και τῶν ἐγχαραξέων. Τὸ λευκὸν χρῶμα ἐπιτιθέμενον ἐπὶ τοῦ μέλανος ἐχρησίμευεν και ἐν Ἀθήναις και Χαλκίδι (ἰδ. Pottier, Catal. σ. 446) εἰς διάκρισιν τῶν προσώπων τῶν γυναικῶν, ἐτίθετο πρὸς τούτοις ἐπὶ τινων μερῶν τῶν σωματικῶν τῶν ζώων και ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων ὡς και ἐπὶ τινων κοσμημάτων· αἱ δὲ σκοτεινοῦ χρώματος γραμμαὶ ἐπὶ φωτεινοῦ ἐδάφους ἠνοῦντο ἐν τῇ χρήσει πρὸς τὰς ἐπὶ σκοτεινοῦ ἐδάφους ἐγχαρατομένας γραμμάς. Τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα τιθέμενον ὡσαύτως ἐπὶ τοῦ μέλανος ἐχρησίμευε πρὸς τελειότεραν ἐξεικόνισιν ἐν τε ταῖς μυθολογικαῖς παραστάσεσι και ἐν ταῖς ζώναις τῶν ζώων και τῶν κο-

σμημάτων. Τοῦτο ἀναβιβάζει ἡμᾶς εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ τέχνη τῶν μελανομόρφων ἀγγείων, ἀν και ἦτο ἤδη ἐν χρήσει, δὲν εἶχεν ὅμως ἀκόμη εἰσαχθῆ πανταχοῦ.

Οἱ ἐν Ἰταλίᾳ εὐρεθέντες ἀττικο-κορινθιακοὶ ἀμφορεῖς (Pottier, Vases du Louvre II πίν. 59), και ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι τὸ ἀγγεῖον François μεταχειρίζονται ἀκόμη τὴν πολυχρωμίαν· ὀλίγον ὅμως μετὰ ταῦτα, οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τοῖς μετὰ περιωρισμένου πεδίου τῆς εἰκόνας ἀμφορεῦσιν αὐτῶν ἐγκατέλιπον τὴν πολυχρωμίαν (Masner, Wien. Museum. p. XV και ἐξ. εἰκ. 14), ἥτις ἀποκαθίσταται πάλιν μόνον ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ Νικοσθένους. Ἡ Κόρινθος ἔμεινε πιστὴ εἰς τὴν ἰωνικὴν πολυχρωμίαν και ἀφοῦ παρεδέχθη τὴν διακόσμησιν διὰ περιωρισμένου πεδίου τῆς εἰκόνας. Ἡ Χαλκίς ἀπώλεσε, φαίνεται, τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτῆς ἰδιοφυίαν πρὶν ἢ συντελεσθῆ ἡ μεταβολὴ αὐτῆς τεχνικῆς ἐπεξεργασίας, ἢ δὲ Ἐρέτρια, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ποιεῖται ἀφειδῶς χρῆσιν τῆς πολυχρωμίας, ἰδιοποιεῖται ἀφ' ἑτέρου τὸ περιωρισμένον πεδῖον τῆς εἰκόνας. Διὰ ταῦτα φαίνεται ὅτι αὐτὴ ἀπομακρυνομένη τῶν Ἀθηνῶν παραμένει ὡς και ἡ Κόρινθος πιστὴ εἰς τὴν ἰωνικὴν ἐργασίαν.

Οἱ κεραμεῖς τῆς Ἐρετρίας ἤσκουν ἤδη τὴν ἐγχάραξιν ἐν τοῖς ἀνατολικοῦ ῥυθμοῦ ἀμφορεῦσιν αὐτῶν, θὰ φανῆ λοιπὸν ἴσως περιέργον, ὅτι ἐν τοῖς ἡμετέροις ἀμφορεῦσιν ἐπανευρίσκειται ἡ σκιαγραφικὴ τεχνοτροπία ἐν ἣ μέρη τῶν εἰκόνων ἐκτελοῦνται διὰ ἐπιθέσεως ἄλλου χρώματος ἀνευ χαράξεων.

Εἶδομεν τῷ ὄντι, ὅτι αἱ ἐγχαραξεῖς ἀπαντῶσι μὲν ἐν μεγάλῳ ἀριθμῷ ἐπὶ τῶν κυρίων παραστάσεων τῆς κοιλίας τοῦ ἀγγείου, ὑπάρχουσι δ' ὅμως μόλις ἐπὶ τῶν δευτερευόντων μερῶν τοῦ ἀγγείου (ἀρ. 1 μετόπη τοῦ λαιμοῦ, ζῶναι ζῶων και εἰκόνες τοῦ ὀπισθίου), ἢ και ἐξαφανίζονται ἐξ ὀλοκλήρου (ἀρ. 1 πούς και ὀπίσθιον ἀρ. 2 πούς). Ἄρὰ γε δέον νὰ δεχθῶμεν ὄψιμόν τινα ἀγῶνα μεταξὺ τῶν δύο διακοσμητικῶν συστημάτων και ὅτι ἡ ἐγχάραξις ὤφειλεν ἀκόμη νὰ ἀγωνίζηται κατὰ τῶν παλαιῶν συνηθειῶν ὅπως ἐπικρατήση παρὰ τοῖς κεραμεῦσιν; Ἡ ὀφείλεται μᾶλλον ἢ διττὴ αὐτὴ τεχνοτροπία εἰς λόγους οἰκονομίας, αἵτινες παρεκίνουν τὸν κεραμέα νὰ θυσιάσῃ τὰ δευτερεύοντα μέρη τοῦ ἀγγείου;

Τὰ άνευ έγγαράξεων μέρη τοῦ άγγείου, ὁ πους καί τὸ ὀπίσθιον, άπήτουν παρά τοῦ έργάτου ὀλιγώτεραν έπιδεξιότητα καί ὀλιγώτερον χρόνον καί ὡς εκ τούτου ὑπεβίβαζον τήν τιμήν τοῦ έργου του.

Ἡ τελευταία αὐτη ὑπόθεσις θά ήδύνατο νά ὑποστηριχθῆ, άν τὰ άγγεία ήμῶν ήσαν προωρισμένα νά κοσμησῶσιν άγγειοθήκην τινά έν τινι αίθούσῃ. Ἄν ἔμῳς άναλογισθῆ τις ὅτι ταῦτα έχρησιμοποιοῦντο ὡς σαρκοφάγοι καί ήσαν προωρισμένα νά ταφῶσιν έν τῇ γῆ, πρέπει άδιστάκτως νά παραδεχθῆ ὅτι ή περιωρισμένη χρῆσις τῶν έγγαράξεων έν Ἐρετρία μαρτυρεῖ τήν έπίμονον έπίδρασιν τῆς ιωνικῆς τεχνοτροπίας. Ἡ Κορινθιακή ή Ἄττικῆ έργασία δι' έγγαράξεων (Pottier, Catal. II, 439) διεδόθη λίαν ένωρίς έν τοῖς έργαστηρίοις τῆς κυρίως Ἑλλάδος· έν Κορίνθῳ, Ἀθήναις καί Χαλκίδι μετεχειρίζοντο ταύτην πανταχοῦ καί πάντοτε· καί έν αὐτῇ τῇ Ἐρετρία τὰ κύρια μέρη τοῦ άγγείου εἶνε μετά πολλῆς έπιμελείας έγκεχαραγμένα. Τοῦτο βεβαίως άποδεικνύει, ὅτι καί έν Ἐρετρία, ὅπως καί άλλαχοῦ, αί έγγαράξεις συνετέλουν τήν ὡραιότητα τοῦ άγγείου καί τῷ άπέδιδον μέγα μέρος τῆς αξίας του. Ἐξάγεται λοιπόν ὅτι κατά τὰ μέσα τοῦ 6^{ου} αἰῶνος μόνον τὸ έργαστήριον τῆς Ἐρετρίας ποιεῖται άκόμη χρῆσιν τῆς σκιαγραφικῆς τεχνοτροπίας άνευ έγγαράξεων. Περιορίζουσι βεβαίως ταύτην εἰς τὰ δευτερεύοντα μέρη τοῦ άγγείου, άλλ' ἔμῳς δέν τήν άποφεύγουσιν. Ἡ χρῆσις τῆς πολυχρωμίας καί ή μετά περιορισμοῦ έξάσκησις τοῦ συστήματος τῶν έγγαράξεων έν τοῖς έρετρικοῖς άμφορεῦσιν μοι φαίνεται ὅτι μαρτυροῦσι τήν πιστήν έμμονήν εἰς τήν ιωνικῆν τεχνοτροπίαν.

Διακόσμησις. Ἐν τοῖς άμφορεῦσιν ὑπ' άρ. 1 καί 3 ὀλόκληρος ή διακόσμησις, έξαιρέσει τῆς κοσμηματικῆς πρὸς τήν βάσιν τῆς κοιλίας ζώνης, άποτελεῖται εκ περιωρισμένων πεδίων. Αἱ σειραὶ τῶν κοσμημάτων, αί ζῶναι τῶν ζῶων καί αί μετ' άνθρωπίνων μορφῶν παραστάσεις εἶνε τοποθετημέναί έπί τετραγώνων περιβαλλομένων ὑπὸ μέλανος γανώματος προσομοιάζουσαι οὕτω πρὸς πίνακας προσκολληθέντας έπί τοῦ άγγείου. Ἡ τοιαύτη έργασία δέν εἶνε καθ' ὀλοκληρίαν ὀμοίότροπος έν τῷ ὑπ' άρ. 2 άγγείῳ. Ὁ πους τούτου εἶνε κεκοσμημέ-

νος ὑπὸ δύο σειρῶν ζῶων περιθεουσῶν έφ' ὅλης τῆς έπιφανείας αὐτοῦ, ὀμοίως καί ή ζώνη τῶν ζῶων περιβάλλει κύκλω τήν κοιλίαν αὐτοῦ.

Βεβαίως ὑφίσταται ένταῦθα άνάμνησις τοῦ άρχαίου διακοσμητικοῦ συστήματος, ήν δέν δύναται τις νά μή ὀμολογήσῃ. Ἐν τοσοῦτῳ έπειδῆ αί έπ' άμφοτέρων τῶν μερῶν τῆς κοιλίας καί τοῦ λαιμοῦ παραστάσεις χωρίζονται άπ' άλλήλων διὰ σειρήνων ή πτηνῶν γεγραμμένων εκατέρωθεν έπί τῶν πλαγίων πλευρῶν τοῦ άγγείου, ὀφείλει τις νά ὀμολογήσῃ ὅτι ὁ κεραμεὺς ήθέλησε καί ένταῦθα νά μεταχειρισθῆ ὀμοίαν τεχνοτροπίαν πρὸς τὰ ὑπ' άρ. 1 καί 3 άγγεία ήτοι τήν έν περιωρισμένοις πεδίοις καί έπομένως κεχωρισμένως άπ' άλλήλων παράστασιν καί σύνθεσιν τῶν διαφόρων εἰκόνων.

Δύσκολον εἶνε νά εἶπη τις ποῦ ήρχισεν ή νέα αὐτη τεχνοτροπία νά άντικαθιστᾶ τήν παλαιαν διὰ κυκλικῶν ζωνῶν διακόσμησιν, δέν γνωρίζομεν δ' άν τοῦτο έγένετο έν Ἀθήναις ή έν Κορίνθῳ (πρβ. Masner, ε.ά. σ. XVI). Βέβαιον εἶνε ὅτι ή πρώτη τῶν δύο τούτων πόλεων έν τοῖς μεγάλοις αὐτῆς άγγείοις μετεχειρίσθη πάντοτε τὸ σύστημα τῆς διὰ ζωνῶν κυκλικῶν διακοσμήσεως (πρβ. Pottier, Catal. σ. 451· Vases du Louvre πίν. 4 καί έξ.), καί ὅτι ή νέα τεχνοτροπία εἰσαχθεῖσα εἰς Ἀθήνας ὀλιγον μετά τοὺς χρόνους τοῦ άγγείου Francois έτελειοποιήθη παρά τοῖς Ἄττικοῖς κεραμεῦσι μέχρι τοῦ τελευταίου αὐτῆς σταδίου.

Οἱ κεραμεῖς τῆς Ἐρετρίας ιδιοποιούμενοι τήν νέαν διὰ περιωρισμένων πεδίων τεχνοτροπίαν εἰς τὰ προϊόντα αὐτῶν άναμφιβόλως ήκολούθησαν τήν έπελθοῦσαν γενικῆν έν τῇ κυρίως Ἑλλάδι· έπί τοῦ θέματος τούτου μεταβολήν, ἥς δμως ή άρχή καί τὸ κέντρον ήσαν αί Ἀθηναί.

Τήν νέαν ταύτην μεταβολήν άπεδέχθησαν οἱ Ἐρετριεῖς μετά τοσοῦτῳ μεγαλειτέρας εύκολίας, καθόσον παρόμοιον διακοσμητικόν σύστημα ὑπῆρχεν ήδη παλαιόθεν παραδεδομένον έν τῇ πόλει αὐτῶν. Διότι πολλοὶ τῶν άρχαϊκῶν άμφορέων κοσμοῦνται διὰ παραστάσεων άνθρωπίνων μορφῶν ή καί διὰ κοσμηματικῶν ταινιῶν μόνον έπί τῆς έτέρας αὐτῶν πλευρᾶς, ὅταν δ' άφ' έτέρου καί αί δύο πλευραὶ καλύπτονται ὑπὸ παραστάσεων, αὐται εἶνε ὅπως καί έν τῷ ὑπ' άρ. 2 άμφορεῖ ήμῶν, άνεξάρτητοι άπ' άλλήλων· ὁ δὲ λαιμὸς τούτων φέρει

μίαν ἢ δύο γραφὰς περικεκλεισμένας πάντοτε ὡσεὶ ἐν μετόπῃ.

Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων τούτων ἀμφορέων καὶ ἐκείνων, περὶ ὧν πραγματευόμεθα ἐνταῦθα, ὑπάρχει ἀρκετὴ χρονικὴ ἀπόστασις, εἰς αἰὼν περίπου.

Βεβαίως καὶ τὸ Ἐρετρικὸν ἐργαστήριον παρέλαβεν ὅπως καὶ ἡ Χαλκίς ἢ Κόρινθος καὶ αἱ Ἀθῆναι τὴν εἰς διακοσμητικὰς ζώνας διαίρεσιν τοῦ ἀγγείου, διότι ἔχνη ταύτης καταφανῆ ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῶν ἀμφορέων ἡμῶν.

Οὕτως ἐν τῇ σειρᾷ τῶν βαινόντων βοῶν ἐπὶ τῆς κοιλίας τοῦ ἀρ. 1, τοῦ τελευταίου πρὸς τὰ ἀριστερὰ ζῶου παρίσταται μόνον τὸ πρόσθιον ἡμισυ ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ περιωρισμένου πεδίου τῆς εἰκόνας. Τοῦτο δεικνύει, κατὰ τὴν γνώμην μου, ὅτι τὸ ἀγγεῖον ὅπερ ἐμιμήθησαν οἱ κεραμεῖς τῆς Ἐρετρίας ἔφερον ἐπὶ τῆς κοιλίας ὀλόκληρον κυκλοτερῆ ζώην βοῶν. Ἦτο ἄρα γε παλαιότερόν τι ἐρετρικὸν ἀγγεῖον τὸ χρησιμεύσαν ὡς ὑπόδειγμα, ἢ προήρχετο ἐκ ξένου τινὸς ἐργαστηρίου; Δύσκολον εἶνε νὰ τὸ εἴπη τις, ἐν τούτοις ἐγὼ κλίνω νὰ παραδεχθῶ τὴν πρώτην ὑπόθεσιν. Ἡ διακόσμησις τῶν ἐρετρικῶν ἀγγείων κατὰ τούτους τοὺς χρόνους θὰ ὁμοιάζε πρὸς τὴν τῶν Χαλκιδικῶν.

Πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς γνώμης μου ταύτης ἀναφέρω τὰς δύο κοσμηματικὰς σειράς, αἵτινες καλύπτουσι τὸν λαιμὸν τῶν ἀμφορέων καὶ ἀναγκάζουσι τὴν κυρίαν εἰκόνα νὰ κατέλθῃ μέχρι τοῦ μέσου σχεδὸν τῆς κοιλίας, διότι τοιοῦτόν τι παρουσιάζουσι καὶ πάντα σχεδὸν τὰ χαλκιδικὰ ἀγγεῖα, οὕτως, ὥστε χρησιμεύει τοῦτο πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν προϊόντων τοῦ χαλκιδικοῦ ἐργοστασίου. Ἀληθὲς εἶνε ὅτι ὑπάρχει σειρὰ τῶν ἀμφορέων χαλκιδικῶν κεκοσμημένων διὰ τοῦ συστήματος τῶν περιωρισμένων πεδίων, ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ τῶν ὁποίων μόνον ἀπλῆ σειρὰ φύλλων παρατηρεῖται.¹ ἄλλ' οὗτοι εἶνε ἀγγεῖα ὑστερώτερα ποιηθέντα ἐν οἷς χρόνοις ἡ Χαλκίς εἶχεν ἤδη ἀπολέσει πᾶν ὅ,τι ἀπετέλει τὴν ἀγγειογραφικὴν αὐτῆς ἰδιοφυΐαν. Ἐλλείπουσιν ἐν τούτοις αἱ σειραὶ τῶν κοσμημάτων τῆς κοιλίας, αἱ ζῶναι τῶν ζώων ὡς καὶ αἱ ἐπιγραφαί. Ἐν τοῖς χρό-

νοῖς τούτοις ἡ Χαλκίς ὑφίσταται, ἔπως καὶ τὰ λοιπὰ ἐργαστήρια τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπίδρασιν.

Ἐν Ἐρετρῖα τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο γνώρισμα, ὅπερ δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ ἤδη ἐπὶ τινῶν ἀρχαίων ἀμφορέων, ἐπανευρίσκεται καὶ ἐν τοῖς ἀμφορεῦσι τοῦ 6^{ου} αἰῶνος, δύναται τις ἐπομένως ἄνευ δισταγμοῦ νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι οἱ ἐρετρικοὶ κεραμεῖς, οἵτινες λίαν εὐκόλως ἀπειμιμούντο καὶ ἦσαν συγχρόνως λίαν συντηρητικοί, ἐνωρὶς ἐδανείσθησαν τοῦτο παρὰ τῶν γειτόνων αὐτῶν Χαλκιδέων καὶ οὐδέποτε ἐγκατέλειψαν τοῦτο. Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο γνώρισμα μετὰ τῆς μορφῆς, ἣν ἤδη γνωρίζομεν, εὐκόλως διακρίνει τὰ ἐρετρικὰ ἀγγεῖα τοῦ 6^{ου} αἰῶνος ἀπὸ πάντων τῶν ἄλλων συγχρόνων ἀγγείων.

Ὡς γνωρίσματα ἴδια εἰς τὸ ἐρετρικὸν ἐργαστήριον δέον προσέτι νὰ θεωρηθῶσι καὶ τὰ ἐξῆς· οἱ βηματίζοντες βόες ἐστραμμένοι πάντες πρὸς τὸ αὐτό, τὸ ἐπὶ τοῦ μισχιδίου αὐτοῦ ἰστάμενον ὄρθιον μόνον φύλλον κισσοῦ, ὁ κάλυξ τοῦ ρόδου ἰστάμενος ἐπὶ τοῦ κάτω ἄκρου ἢ κρεμάμενος ἀπὸ τοῦ ἄνω ἄκρου τοῦ περιωρισμένου πεδίου, καὶ ἡ διπλῆ ἔλιξ, ἅτινα πάντα ἐξ ἰωνικῶν προτύπων¹ παραληφθέντα ὑπὸ πάντων τῶν ἐργαστηρίων τῆς κυρίως Ἑλλάδος, ἔλαβον μορφήν καὶ σχηματισμὸν ἑλως ἴδιον ἐν ἐκάστω τούτων.

Οὕτως, τὸ φύλλον τοῦ κισσοῦ μόνον καὶ ὄρθιον ἐπὶ τοῦ μίσχου τοῦ ὡς καὶ ἡ ὄπισθεν τῆς λαβῆς τοῦ ἀριθ. 2 εἰκονιζομένη ἔλιξ μόνον ἐν Ἐρετρῖα εὐρίσκονται. Ὁ κάλυξ τοῦ λωτοῦ ἢ τοῦ ρόδου κρεμάμενος ἐν τῷ πεδίῳ τῆς εἰκόνας εὐρίσκεται ἐν Χαλκίδι (*Vases du Louvre*, II E 799) καὶ Ἀθήναις (αὐτόθ. E 723)· δύναται τις δ' ἐπίσης νὰ παραβάλλῃ πρὸς τοῦτον τὸ κρεμάμενον ἀνθέμιον ἐπὶ τινῶν ἀγγείων τῆς Ἀκροπόλεως.

Πάντες οὗτοι οἱ τύποι τῶν κοσμημάτων, εἴτε ἀπαντῶσιν ἀποκλειστικῶς ἐν Ἐρετρῖα ἢ καὶ μόνον ἂν ἔχουσιν ἐν τοῖς Ἐρετρικοῖς ἀμφορεῦσιν ἰδιάζοντα σχηματισμὸν, ἀποτελοῦσι τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐρετρικοῦ ρυθμοῦ.

¹ Πρόκειται περὶ τῶν ἐκ Κορνοῦτου ἀμφορέων τῶν ὁποίων ὁ κ. Καρο εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοι ἀνακοινώσῃ τὰς φωτογραφίας, δι' ὅ καὶ τῷ ἐκφράζω ἐνταῦθα τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας. ¹ Ἰδ. ἐπίσης καὶ Pottier, *Vases du Louvre* II, E 799.

¹ Πιλέγμα ἐκ φύλλων μοναδικῶν κισσοῦ ἀπαντᾷ ἐπὶ τῆς φιάλης ἐκ Ῥόδου, *J. of H. St. album* πίν. XLIII. Φύλλον ἀμπέλου μοναδικὸν ὄρθιον ἐν *Ath. Mitth.*, 1900 σ. 55 εἰκ. 14. Κάλυξ λωτοῦ· ἐν ἰωνικαῖς φιάλαις ἐν *Röm. Mitt.* 1888 πίν. IV· ἀγγεῖα ἀττικο-ἰωνικά *J. of H. St.* IV σ. 5 εἰκ. 5. Gerhard, *Auserl. Vas.* III, 209.

Οι ρόδακες του όπισθίου τῶν ἀγγείων εἶνε λείψανα τοῦ φυτικού ρυθμοῦ τῶν Κορινθίων. Τὰ λοιπὰ κοσμήματα ἢ εἶνε κοινὰ εἰς ἅπαντα τὰ ἐργαστήρια τῆς κυρίας Ἑλλάδος, ὡς αἱ τεθλασμέναι γραμμαὶ ἐπὶ τοῦ χεῖλους τοῦ λαιμοῦ, καὶ αἱ ἀκτίνες ἐπὶ τῆς βάσεως τῆς κοιλίας, ἢ εἶνε καθαρῶς ἀττικά ὡς τὰ πλέγματα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν δευτέραν κοσμηματικὴν σειρὰν τοῦ ὤμου, καὶ τὸ πλεγματοῦδες κόσμημα ὅπερ καταλήγει εἰς ἔλικας καὶ εὐρίσκεται μεταξύ δύο ἀντωπῶν ζῶν². Ἐν Χαλκίδι τὸ τελευταῖον τοῦτο κόσμημα καταλήγει εἰς φύλλα κισσοῦ.

Ἐνταῦθα λοιπὸν ἀναφαίνεται κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον ἡ μίμησις ἀττικῶν προτύπων. Θὰ ἀποδειχθῇ δ' ἐπίσης αὕτη καταφανῶς ἂν ἐξετάσωμεν τοὺς τύπους τῶν ζῶν καὶ τῶν προσώπων.

Εἶνε τῇ ἀληθείᾳ πολὺ δύσκολον ἐπιθεωρῶν τις τὰς ζῶνας τῶν ζῶν νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν τόπον τῆς κατασκευῆς ἀγγείου τινός, διότι λίαν ἐνωρίς οἱ διάφοροι τύποι ἠνοποιήθησαν καὶ ἀφωμοιώθησαν πρὸς ἀλλήλους, ἐν τούτοις ἂν τις ἐξετάσῃ σημαντικὸν τινα ἀριθμὸν ἀγγείων, ὧν ἡ προέλευσις εἶνε βεβαία, δύναται νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰς ἰδιορρυθμίας ἐκάστου ἐργαστηρίου, ἐν τοῖς τύποις τῶν ζῶν, ἐν τῇ κατατάξει αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς διαφοροῖς τούτων στάσεσιν. Οὐδεὶς δύναται τῷ ὄντι ἐπὶ παραδείγματι νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι τὸ πτηνὸν ἢ ἡ σειρὴν μὲ ἀναπεπταμένας τὰς πτέρυγας, ὁ κριὸς μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην, ὡσανεὶ ἦτο ἔτοιμος πρὸς μάχην, ὁ λέων ἰστάμενος ὑπερηφάνως μὲ χαῖνον τὸ στόμα, δὲν εἶνε τύποι οὓς συναντᾷ τις ἐν τῇ ἀττικῇ πρὸ πάντων κεραμεῖα. Ἀπαντῶσι συχνάκις ἐν τῇ σειρᾷ τῶν μικρῶν ἐν Ἰταλίᾳ εὐρεθέντων ἀμφορέων, οἵτινες κοσμοῦνται διὰ ζωνῶν ζῶν καὶ εἰς οὓς ὁ κ. Pottier λίαν ὀρθῶς ἀπέδωκε τὸ ὄνομα τῶν Ἀττικο-Κορινθιακῶν. Ἄν παραβάλλῃ τις πρὸς τὰ ἐκεῖ παριστανόμενα ζῶα τὰ τῶν ἐρετρικῶν ἀμφορέων θὰ καταπλαγῇ ἐκ τῆς ἀπολύτου αὐτῶν ὁμοιότητος, διότι ἂν ἐξαιρέσωμεν τὸν ὄρθιον ὄφιν, ὃν οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἀνεῦρον, δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς τύπος ζῶου, οὐδεμία στάσις, οὐδεμία κίνησις διάφορος ἐν τῇ ἐτέρᾳ σειρᾷ τῶν ἀγγείων.

Τὰ κατὰ σειρὰν τεταγμένα πτηνὰ ἀναμιμνή-

² Gardner, Fitz William Mus. πίν. VII, X· Masner ἔ. ἀ. σ. 27 εἰκ. 45 καὶ πρὸ πάντων Pottier, *Vases du Louvre* II πίν. 59.

σκουσιν ἀκόμη τὰ τῶν ἀγγείων τοῦ Βουρβᾶ. Τὰ τέθριππα ἄρματα κατ' ἐνώπιον ἀνευρίσκονται πανταχοῦ κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους, ἀλλ' ἐν Κορίνθῳ καὶ Χαλκίδι, εἰς ἡ δύο ἵπποι εἰκονίζονται πάντοτε διὰ λευκοῦ χρώματος· τούναντίον ἐν Ἀθήναις, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ὑπ' ἀρ. 2 ἀμφορέως, εἶνε καὶ οἱ τέσσαρες ἵπποι συνήθως διὰ μέλανος χρώματος εἰκονισμένοι. Συγκρίνων τις πρὸς τούτους τοὺς σύροντας τὸ νυμφικὸν ἄρμα τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θετιδος (ἀρ. 3) ἵππους πρὸς τοὺς τοῦ νυμφικοῦ ἄρματος Διὸς καὶ Ἥρας ἐπὶ τοῦ ἀγγείου Francois, θὰ παρατηρήσῃ, ὅτι ὄχι μόνον εἶνε οὗτοι ἐξευγμένοι καὶ συνδεδεμένοι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅτι καὶ αἱ ἐλάχισται λεπτομερείαι τῆς στολῆς καὶ τοῦ ἐξαρτισμοῦ αὐτῶν εἶνε ἐπ' ἀμφοτέρων ἀπολύτως ὅμοιαι· φθάνει δ' ἡ ὁμοιότης αὕτη καὶ μέχρι λεπτομερειῶν, οἷαι εἶνε αἱ διὰ συνδέσεως τῶν τριχῶν τῆς χαίτης σχηματισθεῖσαι ἐπ' ἀμφοτέρων μικραὶ λοφιαὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς τῶν ἵππων· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δ' αὐτῶν εἶνε ἀκριβῶς διὰ τῶν αὐτῶν γραμμῶν κεχαραγμένοι.

Αἱ μορφαί, ὅπως καὶ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς κεραμεῦσιν, εἶνε μικραὶ καὶ ἐπιμήκεις, θὰ τὰς ἐπίστευε δὲ τις εὐκόλως ἐσχεδιασμένας ἐν Ἀθήναις, ἂν ἀπ' αὐτῶν ἔλειπέ τι τὸ ἀδέξιον καὶ ἡμιτελές, δι' ὧν μαρτυρεῖται ἡ ἐπαρχιακὴ τῶν ἔργων προέλευσις.

Ἵπολείπεται μοι ἤδη νὰ ἐξετάσω τὰς ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς κοιλίας τῶν ἡμετέρων ἀμφορέων παραστάσεις.

Αἱ παραστάσεις. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι τὰ ἀντικείμενα τῶν παραστάσεων τῶν ἡμετέρων ἀμφορέων εἶνε Ἀττικά.

Μυθολογικὰς σκηνὰς ὡς τὴν « κρίσιν τοῦ Πάριδος » καὶ « τοὺς γάμους τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας » δύναται τις βεβαίως νὰ ἀνεύρῃ καὶ ἐν ἄλλαις κεραμογραφίαις, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τῆς Κορίνθου (*Vases du Louvre* I 637), ἀλλ' οἱ Ἀττικοὶ μετεποίησαν τὴν σύνθεσιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἀντικειμένων τούτων ἐν τοῖς μετὰ περιωρισμένου πεδίου τῆς εἰκόνας ἀμφορεῦσιν αὐτῶν. Ἠλάττωσαν οὗτοι τὸν ἀριθμὸν τῶν παριστανόμενων προσώπων, τὰ σώματα αὐτῶν ἐμήκυναν καὶ κατέστησαν συμμετρικωτέραν τὴν εἰκόνα, διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου ἰδιοποιήθησαν τὰς παραστάσεις ταύτας καὶ κατώρθωσαν νὰ τὰς ἐπιβάλλωσιν εἰς τὰς ξένας κεραμογραφίας συγ-

χρόνως μετὰ τῶν τεχνικῶν αὐτῶν ιδιοτήτων¹.

Ὁ λαιμὸς τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 ἀμφορέως παριστᾷ σκηνὴν ἐκ τῆς « κρίσεως τοῦ Πάριδος ». Ἡ Ἥρα, ἡ Ἀθηνᾶ καὶ Ἀφροδίτη ἀκολουθοῦσιν ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης τῷ Ἑρμῇ, ὅστις ἄγει ταύτας πρὸς τὸν Πάριν ἰστάμενον μὲ τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς ταύτας, καὶ ἔχοντα ἔμπροσθέν του ὑψωμένην τὴν λόγχην. Ἡ Miss Harrisson, ἣτις ἐξήτασε τὴν ἀρχικὴν ἐν τῇ κεραμογραφίᾳ προέλευσιν τῶν παραστάσεων τούτων (J. of H. St. 1886 σ. 196), διακρίνει ταύτας εἰς τέσσαρας ομάδας, ὧν αἱ δύο πρῶται χαρακτηριζόμεναι διὰ τοῦ τύπου τῆς πομπῆς, ὃν ἔχει ἢ εἰκῶν, ἰδιάζουσιν ἐν τοῖς μελανομόρφοις ἀγγείοις.

Διακρίνονται δὲ καὶ αἱ δύο αὐταὶ ομάδες ὡς ἐξῆς ἀπ' ἀλλήλων· ἐν τῇ πρώτῃ παρίστανται αἱ θεαὶ ὀδηγούμεναι ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ ἀλλὰ λείπει ὁ Πάρις, ἐνῶ ἐν τῇ δευτέρᾳ παρίσταται καὶ ὁ Πάρις ὄρθιος ἔμπροσθεν τῆς πομπῆς τῶν θεῶν, ἄλλοτε μὲν ἡσυχος, ἄλλοτε δὲ πεφοβισμένος καὶ ζητῶν νὰ ἀποφύγῃ τοὺς θεοὺς. Αἱ δύο ἄλλαι ομάδες, ἃς τις μόνον ἐν ἐρυθρομόρφοις ἀγγείοις ἀπαντᾷ, παρουσιάζουσι πολυπλοκώτερα καὶ ποικιλώτερα συμπλέγματα.

Ἡ σκηνὴ τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου ἀνήκει φανερώς εἰς τὴν δευτέραν ομάδα τῶν παραστάσεων.

Ἡ Miss Harrisson παραβάλλει πρὸς τὴν ὑπὸ πομπικὴν μορφήν παράστασιν τῆς « κρίσεως τοῦ Πάριδος » τάξιν τινὰ ἀναγλύφων (ἔ.ἀ. σ. 214) παριστῶντων τὸν Ἑρμῆν ὀδηγοῦντα πρὸς τὸν Πᾶνα νύμφας. Τὰ ἀνάγλυφα εἶνε μὲν πολὺ ὑστερωτέρων χρόνων, ἀλλ' ὅμως φαίνεται ὅτι ὁ τύπος αὐτῶν εἶνε παλαιότερος, καὶ ἐκ τούτου προῆλθε κατὰ τὴν Miss Harrisson ἡ παράστασις τῶν θεαινῶν ὀδηγούμενων ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ πρὸς τὸν Πάριν. Ἡ ἐξήγησις αὕτη ἦτο ἴσως ἀνωφελής, διότι, ὡς κατέδειξεν ὁ ὑπὸ τῆς Miss Harrisson ἀναφερόμενος Luckenbach, (Verhältniss der griech. Vasenb. 592), τὸ πᾶν ἐξηγεῖται διὰ τῆς προτιμῆσεως, ἣν εἶχον οἱ ἀρχαιότατοι ἀγγειογράφοι πρὸς τὰς παραστάσεις πομπῶν καὶ μακρῶν ἀκολουθιῶν. Ἐπειδὴ οὗτοι

¹ Αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν ἀμφορέων ἡμῶν δὲν διδάσκουσιν τι περὶ τῆς προελεύσεως τῶν ἀγγείων, διότι τὸ μόνον χαρακτηριστικὸν γράμμα τὸ ν μετὰ τῆς γωνίας πρὸς τὰ κάτω ἀπαντᾷ ἐν τοῖς ἀλφαβήτοις Ἑρετρίας, Χαλκίδος, Ἀθηνῶν καὶ Βοιωτίας· πρβλ. Roehl, *Inscr. gr. antiqu.* 373, 374. Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1897 σ. 151.

ἐδυσκολεύοντο νὰ παριστῶσι πολλὰ πρόσωπα κατὰ βάθος, καὶ ἐπειδὴ ἀφ' ἑτέρου τὸ πρὸς διακόσμησιν μέρος εἶχε συχνὰ μικρὸν ὕψος, παρέλαβον κατ' ἀρχάς τὰς σκηνὰς τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, αἵτινες κάλλιον ἡρμόζοντο εἰς τὴν κατὰ σειρὰν κατάταξιν τῶν προσώπων. Ἐντεῦθεν αἱ μακραὶ αὐταὶ ἀκολουθίαι καὶ πομπαί, αἵτινες τοσοῦτον συχνὰ παριστῶνται ἐπὶ τῶν γεωμετρικῶν ἀγγείων, κοσμοῦσι δὲ καὶ τὸν λαιμὸν τῶν ἀρχαϊκῶν ἐξ Ἑρετρίας ἀμφορέων. Βραδύτερον, ὅτε ἤρχισεν ἡ διακόσμησις τῶν ἀγγείων διὰ μυθολογικῶν παραστάσεων, ἐξέλεγον φυσικῶ τῷ λόγῳ τοιαύτας, αἵτινες ἠδύναντο νὰ ἀπεικονίζωνται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Οὕτω δ' ἐξηγεῖται ἡ παράστασις τῆς « κρίσεως τοῦ Πάριδος » ἐν τῇ μελανομόρφῳ ἀγγειογραφίᾳ. Ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ὑπ' ἀρ. 1 ἀμφορέως ἀντικατέστησεν αὕτη τὸν χορὸν τῶν γυναικῶν χωρὶς νὰ φέρῃ ἀξιοσημείωτον παραλλαγὴν εἰς τὴν διακόσμησιν. Τῷ ὄντι δὲ ἀντὶ τῶν τριῶν ἢ τεσσάρων γυναικῶν, ὧν ἡ τελευταία ἀντιμετωπίζει τὰς ἄλλας, ἔχει τις πέντε μορφάς, ὧν ἡ τελευταία εἶνε ἐστραμμένη πρὸς τὰς τέσσαρας ἄλλας βηματιζούσας πρὸς αὐτήν. Ἡ μετόπη ἀφ' ἑαυτῆς προὐκάλεσε τὴν σύνθεσιν ταύτην. Οὐδὲν παρηλλάχθη.

Εἰς χρόνους νεωτέρους ὁ Πάρις ἐνίοτε ἀφανίζεται ἐκ τῆς σκηνῆς, ἀλλ' ὅμως ἡ παράστασις ἦτο γνωστὴ. Πάντες ἀνεγνώριζον τὸν Ἑρμῆν καὶ τὰς ἀντιζήλους θεὰς πορευομένας πρὸς συνάντησιν τοῦ Πάριδος.

Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 3 ἀμφορεῖ ἐπαναβλέπομεν πάλιν συμμετρικὴν ἀκολουθίαν τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ληφθεῖσαν ἀναμφιδόλως ἐκ τινος θρησκευτικῆς τελετῆς.

Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι μετεχειρίζοντο κατὰ προτίμησιν πρὸς διακόσμησιν τῆς μετόπης τοῦ λαιμοῦ τὴν μακρὰν ἀκολουθίαν τῶν κατὰ σειρὰν τεταγμένων προσώπων, ἣτις βραδύτερον ἀντικατεστάθη διὰ τῆς μυθολογικῆς παραστάσεως τῆς « κρίσεως τοῦ Πάριδος », ἀποδεικνύει πρὸς τούτοις σὺν τοῖς ἄλλοις ὅτι οἱ Ἑρετρικοὶ ἀμφορεῖς τοῦ 6^{ου} ὅπως καὶ τοῦ 8^{ου} αἰῶνος προέρχονται ἐξ ἐνὸς ἐργαστηρίου συντηρητικοῦ, ἔνθα διετεροῦντο ἀπαραλλάκτως οἱ αὐτοὶ τύποι τῶν ἀγγείων, τὰ αὐτὰ πρὸς διακόσμησιν μέσα.

Οἱ γάμοι τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, τοῦ Πηλέως

καὶ τῆς Θέτιδος δὲν εἶνε τῷ ὄντι ἢ μία καὶ ἡ αὐτὴ παράστασις ὑπὸ διάφορα μόνον ὀνόματα. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ἂν ἀφαιρέσωμεν τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῶν θεῶν ἐν τῷ ἄρ. 1 καὶ τὰς ἐπιγραφὰς ἐν τῷ ἄρ. 2, θὰ εἶνε ἀδύνατον νὰ εἴπωμεν ποῦ εἶνε ὁ ἱερός γάμος καὶ ποῦ ἡ γαμικὴ πομπὴ τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος.

Ἡ αἰτία τούτου εἶνε ἀπλῆ· δῆλα δὲ, αἱ ἱστορικαὶ καὶ μυθολογικαὶ παραστάσεις ἐξετελέσθησαν, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, συχνὰ κατ' ἀπομίμησιν θεμάτων συνήθων τοῦ καθ' ἡμέραν βίου. Οἱ γάμοι τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος παρεστάθησαν ὡς θὰ παρίσταντο οἱ γάμοι τυράννου τινὸς τῆς Κορίνθου ἢ τῶν Ἀθηναίων, τοῦ Περιάνδρου ἢ τοῦ Πεισιστράτου.

Ἀλλὰ δύναται τις νὰ παραδεχθῆ, ὅτι ἄνδρες πνευματώδεις καὶ διαφόρως πεπρωτισμένοι ὑπὸ τῆς φύσεως θὰ ἠδύναντο νὰ παραγάγῃσι τοσοῦτον ὁμοιομόρφους παραστάσεις ἀντικειμένου τινος ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῆς φύσεως; Ἡ ἀντίληψις τῆς φύσεως παράγει τὴν ποικιλίαν καὶ ὄχι τὴν μονοτονίαν τῶν καλλιτεχνικῶν παραστάσεων καὶ ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ κεραμεῖς παρέλαβον τὸ ὑπόδειγμα αὐτῶν ἐκ τῆς φύσεως, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐνοήσωμεν πῶς ἐπανελάβον τὸ αὐτὸ τὸσάκις καὶ μετὰ τὸσαύτης ἀκριβείας. Αἱ τεχνικαὶ ἐλλείψεις καὶ ἡ ἀδεξιότης τῶν κεραμέων εἶνε αἰτία οὐκ εὐκαταφρόνητα, ἐν τούτοις δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω, ὅτι ἐδέσμευσαν ταῦτα μέχρι τοσοῦτον τὴν χεῖρα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν κεραμέων ἐν ταῖς μεγάλας μυθολογικαῖς παραστάσει. Θεωρῶ μᾶλλον βέβαιον, συμφώνως πρὸς τὰ διδάγματα τοῦ κ. Pottier (Catal. II, σ. 580), ὅτι αἱ τοῦ πραγματικοῦ βίου σκηναὶ μετὰ τῶν διαφόρων αὐτῶν τύπων ἀναπαρεστάθησαν τὸ πρῶτον ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τῶν ζωγράφων ὡς τοῦ Κλεάνθους ἐκ Κορίνθου ἢ τοῦ Ἀθηναίου Εὐμάρου, οἵτινες τὰς προσήρμοσαν εἰς τοὺς ἥρωας καὶ τοὺς θεούς. Οἱ ἀγγειογράφοι ἐπανελάβον αὐτὰς μᾶλλον ἢ ἤττον πιστῶς προσαρμόζοντες ταύτας εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς διακοσμῆσεως τῶν κεραμευτικῶν ἔργων. Οἱ ἀγγειογράφοι τῆς Ἐρετρίας μετεχειρίσθησαν βεβαίως τὰ ἐξ Ἀθηναίων ἐρχόμενα ἀγγεῖα, ἀλλ' ἡ πηγὴ ἐξ ἧς ἤντησαν οἱ διδάσκαλοι αὐτῶν ἦτο ἢ κατ' αὐτὸ γραφικῆ.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον¹ ἠδύνατό τις νὰ ἐξηγήσῃ καὶ τὰς παραστάσεις τῆς μάχης τοῦ Ἡρακλέους πρὸς τὴν Λερναίαν Ὑδρᾶν². Ἐνταῦθα θὰ ἀρκεσθῶ μόνον εἰς ὀλίγας λεπτομερείας.

Αἱ παραστάσεις τῆς σκηνῆς ταύτης διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας ἀναλόγως τῆς θέσεως τοῦ Ἰολάου, ἢ ὁῦλα δὲ οὗτος εἶνε ὄρθιος ἐπὶ τοῦ ἄρματος τοῦ ἢ μάχεται ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ Ἡρακλέους. Ἡ Ἀθηνᾶ εὐρίσκεται ὀπισθεν τοῦ ἥρωος ἀσκεπῆς κρατοῦσα ἐν χειρὶ κλάδον (Archäol. Ztg 1859, πίν. XXVI· Gerhard, Aus. Vas. 94, 95). Ὁ σύμμαχος τῆς Ὑδρᾶ καρκίνος λείπει. Τὸ τέρας αὐτὸ ἔχει ἀκόμη τὴν πρωτότυπον ὀκταποδοειδῆ μορφήν του (Tümpel, Festschrift für Overbeck σ. 144). Δὲν εἶνε μέγας εἰς ὄξυ ἀπολήγων κυλινδρικός ὄφρις, ἀλλὰ στρογγύλον ἐλαστικὸν σῶμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἴστανται οἱ ὄφεις ἢ μᾶλλον πλόκαμοι ἔχοντες ἀπειλητικὰς κεφαλὰς ὄφρων.

Ἐκ τῆς μελέτης ταύτης ἐξάγεται ὅτι τὰ ἐν Ἐρετρίᾳ εὐρεθέντα ἀγγεῖα τοῦ 6^{ου} αἰῶνος κατεσκευάσθησαν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. Τοῦτο ἀποδεικνύεται διὰ τοῦ σχήματος αὐτῶν, τὸ ὁποῖον διετηρήθη ἐν Ἐρετρίᾳ ἀπὸ τοῦ 8^{ου} αἰῶνος (γεωμετρικοὶ ἀμφορεῖς) μέχρι τῶν χρόνων τῶν μελανομόρφων ἀγγείων, καὶ ὅπερ οὐδαμοῦ ἀλλαγῆναι ἐκτὸς τῆς Ἐρετρίας εὐρίσκει τις μετὰ τὸν 7^{ον} αἰῶνα (ἀγγεῖα τῆς Μήλου)· διὰ τῆς συνεχοῦς παραστάσεως ἀντικειμένων τινῶν ἐπὶ τῶν αὐτῶν μερῶν τοῦ ἀγγείου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον.

Τὸ ἐρετρικὸν ἐργαστήριον λαμβάνει μέρος τι τῶν κοσμηματικῶν αὐτοῦ τύπων ἐξ Ἰωνίας, ἀλλ' εἰς τοὺτους προσδίδει ἴδιον χαρακτήρα· ὡς καὶ τὸ Κορινθιακὸν ἐργαστήριον διατηρεῖ τὴν πολυχρωμίαν, καὶ μόνον ἴσως ἐκ τῶν ἐργαστηρίων τῆς κυρίως Ἑλλάδος ἐξακολουθεῖ καὶ κατὰ τὸν 6^{ον} αἰῶνα νὰ ἐφαρμόζῃ ἐπὶ τῶν ἀγγείων τὴν σκιαγραφικὴν ἄνευ ἐγχαραξέων ἀπεργασίαν.

Ἡ ἐκ Χαλκίδος ἐπίδρασις ἀποδεικνύεται ἐν τοῖς ἀμφορεῦσι τοῦ 6^{ου} αἰῶνος διὰ τῶν κοσμουσῶν τὸν ὤμον κοσμηματικῶν σειρῶν.

¹ Ἔσχον ἄλλοτε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀποδείξω ὅτι κατ' ὅμοιον τρόπον προῆλθεν ἡ παράστασις τοῦ διὰ πέπλου κεκαλυμμένου Ἀχιλλέως ἐν τοῖς ἐρυθρομόρφοις ἀγγείοις Rev. Archéol. 1898, II, 168.

² Ἡ παράστασις αὕτη ἦτο συνήθης ἐν τῇ γραφικῇ. Τὸ πολυχρωμον πώρινον ἀέτωμα τῆς Ἀκροπόλεως εἶνε ἢ εἰς ἀνάγλυφον μεταποίησις ζωγραφικῆς συνθέσεως.

Τοῦτο καθιστᾶ πιθανόν, ὅτι ἡ Χαλκίς εἶχεν ἀπὸ τοῦ 7^{ου} αἰῶνος κεραμεικὸν ἐργαστήριον ὡς καὶ ἴδιον τρόπον διακοσμήσεως, ὃν ἐπωφελήθη ἀναμφιβόλως ἡ γείτων Ἐρετρία. Θὰ ἦτο ἴτως τολμηρὸν νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι ὁ ἀνατολικὸς ρυθμὸς τῆς Ἐρετρίας εἶνε κακὴ ἀντιγραφή τοῦ τῆς Χαλκίδος. Νεαὶ ἀνασκαφαὶ θὰ ἐπιβεβαιώσωσιν ἴσως τὴν ὑπόθεσιν ταύτην.

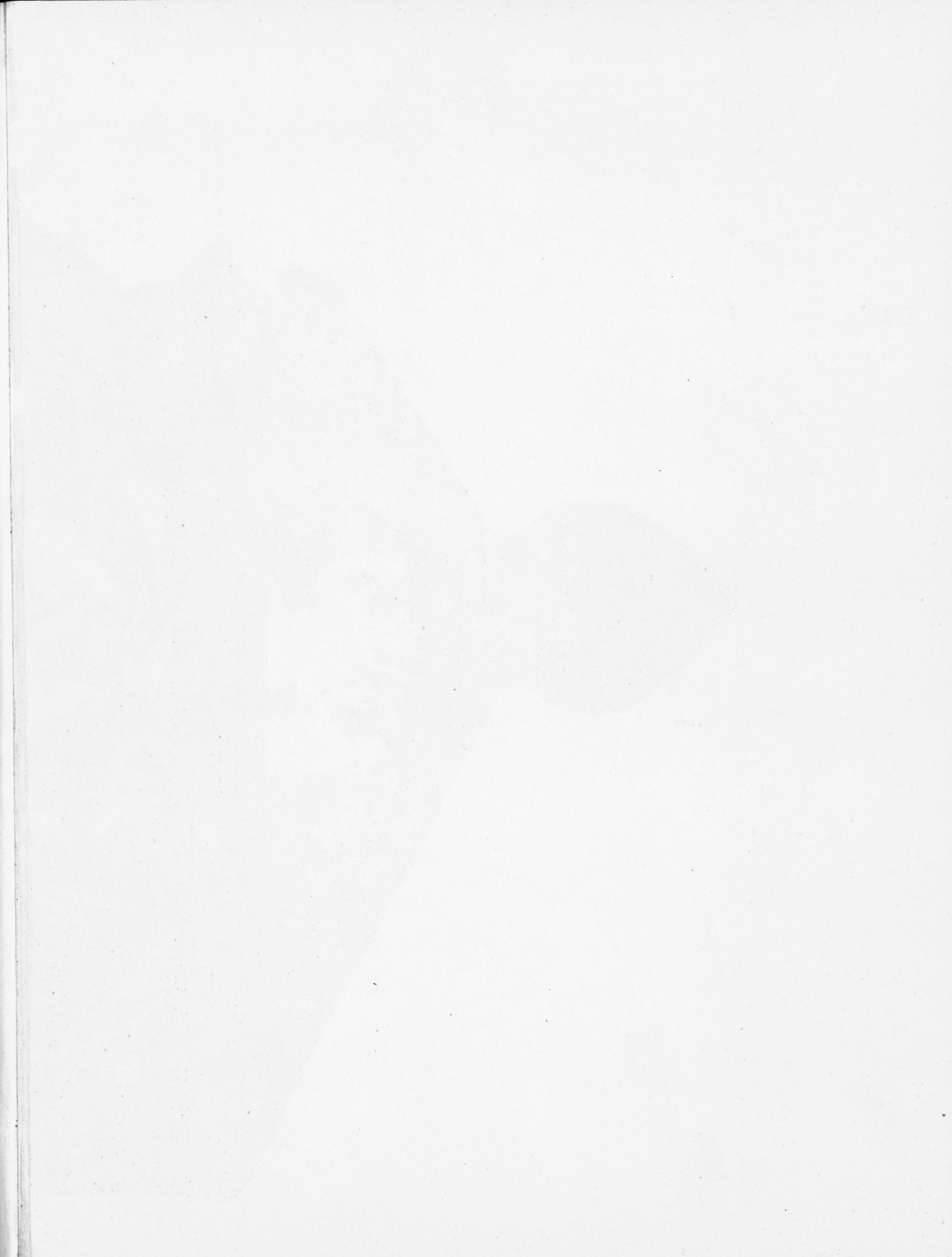
Περὶ τὰ μέσα τοῦ 6^{ου} αἰῶνος, ἡ Κόρινθος καὶ ἡ Χαλκίς ἀπώλεσαν μετὰ τῆς ἐμπορικῆς αὐτῶν ἰσχὺς καὶ τὴν πελατείαν, ἣτις ἐνίσχυε τὰ ἐργαστήρια αὐτῶν. Αἱ Ἀθηναῖοι ἤρχισαν νὰ κατακλύζωσι ὀλοκλήρην τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν προϊόντων αὐτῶν. Αὗται δὲν ἐδανείζοντο πλέον ἐκ τῶν ἀντιζήλων ἐργαστηρίων, ἀλλὰ μετέβαλλον μετὰ πάσης ἀνεξαρτησίας τὰς ἀρχαίας τεχντροπίας. Υἱοθέτησαν τὴν ἐν περιορισμένοις πεδίοις κατυνομὴν τῆς κοσμήσεως τοῦ ἀγγείου καὶ ἀπέβαλον τὴν

πολυχρωμίαν, καταρτίσασαι οὕτω ἐνιαῖον τύπον διακοσμήσεως, ὅστις μικρὸν κατὰ μικρὸν διεδόθη ὡς εἶδός τι κοινῆς εἰς ὅλας τὰς ἄλλας ἐλληνικὰς κεραμογραφίας παρ' ὄλων εὐνοούμενος· εἶνε δὲ ὁ τύπος οὗτος ὁ τῶν μελανομόρφων ἀγγείων.

Οἱ κεραμεῖς τῆς Ἐρετρίας δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποφύγωσι ἐξ ὀλοκλήρου τὴν ἰσχυρὰν ἤδη ἐξ Ἀθηνῶν ἐπίδρασιν. Εἰ καὶ ἐν πολλοῖς ἀντέστησαν κατὰ τῆς ἐπιδράσεως ταύτης, ἐδανείσθησαν ὅμως, ὡς μοι φαίνεται, παρὰ τῶν Ἀθηναίων τοὺς τύπους τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μορφῶν, τὰς μυθολογικὰς παραστάσεις, καὶ πολλὰ ὑποδείγματα κοσμημάτων.

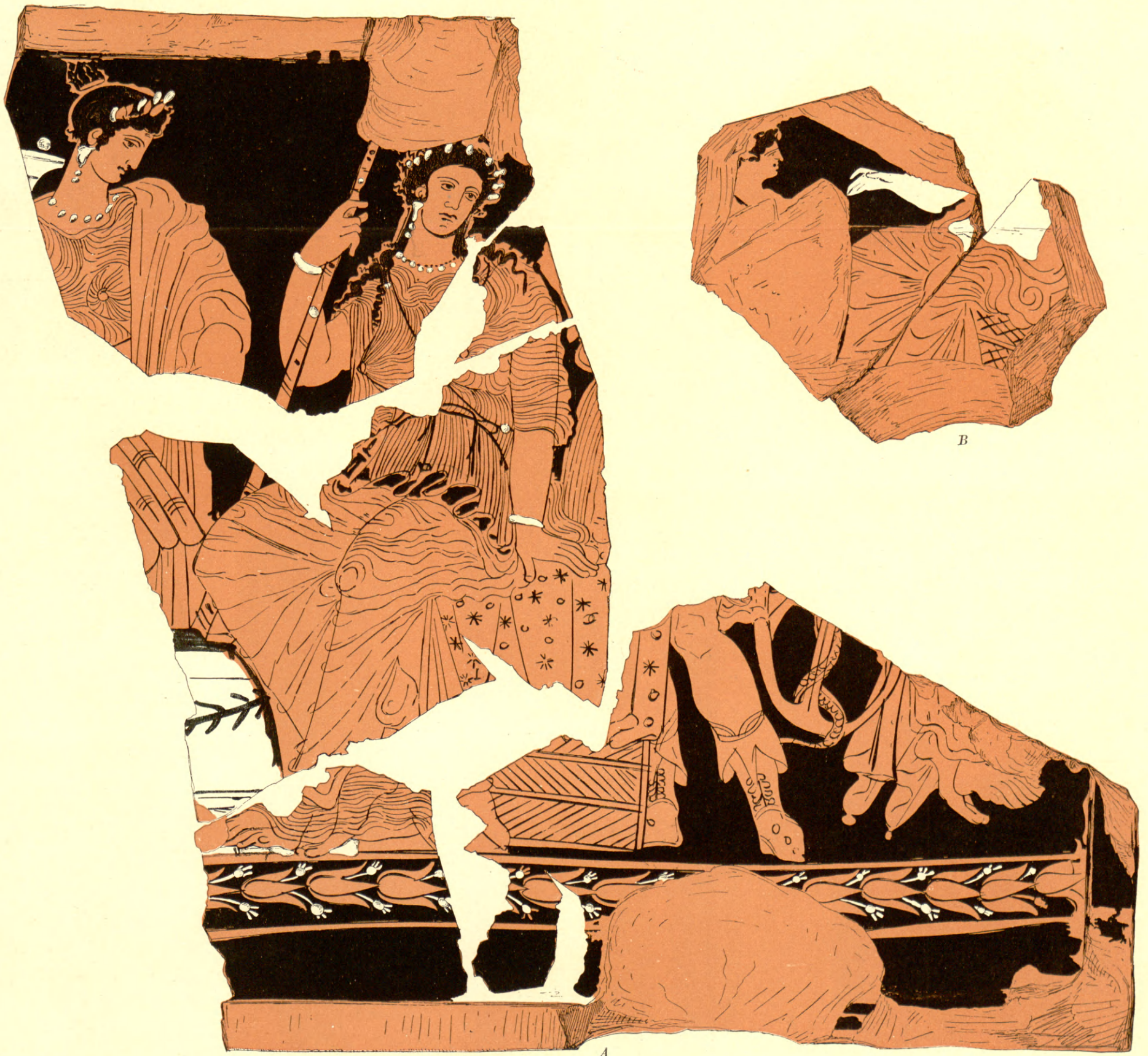
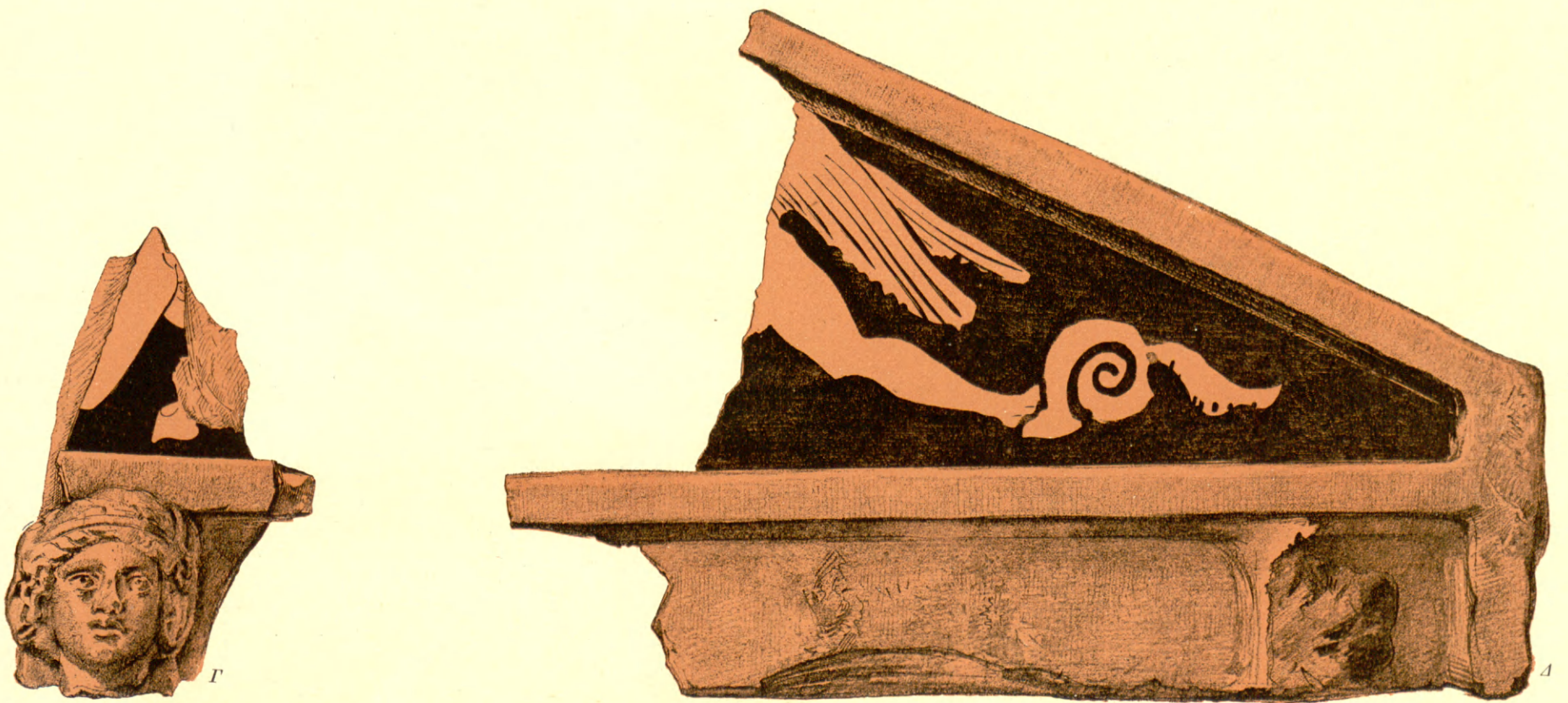
Ἐν ἀπάσαις ταῖς περιόδοις παρελάμβανον, ὅ,τι τοῖς ἐφαίνετο καλόν, ὁπόθεν ἂν εὔρισκον τοῦτο, ἐδείχθησαν δ' ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἡμετέρων ἀμφορέων ἄρκετὰ ἐπιδέξιοι τεχνῖται.

MARCEL LAURENT.

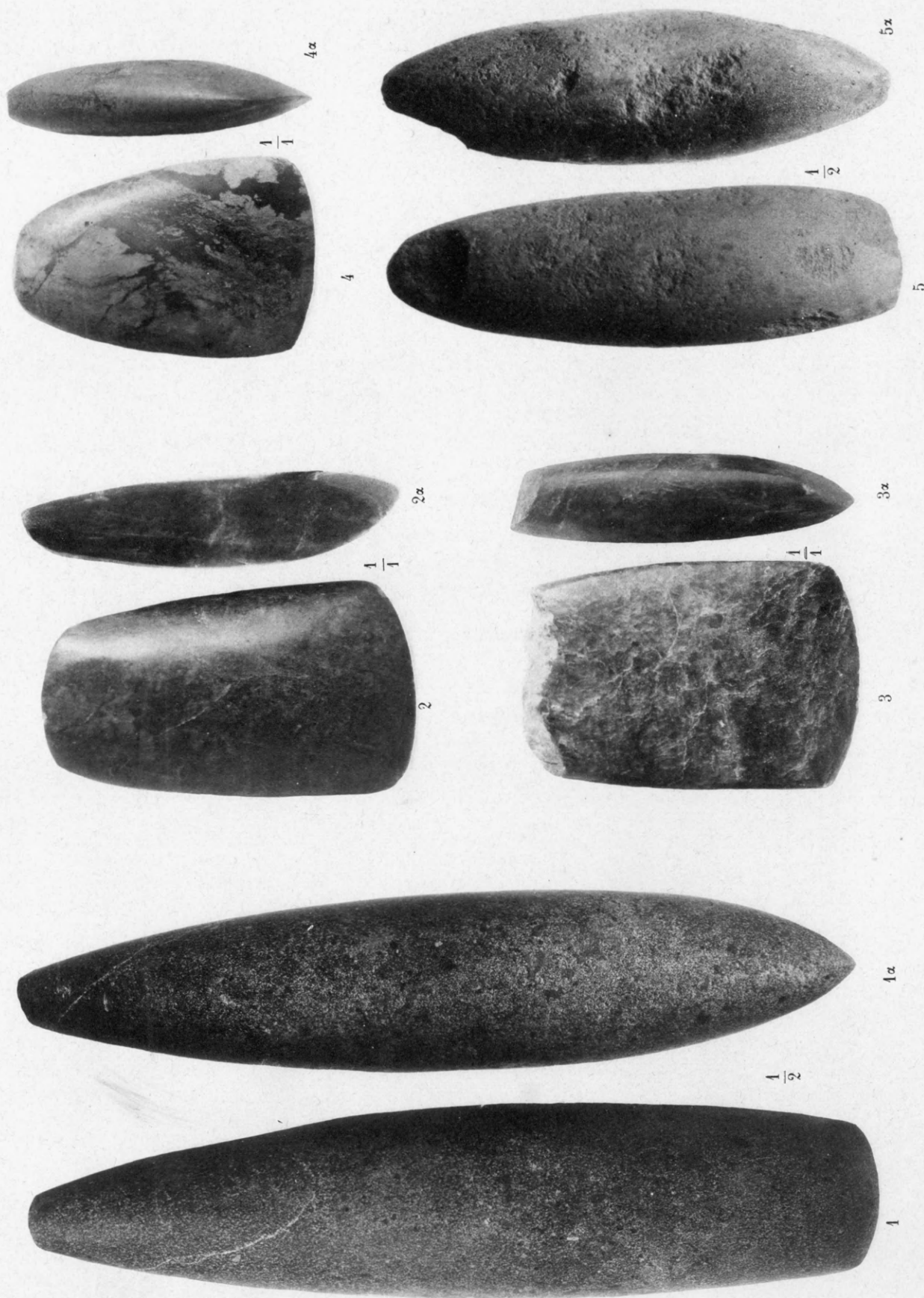

ΚΕΡΑΜΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΕΥΣΙΝΙΑΚΗ

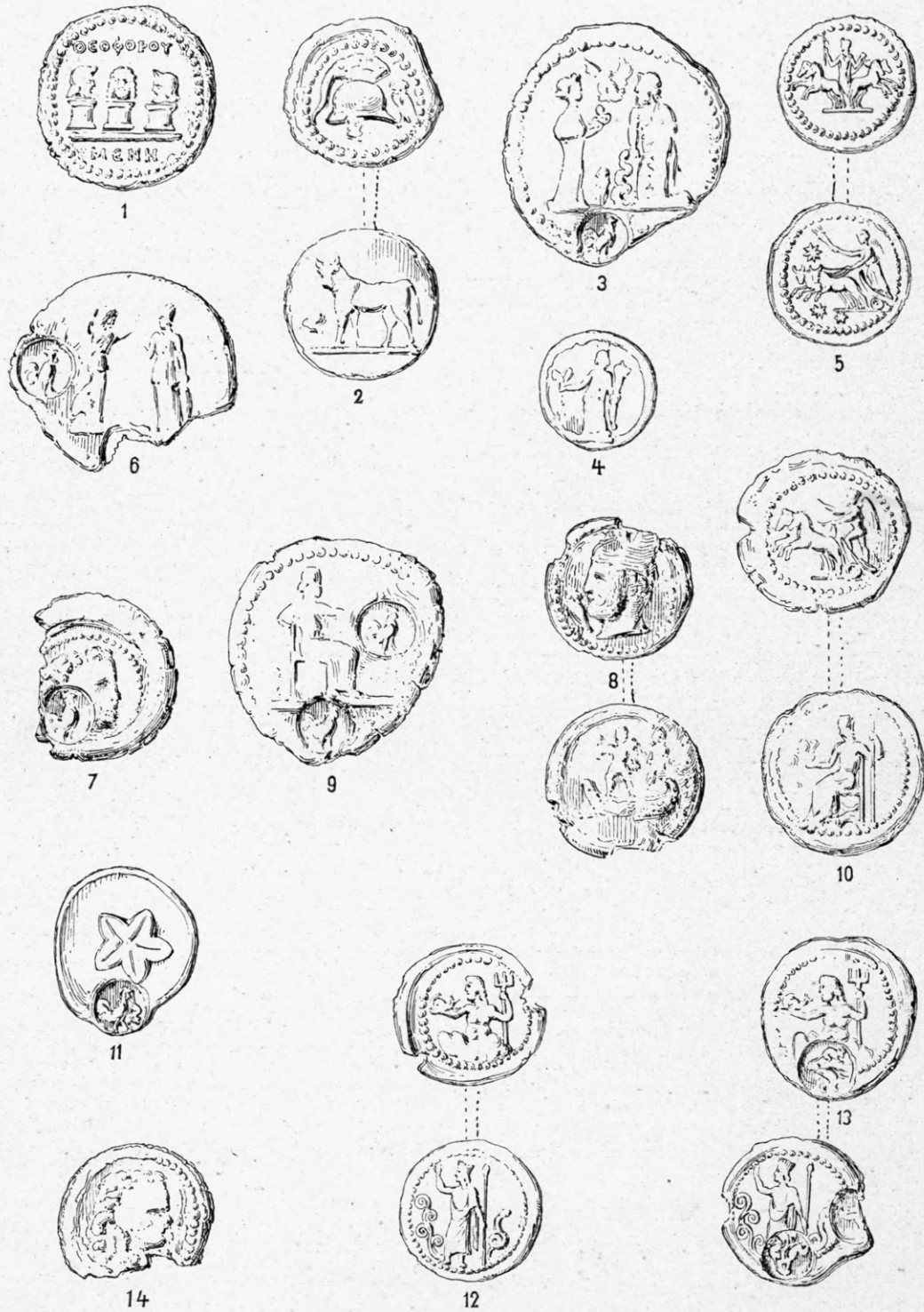

ΚΕΡΑΜΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΕΥΣΙΝΙΑΚΗ

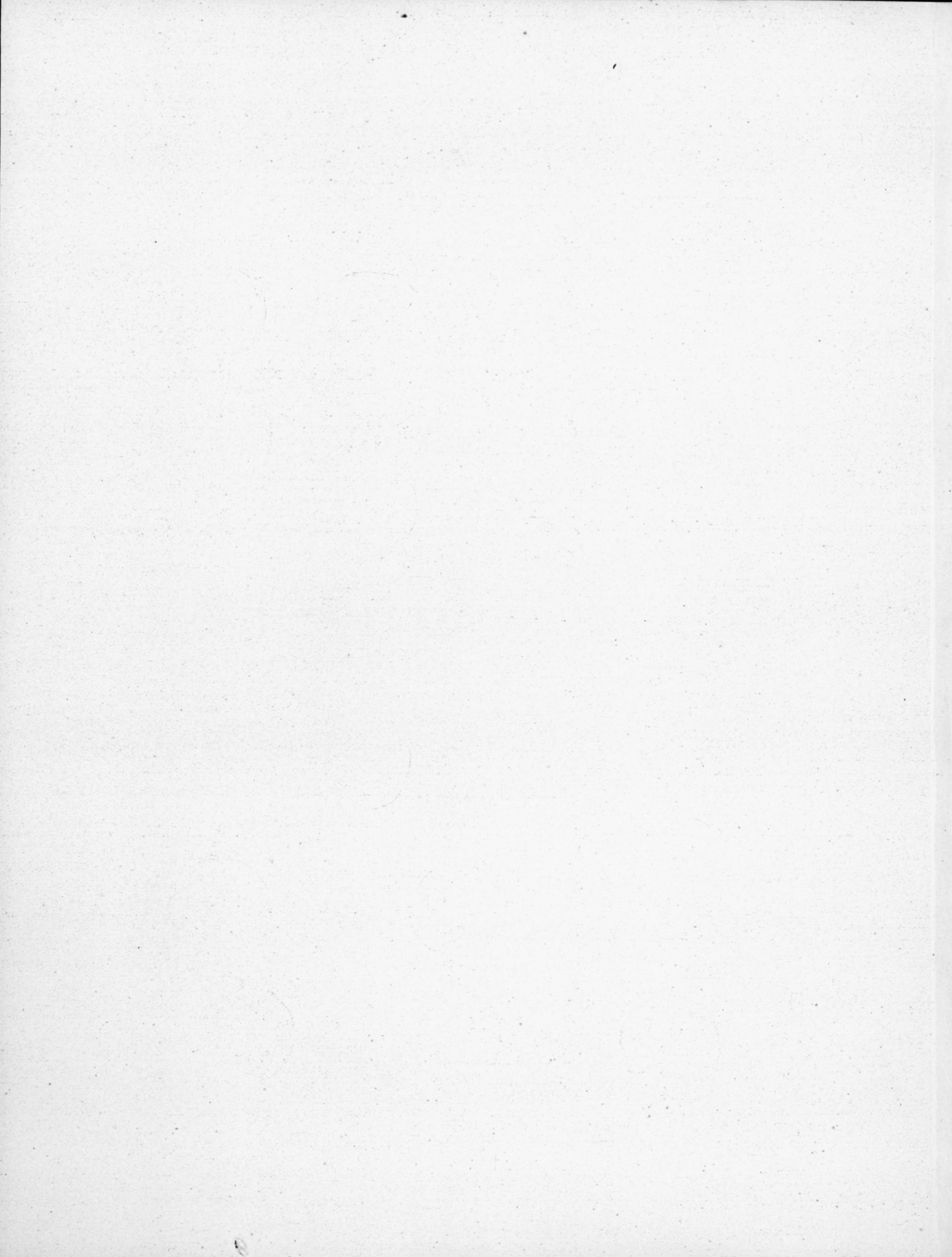

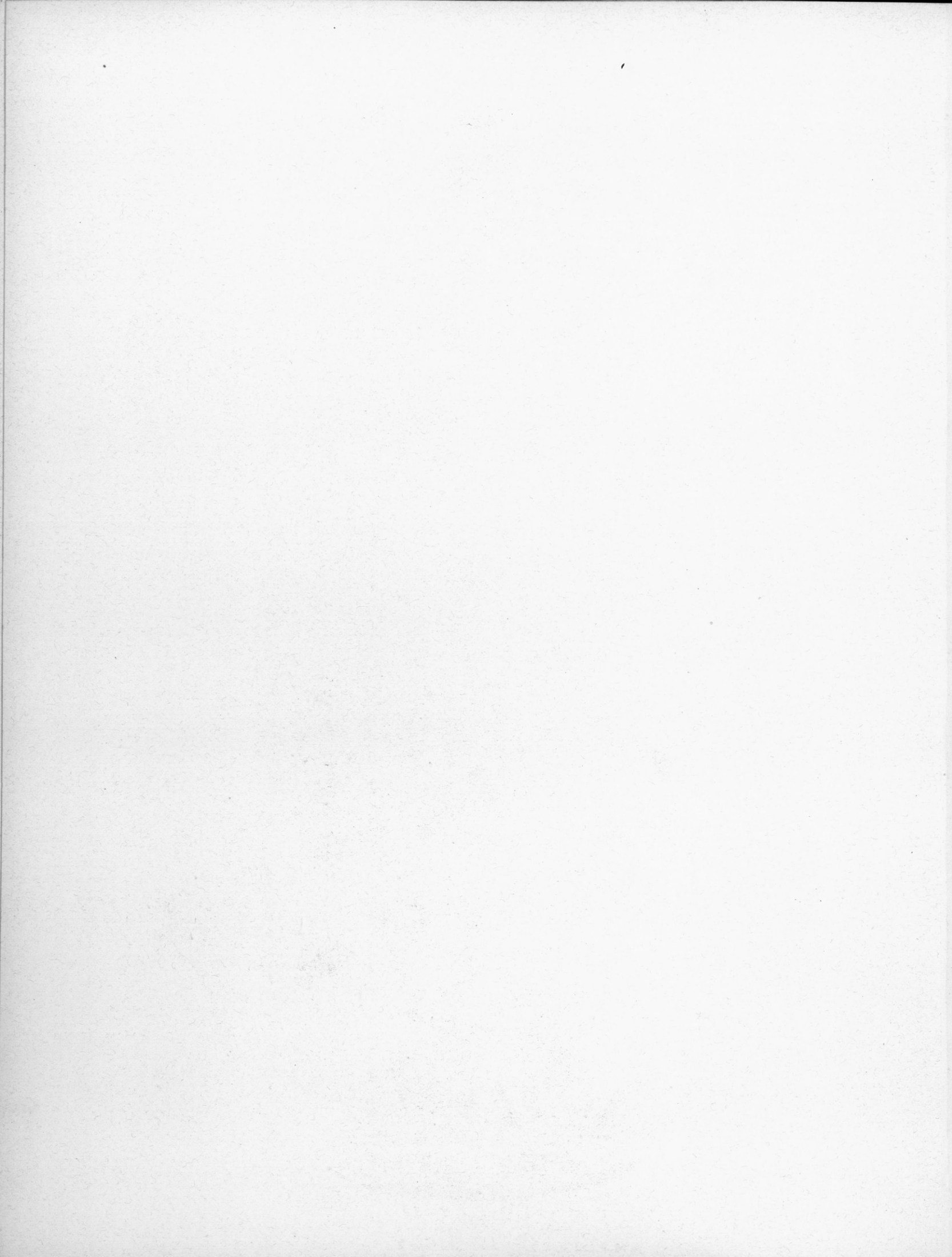
ΑΝΑΘΗΜΑΤΙΚΟΝ ΑΝΑΓΛΥΦΟΝ ΕΞ ΑΙΓΙΝΗΣ

ΑΤΤΙΚΑ ΜΟΛΥΒΔΙΝΑ ΣΥΜΒΟΛΑ.

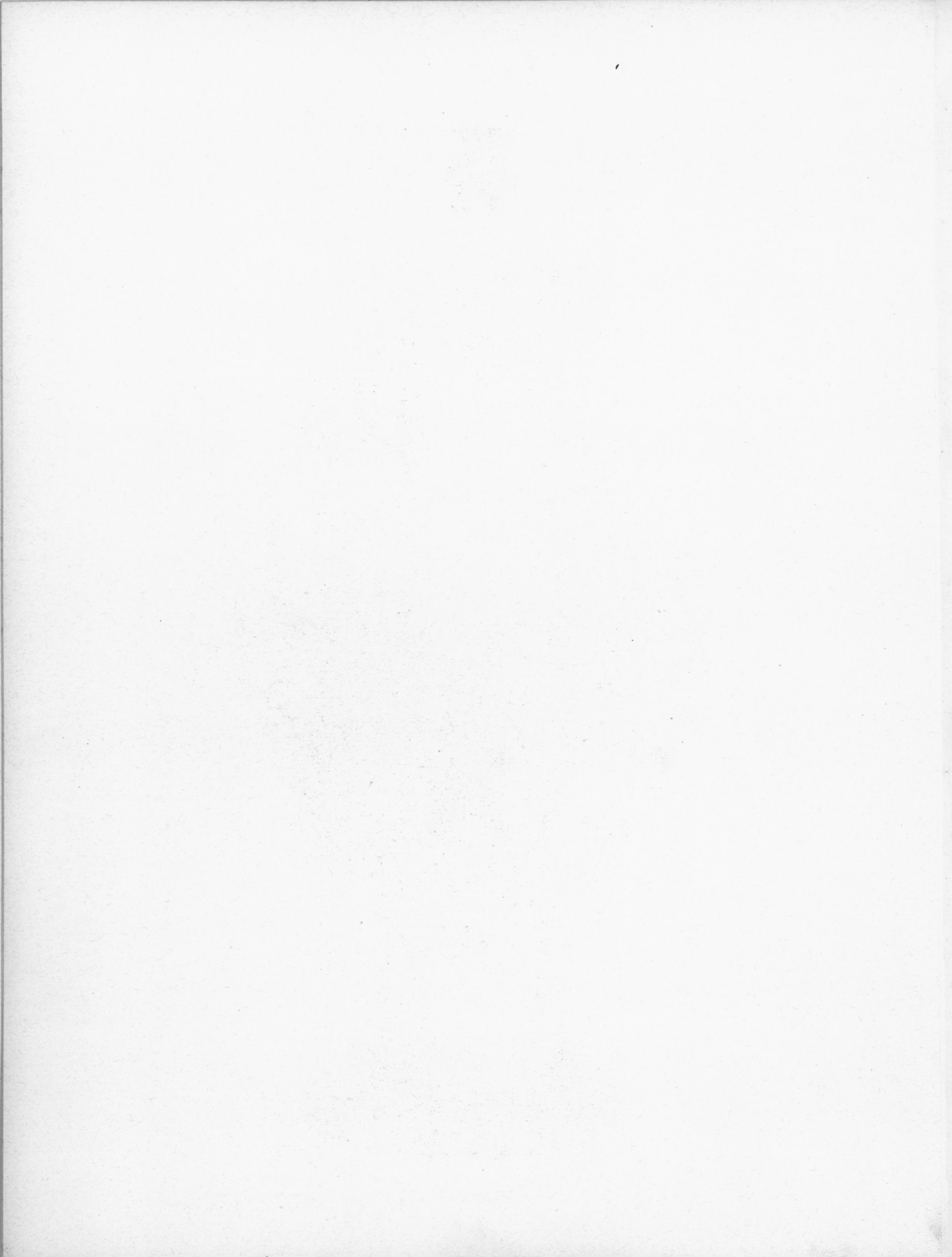

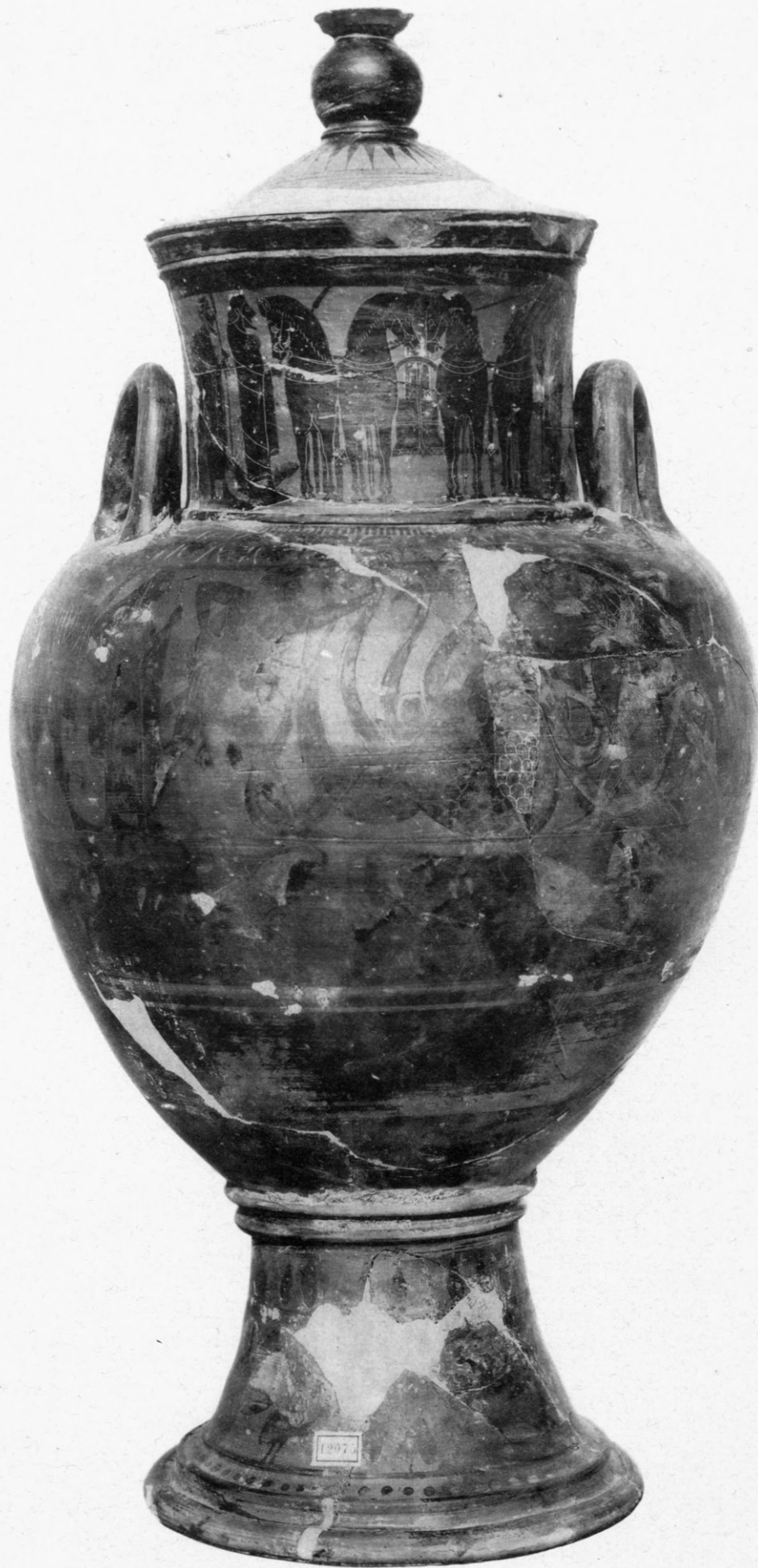

ΑΜΦΟΡΕΥΣ ΕΡΕΤΡΙΚΟΣ Ἄριθ. 1

ΑΜΦΟΡΕΥΣ ΕΡΕΤΡΙΚΟΣ Ἄριθ. 2

ΑΜΦΟΡΕΥΣ ΕΡΕΤΡΙΚΟΣ Ἄριθ. 2 (πλευρὰ ὀπισθία)

ΑΜΦΟΡΕΥΣ ΕΡΕΤΡΙΚΟΣ Ἀριθ. 3

